

היועץ המשפטי
לממשלה
נגד

אייכמן

נאום הפתיחה

היועץ המשפטי
למממשלה
נגד
אדולף אייכמן

יוצא לאור על־ידי מרכז ההסברה במשרד ראש־הממשלה
ירושלים תשכ"א

תאורו הרשמי של המשפט הוא: תיק פלילי מס׳ 40/61 בבית־המשפט המחוזי בירושלים. שם המשפט הוא: היועץ המשפטי לממשלה נגד אדולף בן אדולף קרל אייכמן.

השופטים הם: מר משה לנדוי, שופט בית־המשפט העליון — אב בית הדין; ד״ר בנימין הלוי — נשיא בית־המשפט המחוזי בירושלים וד״ר יצחק רווה — שופט בית־המשפט המחוזי בתל־אביב.

מזכיר בית־המשפט: ד״ר יוסף בודנהיימר.

בשם התביעה מופיעים: מר גדעון האוזנר — היועץ המשפטי לממשלה; ד״ר יעקב רובינזון — עוזר מיוחד ליועץ המשפטי לממשלה; מר יעקב בראור — סגן פרקליט המדינה; מר גבריאל בך — סגן פרקליט המדינה; מר צבי טרלו — סגן פרקליט המדינה.

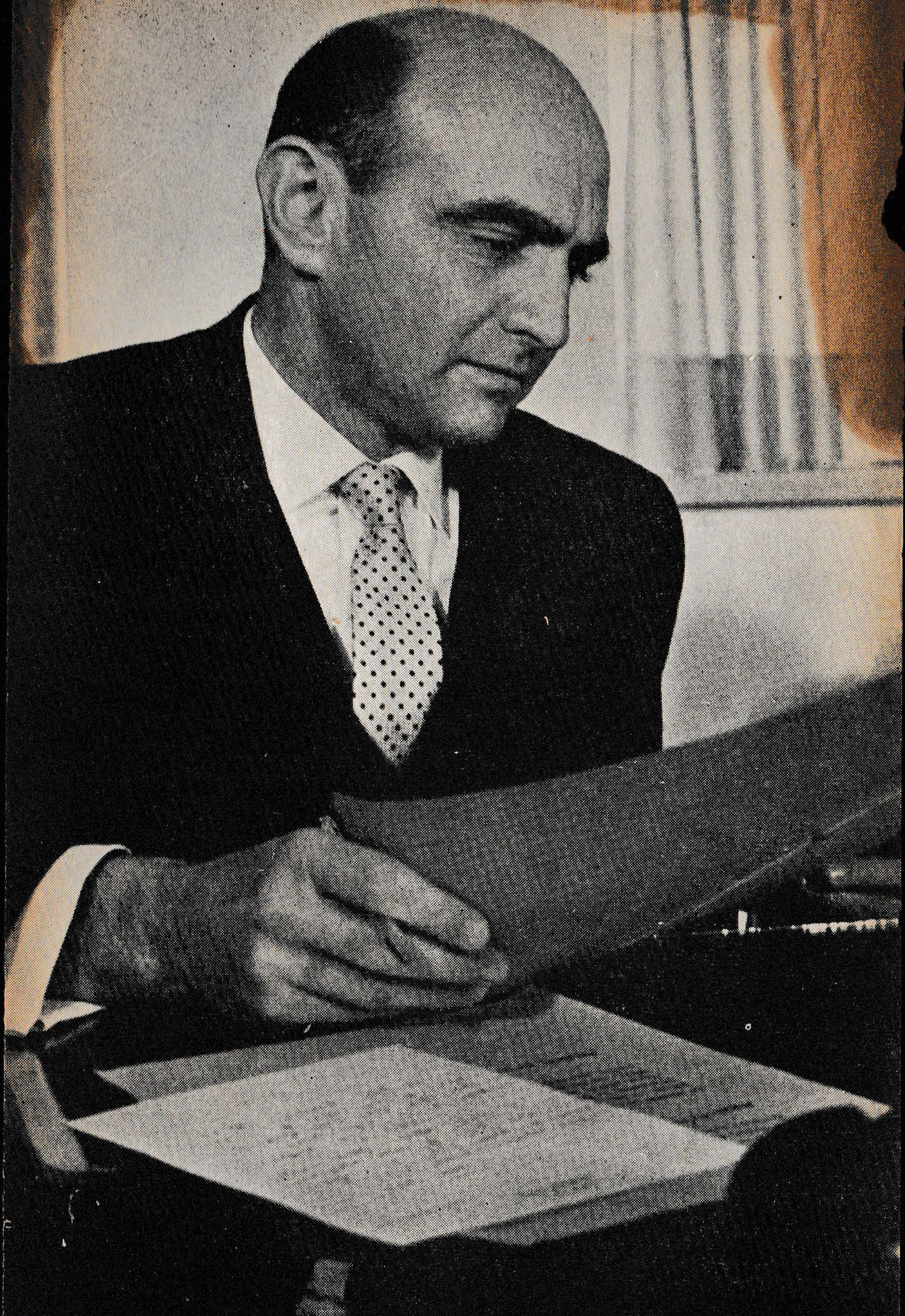
בשם הנאשם מופיעים: ד״ר רוברט סרבציוס — עורך־דין מקלן ומר דיטר וכטנברוך — עורך־דין ממינכן.

★

דוברי התביעה: מר גדעון חסיד — סגן פרקליט המדינה ומר דוד לנדור — מנהל לשכת העתונות הממשלתית.

★

החקירה בוצעה ע״י יחידה מיוחדת של משטרת ישראל, המטה הארצי — לשכה 06, בראשות ניצב אברהם זלינגר וניצב־משנה אפרים הופשטטר. כיועץ משפטי ליד לשכה 06 שימש מר גבריאל בך, סגן פרקליט המדינה.

בתמונה: היועץ המשפטי לממשלה, מר ג. האוזנר

התוכן

הודעת ראש הממשלה, מר דוד בן־גוריון, בכנסת על מעצרו של אדולף אייכמן

עלי להודיע לכנסת כי לפני זמן מה נתגלה ע״י שירותי הבטחון הישראלים אחד מגדולי פושעי הנאצים, אדולף אייכמן, האחראי, יחד עם ראשי הנאצים, למה שהם קראו בשם „הפתרון הסופי של בעיית היהודים“, כלומר — השמדת ששה מליונים מיהודי אירופה.

אדולף אייכמן נמצא כבר במעצר בארץ, ויעמוד בקרוב למשפט בישראל, בהתאם לחוק עשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש״י—1950.

כ״ו באייר תש״ך (23 במאי 1960)

נאום הפתיחה של היועץ המשפטי לממשלה מר גדעון האוזנר

I. מבוא

ששה מיליון קטיגורים

במקום זה בו אני עומד לפניכם, שופטי ישראל, ללמד קטיגוריה על אדולף אייכמן — אין אני עומד יחידי; עמדי ניצבים כאן, בשעה זו, ששה מיליון קטיגורים. אך אין הם יכולים לקום על רגליהם, לשלוח אצבע מרשיעה כלפי תא הזכוכית ולזעוק כלפי היושב שם: אני מאשים. מפני שעפרם נערם בין גבעות אושביץ ושדות טרבלינקה, נשטף ביערות פולין וקבריהם פזורים על פני אירופה לאורכה ולרוחבה. דמם זועק, אך קולם לא יישמע. אהיה על כן אני להם לפה ואגיד בשמם את דבר האישום הנורא.

ספר דברי הימים של עם ישראל רווי סבל ודמעות. הציווי „בדמיך חיי!“ מלווה אומה זו מאז הופעתה על במת ההיסטוריה. פרעה במצרים החליט לענותם בסבלותם ולהשליך בניהם ליאור. המן ציווה להשמידם, להרגם ולאבדם; חמילניצקי טבח המוניהם; פטלורה עשה בהם פוגרומים. אך בכל הנתיב העקוב מדם של עם זה, מאז היותו לגוי ועד היום, לא קם אדם אשר עלה בידו לעולל אשר עולל משטר הרשע של היטלר ואת אשר ביצע אדולף אייכמן, הזרוע השלוחה של משטר זה להשמדת העם היהודי. אין עוד דוגמה בדברי ימי העמים שאפשר היה להטיח בפני אדם כתב אישום כגון זה שנשמע כאן. אף המעללים האיומים ביותר, מקפיאי הדם ומסמרי השיער של נירון קיסר, אטילה וג׳ינגיס חאן, אלה דמויות האימים של ברבריזם ותאוות דם, שהיו למשל ולשנינה ולדראון עולם — הריהם מחווירים לעומת הזוועות ומוראות ההשמד שיוצגו לכם במשפט זה.

חידוש שטני: השמדת עם

בשחר דברי הימים היו דוגמאות למלחמות כליה, כאשר הסתער שבט על שבט להשמידו, כאשר בסערת מלחמה ובלהט קרבות נשחטו, נטבחו או הוגלו לאומים. אך בדור זה אירע כי מנגנון מדינה קם על אוכלוסיה שלוה, חסרת מגן ושוחרת שלום, על גברים, נשים, ישישים, ילדים, עוללים וטף, כלא אותם

במחנות, הקיף אותם בחומות, גדר אותם בגדרי תיל מחושמלים והחליט להשמידם עד תום.

אף הרצח אינו תופעה חדשה עלי אדמות והריהו ידוע למין האנושי מימי בראשית של קין והבל. אבל צריך היה להגיע למאה העשרים הזאת בכדי לחזות במו עינינו ברצח מסוג חדש: לא עקב התלקחות יצרים רגעית או איפול נפשי, אלא מתוך החלטה מחושבת ותכנון מושלם, לא על פי מזימת יחיד, אלא בקנונית פשע אדירה ששותפו בה אלפים, לא כלפי קרבן אחד שרוצחו החליט להעבירו מהעולם, אלא כלפי אומה שלמה.

במשפט זה נפגוש גם רוצח מסוג חדש, זה המבצע את מלאכת הדמים מעבר שולחן הכתיבה שלו, שרק לעתים רחוקות יעשה את המעשה במו ידיו. ידוע לנו בוודאות על מקרה אחד בו הכה אדולף אייכמן עד מות נער יהודי על שהעיז לגנוב פרי מעץ דובדבן בחצר ביתו בבודפשט. אך דברו היה מפעיל תאי־גזים, שיחת טלפון שלו — מסיעה רכבות אל מרכזי ההשמדה, חתימתו — גוזרת דינם של אלפים, רבבות ומיליונים.

הוא פקד וצווה — ומכוח פקודתו הגיחו קלגסים לגרש יהודים ממשכנותיהם, להכותם, לענותם, לרדפם לגיטאות, להדביק להם אות קלון, לגזול רכושם, ולבסוף — לאחר שעונו ונשדדו, לאחר שנסחט מהם הכל, ואפילו שער ראשם נלקח — הובלו בהמוניהם אל המוות. אף הגוויות היו עוד בנות ערך; עוד נעקרו שיני הזהב וטבעות הנישואין.

אייכמן יתאר את עצמו כאיסטניס, הוא איש „הצווארון הלבן". בשבילו החלטת ההשמדה היתה פיסת נייר שתוכנה טעון ביצוע. אך הוא אשר תכנן, יזם, ארגן, והורה שאחרים ישפכו את אוקינוס הדמים בכל דרכי הרצח, הגזל והעינויים. לפיכך דינו כאילו כרך הוא במו ידיו את עניבת החנק, כאילו רדף הוא במצלפות מגלב אל תוך משרפות הגז, כאילו הפיל לבור הפתוח את כל אחד ואחד מן המיליונים שנטבחו. כך דינו בעיני החוק וכך דינו לפי כל מבחן של מוסר ומצפון. ושותפיו לפשע — לא סתם גנגסטרים או אנשי עולם תחתון היו, אלא מנהיגי אומה, ביניהם פרופסורים ומלומדים, לובשי טוגות ובעלי תארים אקדמיים, אנשים יודעי שפות, משכילים, אלה הקרויים „אינטליגנציה". אנו נפגוש אותם, את הדוקטורים, עורכי הדין, המלומדים, הבנקאים, הכלכלנים, באותן מועצות בהן הוחלט להשמיד את ישראל ובין המפקדים והמנצחים על מלאכת הרצח בכל גלגולי המורא והזוועות.

החלטת רצח זו שנתקבלה בקור רוח ובישוב הדעת להשמיד עם ולהכחידו מתחת השמים, היא מהלכת אימים כל כך שאין לתארה במילים. כי המילים נוצרו להביע את אשר שכלו של אדם יכול להשיג, ולִבו של אדם יכול להכיל. ואילו כאן ידובר במעשים שהם מעל ומעבר לתפיסת האדם. אך זהו מה שאירע; נחרץ דין מוות על מיליונים, לא על חטא שחטאו, לא על מעשה

שעשו אלא רק בגלל השתייכותם לעם היהודי. וההתפתחות הטכנולוגית נתנה בידי המשמידים כלים יעילים לביצוע מעשה האימים.

פשע חסר תקדים זה שבוצע בידי איש אירופה, בן המאה העשרים, הביא להגדרת מושג פלילי, שכמוהו לא ידעה האנושות אף בתקופות החשוכות ביותר: פשע של השמדת עם. (Genocide ג'נוסייד).

איך זה יכול היה לקרות?

שברו של עם ישראל בדור הזה עמד לדיון באחדים מאותם משפטים שנתקיימו בעקבות מפלת גרמניה הנאצית במלחמת העולם השניה, כאשר האנושות החליטה להפעיל אמצעי מגן, גם על ידי עשיית דין והפעלת בתי משפט*, בכדי להבטיח כי לא יחזרו עוד המלחמות ומוראותיהן שנתרחשו בימינו. אך שואת היהדות כולה לא עמדה באף אחד מאותם משפטים במרכז העניינים. היה זה אחד הנושאים שהועלו, לעתים נושא נכבד, תמיד מחריד, אך מעולם לא מרכזי, כי הפושעים הואשמו בחטאים נגד בני עמים רבים ושונים. רק איש אחד היה שידו היתה כמעט רק ביהודים, עיסוקו — בהם ובכליונם, חלקו במערכת משטר הרשע — מוגבל אליהם. זהו אדולף אייכמן. אם אנו פוקדים עליו היום גם פשעים שעשה כלפי לא־יהודים, שביצעם כמעט כבדרך־אגב וכלאחר־יד, הרי זה מפני שאין אנו מבדילים בין דם לדם. אך נזכור שהתפקיד שמלא הנאשם, שהוא ראה בו במשך שנים ־יעוד ושליחות, אשר למענו פעל בהתלהבות ובמסירות אין־קץ — היה השמדתם של היהודים.

עד היום, ובודאי גם בימים יבואו, ישאלו עצמם אנשים: „אבל איך זה יכול היה לקרות? איך זה היה אפשרי בצהרי המאה העשרים?" גם במשפטי נירנברג הציגו השופטים לעצמם אותה שאלה, בחנוה מצדדים שונים, ניסחו ניסוחים מעניינים, אך קשה לומר שניתנה תשובה מלאה ומניחה את הדעת. חוששני כי אף אנו במשפט זה, לא נצליח לחשוף את שרשי הנגע. מלאכה זו תישאר בודאי נחלתם של הסטוריונים, סוציולוגים, סופרים ופסיכולוגים שינסו להסביר לעולם את אשר אירע לו. אולם נשתדל נא לעמוד, ולו רק במקצת, על רקע הדברים, בכדי לנסות להסביר את מה שאולי אינו ניתן כלל להסברה במבחני ההגיון הרגילים.

* הכוונה לבית הדין הצבאי הבינלאומי בנירנברג אשר שפט את פושעי המלחמה העיקריים ולמשפטים האחרים של בנות־הברית, שבפניהם הועמדו פושעי מלחמה נאציים.

עליית היטלר לשלטון

היטלר, משטרו ופשעיו, לא היו תופעה מקרית. לא היתה זו „תאונה" שאירעה עקב צירוף חד־פעמי של נסיבות. הליכים היסטוריים הרי הם כרגיל פרי התפתחות של מאורעות רבים, דוגמת נחלים הזורמים כל אחד באפיקו עד התאחדם יחדיו לנהר גדול; הם יכולים להצטרף זה לזה רק אם שוטפים הם כולם לקראת ההתמזגות הכללית. בודאי תרמו לעלייתו של הנאציזם מאורעות שונים: תבוסת גרמניה במלחמת העולם הראשונה, הקשיים הכלכליים שבאו בעקבותיה, היעדר מנהיגות והתפצלות מפלגתית אומללה, ריב־אחים וקרע לאומי. כל אלה היה להם חלק בכך כי בשעה של אובדן אוריינטציה וגישושי דרך תלה העם הגרמני מבטו בנביא שקר. אולם היטלר לא יכול היה להחזיק מעמד ולגבש מאחוריו את העם הגרמני על רוב שכבותיו, כולל רוב האינטליגנציה, לקבל תמיכת פרופסורים כה רבים באוניברסיטאות, רוב בעלי המקצועות החפשיים, הפקידות והצבא — אילמלא היתה סלולה הדרך למנהיגותו. אף משטר הדיכוי של מחנות הריכוז ואמצעי הטירור שהופעלו עד מהרה על ידי בריוני ה־ס"ס וה־ס"א נגד כל מתנגדיהם, אין בהם בלבד כדי להסביר את התיצבות רובו של העם בהתלהבות ובדביקות מאחורי אותו מנהיג, אלא אם כן קדמה לכך הכנה נפשית רחבה. כאשר אנו קוראים היום את הצהרות אנשי המדע, הסופרים, העתונאים ומעצבי דעת הקהל, כיצד הריעו לכבודו, כיצד נתנו לו מרצון תמיכה וגיבוי, כיצד קבלו עליהם בדביקות ובשישון עול מלכותו, ובתוך זה רבים שלא נימנו לפני כן על מחנה חסידיו, — בעל כורחנו נגיע למסקנה, כי רוב העם היה מוכן ומזומן להכתירו כמנהיג. ביטוי לכך נתן אחרי מלחמת העולם השנייה הוגה הדעות הנודע, הפרופסור וילהלם רפקה:

„היו היטלרים בכל מקום ובכל עת, אך חרפת גרמניה היא כי דמות עלובה זו יכלה לעלות להיות מנהיגת המדינה. למען יוכל לנבוט, צריך היה זרע הנאציזם למצוא קרקע פורה; קרקע כזה נמצא ברייך הגרמני ועמו, כפי שהיו אז בהתפתחותם הפוליטית, הרוחנית, הכלכלית והחברתית".

תורת הכזב והשנאה

ביצירתו של גטה Dichtung und Wahrheit (בדיה ואמת), (חלק 4 ספר 20), אנו קוראים נבואתו על אישיות דימיונית מסוג זה של היטלר:

„כל איחוד של כוחות מוסר לא יצלח נגדו. לשוא ינסו אנשים נאורים לבזותו או לחשוף פרצופו כרמאי וגונב דעת. ההמונים נמשכים אליו..."

אולם ספק אם במקרה זה רוב „הנאורים" אפילו ניסו לעשות כן. פרופסור יוליוס אבינגהאוס כתב אחרי המלחמה:

„האוניברסיטאות של גרמניה לא יצאו, כשעוד אפשר היה לעשות כן, להתנגד בגלוי ובכל כוחם להריסת המדע והמדינה הדמוקרטית".

והרי דוגמה: סופר ומבקר אמנותי שכינויו הספרותי וולפגנג בריגה כתב רשימה: „כשאני שומע את הקול הזה". הדברים נכתבו בשנת 1937 לגבי נאומיו של היטלר, אותם גילויים צרחניים־היסטריים של התנשאות, שנאה ונקם. ואלה דבריו של הסופר:

„בשנים האחרונות היתה לי אותה חויה כששמעתי את הקול הזה... תמיד הרגשתי שהקול פונה אלי במישרין. אלי, האלמוני מבין מליונים דיבר הקול הזה. בכדי להחזירני למוטב, בכדי להאיר דרכי, בכדי שאהיה גרמני. והקול הזה מצא דרכו המסתורית לתוך תוכי, הוא עקר בריחים מאחריהם נכלאה אמונתי האחרונה, הוא פרץ את דלתות הפנים, הוא התיך באש לבבו את כל הספיקות, הוא דיכא בי את הכלב מוג־הלב ועורר את הגיבור לפעלו".

מה אמר אותו קול למאזיניו הנלהבים והמתמוגגים? הוא דיבר על פולחן של שנאה וכוח ועל שליחותה של גרמניה לשלוט בעמים ובארצות. הוא דיבר על מלחמה, ברוח מחשבתו של טרייטשקה שהטיף למלחמה כבורח קיום של המדינה, הוא דיבר על עליונות הגזע הארי, זה גזע האדונים העליון שיעודו לשלוט בכל נחותי הדרגה, שישליט את „הסדר החדש" בעולם. כך כתב בספרו הפרוגרמטי „מיין קאמפף" (עמ' 295):

„כל תרבות האדם, כל הישגי האמנות, המדע והטכנולוגיה שאנו רואים לפנינו הם יצירה בלעדית כמעט של איש הגזע הארי, עובדה זו מוליכה למסקנה הסבירה כי איש זה בלבד מייצג את הקרוי „אדם"... הוא הפרומתיאוס של המין האנושי אשר ממצחו נוצץ ברק הגאוניות שהאיר מדי פעם באור הידע את ליל המסתורין הרוגע והצעיד את האדם לקראת השתלטות על שאר יצורי תבל... אין זה מקרה שהאדם הארי הוליד את התרבויות הראשונות כי בכל מפגשיו עם נחותי דרגה הוא הכניעם וכפפם לרצונו... כל עוד קיים ללא רחם

את יחס אדנותו, הוא נשאר אדון ושומר התרבות... משהתיר הארי לעמים שהכניע לגדול ולהגיע לדרגתו... הרס את המחיצה בין האדון לבין המשרת... ומעל לכל אסור היה לו לוותר על טהרת דמו. משויתר על טהרת הדם גורש מגן העדן שכבש לעצמו, שקע בתערובת גזעית ואיבד את כושר יצירתו התרבותית..."

ההתנשאות הגזעית

היטלר שלל קיומו של בסיס משותף לכל יצורי אנוש. לפי תורתו, אין עוד התחיבות הדדית בין אדם לחברו. במקום הציווי „ואהבת לרעך כמוך!" בא הציווי: „תדביר מי שאינו כמוך!". במקום עקרון אחוות־האדם — בא עקרון התנשאות הגזע. ניתנו סימנים לבני גזע האדונים: גולגולת מוארכת, קלסתר פנים בהיר ונהדר שחיי רוח נעלים מתבטאים בו. ארי פירושו בלשון סנסקריט „נעלה". הארים הם ממוצא אינדו־גרמני, המשובחים בהם — הטאוטונים, והעדית הנבחרת — הגרמנים. הם ורק הם צריכים לשלוט בעולם ביד ברזל אך אסור להם להטמא במגע עם בני גזעים אחרים. טהרת הגזע והשמירה מפני זיהומו היתה ליסוד מוסד במדיניותם. זהו „הסדר החדש" שהבטיח היטלר לעמו, עליו יושתת הרייך השלישי שיתקיים אלף שנים.

רק מי שדמו ארי — ראוי להיות אזרח המדינה, כך נקבע בחוקי נירנברג. אותו „החוק להגנת הדם הגרמני והכבוד הגרמני" פתח במבוא בלשון זו:
„בהיותנו חדורי הכרה שטהרת הדם הגרמני חשובה באופן מהותי להמשך קיומו של העם הגרמני, ושיכורי החלטה איתנה לבצר בטחונו של הלאום הגרמני לנצח, קיבל הרייכסטאג את החוק דלהלן".

מפה ואילך החל מסע הסילופים. הוכח שישו הנוצרי היה ארי ושלא היתה בעורקיו טיפת דם יהודי. המדענים קבלו על עצמם לבסס מדע ארי. הפיזיקאי פרופיסור פיליפ לאנרד, בעל פרס נובל, קיבל על עצמו לקיים פיזיקה גרמנית „בניגוד למדע היהודי המיוצג על־ידי איינשטיין". לדברי התיאורטיקנים של תורת הגזע כהרמן גאוך ואחרים, האדם הלא־צפוני קרוב יותר לחיה מאשר ליצור אנושי. בעלי תורת הגזע יצרו את המושג „תת־אדם" (Untermensch) לגבי מי שאינו ארי. לעמים הנורדיים בלבד כושר מנהיגות, כך הורה פרופיסור ולנטין מילר.

בגרמניה הנאצית קמו מכונים לחקר הגזע ולסימון הפירמידה של עליונות הגזעים. היהודים מצאו עצמם בתחתית הלוח, נחותים מהם רק הצוענים והכושים.

שנאה שסופה רצח

שנאת ישראל, הידועה בכנוי אנטישמיות, על גלוייה המרושעים, היתה קיימת גם לפני היטלר. מקורה ושרשיה באסון הפזורה היהודית, בבורות, בדעות קדומות, באמונות תפלות ובקנאה. אנשים נבערים מדעת שנאו מתמיד את השונה מהם, את החורג מהמקובל. אך הנאצים הפכו את האנטישמיות לתורה של שנאה שראשיתה איבה וסופה רצח. היתה זו התפתחות טבעית. מי שהתיר שנאת יהודים עלה לנתיב המדרדר ל„יום החרם" נגד היהודים ב־1 באפריל 1933, אל „ליל הבדולח" ב־10 בנובמבר 1938 ואל החלטת „ההשמדה הסופית" ב־21.7.41. זו היתה דיאלקטיקה של מאורעות, שכל אחד מהם השתלשל מקודמו וכל אחד גרר את הבא אחריו. דרך האנטישמיות — הובילה אל פתחה של אושביץ.

היטלר ידע כי למען הצלחת תורת הכזב שלו צריך הוא להשתמש בנשק עתיק היומין של השנאה. נחוץ היה להציב בפני העם הגרמני אובייקט שאפשר ליחס לו כל דבר מאוס ובזוי, שראוי לתעבו, שהוא האנטי־תיזה המוחלטת של האדם הארי, הנאצי, ושקיומו ופעלו יוצגו כעילת כל התקלות והקשיים שהמדינה נתקלת בהם.

האובייקט הזה היה היהודי. היטלר שנא גם אחרים; המרקסיסטים והקומו־ניסטים היו מטרות קבע להתקפות החימה שלו. אך ההבדל היה בכך שהללו יכלו לקנות עולמם אצלו על־ידי כך שפנו עורף לאמונתם הקודמת ומצאו דרכם אל חיק הנציונל־סוציאליזם. היהודי היה השעיר לעזאזל הנצחי שלא היה לו כל מוצא ושלא יכול היה לחמוק מסערת־האיבה.

מי שקורא נאומיו, כתביו ורשומי שיחותיו של היטלר מזדעזע מן הבורות, מהיכולת לתאר דמויים כאילו הם מציאות קיימת ומעל לכל מיכולתו לשכנע אחרים בדברי־שקר שאין גדולים מהם. אחד מתומכיו שהפך להיות מתנגדו, אוטו שטרסר, כתב עליו:

„...נשאלתי פעמים רבות מה הסוד של כוחו העצום של היטלר כנואם. אני יכול ליחס זאת רק לאינטואיציה הבלתי רגילה שלו, היודעת תמיד לקבוע ללא טעות את הליקויים בהם לוקים שומעיו. כשהוא מנסה לבסס טיעונו בתיאוריות או בציטוט מספרים שהבינם אך בקושי, הריהו מאד בינוני. אך כשהוא זורק הצדה משענות כאלה וצועד קדימה בעוז ומדבר כפי שהרוח נחה עליו — הרי הוא נהפך מיד לאחד הנואמים הגדולים של המאה... הוא נכנס לאולם. רגע קט הוא מגשש, מחפש דרכו, חש את האוירה. לפתע הוא מסתער. דבריו חודרים

כחץ למטרה, הוא חושף כל נגע במקום הרגיש ביותר, משחרר את התת־מודע של ההמון, מבטא את תקוותיו הכמוסות ומשמיע באזניו מה שהוא רוצה לשמוע".

הטירוף האנטישמי גואה — הציביליזציה מחרישה

והיטלר אמנם שחרר את שנאת ישראל מן התת־מודע בו היתה חבויה בנשמתם של חוגים רחבים בעם הגרמני, הגביר והרבן אותה. את החיידק של שנאת ישראל שהיה מצוי שם זרע על קרקע מזון והפכו למגיפה. מבחינת מדיניות פנים של גרמניה הנאצית היה היהודי אובייקט נוח לשנאה כי היה חסר מגן, וכשרדפו אותו החשה העולם החיצוני וזוסתפק בתגובות מלל שאין פגיעתן חמורה. היהודי הוצג כתומך בקומוניזם — ולפיכך כאויב הלאום הגרמני. באותה נשימה הוצג היהודי כקפיטליסט — ולפיכך כאויב מעמד העובדים. הנציונל־סוציאליזם מצא לו כאן את אובייקט השנאה לשני האגפין של שמו, וקבע את היהודי כמטרה לאיבה לאומית ולזעם מעמדי כאחד. היהודי היה אף מטרה נוחה להסחת דעת הקהל מבעיות אחרות, וגם זה אמצעי ישן נושן, שכבר השתמשו בו שונאי ישראל לרוב בכל הדורות. על כך עתיד לומר הנאשם: „השאלה היהודית היתה תמרון הסחה רצוי, בכדי להטות את תשומת הלב מקשיים אחרים... אם היו אי אלה קשיים בעלי אופי אחר מיד נאחזו, בזמן הזה, בשאלה היהודית וכבר נוצרה ההסחה. כך עשה לא רק הימלר עצמו; את זאת עשו הגאוליי־טרים, את זאת עשה כל אחד מאלה המכונים המנהיגים הבכירים".

עולם נבוך ומוכה בסנוורים לא הודעזע ממסע זה של איבה ושלילת זכויות־אדם, לא הבין כי רדיפת היהודים הריהי ראשית הסתערות על תבל ומלואה. מי שקבע המנון רשמי בו נאמר: "Wenn Judenblut vom Messer spritzt — „כאשר דם היהודים יותז מסכין — dann geht's nochmal so gut" רק אז ייטב כפליים", זה עתיד היה, בדרך הטבע ומתוך אותו רגש שנאה מנחה, להכריז כי גורל כל ערי אנגליה יהיה כגורלה של קובנטרי המופצצת.

היו גם אחרים — אך מיעוט קטן היו

אין להתעלם מכך שהיו בגרמניה רבבות אנשי מדע וכמורה, מדינאים וסופרים וסתם פשוטי־עם, שהעיזו לעזור ליהודים להרים ראש נגד משטר הרשע ואף להתקומם נגדו, וביניהם בעלי שמות מפורסמים במדע ובתרבות הגרמניים. רבבות מתנגדים למשטר הדמים נכלאו ורבים מהם עתידים היו לסבול במחנות ריכוז עד שניתז ראשה של המפלצת הנאצית. רבים נספו ולא ראו עוד את יום השחרור. נכלאו ונאסרו מאות אנשי כמורה. היו אף מקרים של גילויי גבורה אישית, כאותו כומר שנשלח על ידי אייכמן למחנה ריכוז על התערבותו הגלויה לטובת היהודים. היו גרמנים שהסתירו יהודים, שהתחלקו עמם בתלושי־מזון, שתוך סיכון עצמי עזרו ליהודים להתחבא או להשיג מסמכים אריים. היו אחרים שקיימו מחתרת אנטי־היטלראית. בזמן המלחמה נמצאו אפילו גרמנים שמחו בפני היטלר על החרפה שהגסטפו מביאה לעם הגרמני במעשי „חיות הטרף", כפי שכינו את מעשי ההשמדה של היהדות. היו אף אנשי צבא שניסו לסכל את ההשמדה על ידי התערבות ישירה. אך לאחר הכל היו הללו מיעוט קטן ומבוטל. הרוב המכריע של העם הגרמני השלים עם המשטר החדש, קיבלו, והיה עד שווה־נפש למעשה הפשע האיום ביותר שבוצע אי־פעם בהיסטוריה האנושית. כאשר שרף גבלס, שר התעמולה הנאצי, בפומבי ובגלוי את יצירות אנשי הרוח היהודים והלא־יהודים, כגון של היינריך היינה, תומס מן, וסרמן, אינשטיין, פרויד, אפטון סינקלר, ה. ג'. ווילס, זולה, הבלוק אליס ועשרות אחרים, בהיותם „מנוגדים לרוח הגרמנית", הוא הכריז:

„נשמת העם הגרמני תוכל עתה לבטא עצמה מחדש. מדורות אלה לא זו בלבד שהן מאירות את קץ התקופה הישנה, הן גם אבוקת זוהר לתקופה החדשה". רובם של משכילי גרמניה הנאצית מוכן היה להתחמם לאורן של אותן מדורות ולקבל כמצפן רוחני את ברק הכזב שעלה מהן.

מסע ההסתה

גרמניה הנאצית הפכה לגיא־חזיון של מסע אנטי־יהודי מכוון ומדורבן על ידי יצרי שנאה והסתה בהמיים. הכתובת — Deutschland erwache Juda verrecke „עורי גרמניה — רקבון ליהודה" — הופיעה על הקירות. ליהודים

ייחסו כל מום ופסול שבעולם. ארס של שיסוי בהמי הופץ מדי שבוע מעל דפי ה„שטירמר", עתונו הבזוי של יוליוס שטרייכר, שעתיד היה לעלות על הגרדום, לפי גזר דינו של בית הדין הבינלאומי.

בכדי להמאיס את היהודי צריך היה להתרחק גם מיצירתו. לשם כך ביזו והשפילו הנאצים את פאר יצירת היהדות בכל הדורות — את התנ"ך. אלפרד רוזנברג, אחד מ„הוגי הדעות" של התנועה, דרש לסלק את התנ"ך מתחום ההשפעה הרוחנית וכמקור של אמונה דתית. הוא ראה פסול חמור בכך שהאמונה הפרוטסטנטית מקדשת את הברית הישנה. דובר על „גאולתו של ישו הנוצרי" מקשרים עם היהדות, בכדי שאפשר יהיה לבזות את העם ממנו יצא.

„הפרוטוקולים של זקני ציון" — זה הזיוף המתאר את „הקשר היהודי להשתלטות על העולם" שכבר הוקע והוכח כעלילה שפלה — הועלה שוב כאמצעי תעמולתי רב־ערך, הופץ ונלמד ברבים.

גם „עלילת הדם" הנמבזה שכבר נידוה אפיפיורים ומלכים — הועלתה מחדש בכל זוועותיה. היא עתידה אחר כך להופיע בגלגול ציני חסר תקדים, כאשר ב־19 במאי 1943, בעיצומה של המלחמה שלח ראש ה־ס"ס הרייכספיהרר היינריך הימלר למפקדו של אייכמן, ראש משרד הבטחון הראשי קלטנברונר, מאות טפסים מהספר „הרצח לצרכי דת" וביקשו להפיץ את הספר בין העוסקים בעניני יהודים. הוא צווה לפעול להפצת עלילת הדם ברומניה, הונגריה ובולגריה, בכדי שאפשר יהיה להניע את ממשלותיהן לגרש את היהודים כאשר אלה היססו עוד לתת יד למלאכת הרצח.

הימלר הוסיף והציע לקלטנברונר להקים תחנת שידור מיוחדת לענינים אנטישמיים שתופנה לאנגליה ולארה"ב, דרכה יופץ חומר מה„שטירמר". „נוסף לכל", כתב, „יש להעסיק מיד אנשים בעיקוב אחרי הודעות משטרה ובתי משפט אנגליים, בכדי שנוכל במשרד שלנו למסור הודעה כי במקום פלוני נעדר ילד ונרצח בודאי על־ידי יהודים למטרות דתיות".

„דעתי היא", הוסיף, „כי בדרך כלל נוכל לקדם ללא שיעור את התעמולה האנטישמית רבת־התנופה בשפה האנגלית ואולי אף בשפה הרוסית על־ידי תעמולה של עלילת דם".

אך אחזור נא למאורעות לפי סדר התרחשותם. ביום 30 בינואר 1933 הסגיר הינדנבורג את שלטון גרמניה בידי היטלר. הידע אותו ישיש את אשר עולל אז לעמו ולעולם? אחרי שהשביע את חברי הממשלה החדשה, אמר להם: „ועתה רבותי, בעזרת האל, קדימה!" ואכן צעדה גרמניה קדימה, לקראת המלחמה, הזוועות והחרפה.

הרדיפות בגושפנקה „חוקית"

עוד בטרם נכון השלטון בידם החלו הנאצים ברדיפות יהודים רשמיות. ב־1 באפריל 1933 כשמלאו רק חדשיים לעליתם לשלטון, ארגנו את „יום החרם" שמטרתו היתה לסמל את המטרה לעקור ולסלק את היהודים מהרייך הגרמני. יהודים הוכו, נכלאו במחנות ריכוז, ללקוחות אריים נאסרה הכניסה לבתי עסק יהודים. אז כתב רוברט וולטש את מאמרו הבלתי נשכח ב„יידישע רונדשאו", בטאונה של ציונות גרמניה: „שאו בגאון את הטלאי הצהוב". אך גם וולטש לא יכול היה לחזות מראש כי עתיד היה הטלאי הצהוב ליהפך לסימן היכר שיוטל כעבור מספר שנים על כל היהודים בארצות הממשל הנאצי, לשם איתורם ולשם הכנתם למרחץ הדמים.

החרם הכלכלי עתיד היה ללוות את היהודים עד להשמדתם הסופית. הוא נמשך אחר־כך באמצעים החיקתיים. בסדרת חוקים נושלו היהודים משורת מקצועות: עריכת דין, רפואה והוראה נאסרו עליהם, הם גורשו מהצבא. ב־1935 נתקבלו חוקי נירנברג, לפיהם נאסרו נשואי התערובת ומן היהודים נשללה האזרחות הגרמנית; לאחר מכן נושלו מהתעשיה ומכל הכלכלה.

שנאת ישראל — מיצרך ייצוא נאצי

כאשר צלה בידם חפצם של הנאצים להשתמש באנטישמיות כאמצעי חשוב להשתלטות על גרמניה גופא, תכננו להשתמש באותו ארס שנאה ואיבה כמלט מלכד לצוררי ישראל בעולם כולו, בכדי לפורר ולמוטט בעזרתם את ההתנגדות להשתלטותה של גרמניה הנאצית. ובעוד העצמה הצבאית הגרמנית מטילה אימים על עמים וארצות, משתקת את קול התבונה ויכולת השיקול, — כוונה האנטישמיות כאמצעי מודע לקעקע מצפון עמים, לגרות יצרים שפלים, לטפח קויזלינגים ומשרתים אחרים. היהודי תואר בפרסומים רשמיים של המפלגה והרייך הגרמני כסכנה לשלום העולם והוצעה ברית חובקת־עמים נגד יהודה — "Ein Voelkerbund gegen Juda".

בכל אתר ואתר בו דרכה לאחר מכן רגלו של הכובש הנאצי ציפתה לו

קבוצה מוכנה של הרפתקנים, של בוגדים במולדתם, של אלמנטים חשוכים, לעתים סתם רצחניים, שלטשו עינים תאוותניות אל הרכוש היהודי ושלחו ידי טומאה לעזור במלאכת ההשמדה. גרמניה הנאצית נשאה עמה לכל מקום אליו הגיעו גייסותיה את דיכוי רוחו של האדם ואת לבוי השנאה ליהודי.

האנטישמיות הפכה מצרך מובהק „ליצוא" שנורע בכל מקום ופותח על־ידי שגרירים ונציגים גרמנים בארצות־חוץ. נראה בבית המשפט כיצד השתמשו הנאצים בליבוי מודע של איבה ושטנה כלפי היהודים לשם גיבוש מפלגות פשיסטיות בארצות השונות, למען הקל על התירתם תחת עצמאות עמים ומדינות, לשם הכנת הגייס החמישי שעמד להם בארצות כבושיהם. גייס חמישי זה היה תמיד אנטישמי והוכן וגודל על השנאה ליהודים. קבלת תורת הנאצים ואנטישמיות מטופחת ומודעת, הפכו למושגים זהים בכל קשת הפעולה של הרייך, מפלגתו של קויזלינג בנורבגיה, ה־Nasjonal Samling של N.S.B. בהולנד, קבוצת דרנן בצרפת, תנועתו של דגרל בבלגיה, מפלגת Mussert של Hlinka בסלובקיה, ה„אוסטשה" של פבליץ בקרואטיה, „משמר הברזל" ברומניה, „צלב החץ" של סלאשי בהונגריה, ה־Ukrainska Powstanskaja Armiya באוקראינה, ה־Perkonkrust הלאטבי, ה־DNAS הביילורוסי ואחרים. כולם פשיסטיים, כולם דיקטטוריים, כולם אנטישמיים.

האנטישמים — גייס חמישי בוגדני

ריבנטרופ שר החוץ עמל בהקמת אינטרנציונל אנטישמי כחיל־חלוץ של רקבון והשחתה שלוח לכל אומות העולם, לסלול דרכם של צבאות הכיבוש. האנטישמיות היתה בידי הנאצים נשק יעיל ונושא מוות כמו תותחיהם, מפציציהם, צוללותיהם ושאר כלי המשחית השונים שהפעילו נגד עמים וארצות. אך בעוד שלבסוף נשבר גאונה הצבאי של גרמניה, נדם קול התותחים, הופלו המפציצים, הוטבעו הצוללות — הנה האנטישמיות שהופצה בעולם עודנה קיימת, מגדלת ספיחים ולעתים אף מרימה ראשה המפלצתי מחדש, ונאמניה יוצאים בלילות לצייר צלבי קרס על קירות הבתים.

כבר על סף המפלה במלחמת העולם, כאשר נעו כפות המאזניים לעבר בנות הברית, לאחר שהצבא הסובייטי גירש כבר את הגרמנים מרוב שטחי כבושיהם במזרח, לאחר שחילות המערב הביאו לכניעת איטליה, כאשר חיל המשלוח הגדול ביותר בהיסטוריה התכונן באיים הבריטיים לפלישת אדירים בקיץ הגורלי של שנת 1944, לאחר שערי גרמניה הפכו בחלקן לתלי חרבות, כינס

משרד החוץ הגרמני באפריל אותה שנה, את הדיפלומטים שלו בבירות אירופה לטכס עצה כיצד להגביר את שנאת ישראל בעולם. השגריר שלייאר דווח שם לנאספים על התקדמות שנאת ישראל באנגליה ובארה"ב, התווה את קווי הפעולה לעתיד, ציין כי הפצת האנטישמיות היא אחת ממטרות המלחמה של גרמניה הנאצית, הודיע כי השמדת יהודי המזרח שללה כבר מהיהדות את הרזרבות הביולוגיות שלה אף שהיהדות עודנה קיימת בברית המועצות, באנגליה ובארה"ב. ובדברי הסיכום נאמר: „לא רק בגרמניה אלא גם בעולם כולו מוכרחה בעית היהודים למצוא את פתרונה". הנאספים עברו לדיון מפורט לגבי צעדיהם הבאים להפצת שנאת ישראל, על־ידי ספרות, קריקטורות, קולנוע ועתונות. לכל מדינה הותאמו דרכי פעולה לפי מסיבותיה: לסלובקים צריך לומר כי היהודים זהים עם רוסיה הבולשביסטית ולעומת הרעיון הפאן־סלאבי יש להציג את האידיאל הפאן־אנטישמי. בתורכיה יש להפיץ את „הפרוטוקולים של זקני ציון", כלפי אנגליה וארה"ב יופעלו גלי האתר בתעמולת רדיו מחודשת. בצרפת תורחב פעולת האינסטיטוט האנטי־יהודי ותערוכותיו. לשוויץ תשלחנה חוברות הסברה. לאיטלקים יסופר כי היהודים עוסקים בשוק שחור, ולשוודים יש לכוון גלויות ובהן בדיחות אנטי־יהודיות. כך ניסו הנאצים למלא על־ידי האנטישמיות את אשר לא עלה בידיהם להשיג בכח הנשק.

רשעים — גם על פתחו של גיהנום אינם חוזרים בתשובה; באפריל 1945, בשעת פרפורי גסיסה, כשהתותחים הסובייטים רעמו בחוצות ברלין, כאשר היטלר ישב כלוא במרתף הרייכסקנצליי, כשעולמו חרב וארצו מוכה, על גוויותיהם של כששה מליון יהודים, כתב הפיהרר את צוואתו הפוליטית. הוא צווה לעמו איבת נצח ליהודים וסיים:

„ומעל לכל הריני מחייב את מנהיגי העם ואלה הכפופים להם לקיים בהקפדה את חוקי הגזע ולהתנגד ללא רחם ליהדות הבין־לאומית, זו מרעילת כל העמים".

גם מבעד לקברו ניסה עוד היטלר לזרוע את זרע המשטמה והכליון לעם ישראל.

II. הס.ס., הס.ד. והגסטאפו

מכשירי הדיכוי

רדיפת היהודים בגרמניה ובארצות כיבושיה וגרורותיה היו חלק מהמדיניות הרשמית של המדינה ושל המפלגה הנאצית. לכך נוצלו המכשירים הרשמיים של הרייך, כולל משרד החוץ, משרד התעמולה, ואף הצבא. אולם הכלים

הראשיים שהקימו המפלגה והמשטר הנאציים להשתלטותם על גרמניה ולהטלת משטר אימים על ארצות הכיבוש היו שלשה ארגונים פושעים: ה־ס״ס, ה־ס״ד והגסטאפו, שאדולף אייכמן השתייך לשלשתם. בראשית דרכה ב־1921 הקימה המפלגה הנאציונל־סוציאליסטית את גדודי הסער S.A., זו היתה הזרוע המבצעת של מנגנון התעמולה, אלה היו מפיצי רעיון „מרחב המחיה״, מתוכם יצאו הבריונים שחפשו קרבות רחוב והתכתשויות בבתי מרזח. עם תפיסת השלטון על־ידי הנאצים שימשו אלה גם לדיכוי מתנגדים ולכליאתם במחנות הריכוז.

ב־1925 הוקמה יחידת הס״ס כיחידה מובחרת של הס״א. מטרתה הראשונה, הפורמלית, היתה להוות משמר אישי להיטלר ולמנהיגים אחרים, אך עד מהרה הפך הס״ס למכשיר של השתלטות גמורה על המפלגה, לאחר מכן על הרייך ולבסוף על כל אירופה הכבושה. הס״ס היה מיסדר וארגון בעל תכלית מכוונת. ראשו — היינריך הימלר — בנהו בכוונה כך שיהווה אגרוף המחץ בו יוכה כל מתנגד ויוכרע כל מתקוממ. לפיכך רק אנשים נבחרים נתקבלו לשרת באותו ארגון. זו היתה העדית שבעדית. כשנתמנה הימלר לרייכספיהרר ס״ס, דהיינו למנהיגו, מנה אותו ארגון רק 280 איש. עם פרוץ המלחמה הוא מנה כ־$\frac{1}{4}$ מליון חברים מאומנים אימון צבאי, מאוגדים ומאורגנים ביחידות דוגמת הצבא. לאחר מכן הקים הימלר את Waffen S.S. (הס״ס החמוש), כיחידות צבא מובחרות — משקל נגדי לצבא הגרמני הכללי, אם האחרון יראה אי־פעם סימני היסוס בנאמנותו כלפי הפיהרר. כך הקים הימלר ארגון אדיר כח שחלש על צבא משלו, על אוצרות נשק ותחמושת, על כלכלה עצמאית ושהיה לו אפילו שיפוט נפרד ודינים משלו. אלה היו הנאמנים שבנאמנים, שהיו צריכים להבטיח את שלטון האליל היטלר, והימלר — כוהנו הגדול.

מנגנון ביון מפלצתי

הסיטרא אחרא הנאצית בנתה לה את אמצעי הממשל בערמה שטנית וביסודיות. הוקם ארגון מפלגתי פנימי, שרות הבטחון Sicherheitsdienst des Reichsführers S.S. או בקיצור — הס״ד (S.D.). כלפי חוץ נאמר שיהיה זה „המוח של המפלגה והמדינה״. אך עד מהרה הפך שרות זה לארגון ריגול ובילוש פנימי שלא בחל בכל אמצעי. היידריך, מקימו ומפקדו, תמיד טען: „צריך לדעת על בני אדם ככל שאפשר יותר״. לפיכך הוקמה רשת ביון ומודיעין מפלגתית שהיו לה אנשי אמון (V-Leute), סוכנים (A-Leute), ספקי ידיעות (Z-Leute), משרתים (H-Leute), ומודיעים בלתי מהימנים (U-Leute). כל ידיעה מחיי הכלכלה, החברה, המדיניות ובעיקר מהחיים

הפרטיים של אנשים — נתקבלה בברכה. היידריך רצה לדעת כל פרט על אנשי המפלגה ומתנגדיהם, כל הנוגע לאפיים ולחולשותיהם, לתחביביהם, הרגלי חייהם, לשערוריות בהן היו מעורבים, לתשוקותיהם האישיות, לחיי האהבים שלהם, למקומות בהם הם נוהגים לבקר, להוצאותיהם ולהכנסותיהם של מפעלים, לתנועות פקדונות בבנקים, באחת — כל דבר שאפשר לנצלו כך או אחרת נגד איש או מוסד, שאפשר לאיים בו, שאפשר להשתמש בו כאמצעי סחטנות. כל זה נרשם בקפדנות וביסודיות בתיקיה אישית עצומה שספקיה היו כ־100,000 סוכנים, בלשים ומלשינים קבועים. דבר לא נעלם מעינה של הס״ד על כל חייהם האינטימיים ביותר של כל מנהיגי הרייך ולאחר מכן של ראשיה ומנהיגיה של אירופה כולה. ברור כי מכשיר זה נהפך עד מהרה לכלי רב־כח.

ה־ס־ס׳ הופך לעמוד התווך במשטר רשע

עם העליה לשלטון היתה ההתנגשות בין ה־ס״ס וה־ס״א לבלתי נמנעת. משהכריז היטלר על שני עמודי התווך בשלטונו — המדינה והמפלגה — ברור היה כי רק אחד משני הגופים המפלגתיים יוכל להוות את משענת היסוד של העמוד המפלגתי. הימלר לא התקשה להתגבר על ה־ס״א. בא הטיהור המפורסם בשנת 1934 בו הוצאו ראשיו להורג. שלטונו של הימלר על המפלגה — הושלם.

אולם לשם ביסוס השלטון דרושים היו לא רק אמצעי ביון אלא גם אמצעי ביצוע. משנת 1936 היה הימלר למפקד הראשי של משטרת גרמניה על כל חלקיה, כולל המשטרה הפוליטית והפלילית, והוא הקים רשת של מפקדי ס״ס ומשטרה בכירים שפעלו כנציגיו. תחת פקודתו של היידריך עמדו משטרת הבטחון והגסטאפו. אחרי פרוץ מלחמת העולם השניה עתיד היה הימלר לחלק את הס״ס לשנים עשר משרדים ראשיים: אחד ביניהם היה הר.ס.ה.א. Reichssicherheitshauptamt — משרד הבטחון הראשי שחלש מאז על כוחות המשטרה. תפקידיו המרכזיים: דיכוי כל התנגדות למשטר. בראשו העומד היידריך. מחלקה 4 היתה הגסטאפו ובראשה — מילר. בתוכה: IVB-4 המחלקה היהודית, בראשה אדולף אייכמן.

לרשותו של הימלר עמדו כאמור גם כוחות צבאיים ממש, בהם יחידות גולגלות המוות (Totenkopfverbande) שביצעו את תפקידי הזוועות במחנות הריכוז, יחידות „מפצחי העצמות של מתנגדי המשטר״ (SS-Verfuegungs truppen) ויחידות משטרה מסוגים שונים.

הס"ס התפרש והתפתח לגוף עצמאי, נבדל ונפרד שחלש על כל מערכת העצבים של גרמניה הנאצית. הוא היה ממש מדינה בתוך מדינה, בלתי תלוי, בעל תפקיד מרכזי ומכריע. כל מתנגדיו במאבק על כוח ועל השפעה ברייך סופם לנחול אכזבה ומפח־נפש. היטלר תמיד תמך ב„היינריך הנאמן" שלו. רק לעתים נראה כי גם הימלר עצמו נוהר מלפגוע בצבא הלוחם וצריך היה להתפשר ולוותר למרשלים ולגנרלים של ה־Wehrmacht שרבים בזו לו בליבם ואף לא הסכימו שישא את התואר גנרל. אך גם מבוקשו זה ניתן לו ב־1944, כשנתמנה למפקד עליון של צבאות המלואים Ersatzheer.

דברו של ביה"ד הצבאי הבינלאומי על הארגונים הפושעים

בית הדין הצבאי הבינלאומי בנירנברג, אשר קביעתו בנדון מחייבת לפי החוק שלנו, אמר את הדברים הבאים בפסק דינו:

„יצירת ה־ר.ס.ה.א. גיבשה בשלב העליון את היחסים בין ה־ס"ד שהיה שירות ביון לבין משטרת הבטחון. תיאום דומה היה קיים גם בכל המשרדים המקומיים. בתוך גרמניה ובארצות שסופחו לה לצורכי ממשל אזרחי, היו משרדי הגסטאפו, המשטרה הפלילית וה־ס"ד נפרדים באופן פורמלי, אולם פעולתם תואמה על־ידי מפקחי משטרת הבטחון וה־ס"ד שנימנו עם צוות מפקדי המשטרה והס"ס הגבוהים; אחת מן המטרות הראשיות של יחידות ה־ס"ד המקומיות היתה לשמש סוכן ביון בשביל יחידות הגסטאפו. בארצות הכיבוש היה קשר מהודק יותר בין יחידות הגסטאפו, המשטרה הפלילית וה־ס"ד — כאן הם אורגנו כיחידות מקומיות של משטרת הבטחון וה־ס"ד ועמדו תחת פקוח כפול של הר.ס.ה.א. ושל מפקד בכיר של משטרה ו־ס"ס שנתמנה על־ידי הימלר, כחלק מהצוות של שלטון הכיבוש... מלכתחילה היתה אחת מן המטרות של הגסטאפו למנוע כל התנגדות מדינית למשטר הנאצי ופעולה זאת בוצעה בעזרת הס"ד... הגסטאפו וה־ס"ד טיפלו גם בעניני בגידה, עתונות, כנסיות ויהודים. ככל שתכנית הרדיפות האנטישמיות גברה — כן גדלה חשיבותן של קבוצות אלה... הגסטאפו וה־ס"ד שימשו למטרות פליליות לפי המגילה*, ובתוך זה רדיפה והשמדה של היהודים, מעשי אכזריות

---

* המדובר במגילת לונדון משנת 1945 שנחתמה על ידי ארה"ב, בריה"מ, בריטניה הגדולה וצרפת ושמכוחה הוקם ביה"ד הצבאי הבינלאומי. המגילה מגדירה את הפשעים נגד השלום ואת הפשעים נגד האנושות.

ורצח במחנות ריכוז, מעשי זוועה במנהל ארצות הכיבוש, בהנהגת תכנית עבודת עבדים ועינוי ורצח של שבויי מלחמה... בית המשפט כולל בפעולות גסטאפו אלו את כל הפקידות המבצעית והמנהלית של משרד 4 של ר.ס.ה.א... בית המשפט מכריז כפלילי במובנה של המגילה את הקבוצה הנ"ל של האנשים בגסטאפו וב־ס"ד שהיו או נשארו חברים באותו גוף לאחר שידעו כי הללו משמשים לביצוע מעשים פליליים כנ"ל לפי סעיף 6 של המגילה או שהיו מעורבים אישית בביצוע פשעים כאלה".

וזאת אמר בית הדין הצבאי הבינלאומי על ה־ס"ס:

„ה־ס"ס היה שותף כולל בפשעי מלחמה ובפשעים נגד האנושות... ל־ס"ס היה תפקיד חשוב במיוחד ברדיפת היהודים... אין כל אפשרות להצביע על יחידה כלשהי של ה־ס"ס שלא עסקה בפעולות הפליליות. ה־ס"ס הכללי היה שותף פעיל ברדיפת יהודים וממנו באו שומרי מחנות הריכוז. יחידות הס"ס החמוש היו מעורבות ישירות בהריגת שבויי מלחמה ובמעשי הזוועה בארצות הכיבוש. הן סיפקו את כוח האדם לעוצבות המיבצע (Einsatzgruppen) והן פקדו על יחידות המשמר במחנות הריכוז אחרי שהללו קבלו לתוכם את ה־ Totenkopf שהיה תחילה ממונה על מערכת זאת. יחידות שונות של משטרת ה־ס"ס השתתפו באופן נרחב במעשי האכזריות בארצות הכיבוש וההשמדה של היהודים שם. המשרד הראשי של ה־ס"ס פיקח על פעולות כל היחידות הללו והיה אחראי לתכניות המיוחדות כמו ניסויים בבני־אדם ובפתרון הסופי של בעיית היהודים. בית הדין כולל ב־ס"ס לענין זה את כל האנשים שנתקבלו רשמית כחברים, בכללם חברי ה־ס"ס הכללי, חברי ה־ס"ס החמוש, חברי ה־ס"ס (גולגלות־מות), וכן יחידות משטרה חברות ב־ס"ס... בית הדין מכריז קבוצה זו של אנשים שהוגדרה כנ"ל כגוף פלילי, לאחר שהיו או נשארו חברים באותו ארגון בדעתם שהוא משמש לשם ביצוע מעשים פליליים כמוגדר בסעיף 6 של המגילה, או שהיו מעורבים אישית בביצוע פשעים אלה".

ה־ס"ס הקים מחנות ריכוז, עבודה והשמדה. ארגון זה, שהוקע בפסקי־דין נירנברג, היווה למעשה שותפות עצומה לביצוע פשעים וזוועות ללא תקדים.

שלוחות הארגונים הפושעים בארצות הכיבוש

בכל ארצות כיבושיה של גרמניה פעלו נציגיו המיוחדים של הימלר, בתורת Befehlshaber der Sicherheits- או ה־ Hoehere SS und Polizeifuehrer polizei (B.d.S.) נציגיו הישירים של ה־ר.ס.ה.א.

להלכה היו הללו רק נספחים לממשל הכיבוש הסדיר אך למעשה פעלו מכוח עצמם וקיימו כפיפות רק למראית עין לשלטונות הכיבוש. דבר זה נבע גם מעצם אפיו של המשטר הדיקטטורי שיש בו תמיד כוח עצום למשטרה ובפרט למשטרה החשאית, וגם מהמצב הצבאי בארצות הכיבוש בו השתמש המשטר בכוחות אלה לדיכוי כל התנגדות ולחיזוק מוסדות השלטון המשטרתי. לפיכך חלש משרד הבטחון הראשי של הרייך, באמצעות מפקדי המשטרה, על כל אירופה הכבושה.

לאחר פרוץ המלחמה עם ברית המועצות ניתנו ל־ס"ס סמכויות נוספות ומיוחדות. ביום 17 ביולי 1941 פקד היטלר כי פעולות בטחון בכל שטחי הכיבוש במזרח יבוצעו באמצעות הרייכספיהרר ס"ס שיוכל להורות בנדון לכל השלטונות האחרים. נראה עוד כיצד השתמש הימלר בכוחו העצום; בעניינים היהודיים היה אדולף אייכמן זרועו המבצעת של ה־ס"ס ושל ילד טיפוחיו — משרד הבטחון הראשי, ה־ר.ס.ה.א.

ואמנם נמצא אחר־כך את הוראתו של רוזנברג, המיניסטר לשטחי הכיבוש במזרח לאמר:

„עקב מקרה שאירע הריני אוסר בזאת לכל אנשי ממשל המזרח השתתפות פעילה בהוצאות להורג מכל סוג. ביצוע ההוצאות להורג ובפרט השמדת היהודים, הריהו מתפקידה של משטרת הבטחון ושל ה־ס"ד".

מחנות הריכוז — אמצעי הדיכוי הראשי

אמצעי הדיכוי הראשון והראשי של ה־ס"ס היו מחנות הריכוז. באלו פותחה שיטת טירור והטלת אימים משוכללת שלרשותה כל אמצעי הטכניקה של המאה הזאת. הנאצי, זה המיסטיקן הרומנטי, איש המשפחה, הנראה כלפי חוץ כבעל אוהב לאשתו ואב רחום לילדיו, חובב הטבע והחי, נתגלה במחנה הריכוז בברוטליות של חית טרף, הרומסת ללא ניד עפעף יצור אנושי כאילו היתה זו כינה. אחד הפרקים המזעזעים ביותר בסיפורו של רודולף הס, מפקד מחנה אושביץ, הוא אותו חלק בו הוא מתאר את חיי המשפחה השלווים שלו בביתו הפרטי, את חינוכו לבניו, את רגשותיו לאשתו — כשכל אלה קוימו ממש מעבר לגדר המחושמלת של מחנה ההשמדה האיום בו הורעלו והומתו מדי יום ביומו בין 5 — 10 אלפים אנשים ולעתים יותר.

עצם כליאת אדם ללא דין, כשאין הוא יכול להוכיח צדקתו בפני בית־המשפט, וכשאין הוא יודע אימתי ישוחרר — הריהו זעזוע כבד. אם נוסיף

לכך משטר של השפלה, עבודת פרך, מכות, הצלפות מגלב, עינויים ותליות — נבין את כוח הדיכוי האיום שהיה למחנה הריכוז הנאצי.

הגסטאפו למד נוסף לכך את הדרך לנצל את כל חולשות האדם. הם למדו כי הרעב והעינויים בכוחם לשבור כעבור זמן גם אנשים חזקים; כי על־ידי מערכת דיכוי והשפלה אפשר להרחיק את צלם האלהים מעל האדם ולהותיר יצור קהה חושים, אוטומט אשר ימלא הוראות, ויעשה כמצווה, אפילו כשמצווים עליו לכרות את קברו הוא.

שבירת האסיר

למתנגד הארי היתה דרך לחזור בתשובה עם קבלת עולו של הנאציונל־סוציאליזם. הוא יכול היה להשתחרר, לזכות בחיים, בכבוד ובפרנסה. רבים עשו כן תחת כוחו הסוגסטיבי של היטלר, שהלך מחיל אל חיל, כי ההצלחה יש לה כוח שכנוע משלה. רק ליהודי לא היתה דרך להנצל כי הכל הוכן בקפדנות לשבור התנגדותו ולהביאו לידי כך שיחדל להאמין בזכות קיומו עלי אדמות. גם כלפיו הופעלה העליונות הסוגסטיבית של האדונים המנצחים. נוסף לכך הופעלו גם כל אמצעי הביזוי וההשפלה המכוונים לשבור את אמונת האדם בעצמו: כשמצליפים לאדם במגלב בפנים ואין לו יכולת להגיב, כשמונעים מזון ולחם עד שאדם מתפתל ביסורי־רעב, כשמצווים על גברים ונשים, ילדים וילדות לעשות צרכיהם בצוותא, זה בפני זה כחיות, כשמריצים נשים ערומות למיפקדים, כשמוכיחים השכם והערב על ידי המתות בירי ובתליה כי חיי היהודי בכלל אינם נחשבים במאומה, כאשר הורגים וטובחים לעיניך סתם כך מתוך קפריזה או לשם שעשוע, כשמוכיחים לך עשר פעמים ביממה כי אינך אלא הפקר, שהמשך חייך תלוי במצב רוחו של כל איש ס"ס באותו יום, — לא יקשה ליצור מצב בו רוב הסובלים, הנדכאים והנאנקים יעמדו השופים מאמונה ונטולי כל רגש, על פי רוב גם נטולי רצון להוסיף להתקיים, כשמטרתם העיקרית היא להגיע למוות קרוב ללא יסורים.

האסיר במחנה ריכוז הובא לבסוף לידי כך שחדל כמעט להבחין בין טוב לרע. נפש האדם הפכה בהמית. היא חדלה כמעט לחוש רגשות כמו השתתפות בצער, אבל ואסון. יכול היה אדם להתקל בשעת עבודתו במחנה עבדים ותוך התעסקותו במתפרת המחנה בתוך ערימת בגדים שדודים שצווה לנקותם ולתקנם, בבגדי אשתו או ילדיו שהומתו. הוא הזדעזע לרגע אך עד מהרה כבה הברק בעיניו. הוא לא זעק, לא יצא מדעתו, לא הניף אגרוף מול משעבדו, אלא המשיך בעבודתו להטליא את החורים שנקבו כדורי המרצחים בבגדים, ולהסיר מהם את טלאי הקלון, למען ישמשו, לאחר השיפוץ, את המרצחים עצמם.

אנשי הגסטאפו היטיבו להכיר את כל העמים הכבושים, וניסו ללבות את השנאה ליהודים בכל מקום אליו הגיעו, אך הם גם ידעו יפה היכן ובאיזה חוגים יהיה שכר רב יותר לפעלם. מלאכת השיסוי לפוגרומים נגד יהודים נעשתה בדרך כלל בארצות הכיבוש במזרח אירופה ובארצות הבלטיות, שם יכל. לסמוך על האנטישמיות הגסה שהיתה רווחת בחוגים שונים, לתת לה „בסיס מדעי" ותמיכה רשמית למעשי רצח ושוד. כאן ידעו הפורעים המועדים כי אף השלטון לימינם. אנו נגיש בבית המשפט את הדו"חות של מפקדי ה„איינזצגרופן" בהם מסופר על הצלחתם להניע חלקים מהאוכלוסיה המקומית שם לפרוגרומים, אך עוד נאמר בדו"חות כי היות והפרעות טרם חיסלו את היהודים צריך לעבור לשיטות השמדה ישירה.

מחיקת צלם אדם אצל אסירי המחנות

אנשי הגסטאפו ידעו גם כי רצון הקיום הוא אינסטינקט ראשוני, לפיכך טיפחו אף אותו לשרותם: משהביאו את כל קרבנותיהם עד דכא, בחרו במספר מהם לתפקידים מיוחדים או העניקו להם סמכויות למראית עין. תכנית ההשמדה הכוללת נשמרה בסוד, לכן אפשר היה לומר בצנעה, במפורש או ברמז למספר אנשים כי הם לא יינזקו אם ימלאו הוראות או ילשינו וכי הממלא את התפקיד שצווה למלאו תשאר לו נפשו ונפש משפחתו לשלל. היה זה בכלל אמצעי מקובל להשתמש נגד הקרבן בבני עמו הוא. נגיש לכם הוראות של הגסטאפו כי ביצוע תליות במחנות ריכוז יש לעשות על ידי אסירים מבני עמם של הנתלים ולהעניק לתיילנים שלש סיגריות כשכר פועלם.

המשעבדים ידעו לנצל את חולשת אנוש וכל צורך ביולוגי לשימוש למטרותיהם. הם פקדו אפילו לפתוח בתי בושת במחנות הריכוז כדי להבטיח גישה לשם לאלה שיתנהגו כשורה. הם ידעו לשקר, לרמות ולהוליך שולל קרבנותיהם בכל דרך שהיא. אחרי כל פעולת מצוד, כשאלפים או רבבות יהודים היו נשלחים למוות ואחרים היו בורחים או מתחבאים, היתה עוברת הרינה במחנה שהנאצים הפיצוה, כי זוהי כבר הפעולה האחרונה, כי בנותרים לא יפגעו עוד לרעה וכי לא יהיו עוד שילוחים. ואנשים רבים אשר זה דרכם להאחז בתקוה כל שהיא או כאלה שלא יכלו או לא רצו להאמין כי אמנם גורל כל היהודים נחרץ, או כאלה שעייפה כבר נפשם להורגים מרעב, יסורים ועינוי, היו מציצים בחשאי ויוצאים ממקומות מחבואם, חוזרים מהיערות, רק בכדי להלכד בכף רודפיהם בפעולת מצוד חדשה. הנמר שיחק עם טרפו כחפצו.

היהודים ברשת הדיכוי וההטעיה הזדונית

אנו נמצא גם יהודים בין מבצעי פקודותיהם של הנאצים, בשורות המשטרה היהודית בגיטאות, ובין מועצות הזקנים. גם בפתח תאי הגזים נמצאו יהודים שנצטוו להרגיע את הנידונים ולשכנעם כי רק למקלחת הם הולכים. זה היה אחד החלקים השטניים ביותר של כל התכנית הזו, להקהות חושי אדם, לשלול ממנו כל כח נפשי ושכלי, להותיר רובוט נפחד וחסר־נשמה, ובכך לאפשר שימוש באסירי המחנות עצמם כחלק מהמנגנון במלאכת ההרג נגד בני עמם הם. הגסטאפו, היא יכלה להקטין מספר אנשיה במחנות עד למינימום. מובן כי בסופו של דבר לא נמלטו גם הרובוטים מגורלם המר ואף הם היו לבסוף מוצאים להורג עם שאר אחיהם.

למרבה הפלא נמצא כי יהודים רבים הצליחו לשמור על צלם אלהים גם בתנאי תופת ולא נשברו. היו גם אחרים. במשפט זה לא נדון את ממלאי הפקודות היהודים, לא את הקפוס, לא את חברי מועצות הזקנים, יהא יחסנו אליהם אשר יהיה. אין זה משפטם של הקרבנות אלא משפטו של המשמיד.

גם הבעיה מה הדרך שצריך היה לבור לו מנהיג או עסקן יהודי בתוך לוע הנמר: דרכו של אדלשטיין שניסה לארגן את גיטו טריזנשטאט; או דרכו של קסטנר שניסה לנהל משא־ומתן ולנצל אשנב הצלה זעיר למספר אנשים; דרכו של צ'רניאקוב, שבראותו כי הנאצים תובעים ממנו את יהודי ורשה למשלוח מוות הרעיל עצמו — מחלוקת זו אין מקומה במשפט זה. אינני חושב כי ניתן כיום לקבוע שולחן ערוך להתנהגות הקרבן עם חיית טרף, ולומר כיצד ראוי היה למנהיג פלוני או אלמוני להתנהג בורשה, בבודפשט, בפראג או בוינה, האם היה עליו לנסות להציל מה שניתן או להכריז על מרי או להתלות בכל קש של תקוות־הצלה אף אם לא היה לתקוה זו על מה לסמוך. בודאי כולנו גאים במרד גיטו ורשה ובגלויי העמידה, ההתנגדות והמרי, בפרטיזנים ובלוחמים שהכו במשטר הרשע. אך משפט זה אינו הבמה לבירור בעיה טרגית זו ונשאירנה להיסטוריון של תולדות השואה. במשפט זה נדון את אדולף אייכמן.

III. הנאשם

מצטרף מרצונו לאירגונים הפושעים — עובר לגרמניה

והרי מספר פרטים אישיים עליו: הוא נולד ב־19 במרץ 1906 בזולינגן ועבר בילדותו עם הוריו ללינץ שבאוסטריה. לאחר שסיים לימודיו בבית ספר עממי, למד בבית ספר תיכון ובבית ספר טכני. כבר ב־1927 נמצא אותו צועד בשורות ארגון לוחמי החזית הגרמנית־אוסטרית והחל מ־1932 חבר במפלגה הנאצית ובס"ס. שושבינו לכניסה לארגון זה היה ידידו מנוער, ואחר־כך מפקדו — ארנסט קלטנברונר, איש הדמים, שבית הדין הצבאי הבינלאומי אמר עליו כי היה לו פיקוח יעיל ופיקוד על כל פעולות הפשע של משרד הבטחון הראשי של הרייך. כניסתו של אייכמן לס"ס והצטרפותו לשורותיו היתה כמובן על־פי רצונו. גם השארותו בהם — מרצונו החפשי באה. כרבו היטלר, עזב אף הוא את אוסטריה ועבר לרייך. היטלר עשה כן כי לא רצה לשרת בצבא האוסטרי. אייכמן — כי קסם לו כוחו העולה של הנאציונל־סוציאליזם בגרמניה. ב־1933 נמצא אותו מקבל אימון צבאי בשורות הס"ס בגרמניה במחנה לכפלד ואחר כך בפסאו. ב־1934 נפגוש אותו, כבר בדרגת אונטרשרפיהרר במחנה דכאו, זה בית הספר לכל אנשי הס"ס שסגולותיהם „הבטיחו טובות". מפקדו הראשון של מחנה זה תיאודור אייקה, קבע שם מלכתחילה את העקרונות — „סובלנות פירושה חולשה. מתוך הכרה זו יש לפעול ללא התחשבות, כשהדבר נראה לנחוץ למען המולדת. למסיתים הפוליטיים והאינטלקטואליים, לא חשוב מאיזה צד הם באים, יש לומר כי יזהרו... אחרת יתפשו בגרונם ויובאו... לידי השתקה".

בדכאו עברו את כור המצרף של מעשי אלימות וזוועות רבי־הטבחים של הנאצים לעתיד. שם לימדום את תורת השנאה, הכריחום להלקות אסירים ולהוציאם להורג.

מצויד בנסיון זה עבר אדולף אייכמן בספטמבר 1934 לשרת ב־ס"ד, כעת כבר בדרגת סמל. שנה לאחר־מכן נמצא אותו במחלקה היהודית של ה־ס"ד, שעבדה בשיתוף פעולה הדוק עם המחלקה היהודית במשטרה החשאית הממלכתית, הגסטפו. כבר בשנים הראשונות של פעולתו הוא פגש שם אחדים מאלה שיהיו אחר כך מעוזריו הנאמנים: ויסליצני, דנקר, האחים גינטר ואלויס ברונר. בשרותו זה הועסק בעיקר בשטח הביון. אייכמן נשלח למזרח הקרוב והגיש

דו"ח מפורט על נסיעתו ואילו ויסליצני נשלח לקונגרס הציוני ה־20 לעקוב אחרי דיוניו.

ב־ס"ד הוסיף אייכמן לעלות בדרגה. הוא הגיע לקצונה ב־1937. אז נפגוש אותו בלויית שושבינו השני, יוליוס שטרייכר הידוע לשמצה, שבית הדין הצבאי הבינלאומי הוקיעו כמסית ומשסה לרצח ולהשמדה.

שטרייכר ועוזריו קרבו את אייכמן והביאוהו לכנס המפלגה הנאצית בנירנברג בשנת 1937. שם הופגש עם כל אלה מבני חוץ לארץ המיחלים לנצחון הנאצים ושם קשר קשרים עם ראשי התעמולה האנטישמית.

העמדה העצמאית הראשונה — וינה

עם כיבוש אוסטריה, במרץ 1938, נשלח אייכמן בחזרה לארץ בה גדל. אז היה כבר מקובל כמומחה ובעל נסיון מעשי בעניינים יהודיים. וינה היתה „בית ספרו" העצמאי הראשון של אדולף אייכמן; פה פעל לראשונה כאחראי ומארגן. אז התרכזה מדיניות הנאצים בכפיית היהודים להגירה, ואייכמן התמסר למשימה זו בלב ונפש עד שכעבור זמן קצר הועלה פועלו בפני שרי הרייך כאות ומופת לדרך בה ניתן לסלק יהודים. בוינה אורגן הדבר בשיטת הסרט הנע: נכנס אדם למשרד והוא עוד אזרח, בעל בעמיו, בעל משרה, מקום מגורים ורכוש, ולאחר שעבר את כל אשנבי הטיפול יצא מהגר שרכושו נלקח, בחלקו הופקע ובחלקו הושקע לפי פקודת השלטון במטבע חסום שערכו מועט, כשדירתו כבר רשומה להפקעה, כשאין לו עוד מקום עבודה, בניו אינם עוד תלמידים בבתי ספר וכל מה שבידו הנה תעודת מסע עם הסימן „יהודי" המקנה לו זכות לצאת את אוסטריה עד תאריך מסוים, שלא על מנת לחזור.

הלחץ על הגירת היהודים נמשך בכל הדרכים: תוך 24 שעות נדרשו נתיני החוץ וחסרי הנתינות לעזוב את המדינה. יהודים מערי השדה הובאו לוינה מחוסרי כל ויהודי אותה עיר חויבו לשכנם בבתיהם ולדאוג להם עד להגירתם. המסרבים נאסרו, ובינתיים הוחרמו בתי חולים, בתי ספר ובתי הבראה יהודיים.

לא ייפלא כי שליחי יהדות ברלין שנצטוו לבוא לוינה לחזות בפלאי הישגיו של אייכמן כדי ללמוד לקח, ממנו לראות וכן לעשות, עמדו מוכי תדהמה בפני „תעשית־הגירה" זו.

עבודת הרשע
מתפשטת והולכת

החל מראשית 1939 הועתקה שיטת אייכמן להגירת־גירוש יהודית גם למשרד הרשות המרכזית של גרמניה להגירת יהודים שהוקמה בברלין וגם למשרד שהוקם בפראג עם כניסת הגרמנים לשם.

הזכרתי כבר כי בספטמבר 1939 איחד הימלר את משטרת הבטחון הממלכתית (SIPO) עם שרות המודיעין המפלגתי (S.D.). סמוך לזמן זה חזר אף הנאשם לברלין ונתמנה לראש הרשות המרכזית להגירת יהודים — תפקיד שלהלכה מילאו היידריך, אף שהנאשם פעל בו כבר קודם לכן.

נביא ראיות על שיטות עבודתו בוינה ובפראג, על טיפולו ודיבורו עם יהודים, לפי מיטב מסורת ההפכפכנות הנאצית. היו אלה דיכוי, טירור והפחדה ביחד עם העמדת פנים ויצירת רושם במתכוון „שהשד אולי אינו נורא כל כך", שאפשר אולי איך שהוא להסתדר אתו, לשאת ולתת אתו ואפילו לשמוע לעתים נימה מנומסת. מצד אחד — סטירת לחי לד"ר ליבנהרץ מראשי קהילת וינה בפגישתם הראשונה, גערת עריצים כלפי שטאהל, מראשי קהילת ברלין ב־1939 בנוסח: „עלוב שכמוך, שק צואה שכמוך, כבר מזמן לא ישבת במחנה ריכוז"; דיבורו כלפי זקן היהודים שבשטין (Sebestyén) בברטיסלבה שהעיז להציע לו סיגריה והוא שאג עליו: "Weg mit dem Zeug" (הלאה עם החפץ הזה), וכל אלה בצידן של העמדת פנים כי הוא מתעניין בבעיות יהודיות והענותו לשאלות מסוימות, על־פי־רוב בענינים של מה בכך.

עדיין דימו עסקנים יהודים כי צריך למצוא איזו אפשרות להידבר עמו, מה גם שבעצם לא היתה כל דרך אחרת. הוא הפך לאדון החיים והמות לגבי היהודים. עוד רחוקה הדרך למשרפות אושביץ ולדיכוי הברוטאלי של יהדות הונגריה כשאדולף אייכמן זה, העיז לומר לברון פון פרוידיגר, מאציליה ומנהיגיה של יהדות בודפשט שבא להתחנן על נפש יהודים: „אני ארכב עליך כעל עגלת חורף" (Ich werde mit Ihnen Schlitten fahren). אך אייכמן נמצא כבר בדרך ליעודו. הוא המפקד, המוציא והמביא, למעשה אדונם של היהודים ושליט גורלם, כפי שיתברר לכם מכל הדינים וחשבונות של קהילות וינה ופראג שנגיש לכם. בינתיים זיכתה אותו הצלחתו ברדיפת היהודים ביתר סמכויות ובעליה בדרגה.

סמכויות
רבות עצמה;
שלוחות ביצוע
בכל אתר

בסוף 1939 נפגוש את אייכמן בברלין. עתה הוא מזמין כבר את נציגי קהילת וינה אליו ומצווה להם לדווח לו על התקדמות ההגירה ולקבל שאר הוראותיו בעניני הקהילה. מעתה, כך הודיע להם, יחלק זמנו בין ברלין, וינה, פראג ופולין הכבושה. באותה שעה, הודות לנסיונו בעקירת אוכלוסין, נתמנה, נוסף לתפקידיו בעניני היהודים, לאחראי ומבצע הגירוש העצום של אוכלוסיה יהודית ופולנית מאזוריה המזרחיים של פולין שסופחו לרייך — ובהם איזור וורטגאו, שלזיה העלית ושטח הפרוזדור הפולני והעיר גדנסק. הוא כבר ראש מחלקה בר.ס.ה.א., היא מחלקת IVD-4.

באותה שעה הוא טיפל גם בגירוש הטראגי של היהודים לאיזור ניסקו. בענינים אלה עסק גם ב־1940.

במרץ 1941 נפגוש את אייכמן כראש המחלקה IVB4 בגסטאפו, שעיסוקה בעניני יהודים וגירוש אוכלוסיה, וכאן עתיד להיות תפקידו עד סופה המר של יהדות אירופה. אך הוא היה גם המיופה־כח המיוחד של היידריך לפתרון הסופי של בעית היהודים. בתוקף צירוף תפקידיו אלה, ועל כך עוד ידובר, היה אייכמן אישית אחראי למבצע הרשמי של תכנית ההשמדה, בעל סמכויות עצומות ברייך הגרמני, שכלל עתה גם את אוסטריה והפרוטקטוראט, ובכל ארצות הכיבוש. ברייך הוא יפעל באמצעות מפקדות המשטרה המחוזיות והנפתיות, Stapoleitstellen, Stapostellen שבכל אחת מהן — ממונה לעניני יהודים המקבל הוראות ישירות מאייכמן.

בארצות הכבושות, בצרפת, בנורבגיה, בלגיה, איטליה, הולנד ולוקסמבורג היו לו שליחים מיוחדים עושי דברו שפעלו ליד פיקודי המשטרה והיו בעלי סמכות בעניני יהודים. בארצות הגרורות כרומניה, בולגריה, סלובקיה, הוא פעל באמצעות נציגים מיוחדים ליד שגרירות גרמניה באותן ארצות, שדאגו להפעיל שילוח היהודים בעזרת השלטונות המקומיים, על־פי־רוב על־ידי הטעייתם לגבי מטרת השילוח.

בסרביה, פעל אייכמן על־ידי שליחים, בקרואטיה על־ידי נציגיו על יד השגרירות הגרמנית, ליוון הכבושה ולדנמרק שלח יחידות מיוחדות לשם גירוש היהודים למחנות ההשמדה.

בשטח הגנרל גוברנמנט הפולני, פעל באמצעות מפקדי משטרת הבטחון, ובשטחי הכיבוש במזרח גם באמצעות עוצבות המבצע (האיינזצגרופן).

להונגריה הוא נשלח בכבודו ובעצמו כאמן ההשמדה, בראש כל כת דיליה, שביקשה תוך זמן קצר ככל האפשר לעשות את מלאכת השילוח לטבח.

באחת — לכל פינה היתה ידו שלוחה לבצע את „הפתרון הסופי", בדרכים היעילות, הנוחות והמתאימות ביותר לתנאים המקומיים כפי שיכול היה ליצור. עם הממשלות הגרורות והכבושות היתה דרכו עתים בשכנוע, עתים באיומים, תמיד תוך לחץ, ותמיד במגמה אחת: לקבל את היהודים ולשלחם למחנות במזרח.

שליטה בגיטאות ובמחנות ההשמדה

היתה לו שליטה בגיטאות ובמחנות השמדה; מעמדו בר.ס.ה.א. היה מיוחד במינו. הוא דילג על הממונים עליו והובא בקשר ישיר עם הימלר. מעמדו הצנוע הקנה לו סמכויות כוללות ורבות־עצמה שהביאו אותו במגע עם שרי הרייך, עם ראשי הממשלות הכבושות, עם מפקדים בכירים בצבא הגרמני, עם צמרת משרד החוץ. בכל הנוגע לענינים יהודיים הוא, אייכמן, פעל מכוחם ומסמכותם של הימלר והיידריך. יוגשו מסמכים המוכיחים כי בעניינים יהודיים הר.ס.ה.א. הריהו אדולף אייכמן.

לפיכך אין להתפלא כי בעניני יהודים העביר הוראות לגבוהים ממנו בדרגה. עוד ב־1940 הוא השתתף בישיבה אליה הוזמן גם המיניסטר סייס־אינקוארט. סמכויותיו וכוחו עלו מדי פעם, על אף מעמדו הפורמלי הבלתי־בולט, כפי שהעיד עליו עוזרו ויסליצני:

„פקודת גרינג קבעה כי הסמכות בעניני יהודים עברה לראשי משטרת הבטחון וה־ס"ד ובכך גדל לאין שיעור כוחו של אייכמן בשטח זה. הוא יכול היה, על סמך פקודה זו, שלפי זכרוני ניתנה בקיץ 1941, לבטל ולהתגבר על כל שאר המיניסטרים ומוסדות השלטון".

אנו נראה אותו מכין ומארגן את ועידת וונזה המפורסמת, מתמנה למבצע החלטות „הפתרון הסופי"; אנו נראה את אייכמן פועל בשמו של הימלר ומורה על הוצאות להורג במחנות ריכוז. בענינים יהודיים העביר אייכמן הוראות אף לצבא הגרמני.

כוח אייכמן גבר והתבצר אחרי מותו של היידריך. במשך כחצי שנה, עד מינויו של קלטנברונר, לא היה מפקד למשרד הבטחון הראשי, ואז עלה כוחם של ראשי המחלקות. ואילו אצל המפקד החדש, ידידו מנוער, קלטנברונר, היה לו מעמד מיוחס ורב־כוח.

בזכות מה עלה אייכמן בדרגה

פרטים על פעלו במלאכת ההשמדה אשמיע באזני בית המשפט כשאעמוד ביתר פירוט על מעשי האימים. כעת אזכיר רק כי באוקטובר 1941 המליץ ראש המחלקה האישית בס"ס להעלותו לדרגת אוברשטורמבנפיהרר בדברים הבאים — אני מצטט:

„הריני מציע העלאה זו על יסוד השרותים הטובים במיוחד של אייכמן, אשר כבר בתורת ראש השרות המרכזי להגירה יהודית הגיע להישגים מצוינים לסילוק יהודים מאוסטריה. עקב עבודתו של אייכמן הועבר לרשות הרייך רכוש אדיר. כך היתה גם עבודתו של אייכמן בפרוטקטוראט, בה הצטיין ביזמה מצוינת ובנוקשות הדרושה. יש להוסיף כי אייכמן הוא מפקד ס"ס למופת, שפעל באוסטריה שנים רבות למען התנועה הנאציונל־סוציא־ליסטית ועקב פעילותו הפוליטית שם הפסיד מקום עבודתו. בשעה זו מעבד אייכמן בעיות חשובות של פינוי והעברת אוכלוסין. בהתחשב עם חשיבות פעלו הריני רואה את העלאתו גם כמועילה לשרותו".

אין צריך לומר כי ההמלצה נתקבלה. אייכמן היה לאוברשטורמבנפיהרר. בעד פעלו בהשמדה קיבל מספר אותות הצטיינות בשרות הס"ס. ב־1944 היה לראש המחלקה IVA4 שעסקה ביהודים ואף טיפלה בבעיות פוליטיות של כנסיות נוצריות.

הוא הרחיק לכת ברצח יהודים מעבר להוראות שקיבל

אדולף אייכמן יאמר לכם כי הוא ביצע הוראות הממונים עליו. אך כבר קבע מצפון העולם, מפיו של בית הדין הצבאי הבינלאומי, כי הוראות הנוגדות כללי מוסר, הרומסות את הצווים העקרוניים עליהם הושתתה החברה האנושית, השמות לאל את כללי היסוד שרק מכוחם יכול האדם לחיות בצוותא עם בני מינו — אינן הגנה מוסרית או משפטית. לכן, ובעקבות הלכה זו, שלל גם החוק שלנו הגנה זו מהנאשם. אך יתרה מזו: אנו נוכיח לכם כי הוא הגדיל לעשות

גם מעל ומעבר להוראות עצמן, כי יזם וביצע פעולות השמדה שלא נצטווה עליהן כלל, וזאת רק עקב דבקותו במשימה שראה בה את תעודת חייו. כאשר הורטי בהונגריה לא רצה עוד לשתף פעולה עם המשמידים בקיץ 1944 — הגניב אייכמן רכבת מוות מקישטרצה לאושביץ ואף נקט תחבולת ערמה נגד מנהיגי יהדות בודפשט שכנסם יחדיו אצלו לבל יוכלו לפעול ברגע האחרון אצל הורטי לביטול מזימתו. הוא לא נצטווה אז לעשות דבר, ולו היה מבצע הוראות בלבד — יכול היה להמתין עד שתינתנה. אך הוא פעל ולא חיכה. וכאשר הימלר, באוקטובר 1944, הורה סופית להפסיק את ההשמדה, עוד אירגן אייכמן את מצעד היהודים מהונגריה לאוסטריה בדרך ובאופן שיבטיחו כי מסע מוות יהיה זה. אחר־כך תכנן לבצע הרעלת שארית הפליטה בטרזינשטאט ורצה בהמתתם של היהודים בכל מקום בו יכול היה להניח כפו עליהם.

גם להיטותו לסכל בריחה והצלה של כל יהודי בודד, כאשר אפילו שלטונותיו היו מוכנים לאפשר לאותו אומלל לפרוץ את רשת המצוד — ואנו נוכיח לכם מקרים כאלה לעשרות — מעידה עליו כעל יוזם עצמאי הלהוט להשמיד היהודים עד תום. לא נח ולא שקט עד שלא רדף לתוך תאי הגז כל קיבוץ יהודי, כל פרט, גם כאלה שלפי כל ההוראות שקיבל יכול היה להניחם בחיים.

עוזריו וחבריו
על פועל הדמים
שלו

תיאורים כוללים על אייכמן ופעלו עתידים היו למסור גם לאחר המלחמה כמה אנשים עמהם שיתף פעולה. על שנים מהם כבר נגזר דין מות שעה שכתבו דבריהם: האחד היה דיטר ויסליצני שישב בכלא ברטיסלבה, לשעבר ממונה על אייכמן ואחר־כך כפוף לו ועוזרו הנאמן; השני היה רודולף הס, מפקד אושביץ, שרשם יומנו בכלא קרקוב ערב הוצאתו להורג. שניהם כתבו ללא קשר האחד עם השני. שניהם פושעים. שניהם יכלו לטעות. אך דומה שמדבריהם עולה תמונה נכונה של האיש. וכך אמר הס:

„אייכמן היה אחוז לחלוטין בשליחותו ואף בטוח כי ההשמדה הכרחית היא בכדי להציל בעתיד את העם הגרמני מכוונות ההרס של היהודים. זו היתה הדרך בה הבין תפקידו והקדיש את כל מרצו לביצוען של תכניות ההשמדה של הרייכספיהרר. אייכמן היה מתנגד נמרץ לכל הצעה לברור מתוך המשלוחים יהודים המסוגלים לעבודה. הוא ראה בכך סכנה מתמדת לתכניותיו בדבר „הפתרון הסופי", עקב אפשרות של בריחות המוניות או כל מאורע אחר שיאפשר ליהודים להשאר בחיים".

ויסליצני נתן תיאור מפורט של הקריירה של אייכמן, עניניו האינטימיים, דרכו עם הממונים עליו והכפופים לו ותוך כדי הדברים כתב:

„ב־1942 הוא היה נגד כל ויתור, אפילו הקל שבקלים. הוא דאג להשיג הסכמת הימלר, אך טרח אותה שעה ממש לבצע את הגירושים בכדי לסכל ולשים לאל כל אפשרויות של הסדר".

ובהודעה אחרת, שנכתבה אף היא בכלא הנידונים למות בברטיסלבה, כתב ויסליצני:

„על יסוד נסיוני האישי אני חוזר וקובע שוב כי אף על פי שאייכמן פעל על יסוד פקודות מהיטלר והימלר, הנה חלקו האישי בכליון יהדות אירופה היה מכריע ויש לראותו כאחראי לכך במלוא מובן המלה, מכיון שהיו קיימות אפשרויות לעקוף את פקודת היטלר..."

איש אחר, הממונה מטעם הימלר על נסיון הסחטנות מיהדות הונגריה בעיסקה הידועה של „דם תמורת סחורה", קורט בכר, שפעל זמן רב ליד אייכמן ובמחיצתו, סיכם כך את פעלו במלאכת ההשמדה:

„אייכמן לא היה אביה הרוחני של התכנית, אך הוא היה מבצעה הקנאי".

הוא רצח יהודים
מתוך הכרת
שליחותו הנפשעת

אייכמן עסק בטבח לא מתוך עירפול דעת אלא מתוך דעה צלולה, בתודעה ברורה ומתוך הכרה מלאה, כי אמנם כך נכון וראוי היה לפעול; לכן, כבוד השופטים, הוא עשה זאת בלב שלם ובנפש חפצה. אנו נוכיח כי גם לאחר מפלת המפלצת הנאצית, לאחר שכל העולם הביע סלידתו וזעזועו ממה שאירע, לאחר שכמה מגדולי הנאצים עצמם החלו במירוץ פחדני להאשים זה את זה ולהוקיע האחד את חברו ולחזור כביכול בתשובה, נשאר הוא, אדולף אייכמן, נאמן לרעיונותיו ולעקרונותיו. הוא לא חזר בו, הוא עודנו סובר כי עשה את הטוב והישר בהשמדת המליונים. הוא יודע כי היום הדבר נחשב לעבירה, ולכך יהא מוכן לתת ביטוי מילולי, מן השפה ולחוץ, ולפעמים אף להלבישו במעטה מלים מפוצצות. אך מותר להניח כי אילו הועלה מחדש דגל צלב הקרס לקול קריאות Sieg-Heil, אילו שוב נשמעה צריחה היסטרית של פיהרר, אילו הוקמו מחדש גדרי תיל מחושמלים במחנות השמדה — היה אדולף אייכמן קם, מצדיע, וחוזר ומבצע את מלאכת הדיכוי והטבח.

ועתה נעמוד נא בפרוטרוט על אותה פעולת רצח שהנאצים כינוה „הפתרון הסופי לבעית היהודים".

IV. פתרון סופי של בעית היהודים

ההדרגה
בשיטה הנאצית

תכניות הנאצים ודרכי ביצוען נשתנו לפי המסיבות, וניתן להבחין בהן שלבי תכנון וביצוע שונים. כך אירע בחזית המדינית; כאשר הכנסת צבא לאיזור הריין עלתה יפה לטשו עיניהם לאוסטריה, וכששמו כפם על זו תבעו את חבל הסודטים, וכאשר ניתן להם זה כבשו את צ׳כוסלובקיה כולה ונכנסו לממל. מעתה בשלו הכנותיהם למלחמה.

בין אם היתה קיימת תכנית־אב פוליטית־צבאית להשתלטות על עמים וארצות וביז אם זו נתפתחה תוך כדי ההצלחות המדיניות לנוכח השלמת העולם עם התוקפנות המחוצפת המלווה הצהרות שלום, לנוכח כניעת מדינאי אירופה לאיומים ולצרחנות — הנה מכל מקום גבר אצל הנאצים הבטחון העצמי ועלתה סחטנותם הפוליטית, שנתפתחה לבסוף למלחמת עולם.

כך אירע גם בענין היהודי. בין אם ההשמדה הפיזית תוכננה והוכנה מראש וביצועה אך נדחה לשעת כושר, ובין שהיתה זו התפתחות מודרגת שמצאה את נקודת השיא שלה בשעה שלא היה עוד צורך להעמיד פנים, כשאפשר היה להפעיל תכנית בלתי מרוסנת של שמד טוטלי — ניתן להבחין שלבים שונים בטיפול בבעיה.

בתחילה כשהיתה עוד רגישות־מה לתגובות העולם החיצוני, התבטא הפתרון בכפיית גירוש. האמצעים היו דרסטיים וקשים, אך השתצנות עוד לא הגיעה כדי החלטת ההשמדה. אולם כאשר נוכחו כי הדבר ניתן, כי העולם מחשה, המסיבות מאפשרות — עברו להשמדה כוללת.

נוסף לשני שלבים אלה היה עוד שלב ביניים, בו השתעשעו הנאצים ברעיון של פתרון טריטוריאלי, כביכול, לבעיית היהודים.

לנאשם היה חלק פעיל גם בתכנון וגם בהוצאה לפועל של כל אחת משלוש התכניות הללו. הוא היה אחראי לזרוע המבצעת של תכניות הכליה למיניהן ואם אדוניו היטלר לא הצליח להגשים אף אחת מהבטחותיו ומשימותיו, הנה הוא, אייכמן, ביצע את אשר נטל עליו. אך לפני שנדבר על חלקו בביצוע נתעכב נא על התכניות עצמן.

תחילה:
הגירת גירוש

בראשונה הסתפקו הנאצים בגלי ההגירה של היהודים, אשר ביקשו מפלט מפני האסון שנפל עליהם לפתע, מפני חוקי נירנברג המשפילים והמנשלים, מפני החרם הכלכלי, מפני המאסרים והמעצרים במחנות הריכוז. תאות הבצע הנאצית, שהיתה הבלם היחידי לשנאתם את היהודים, לא הניחה להם לוותר על מקור הכנסה זה וכל מהגר נצטווה לשלם מסי הגירה כדי 25% מרכושו, ואת היתרה נצטווה להפקיד וקיבל תמורת זאת „מרקים חסומים" שערכם הממשי ירד מהרה כדי חלק זעיר מערכם הנקוב. תקופה זו נמשכה עד סיפוח אוסטריה לרייך ב-12.3.38. ארבעה ימים לאחר מכן הופיע אייכמן בוינה והחל לעסוק בעניני היהודים בדרכים חדשות, עליהן כבר דברתי. שם הוקמה הרשות המרכזית להגירת היהודים שעסקה למעשה בגירוש תוך כדי החרמה חלקית של רכוש.

בסוף אוקטובר 1938 החליטה ממשלת גרמניה הנאצית לגרש את כל התושבים היהודים אזרחי פולין לשעבר. הפולנים ביטלו אמנם את הפספורטים שלהם, אך הנאצים החליטו לנצל הזדמנות זו ולהפטר מהם. הם נאסרו בפקודת ריינהרד היידריך, אז ראש משטרת הבטחון והס״ד, ובוצע הגירוש היהודי ההמוני הראשון. ליהודים הותר לקחת רק את אשר יכלו לשאת עמהם. שאר רכושם נצטוו להשאיר. הם נדחסו לקרונות משא, הובאו לקרבת הגבול, נצטוו לרדת, נרדפו בשדות, קדימה לעבר הגבול הפולני. גברים ונשים כשלו נפלו. בעיטות רודפיהם הכריחום לקום ולרוץ. אחדים נשארו מתים במקום.

משמרות הגבול הפולנים שהיו בלתי מוכנים למסע פתע זה, נשארו אובדי־עצות. הזרם פרץ. הגירוש הראשון עלה יפה.

מעשהו הנואש של
הרשל גרינשפן

בין המגורשים האומללים היה סנדלר יהודי מנדל גרינשפן. אף הוא גורש בחוסר כל עם אשתו וילדיו. ביאושה המר כתבה המשפחה גלייה מפולניה לבנה הרשל שנמצא אז בפריז. נער צעיר זה בן ה־17 החליט כי הוא לא יחשה למראה העוול, ואם העולם כולו מוכן להשלים עם מעשי הפשע שבוצעו לעין השמש, הוא, הרשל גרינשפן, לא ישקוט וינסה לפחות לנקום את העוול שעוללו להוריו ולמשפחתו. בשבעה בנובמבר בשעות הבוקר קנה אקדח, ובו ביום

הופיע בשגרירות גרמניה בפריז. בלבו גמלה החלטה לרצוח את השגריר, אך הוא הופנה ליועץ, ארנסט פון ראט ששאלו לחפצו. אז רעם אקדחו של גרינשפן פעמיים, ופון ראט נפל פצוע קשה. במשטרת פריס הודיע הרשל גרינשפן:

„החלטתי להרוג לאות מחאה איש מהשגרירות הגרמנית. עלי לנקום את נקמת היהודים בכדי להפנות את תשומת לב העולם למה שמתרחש בגרמניה".

לא ידע אז הנער האומלל כי קרבנו יהיה לשוא. גם המעשה הנואש של הצעיר היהודי לא זעזע את העולם. הוא עצמו נכלא בכלא פריס. עם כניסת הגרמנים לשם נפל בידיהם, נשלח במיוחד לברלין לחקירה על־ידי מחלקתו של אייכמן. הוא נחקר. מאז נעלמו עקבותיו.

פון ראט מת מפצעיו כעבור יומיים. מיד הורה היידריך באופן דחוף לכל יחידות הגסטאפו כי עקב ההתנקשות בפון ראט „יש לצפות להפגנות נגד היהודים". הוא ציווה על כן למשטרה לשתף פעולה בארגון ההפגנות, לכוון, להתיר הריסת רכוש יהודי ושריפת בתי כנסת ובלבד שאפשר יהיה להבטיח כי האש לא תתפשט לאיזור הסמוך. כל רכוש הקהילות היהודיות יש להחרים.

גרמניה הנאצית החזירה לאירופה שריפת בתי תפילה יהודיים, שעד אז היתה נחלתם של ימי־הביניים החשוכים.

ליל הבדולח — מיפנה בתכנון

אותו ליל בלהות בין ה־9 ל־10 בנובמבר ידוע כ„ליל הבדולח" (Kristallnacht). הבריונים הנאצים פרצו לדירות יהודים, שדדו, הרסו, וחמסו. רבבות נכלאו במחנות ריכוז, בכדי „להגן עליהם מפני זעם העם" כביכול. זה היה הנסיון הנאצי הראשון לכלוא בבת אחת יהודים בהמוניהם ולהטעימם את טעם מחנה הריכוז. 101 בתי כנסת נשרפו, 76 נהרסו, 7500 בתי עסק נחרבו, וכל זה לפי דין וחשבון רשמי שהגיש היידריך לגרינג בישיבת המיניסטרים שנתקיימה בענינים היהודיים יומיים לאחר מכן, ושפרוטוקול מלא ממנה יוגש לכם, כבוד השופטים. הנזק להלונות ראווה בלבד עלה ל־6 מליון מרק ואת הנוכחים בישיבה הטרידה במיוחד בעיית פיצויי הנזק שחברות הביטוח תחוייבנה לשלם ליהודים. אז הוחלט בפשטות כי חברות הביטוח תשלמנה את הנזקים לאוצר הגרמני והיהודים יחויבו לתקן את הנזקים על חשבונם. גרינג קבל על כך כי רכוש רב הלך לאיבוד וכאשר היידריך דווח גם על 35 יהודים הרוגים, אמר גרינג: „מוטב היה לו הרגתם 200 ולא השחתתם רכוש כה רב".

הוחלפו עוד דעות על כפיית היהודים לענוד אות מיוחד ולקראת הסוף של הישיבה אמר גרינג:

„אמצא נוסח מתאים להוראה לפיה יחויבו היהודים כולם לשלם בתורת קנס על מעשי הפשע השפלים וכו' וכו' מיליארד מרקים. החזירים לא יבצעו כה מהר רצח שני. ובדרך כלל עלי לחזור ולומר: לא הייתי רוצה להיות כעת יהודי בגרמניה".

הקנס הוטל, חקיקה אכזרית נכנסה לתוקף לפיה הורחקו יהודים מכל מקורות המחיה.

אייכמן עשה בליל הבדולח בוינה, ועוד תהיה לנו הזדמנות לעקוב אחרי מעשיו שם אותה שעה.

הארכתי בתיאור ישיבה מיניסטריונית זו כי מסמנת היא נקודת מפנה ושלב מכין לקראת הבאות. זאת היתה פעולת המבחן השניה של הנאצים כלפי היהודים. אם אפשר לעולל להם זאת בלי שהעולם יזדעזע — אפשר לצעוד הלאה לקראת הפתרון הסופי.

גירוש ושוד הרכוש: מטרות תאומות

באותה התיעצות דיווח היידריך על הפעולות שביצע הנאשם בוינה והתפאר בכך כי תודות לפעולות מרכז ההגירה הוינאי כבר יצאו את אוסטריה 50,000 יהודים. הוחלט על הקמת רשות מרכזית להגירת היהודים מכל הרייך הגרמני. בינואר 1939 הטיל גרינג על היידריך לבצע את הדבר ולנקוט בכל הדרכים לקידום ההגירה. הגירת־גירוש זו בוצעה מעתה בכל רחבי גרמניה והחל מיולי 1939 אף באותו שטח של צ'כוסלובקיה שנפל בינתיים בידי הגרמנים וכונה בשם „פרוטקטוראט".

בצו המינוי מינה גרינג את היידריך, ראש שירות הבטחון ומשטרת הבטחון, לניהול המשרד המרכזי של ההגירה, ואת הכלכלן וולטאט כחבר ההנהלה. כך הבטיח לעצמו גרינג כי בעוד שהיידריך ינסה להוציא את היהודים מגרמניה ידאג וולטאט, לשעבר עוזרו של שאכט, לשוד רכושם.

בדרך זו התגבר גרינג על ההיסוסים שהשמיע בגלוי בהתיעצות המיניסטרים, שעה שהעלה נימוקים פיסקליים וכלכליים נגד מדיניות ההגירה הכפויה, מעתה נמצאה הדרך לעשות זאת ללא פגיעה בכלכלה הגרמנית, שעל הכוונתה למאמץ מלחמה היה גרינג הממונה.

המסחר בחרות האדם היהודי היה מעתה למדיניות הרשמית של הרייך. ריבנטרופ הודיע בחוזר של משרד החוץ ב־25.1.39 כי המטרה האחרונה של מדיניות גרמניה הנאצית היא הגירת כל היהודים וכי הבעייה לא תיפתר

עד שאחרון היהודים לא יעזוב אדמתה, ושר הכלכלה פונק יכול היה להודיע אז כי מתוך 7 בליון מרק שהוא הרכוש של יהודי גרמניה כבר עברו שנים לידי המדינה ויש לקוות כי בקרוב תקבל גרמניה את היתרה.

המגמה :
לרצוח ולרשת

שנים אלה : הרחקת היהודים באופן פיזי — על־ידי גירושם או המתתם — וגזל רכושם, יהוו מעתה מטרות קבע של מדיניות גרמניה הנאצית. הגירוש והגזל תחילה, הרצח והגזל אחר־כך, ישארו צמודים זה לזה ומלווים זה את זה בכל גלגולי השואה, עד שאין להבחין ביניהם ועד שאין לדעת מה חשוב ממה, ואיזו משתי המטרות משרתת את האחרת. שתיהן חלק מהפתרון הסופי, שתיהן עקרונות יסוד במזימתם של הגרמנים, לרצוח ולרשת כאחת. ובכל גלגולי השואה, בדו"חות ששלחו על זוועות של מיתות אכזריות בחנק, שריפה ותליה, של עינויים שאין השכל האנושי יכול לשערם, יימצא תמיד גם הסעיף־התאום המדבר על שוד הרכוש היהודי.

הלחץ על הגירה יהודית לא נפסק עם פרוץ המלחמה והקו נשתנה, כאמור, רק כאשר נתקבלו החלטות חדשות ביחס לגורלם הפיזי של היהודים.

בתחילה טרם נקבע מה ייעשה ביהודים. צריך להפטר מהם, אך לא כליל. צריך לגרשם אך כדאי להשאיר מספר מסוים שיהיו מעין בני ערובה כלפי העולם ושהאיום בהשמדתם יניע את שליטי העולם להכנע לרצון גרמניה. היטלר ביטא רעיון זה באחת משיחותיו עם ראושנינג, נשיא סינט דנציג. ב־30.1.39 נשא היטלר את הנאום המפורסם שלו ברייכסטג בו התנבא כי במקרה שהיהדות השולטת על ההון הבינלאומי באירופה ומחוצה לה שוב תדחוף את העמים למלחמת עולם, לא יביא הדבר לידי התפשטות הבולשביזם ועל ידי כך לנצחון היהדות, אלא התוצאה תהיה השמדת היהודים באירופה.

שוב כרך היטלר את היהודים בשני אויביו בנפש : המערב הרכושני והמזרח הקומוניסטי. בשניהם שולטים, לדבריו, היהודים שהם בעלי ברית. החוגים הרכושניים שואפים לפי השקפתו לנצחון הקומוניסטים כדי לזכות באמצעותם בהשתלטות היהודים. האבסורד האוילי שבטיעון זה כה בולט עד שאין טעם אף לנתחו. אך החשוב מבחינתנו הוא כי השמדת היהודים היא אחד מגורמי המיקוח והסחטנות של היטלר כלפי העולם : „הכנעו לדרישותי ולא — אוי ליהודיכם". כל נבואותיו של אותו רשע נתבדו. הרייך בן אלף השנים התמוטט כבנין קלפים, „הסדר החדש" שצריך היה להוות יסוד מוסד לציוויליזציה האנושית הפך למושג זוועות היסטורי, עם־האדונים הארי הוכה שוק על ירך בידי „הפלוטוקרטים המנוונים" והסלבים „נחותי־הגזע", גרמניה לא זו בלבד

שגורשה מאסמי התבואה לא־לה באוקראינה, שהובטחו לה על ידי הפיהרר כמורשת עולם, אלא שחולקה בעצמה לשתים, ומפעל האיחוד של ביסמרק הושם לאל.

אך הבטחה אחת ויחידה, זו האיומה במוראות הזוועה שלה, אשר תעטה חרפת־עולם על גרמניה — את זו קיים אדולף היטלר. הבטחה זו להשמיד את יהדות אירופה הוא ביצע על ידי אדולף אחר, זה העומד היום לדין בפניכם.

הטיפול בענין היהודי נשאר מאז ראשית השלטון הנאצי בידי הגסטאפו וה־ס"ס. ביוני 1940 הודיע היידריך לריבנטרופ כי עקב הגידול העצום שחל באוכלוסיה היהודית תחת שלטון הרייך אין ההגירה באה עוד בחשבון כפתרון לבעיה היהודית. לפיכך הודיע היידריך כי יש לחפש פתרון טריטוריאלי כדי לפתור סופית את שאלת היהודים, ורצה בהתייעצות על כך.

תכניות נפל

במסגרת תכניות הגירוש צצו גם שתי תכניות־נפל טריטוריאליות. האחת — שילוחם של כל היהודים למדגסקר. היה זו למעשה מזימה ישנה שהופיעה בספרות האנטישמית עוד בשנות ה־20, שממשלת פולין השתעשעה בה בשנות ה־30, ושהנאצים החלו לדבר עליה באופן רשמי עוד לפני פרוץ המלחמה. גרינג ורוזנברג נאמו על כך ברייכסטאג. הענין שימש נושא לפעילות דיפלומטית ולמחקרים פסיבדו־מדעיים. משרד החוץ הגרמני עיבד ביולי 1940 תזכיר, לפיו תידרש צרפת המוכה לוותר במסגרת חוזה השלום על מדגסקר, שם יוקם בסיס צבאי של הרייך, והיהודים יתישבו בו תחת שלטון מנדט גרמני, „ערובה להתנהגות טובה בעתיד של בני גזעם בארה"ב".

גם לנאשם יד בתבשיל הזה. אחד מעובדי מחלקתו ועוזרו הקרוב, דנקר, ששמו ייזכר לרוב במשפט זה, חבר תזכיר מפורט בעבור משרד החוץ שלו על תכנית מדגסקר. יתרונה — כך הוא כותב — בידודם של היהודים על אי; ביצועה — על ידי החרמת הרכוש היהודי, ומבצעיה יהיו אנשי הגסטאפו. כל שנה יש לשלוח לשם מליון יהודים.

אין צורך לומר שהיתה זו תכנית־נפל. כיום קיימים חילוקי דעות בין החוקרים אם הנאצים חשבו על כך אי־פעם ברצינות או אם שימש להם הדבר רק אחד מאמצעי ההסוואה המרובים לתכנית האחרת שכבר החלה להרקם. יהיה הדבר כאשר יהיה, כמעט שלא פעלו להגשמתה.

לעומת זאת נעשה נסיון להגשים ריכוז טריטוריאלי במסגרת אחרת ולכונן מאגר יהודי באיזור לובלין, בין הנהרות סאן ווויסלה. התכנית הידועה כתכנית „ניסקו" על שם הכפר שבמרכז אותו חבל ארץ קטן, אליו גירש אייכמן יהודים

מוינה, מורביה ובוהמיה, בחורף 1939. תשמעו עדויות על גזל רכושם של הנשלחים, על הפקרתם באיזור, על ההתעללות בהם, על גירוש חלק מהם מזרחה לעבר הגבול הסובייטי תוך איום כי החוזרים יירצחו.

אייכמן טיפל אישית בגירושים אלה ואף שהה באיזור ניסקו ימים אחדים. התכנית נגנזה לבסוף עקב התנגדותו של מושל פולין, הנס פרנק, אשר שיכנע את גרינג כי הפעולה משבשת את מאמץ המלחמה הגרמני. מגורשי ניסקו היו אחר־כך בין הקרבנות של מחנה ההשמדה בלזץ.

תכנית ההשמדה מתגבשת

ההתקפה על ברית המועצות ב־22 ביוני 1941 וכמה חדשים לאחר מכן, בדצמבר אותה שנה — הצטרפות אמריקה לצד בנות הברית — הוו נקודת המפנה בתכנון ההשמדה. אמנם הדבר הוזכר במפורש גם לפני כן. יוגש לבית המשפט פרוטוקול הישיבה אשר כינס היידריך ב־21 בספטמבר 1939, בה השתתף אייכמן בצדם של מפקדי ס"ס גבוהים אחרים, בה סוכמו דרכים לטיפול ביהודים בשטחים של פולין הכבושה. באותו יום הוציא היידריך הוראות לכל עוצבות המבצע (Einsatzgruppen) של הס"ס אשר לוו את הצבא ושהוו יחידות לתפקידים בטחוניים מיוחדים. תפקידם סומן על־ידי היידריך. לאחר אתראה שכל ההוראות הן בגדר סוד חמור, הבדיל היידריך בין פתרון בעית היהודים לזמן ארוך, וכוונתו אז היתה כבר ללא כל ספק השמדה ממש, לבין הצעדים המיידים שיש לנקוט בהם, דהיינו ריכוז היהודים בערים, גירושם מהכפר, שיכונם ליד נקודות־צומת של רכבות, והקמת מועצות זקנים עליהם הוטלה אחריות אישית לריכוז היהודים. בתור תירוץ לפעולת הריכוז הציע היידריך לומר כי היהודים השתתפו בפעולות בלתי סדירות ובמעשי שוד. המרת הפקודה לעבור לריכוזים ענשה יהיה החמור ביותר. לפי הפרוטוקול הורה היידריך לדווח לו על כל פסק דין נגד עבריינים באזורי הכיבוש שלא יהיה פסק דין מות.

ניתנו הוראות לתפוס מפעלים יהודיים, לאסור על היהודים לשנות את מקום מגוריהם ולהטיל עליהם עוצר בשעות הלילה.

היידריך דרש דיווח שוטף על פעולות עוצבות־המבצע לפי הוראותיו וסיים במלים:

„להשגת המטרות שסומנו הריני דורש לרתום מיד את כל כוחות משטרת הבטחון ושירות הבטחון. ראשי ה„איינזצגרופן" הפועלים בשכנות יעמדו במגע

הדדי כדי שכל השטחים הבאים בחשבון ייתפסו ברשת הפעולה באופן שלם ומידי".

נראה עוד, כשנדון באסונם של יהודי פולין, כיצד ביצעו הכובשים את ההוראות, נשמע על ההתעללויות, הרציחות והגזל שבאו בעקבותיהם.

תיכנון אחיד לכל איזורי הכיבוש; איסור ההגירה היהודית

אולם רק סמוך לפלישתם לברית המועצות עברו שלטונות גרמניה הנאצית לפתרון הסופי במובן החדש, דהיינו השמדה פיזית גמורה. ב־31.7.41 הורה גרינג להיידריך לאמור:

„בהשלמה למשימה שהטלתי עליך בצו מיום 24.1.39 לפתור את בעית היהודים על ידי הגירה או פינוי בדרך שתראה מתאימה לפתרון אפשרי, הריני מורה לך בזאת לנקוט כל ההכנות הדרושות במובן הארגוני, המעשי והכלכלי, כדי להביא לידי פתרון כולל של הבעיה היהודית בתחום ההשפעה הגרמנית באירופה. כל הרשויות המרכזיות האחרות הנוגעות בדבר מצוות לשתף פעולה בנדון. הריני מורה לך עוד להגיש לי בהקדם תוכנית כוללת (Gesamtentwurf) לגבי האמצעים הארגוניים, המעשיים והכלכליים כדי לבצע את הפתרון הסופי המבוקש" (Endloesung).

בכך ניתן האות רשמית. היידריך נתמנה לתכנן את ההשמדה, והוא מצדו מינה לתיכנון ולביצוע אדם אכזרי וקנאי, איש צר ואויב, אייכמן הרע הזה.

לקראת הפתרון הסופי ההלו כבר לפני כן עוצבות כיבוש חדשות במעשי רצח המוניים של יהודים באזורים מהם נסוג הצבא הסובייטי בקיץ ובסתו 1941. על מעשים אלה עוד נעמוד בפרק המתאים. גרושים, חלקיים והמוניים למזרח, בוצעו אף מתוך גרמניה עצמה עוד קודם לכן, אך בברלין נעשתה אותה שעה מלאכת „התכנון" הכולל. באוגוסט 1941 כתב אייכמן למשרד החוץ שלו כי ראוי למנוע הגירה „בהתחשב בהכנות לפתרון הסופי של בעית יהודי אירופה". הכנותיו אלה נסתיימו לפני נובמבר אותה שנה, שכן אז הוא כבר כתב באותו ענין על „הפתרון הסופי הממשמש ובא".

באותו קיץ נמצא את אייכמן באושביץ מסדיר עם רודולף הס את הפרטים הטכניים השונים, ובוחר את המקום הנוח להקמת מתקני ההשמדה. בסתיו טס אייכמן לקיוב להתיצב בפני הימלר. הימלר קיבל כנראה דווח מתאים ומשביע רצון, שכן ב־27 באוקטובר 1941 הוציא צו האוסר כל הגירה של יהודים

משטחי השלטון הגרמני. יומיים לפני כן, ב־25.10.41, כתב ווצל, פקיד מהמיניסטריון לשטחים הכבושים, כי הוסכם עם אייכמן להשתמש במתקני גז לפתרון הבעיה היהודית.

עינינו הרואות: התכנון נעשה, האמצעי נקבע. במקום הגירת היהודים תבוא הריגתם.

התיכנון מסתיים; אייכמן מתחיל במלאכת הדמים

מעתה שומה על ראש המחלקה היהודית של הגסטאפו לכוון באופן מתאים את התכנון של משרדים אחרים של הרייך לפי תכנית־האב המפורטת, שהותוותה עוד בספטמבר 1939. ב־15.9.41 העביר הנאשם לחתימת היידריך הוראות שחלו גם על גרמניה גופא וגם על כל שטחי הכיבוש שחייבו הנהגת „אות היהודים", אשר הוטל כבר מזמן באזורי הכיבוש במזרח. כל יהודי חוייב לשאת על חזהו מצד שמאל סימן מיוחד שכל רואהו יכירו. המוסדות היהודיים חוייבו לספק בעצמם את אות הקלון. הוטל איסור על היהודים לעזוב את מקומות מגוריהם ולהשתמש באמצעי תחבורה, פרט ליוצאים מהכלל שפורטו בדיוק.

אך היו גם בעיות. רוזנברג, השר לשטחים הכבושים, הוציא מספר תדריכים לשלטונות הכיבוש באזורים בהם שלט, ושכללו את הבלטיקום, מזרח פולין ושטחים מברית המועצות. הוראות אלה קרויות „התיק החום" (Die Braune Mappe) הוא כלל גם פרק לגבי היהודים ובו גזירות חמורות ביותר — אך לא השמדה. „בעית היהודים", כך נאמר שם, „תמצא את פתרונה לגבי אירופה כולה לאחר גמר המלחמה". אך כאשר טיוטת התיק החום הגיעה לידיעת היידריך הוא הגיב במכתב רב משמעות שתאריכו 10.1.42. הוא לא הסכים להצעותיו של רוזנברג. הוא תבע כי תובאנה בחשבון ההוראות המיוחדות שהוצאו כבר ושכללו, כידוע, השמדה מוחלטת. וכך כתב:

„בהתחשב בקווי היסוד בבעית היהודים לפי הנוסחה שנקבעה על־ידי משרד הבטחון הראשי של הרייך (הממונה: ס"ס שטורמבנ־פיהרר אייכמן) אבקשך להדפיס ההוראות מחדש".

אייכמן מתקן את „התיק החום"; קובע כי „סילוק" היהודים לא יתמהמה עד גמר המלחמה

עוד באותו חודש העביר היידריך לרוזנברג את התיקונים המוצעים של אייכמן ל„בראונה מאפה" בגלל חשיבותו של המסמך אצטט ממנו בהרחבה:

„כל הפעולות בענין היהודי בשטחי הכיבוש במזרח יש להעריך מנקודת השקפה זו שבעיית היהודים צריכה למצוא פתרונה לגבי כל אירופה. לפיכך יש לנקוט בשטחי הכיבוש במזרח בצעדים כאלה שלא יפריעו בכל דרך שהיא לפתרון שאלת היהודים, ועל־ידי כך לסילוק היהדות (Ausscheidung des Judentums). דוקא בשטחי הכיבוש במזרח יש לשאוף לפתרון מהיר ביותר... אין להפריע לפעולות האוכלוסיה המקומית נגד יהודים... עד שתבאנה הפעולות המכוונות לסילוק היהדות יש להפריד באופן חמור בין היהודים לבין שאר האוכלוסין... יש לאסור על התנועה החפשית של היהודים. יש להעביר את היהודים לגיטאות... שמירת הגבול בין הגיטו לבין העולם החיצוני מוטלת על המשטרה הרגילה... הפעולות המכוונות לסילוק היהדות תבוצענה ללא תשומת לב לצרכים הכלכליים... יש לרשום כל הרכוש היהודי. יש למנוע העברות רכוש..."

אולם הענינים לא הסתדרו על־ידי חליפת מכתבים בלבד. פרנק, המושל הכללי של פולין הכבושה, ניסה לטפל בענינים היהודיים לפי דרכו, ולהוציא את הדבר מידי הגסטאפו. גם בשטחים אחרים נתגלעו קשיים. לפיכך הציע אייכמן לזמן פגישה של הפקידות הבכירה המרכזית הבאה בחשבון לביצוע מזימת הקטל. היידריך נענה לו. אייכמן עשה את כל ההכנות לועידה זו, החל מהכנת כל החומר העובדתי ועד לניסוח ההזמנות, והמוזמנים נתבקשו להתפנות לדבר „בהתחשב בחשיבות היוצאת מהכלל של הבעיות ובצורך להגיע להשקפה אחידה".

ועידת וונזה —
לתיאום ההשמדה
בין המיניסטריונים השונים

הועידה נתקיימה ב־20 בינואר 1942 בפרבר גרוס־וונזה, ליד ברלין. השתתפו בה האישים המרכזיים בדרגה של מנהלים כלליים של המשרד לשטחים הכבושים במזרח, של משרדי הפנים, המשפטים, החוץ, הכלכלה, הגזע וההתישבות, נציגי המפלגה, נציגי הר.ס.ה.א., נציג הרייכסקנצליי, וכמובן — אדולף אייכמן. היידריך נשא את הנאום המרכזי באותה ועידה, לפי הנתונים שסופקו על־ידי הנאשם. היידריך הזכיר את פקודת גרינג וקבע כבר בתחילה, למניעת כל ספיקות, כי משרדו הוא הממונה באופן מרכזי על ביצוע הפתרון הסופי בכל אתר ואתר, ללא כל התחשבות בגבולות גיאוגרפיים. הוא הזכיר את „הנסיונות המעשיים" שנעשו כבר במזרח ואת לקחם החשוב לפתרון הסופי. לאחר שסקר בקצרה את הצעדים שנעשו עד כה „בקרב נגד האויב הזה" שמטרתם היתה לדחוק את היהודים משטחים שהעם הגרמני גר בהם וממרחב המחיה שלו, הודיע כי הגירה זו הופסקה בפקודת הימלר, וכי כעת יתחיל, לפי הוראות הפיהרר, פינוי היהודים למזרח מתוך מגמה להגיע לפתרון הסופי.

נוכיח בבית המשפט כי בהתאם לשיטת ההסואה הנאצית הדיבור „פתרון סופי" (Endloesung) בהקשר זה, — פירושו היחידי הוא המתתם הפיזית של היהודים. זה גם פירוש המונחים האחרים: סילוק (Ausscheidung), פתרון כולל (Gesamtloesung) ורבים אחרים.

היידריך מנה את הארצות הבאות בחשבון לפתרון סופי זה, כלל ביניהן נוסף לכל ארצות הכיבוש הנאצי גם את אנגליה, אירלנד, שוודיה, שוייץ, ספרד, תורכיה וכל שטח ברית המועצות, והגיע למספר של 11 מליון יהודים שיש „לפתרם סופית". אסטוניה מופיעה כבר ברשימתו כ„חסרת יהודים" (Judenrein). וכך תיפתר הבעיה:

„תחת הנהגה מתאימה יובאו היהודים בדרך נאותה למזרח ליחידות עבודה. הם יובלו בטורים גדולים, בהפרדת הגברים מהנשים, לשם בניית דרכים באיזור הזה; ללא ספק יפול חלק גדול מהם על־ידי פחת טבעי. המשקע שישאר, ושיהא בודאי בעל כושר התנגדות גדול, יהיה טעון „טיפול מיוחד" (Sonderbehandlung), כי הוא יהווה את היתרה הטבעית, אשר אם ינתנו לה תנאי התפתחות תהווה גרעין לבנין היהדות מחדש, כפי שההיסטוריה מוכיחה".

„לביצוע הפתרון הסופי נסרוק את אירופה ממערב למזרח. היהודים

יובלו לגיטאות ומשם יועברו הלאה מזרחה... בארצות הכבושות ובארצות השפעתנו באירופה יפעל הממונה מטעם משטרת הבטחון בתיאום עם ממונה מתאים של משרד החוץ".

אנו נוכיח לכם כי ממונה זה של הר.ס.ה.א. הוא אדולף אייכמן, וכן נוכיח כי „טיפול מיוחד" פירושו — רצח.

דובר עוד על הטיפול בצאצאיהם של נשואי התערובת. בעיה זו הטרידה את מבצעי ההשמדה. נקבע כעקרון כי בני תערובת מדרגה ראשונה, דהיינו כשאחד ההורים יהודי — דינם כדין יהודים גמורים, פרט לכאלה שנשאו גרמניות ושיש להם ילדים או לאלה שיש לגביהם סיבות יוצאות מהכלל על סמך פניות המוסדות העליונים של המפלגה והמדינה, אך סיבות כאלה תבדקנה באופן יסודי. היוצאים מהכלל יורשו להשאר בגרמניה בתנאי שיסכימו לעיקורם.

כן נקבעו הוראות לגבי בני תערובת מדרגה שניה, לגבי בני נשואי התערובת עצמם, ולגבי סוגים שונים של מקרי גבול.

משרד הכלכלה ביקש לבלי לפנות לעת עתה יהודים העובדים במפעלי מלחמה חיוניים. היידריך נענה. נציג הממשל הכללי בפולין, ד"ר ביהלר, הודיע כי אצלם כבר „הוחל" בפתרון הסופי, ביקש לפתור הבעיה בכל המהירות, והודיע שרוב יהודי איזורו, כ־$2\frac{1}{2}$ מליון, אינם מסוגלים כלל לעבודה. והוא הסכים כי ביצוע הפתרון הסופי מסור בידי הגסטאפו והבטיח את מלוא התמיכה של שלטונות הממשל הכללי, ביקש רק לגשת לפעולה בכל המהירות האפשרית.

אחר כך הוחלפו דעות על „האמצעים השונים של אפשרויות הפתרון" ונציג הממשל של שטחי המזרח הדומה לנציג הממשל הכללי בפולין ביקש להשלים את ההכנות שכבר נעשו בשטחיו, אך בעת ובעונה אחת למנוע ככל האפשר בהלה מהאוכלוסיה.

גושפנקה משפטית
לרצח אומה

לאחר מכן ניתנה לדבר גם גושפנקה משפטית. שר המשפטים תירק (Thierack) הודיע שעל מנת לשחרר את גופו של העם הגרמני מכמה אלמנטים, וביניהם מיהודים, הריהו מעביר את סמכות העונשין לגביהם לרייכספיהרר ס"ס הימלר. כך כתב שר המשפטים הנאצי:

„אני יוצא מההנחה כי ההליכים המשפטיים יוכלו לתרום אך במעט להשמדתם של בני גזעים אלה. נכון אמנם כי ניתנים עתה פסקי דין חמורים נגד אנשים אלה אך אין זה מספיק להביא לתוצאה הנזכרת. אין גם טעם להחזיקם בבתי סוהר ובמקומות מעצר... לעומת זאת מסירתם של אנשים אלה לידי המשטרה,

שתהיה חפשית מהוראות הדינים הפליליים, תביא לתוצאות הרבה יותר טובות".

זה היה הנצחון הסופי של ההפקרות על המשפט. כאן השלים הנציונל־סוציאליזם את הדרדרותו; בכדי להשמיד את היהודים הוא הקריב בגלוי את עצם קיומו של החוק, מעשה שאין לו תקדים בתולדות המשפט.

עוד קודם לכן, ב־6.1.42, העביר הימלר את הסמכות להוציא פסקי־דין מוות ולהורות על „טיפול מיוחד" (Sonderbehandlung) לראש מחלקה 4 במשרד הס"ס או לבא־כחו. אנחנו נראה כי אייכמן היה האיש שבפועל השתמש בסמכות זו בשמו של הימלר. ניתנו הנחיות מפורטות לגבי הביצוע והדווח על הוצאות להורג במחנות ריכוז ובמקומות אחרים.

כבר אמרתי כי עוד ב־1941 מינה היידריך את אייכמן לתכנון ולביצוע ההשמדה. אישור מחודש לכך נמצא במכתבו של היידריך מיום 26.1.42 שהוכן על ידי מחלקתו של הנאשם, בו נמסרה הודעה על ועידת וונזה. במכתב נאמר: „לשמחת הכל גילתה הועידה אחדות דעות גמורה לגבי הצעדים המעשיים לביצוע הפתרון הסופי".

משרד החוץ נתבקש למנות נציגו לישיבה שהממונה מטעם היידריך לענין זה, אוברשטורמבנפיהרר אייכמן, זימן ל־6 במרץ 1942. משרד החוץ שיגר את נציגו רדמכר.

מבצע ההשמדה:
אדולף אייכמן

הביצוע עבר, איפוא, לדרג המעשי. בשלב זה אייכמן הוא כבר אחד ויחיד. מעתה נראה אותו יותר מבעבר, יחד עם חבר מרעיו, סורקים את אירופה מהפירנאים ועד אורל לריכוז יהודים ושילוחם למוות. בעזרת שלוחותיו בכל ארצות אירופה הוא לפת את העם היהודי כתמנון החונק את טרפו. אייכמן פעל מעתה לא רק כאחד ממנהלי המדורים במשרד הבטחון הראשי של הרייך. הוא המיופה־כח האישי של היידריך, אשר שלטונות הרייך ראו אותו כקומיסר לפתרון בעיית היהודים. בית המשפט יואיל לשים לב לצורת המינוי הבלתי רגילה. גרינג, האיש השני ברייך, הפועל בענין זה ללא ספק מכוחו ומטעמו של היטלר, מדלג על הרייכספיהרר ס"ס הימלר ופונה ישירות להיידריך וממנה אותו לאחראי על פתרון בעיית היהודים. היידריך שוב מדלג על ראש משרד 4, מילר, וממנה ישירות את אייכמן למיופה הכח שלו. מנוי זה העניק לאייכמן כח ועצמה ללא שיעור, כשמאחריו פקודת הפיהרר בעצמו.

יש ראיה לכך שברשותו של אייכמן היה מסמך בכתב שהכיל את פקודתו של היטלר להשמדת היהודים. פקודה זו אינה בידינו. אך נעלה מכל ספק

שהמינוי הבלתי רגיל העלה את אדולף אייכמן למעמד יחיד במינו — אדיר סמכויות, המאפשר לו לבוא במגע עם רבי־מלוכה ושריה, לפקד ולהורות בכל הנוגע להשמדת עם ישראל.

אייכמן מנחה את
ההשמדה באושביץ

אנו נראה אותו קובע הנחיות מפורטות לביצוע הגירושים לאושביץ. אנו נעקוב אחרי אנשיו העוסקים באספקת הגז להמתת יהודים, אנו נמצא אותו נושא ונותן עם נציגי הממשלות הגרורות לשם שכנוע, זרוז ודרבון המלאכה. בכל מקום היה הוא הרשות המוסמכת לביצוע הרצח והשוד, ואליו צריך היה לדווח על כך. לשוא נחפש את שמו בין הנואמים בועידות המרכזיות. יתכן שהממונים עליו, הימלר והיידריך, אשר בחרוהו בזהירות ובהקפדה למלאכת הטבח, לא רצו לדובבו בחברת הפרופסורים והדוקטורים למיניהם, אשר שותפו באותן התיעצויות. יתכן כי הוא עצמו לא מצא ענין רב בדיבורים, שכן התמסר בקנאות ובדביקות ללא סייג למעשה. לשם כך עתיד הוא להתנגש ולעתים אפילו להוליך שולל אנשים בעלי עמדה רמה משלו בהירארכיה הנאצית. אך זה לא הטרידו כלל, שכן הוא חסה בצלו של הימלר הכל־יכול. בשרי המדינות הכבושות ושליחיהן זלזל בגלוי. תוך שכנוע, איום וכפיה השיג מהם את מבוקשו: חקיקת חוקים אנטי־יהודיים, שכללו שלילת זכויות אדם ואזרח, איתור יהודים, ריכוזם בגיטאות, שילוחם למחנות השמדה. בכל מקום פעל לפי נסיבות הזמן וצרכי השעה, אך לחצו המתמיד והאכזרי פעל פעולתו. כל דבר הנוגע להשמדה ולהכנתה — ענינו הוא. נראה אותו מבקר ובודק את גיטאות ורשה ולודז׳. נעקוב אחריו כשהוא נוסע בסתיו 1941 לגלובוצניק, מפקד ה־ס"ס והמשטרה באיזור לובלין, בכדי להעביר אישית את הפקודה הסודית להשמדה הפיזית של היהודים. הוא היה בטרבלינקה ובחלמנו, בהם השתמשו בגזים להשמדת יהודים. הוא ראה בחלמנו את מצעד היהודים הערומים שהופשטו מבגדיהם וחיכו לתורם למיתת חנק בגזים. הוא חזה עקירת שיני הזהב מפיהם של קרבנותיו לאחר המתתם. הוא בדק את שיטת ההשמדה במכוניות פולטות גז בשלב המוקדם של ההמתה ההמונית. הוא נשלח לבחון את פעולות ההשמדה ביריות של עוצבות־המבצע (האיינזצגרופן). הוא ראה אותם במינסק, כשה־מרצחים יורים בקרבנותיהם מאחור, לתוך קברים מוכנים מראש. הוא ראה אותם רוצחים נשים וילדים. הוא ראה אותן יחידות בפעולותיהן נגד יהודים בסביבות לבוב, כשהדם פורץ מתוך הקבר כמו מ„גיזר" (מעין נובע) כדבריו הוא עצמו.

רצח ביריה אינו „אלגנטי" —
עוברים לשיטת הגאזים

הרצח הישיר על־ידי יריות לא הניח דעתו. „אנשינו ייהפכו לסדיסטים", אמר. במקום אחר התבטא כי צורה זו של המתה לא נראתה די אלגנטית. צריך למצוא שיטה אחרת. זו נמצאה בתאי הגזים, במשרפות מחנות ההשמדה, בהם היה מספר פעמים, לבדיקת המתקנים, לעריכת סידורי המשלוח, למתן הוראות. שם גם ראה כיצד שורפים את הגויות בשדה הפתוח.

מאחר שמתקני ההשמדה הללו הניחו כבר כנראה דעתו, דאג לספק להם את קרבנותיהם.

מחלקתו הוציאה מדי פעם הנחיות מפורטות לגבי משלוחי המות. ההוראות חלו על כל היהודים פרט לאלה שמחלקתו הוא, IVB4, נתנה פטור לגביהם. לגבי הרכוש היהודי חלו הוראות מיוחדות. למגורשים נאסר לקחת עמם כל דבר ערך.

אנו נמציא לבית המשפט את הראיות על חובות הדיווח למחלקתו של אייכמן לגבי הגירושים. אותה חובת דיווח לגבי ביצוע ההריגה הוטלה גם על מפקד אישביץ. אייכמן ידע על כן בכל עת ובכל שעה מי נשלח לאושביץ, מי מועמד שם להוצאה להורג, מי כבר הומת. מחלקתו של אייכמן היתה מוציאה הוראות מפורטות מתי יש לשלוח אנשים או משלוח מסויים לתאי ההריגה. אכן אפשר לאמר בלשון הכתוב: „באשר חללים — שם הוא".

אייכמן —
הכתובת „המוסמכת"
בכל עניני היהודים

אנו נוכיח כי אייכמן ומחלקתו הפכו לכתובת המוסמכת של כל משרדי הרייך בעניני היהודים. אליו פונים ועל פיו ישק כל דבר. אל אייכמן פנה משרד החוץ הגרמני בבקשה לשמור 30,000 יהודים נתיני חוץ, כדי שאפשר יהיה להחליפם בגרמנים היושבים באותן ארצות. כאשר נראה לו כי רומניה מאפשרת יציאת יהודים בעלי אמצעים הזעיק את משרד החוץ שלו שעוד מעט ישארו שם רק יהודים מחוסרי אמצעים, והוסיף:

„למען ביצוע ללא תקלות של הפתרון הסופי של בעיית היהודים, כמתוכנן, הריני מבקש למנוע התפתחות זו באמצעים מתאימים, וכן מבקש להודיעני את מצב הדברים".

הכוונה ברורה. קיימת סכנה כי ברומניה יבוצע רצח ללא שוד והרי לא כך תוכנן הפתרון הסופי. וכאשר אפילו הממשלה הסלובקית, המושלת בחסדי הנאצים, נחרדה מהשמועות על מה שאירע ליהודי אותה ארץ, שנשלחו כביכול לעבודה במזרח, וביקשה להרשות לנציגה לבקר במחנות העבודה הללו, השיב אייכמן את הפנייה ריקם והציע למשרד החוץ שלו להסביר לממשלה הסלובקית כי שלום למגורשים, וראיה לכך — הגלויות שנתקבלו מהם והמאמרים שנתפרסמו בנדון בעתונות, אשר היועץ לעניני יהודים בברטיסלבה, ויסליצני, יהיה מוכן לספקם. אולם השגריר הגרמני בברטיסלבה נתבע שוב להרשות את הביקור, ובענין התערב טוקה, ראש ממשלת סלובקיה. משרד החוץ שוב פנה לאייכמן וביקש כי יתיר את הביקור, הוא סירב. סירובו מובן: היהודים שביקשו לבקרם לא היו עוד בחיים.

הצעה להעלות 5,000 ילדים יהודים מהונגריה הועברה על־ידי משרד החוץ הגרמני לטיפולו של אייכמן. דין וחשבון על הפלגת אנית עולים מספרד נמסר אליו. פניית ממשלת ספרד בדבר רכוש שהוחרם בסלוניקי מיהודים נתיני ספרד — לטיפולו הגיעה. משרד החוץ הגרמני התנצל בפניו על שהעז לתת הוראות בעניני יהודים למינהל בצרפת של וישי לאחר כניסת הצבא הגרמני לשם, והסביר כי עשה כן רק מחמת דחיפות הענין והעדרו של אייכמן מברלין אותה שעה.

הכשלת עליה לארץ זכתה אצל אייכמן לתשומת־לב מיוחדת. בענין זה, כך טען, יש לו התחייבויות כלפי האג' אמין אל־חוסייני, מופתי ירושלים לשעבר, עמו נפגש וקשר קשרים. ההתרשמות ההדדית היתה כה חזקה, עד שהאג' אמין ביקש מהימלר כי אחרי המלחמה, כאשר יכנס בראש צבאות הציר לירושלים, ינתן לו יועץ מיוחד ממחלקת אייכמן אשר יעזור לו לפתור גם כאן את בעיית היהודים בדרך בה נפתרה בארצות הציר. אייכמן הציע לעוזרו ויסליצני לקבל על עצמו תפקיד זה.

מטפל
בכלל ובפרט

ממשלת ארגנטינה התענינה בנתין שלה, גרשון וילנר, שגר בלבוב, ומשרד החוץ הגרמני ביקש מהימלר עצמו להתחשב ביחסים המיוחדים עם ארגנטינה ולבלי שלוח את האיש למחנה ריכוז. התשובה הציניות של אייכמן היתה כי אותו יהודי מת מחולשת שריר הלב על אף אמצעי החיזוק שניתנו לו לרוב.

ב־1942 החליט אייכמן לנהוג ביהודי הונגריה המתגוררים ברייך כמו

ביהודים גרמנים. משרד החוץ שעמד אז בעיצומו של ויכוח מדיני עם הונגריה הגרורה, לא הסכים לכך; אייכמן עשה כחפצו.

נראה אותו מדרבן ומזרז פיקודיו ועוזריו לסיים מהר את המלאכה. הוא לא סבל כל השהיה או איחור. כאשר פעם לא יצאה רכבת גירוש מצרפת, הודיע שאצלו לא יקרו דברים כאלה וכי בהישנות תקלות מסוג זה יצטרך לשקול שמא יהיה צורך לוותר על צרפת כארץ שמטהרים אותה מיהודים. מפני איום זה נבהל כמובן פיקודו רטקה, שמא בצווארו יהא חלילה תלוי הקולר של השארת יהודי צרפת בחיים, והוא התנצל והבטיח שמעתה ואילך יהיה הכל כשורה.

משנתקל קנוכן, מפקד משטרת הבטחון, בקשיים מצד הצבא בהנהגת אות היהודים בבלגיה — אל אייכמן הוא פנה בבקשה כי ישפיע על הגנרל רדר, ראש המינהל הצבאי בבלגיה הכבושה, להסכים להנהגת הגזירה.

כאשר נודע לו ממקור סודי כי היהודי גולוב הנמצא במחנה דרנסי, בצרפת, עומד להשיג נתינות דרום אמריקאית בכדי שיוכל להגר — הבריק אייכמן למפקד הגסטאפו בפריז למהר ולשלוח את גולוב לאושביץ.

כאשר משרד החוץ הגרמני התערב אצלו וביקש להציל יהודים בודדים שמטעמים אלה או אחרים היה לשלטונות הכיבוש ענין בהם, כמו רוג'ר מאס (Roger Masse), קצין צרפתי גבוה, שנפל בשבי ונאסר כיהודי, או האזרחית היוניה ז'אן קואנקה או רבים אחרים — תשובתו תמיד: מטעמים עקרוניים אין להענות לבקשה.

לעתים יש עוד סיבה הניתנת על־ידו ועל־ידי מחלקתו לסירוב בקשות משרד החוץ. היהודיות ויאליקה ובלזיגר, נתינות שוייץ, אינן יכולות לעזוב את הגנרל־גוברנמנט כי הן יודעות על אופן ביצוע הגירושים; גם איש סוכנות העתונות היהודית בורשה, היהודי רזמו סיללי, אינו יכול לחזור להונגריה כי הוא ראה דברים רבים מדי בורשה, עליהם בודאי ידווח בצורה בלתי נוחה לגרמניה. לפיכך יש לשלחו למחנה ריכוז.

מפקד חיל המצב בצרפת נתבקש להתיר כניסת יהודים גרמנים אל קרוביהם בצרפת הכבושה. הוא שאל להוראות. תשובת אייכמן קובעת כי זה יאפשר ליהודים להתחמק מפעולות הגירוש למזרח, לכן יש לסרב לבקשה.

חורץ גורל יהודי סרביה במלה אחת

בנצלר, הציר הגרמני אצל ממשלת הבובות הסרבית, ביקש הנחיות מה לעשות ביהודי סרביה. להחזיקם במחנות — מסוכן מפחד פעולות הפרטיזנים; לשלחם למזרח — לפולין או ריסה, לכך חסרות רכבות. בשולי המכתב שנגיש לכם תמצאו את רישומו של רדמכר, מנהל המחלקה המתאימה במשרד החוץ, הכולל מלים אלו: "Eichmann schlaegt Erschiessen vor" (אייכמן מציע הריגתם בירייה). וכשרדמכר ביקש לוודא הוראה זו ושאל את אייכמן טלפונית בשניה, השיב הנאשם: Erschiessen „לירות", וזרק את שפופרת הטלפון. כך חרץ במלה אחת גזר־דין מות על כ־10,000 יהודים.
זה האיש וזה כוחו.

סותם כל פירצת הצלה

במקרה אחד לא הסתפק משרד החוץ הגרמני בתשובתו השלילית של סגנו של אייכמן, גינטר, ופנה אליו אישית בענין אנדרה מיכאליס, שהיה נשוי לנתינה שויצרית. משרד החוץ הודיע כי מטעמים פוליטיים דחופים יש להענות לבקשה להציל יהודי זה, עקב החשיבות שנודעה לאבי האשה במחוזו, בשוויץ, ושל יחסו ההוגן כלפי גרמניה. תשובתו האישית של אייכמן:

„לאחר שבדקתי הענין מחדש אינני יכול, לצערי, עקב שיקולים עקרוניים, להרשות ליהודי מחוסר הנתינות מיכאליס לצאת לשוייץ".

דוגמאות כאלה נגיש לבימ"ש לרוב. נוכיח כי הוא טיפל בכלל ובפרט, בכל ריכוז יהודי, בכל יהודי בודד שנזדמן לו לעסוק בו, ותמיד במגמה אחת: המוות.

אנו נוכיח במשפט זה כמה תשומת לב ודאגה הקדיש אייכמן לסתימת כל פירצה אפשרית דרכה יכול היה להסתנן אפילו יהודי בודד אחד מרשת המצוד. אפיינית היא הפניה הדחופה של משרד החוץ אליו מ־26.5.43 בענינו של מריו ששון מזגרב, הנשוי לאשה גרמניה נוצריה, אשר שלושת אחיה שרתו בצבא הגרמני בחזית המזרח, ואילו הוא שולח לאושביץ. בהתחשב במצבה הנואש של האשה הגרמניה נתבקש אייכמן להעביר את ששון לגרמניה ולאפשר

לו להתאחד שם עם משפחתו. אייכמן השהה תשובתו זמן רב עד שיכול היה משרדו להודיע כי ששון אינו עוד בחיים.

כאשר חפשו הגרמנים למנות קומיסר צרפתי בממשלת לוול לטיפול בענין היהודים נשאל אייכמן על מועמדותו של Du Paty de Clam. משרדו של אייכמן השיב כי איש זה נראה מתאים ביותר לתפקיד, שהרי אביו היה אותו קצין צרפתי שאסר בשעתו את דרייפוס.

משרד החוץ השוודי ביקש להציל 30 יהודים נורבגיים שנולדו בשוודיה על־ידי כך שתוענק להם הנתינות השוודית. „הרי גם הם בני אדם, מסכנים אלה", הסביר נציג השגרירות השוודית באוסלו לאיש הגסטאפו. תשובתו של אייכמן:

„יש לסכל מאמצים אלה, ובדעתי להכניס גם את היהודים הללו בכל ההקדם וללא כל התחשבות במסגרת הפעולות היהודיות הכלליות".

מסיר כל מכשול
מדרך ההשמדה

משנודע לו כי כומר שוייצי פרסם ספר ובו רשימות על גורל יהודים במחנות האיסוף בצרפת, הורה להרחיק אנשי כמורה ממחנות הגירוש.

כאשר דנקר, שליחו בצרפת, נתקל בקשיים להשיג רכבות למשלוח לאושביץ, הספיקה פניה אישית לאייכמן, והדבר הוסדר.

ב־1944 כבר היה ידוע באירופה מה נעשה ליהודים בשטח ממשל גרמני. מספר יהודים הכלואים במחנה ווסטרבורק (Westerbork) בהולנד, המיועדים להשלח לאושביץ, קבלו בהשתדלות קרובים וידידים בשוייץ פספורטים של כמה ארצות כהונדורס, פרו, סן־סלוודור ואחרות, אשר זיכו אותם לצאת את אירופה. בפקודתו של אייכמן עוכבו הפספורטים אך נשארה השאלה כיצד להסביר לשלטונות שוייץ את העובדה שמכתבים רשומים שנשלחו משם לא הגיעו לתעודתם. הדואר השוייצרי אף תבע פצויים על כך. משרדו של אייכמן צווה: דואר גרמניה יודיע לדואר שוייץ שהמכתבים הלכו לאיבוד עקב „פעולות אויב". אין לשלוח את המכתבים בחזרה, אין לשלם פיצוי על אבדנם. לעתים נראה את הנאשם ואת מחלקתו אפילו חורגים מתחום ההסואה החמורה ומדברים גלויות על ההשמדה, לפחות במידה שמדובר על חילופי דברים בתוך חוגי הממשל הנאצי. לסגן המנהל הכללי של משרד החוץ, לותר, שהפנה תשומת לבו לתלונות שנתקבלו על הצעדים שננקטו כלפי היהודים השיב משרדו של אייכמן לאמור:

„מקום בו מבקעים עצים, שם נופלים שבבים. האויב ינסה תמיד במידת יכולתו להגזים בתיאור האמצעים שננקטו נגדו כדי לעורר רחמים, ובתקוה שהדבר יופסק. מאז החילונו בפעולה מוגברת נגד האויב היהודי הריהו מנסה על ידי מכתבים אנונימיים כמעט לכל מוסדות הרייך להמלט מן הגורל המגיע לו".

למותר להזכיר כי „אויב יהודי" זה היה אוכלוסיה אזרחית חסרת־מגן, שכללה תינוקות, ילדים, נשים וזקנים. הגורל המגיע היה רצח.

אנחנו נראה את מאבקו של אייכמן בדיפלומטים הגרמנים עצמם, בשלטונות באזורי הכיבוש שלא שיתפו פעולה או שלא עשו כל חפצו. נראה את זעמו על הפקידות האיטלקית שסיכלה במקרים רבים תכניותיו, את חרון אפו על דנמרק שהבריחה במבצע אצילי רב־סיכון את יהודיה לשוודיה, את מאבקו עם כל ממשלות הארצות הכבושות למען יטו כתף למלאכתו. כאשר התערב האפיפיור בעצמו לטובת יהודי רומא שנאסרו, כדברי משרד החוץ הגרמני „ממש תחת חלונות הואתיקן", ואייכמן נתבקש כי הללו לפחות יושארו באיטליה במחנות עבודה תחת שילוחם — היתה הפניה ללא הועיל. היהודים שולחו לאושביץ.

ידיו מלאו
דם ילדים

אך בכל פועל הדמים שלו אין עוד פרשה מזעזעת ומחרידה כפרשת מליון ומעלה מילדי ישראל, שדמם נשפך כמים בכל רחבי אירופה. הפרדתם בכח מאמותיהם המנסות להסתירם, רציחתם כשהם נזרקים ממכוניות משא במחנות, קריעתם לגזרים לעיני האמהות, הבטת ראשיהם הפעוטים בקרקע, זריקתם באויר ותפישתם על חוד הפגיון, הם פרקי הזוועות האיומים ביותר בכל פרשת הדמים. תשמעו עדויות על מעשים שלב אנוש מסרב להאמין בהם.

תשמעו על פעוטות שנזרקו דרך חלונות בית חולים כשלא נענו להוראה לרדת למיפקד.

נגיש לכם את ההוראות שהוציאו אייכמן ומשרדו למשלוח הילדים. ההוראה אמרה כי את הילדים יש לחלק בין המשלוחים המיועדים לאושביץ. ילדים בני 14 נחשבו ל„עצמאיים" לצורך הוראת המשלוח למחנות ההשמדה.

ואין לדעת גורל מי היה מר יותר: המתים או המתחבאים בכל מחבוא ובכל נקיק, החיים בפחד מתמיד בפני הגירוש, אלה שהתקיימו בחסדי שכנים נוצריים אשר הסכימו להצפינם.

ילדים היו חוזרים ממוסדות לימוד ומחסה שהקהילה ארגנה בעבורם רק בכדי

לגלות שדירת הוריהם ריקה, כי הם נשלחו ב„אקציה" למצוא את מותם, וכי הדירה נכבשה בינתיים על־ידי תושבים אחרים.

תשמעו עדויות על עוללים רבים שאמותיהם אימצו אותם לגופן בתוך תאי הגזים ולכן לא הורעלו במקום, עד שבאו התליינים וזרקום חיים לכבשני האש או לקברים המוכנים.

ילדים אומללים אלה — שחיו במשך שנים בפחד מפני הלמות קת הרובה על דלת הבית, שהוריהם שלחום ליערות לנסות להצילם, שלימדום להחניק דמעותיהם ואנחתם, כי הילד הבוכה היה נורה במקום, שצוו להם להתכחש למוצאם ולהעמיד פנים כנוצרים, שראו את אבותיהם סופגים הצלפות מגלב לעיניהם, שבפניהם היה נערך „הויכוח" בין התליינים מי יירצח תחילה: האב או הילד, שהלכו לקראת הקבר הכרוי כששפתותיהם ממללות „שמע ישראל", פעוטות ונוער אלה שלמרות כל צעדי היאוש וכל תחבולות המחבוא היו נופלים לבסוף לידי מבקשי נפשם — הם נשמתו, תוך תוכו של כתב האישום. אותן אנות פרנק ויוסטינות דרנגר ומליון אחרים, אוצרות גנוזים של זיו עלומים, של תקוות חיים ויצירה, הם היו עתיד העם היהודי. מי שהשמיד אותם — את עם ישראל ביקש להשמיד.

אנחנו נגיש לכם תמונותיהם של כמה ילדים אלה, נפוחי הרעב, המבוהלים והנדכאים, שהאימה קפאה בעיניהם. נראה לכם את צילומי גויותיהם הכחושות מוטלות לעגלות זבל, את תמונות הפעוטות המופקרים על פתח מתקני ההשמדה. אולי יעלה בידינו להעלות תיאור חוור של השבר הגדול כים אשר פקד את בית ישראל.

הוא מוכן „לקפוץ לקבר" בידיעה שמילא שליחותו

לא יפלא כי משרד החוץ הגרמני העביר לידיעתו של איכמן את האזהרה ששודרה ברדיו לונדון כי האחראים לרצח במחנה אושביץ יועמדו לדין. אפילו על סף התמוטטות של גרמניה, באפריל 1945, באוירה של דמדומי האלים, כאשר סגרו עליה בנות הברית ממזרח, ממערב ומדרום, עדיין התבטא איכמן בפני איש הצלב האדום כי אין לבו כלָם עם השיטות ההומניות יותר שהימלר שקל אותה שעה, כלפי היהודים.

היפלא כי באותם הימים אמר לאחד מעוזריו הקרובים שהוא מוכן לאבד עצמו לדעת וכי בשמחה יקפוץ לקבר לאחר שהצליח להשמיד חמשה מליון יהודים? גם בכך הוא זהה עם רבו, היטלר, שאמר אף הוא כי ימות בלב שמח בידעו את ההישגים הגדולים של גרמניה ותרומתה להיסטוריה.

המלחמה העולמית מעטה למלאכת ההשמדה

במלחמה הגדולה ניספו גם מליונים רבים של לא־יהודים. לא נבוא לפסוק כאן, במשפט זה, אילו מפעולות האיבה היו „מותרות" ואילו היו „אסורות" לפי כללי המלחמה של המשפט הבינלאומי. אך ייאמר ויודגש בכל לשון של הדגשה כי השמדת עם ישראל לא היתה קשורה בכל פעולה מלחמתית, וכי אין לדמותה להפצצת ערים, למלחמת צוללות או כיוצא באלה, באשר הללו היו פעולות מלחמה, ובין שכשרות או פסולות היו — ובדבר זה לא נפסוק כאן — הן נעשו בקשר ולמען המלחמה. השמדת היהודים — לא היה לה כל קשר למאמץ־המלחמה של גרמניה ומדינות בריתה. ההשמדה בוצעה בשעת המלחמה, כשעשן המערכה מחפה ומסתיר במקצת את מעשי הזוועה, אך לא למען ולא לצורך המלחמה. זו היתה פעולה נפרדת ומיוחדת לעצמה, שניתן לבצעה ביתר קלות, ביתר נוחות, בפחות התערבות מצד גורמי פנים או חוץ בשעת המלחמה, כשאפשר היה להסוות הדברים ולכסותם במעטה של מאמץ־מלחמתי.

השמדה — אף אם היא פוגעת במאמץ המלחמה

ואמנם גם במסמכים הנאציים עצמם הדנים בהשמדת היהודים ובהנמקת ההחלטה לפעולה זו לא נמצא זכר לכך כי הדבר נעשה לקידום פעולות המלחמה. נהפוך הוא: אם היו מבין מנהיגי הנאצים או עושי דברם שבקשו לדחות את „הפתרון הסופי" לזמן מה, הם עשו כן רק בהסתמכם על הצורך בני־ציל כח העבודה היהודי בשעת המלחמה. נגיש ראיות להוכחת טענה זו, ובשלב זה אזכיר רק אחת: כאשר פלש הצבא הגרמני לברית המועצות ניתנו הוראות להשמדה מידית של היהודים על ידי עוצבות־המבצע. נראה עוד, כיצד בוצעו פקודות אלו. אך בדו"ח מס. 81 של עוצבת־מבצע אנו קוראים את הדברים הבאים:

„יש להזכיר כתופעה יוצאת דופן גילוי קולחוזים יהודים. בין קריוורוג לבין דניפרופטרובסק קיימים קולחוזים יהודים המורכבים לא רק ממנהלים יהודים אלא שכל כח עבודתם יהודי. מצאנו כי הללו הם בעלי אינטלגנציה נמוכה, ולכן הועברו על ידי ההנהגה הפוליטית לעבודת אדמה. יחידת מבצע 6

החליטה במקרה הזה להמנע מלהרוג בירייה יהודים אלה בכדי לאפשר להם את המשך עבודתם, והסתפקה בכך שחיסלה את ההנהגה היהודית והחליפה אותה באוקראינית".

למען קידום מאמץ המלחמה הפרה עוצבת המבצע את ההוראה והותירה מספר יהודים בחיים.

יתרה מזו: אמצעי הובלה היו גורליים למאמץ הצבאי של גרמניה, ובפרט כשנתפרשה החזית במזרח, בדרום ובמערב. אך בשעה שהצבא היה זקוק לכל קרון, ולכל קטר והורגש מחסור חמור באמצעי תחבורה — עוד נמצאו הרכבות למשלוח למרכזי ההשמדה, ובעוד שהחזית שוועה לכח אדם — נמצאו היחידות הדרושות למלאכת הכליון.

הסוואת
מלאכת הדמים

מפעל ההשמדה צריך היה להשמר בסוד, וזאת עקב כמה סיבות. ראשית — כדי להוליך שולל את הקרבנות עצמם ולהניעם להאמין כי רק למחנות עבודה הם מובאים. עוד נראה כמה „סידורים מחוכמים" עשו הנאצים להסוות את קרוניות הגז כאילו בניני מגורים הם, להתקין תחנת רכבת מדומה בטרבלינקה כאילו רק צומת מעבר היא למקומות אחרים. ואפילו בפתח מחנה המוות אושביץ כתבו: "Arbeit macht frei" לאמר — „העבודה משחררת". לשם קידום מגמת ההסואה נצטוו כלואי המחנות לכתוב גלויות לקרוביהם כי שלום להם והגלויות היו מגיעות לאחר שכותביהם כבר עלו מזמן במשרפות האש. אך הדבר פעל כמובן להרגעה רגעית, עורר אשליה לדכא רצון התקוממות, שהרי התברר כביכול כי המגורשים עודם בחיים, וכי סיפורי הבלהות על השמדה אולי אינם נכונים. שנית — צריכה היתה ההסואה להסתיר מעיני העולם את אשר התחולל. לפיכך צווה הפיהרר כי כל הנוגע לפעולות אלה ישאר סוד כמוס. כן איש לא ידע יותר ממה שדרוש לו לביצוע תפקידו, וכי ההודעות הנוגעות לדבר תועברנה רק סמוך לביצוע ממש. מפקדת הצבא הגרמני הורתה כי אין להשתמש במלים „העברה למזרח" או „גירוש", ובמקומן יבוא הביטוי „משלוח לעבודת כפיה". גם בגסטאפו עצמו שררה אוירה של סודיות והסואה.

אך הסוד לא יכול היה כמובן להשאר כמוס לאורך ימים, ובפרט לאחר שחוג קושרי הקשר, המתכננים, המבצעים והנוגעים בדבר הלך והתרחב עם התרחבות מעגל ההשמדה. לא רק אלפי המשתתפים בעוצבות המבצע ידעו את הדבר אלא גם נושאי מכתבים שהיו צריכים להחזיר דואר אשר בעליו לא נמצא, פקידי מרשם תושבים שהיו צריכים למחוק את המגורשים מן הספרים, רבבות חיילים שחזרו מכל החזיתות. כך שלבסוף הקיפה הידיעה בדרך זו או אחרת

מליונים רבים בעם הגרמני. מפיו של אייכמן עצמו נשמע כי תחילה היו הוראות להסוואה (Tarnung), וכי דבר ההשמדה הוחזק כסוד חמור של המדינה. „אני יודע רק זאת", הוא אומר, „כי לקראת הסוף בשנים 1943, 44, 45 אם אשתמש בביטוי קצת מוגזם, כבר צייצו זאת הציפורים מכל הגגות".

„דף התהילה"
הנאצי

בנאום עידוד והערכה גדול שנשא הימלר למפקדי ס"ס בפוזנן ב־4 באוקטובר 1943, תוך קילוסים ודברי שבח לאומץ־הלב, גדולת האופי ושאר סגולות־היקר של אנשיו, הוא אמר:

„כאן אדבר לגמרי גלויות על פרק קשה במיוחד. בינינו נדבר על כך גלויות אף כי בפומבי לא נעשה זאת לעולם... אני מתכוון לגירוש היהודים, להשמדת העם היהודי. זה קל לומר... אך רק כמה מהנמצאים כאן ידעו מה פשר הדבר כשמונחות יחדיו 100 גויות, 500 גויות, או אלף גויות מונחות זו ליד זו. לעמוד בכל אלה ולהשאר הגונים... זה הקשה אפיינו. זהו דף תהילה של ההיסטוריה שלנו אשר מעולם לא נכתב ולעולם לא ייכתב."

בכך ראה מנהיג העם הגרמני את גדולת עמו, שראוי בכל זאת להצניע ולהחזיקה בסוד. בינתיים נתגלה הדבר. מה שהנבלים הללו התגאו בו אינו אלא חרפת־עולם, מה שהם עשו בסוד, בתקוה כי הרצח הגדול ביותר בהיסטוריה ישאר סוד כמוס — כל זה יסופר כאן בגלוי, יתגלה ויזעק לעין השמש.

ועתה נעקוב אחרי פועל הדמים של אדולף אייכמן בארצות השונות בהן עבר המשטר הנאצי כשבט זעם.

ע. ההשמדה בפולין

הראשונים בתור

פולין היתה המדינה הראשונה אשר טעמה את טעמו המר של קרב הבזק הגרמני, כאשר מליון וחצי חיילים חמושים במבחר כלי המשחית, מוגנים על ידי מטריה ענקית של מטוסי קרב, מצוידים בכל אמצעי הקשר המודרניים, הסתערו על המדינה עם פרוץ מלחמת העולם השניה. פולין היתה שנואת נפשם של הנאצים מאז; היא היתה ילידת חוזה השלום של וורסיי שהם ראו בו חרפה

לעם הגרמני, היא חצתה בין פרוסיה המזרחית והמערבית וחלשה על גדנסק. עובדות אלו היו מטרות מקובלות במערכת השיסוי הנאצית נגד השלמתה של גרמניה עם תוצאות מפלתה במלחמת העולם הראשונה, כל עוד חתרו הנאצים לשלטון.

לאחר עלותו לשלטון הצליח היטלר להוליך שולל את מדינאי פולין בימים ההם, אשר נפלו במלכודתו כפרי בשל. עוד ב־1934 הצליח לתקוע תריז בין פולין לצרפת, ע״י כך פיתה את הפולנים לחתום על חוזה אי־התקפה וכל זמן שהיה היטלר עסוק בכיבושים ללא מלחמה במקומות אחרים, הניח לפולנים להאמין כי פניו לשלום עמהם. אולם מצב זה לא האריך ימים והזעם הטאוטוני הופנה נגד פולין בהתקפת הבזק ב־1 בספטמבר 1939.

תורת הגזע הנאצית התיחסה לעמים הסלביים כאל נחותי־דרגה שייעודם ההיסטורי לשרת עמים גבוהים ונעלים מהם. לפיכך היתה זו מטרה מוצהרת של מדיניותם לדכא את העם הפולני ולבלי להרשות לו להתאושש. כך אמר היטלר לאחר הכיבוש באזני המושל הכללי של פולין מטעם הרייך, פרנק:

„...הממשל הכללי (הגנרל־גוברנמנט) ישמש רק כמקור לפועלים שחורים. הפועלים הדרושים לרייך יובאו מהממשל הכללי... יהיה רק אדון אחד לפולנים — הגרמנים... לפיכך כל נציגי האינטליגנציה הפולנית יושמדו... אנו נדאג לפולנים לבל יגועו ברעב, אבל אין להם לעלות לדרגה גבוהה יותר... אם הפולנים יעלו אי פעם לדרגת התפתחות גבוהה הם יחדלו להיות מקור כח האדם הדרוש לנו. הפחות בפועלי גרמניה ואכריה צריך תמיד לעלות לפחות בעשרה אחוזים על כל פולני שהוא".

יהודי פולין — הפקר

זה היה היחס לפולנים ויחסם של הנאצים ליהודי פולין היה גרוע שבעתיים. הללו פשוט הפכו הפקר. אם היו חילוקי דעות בין הממשל הכללי לבין המשרד הכללי לבטחון של הרייך בדבר היחס ליהודי פולין, נגעו אלה רק לבחירת העתוי המתאים להשמדה. בעוד פרנק ניסה למלא שליחותו כמושל „הפרוודור לרייך" ולספק כוחות עבודה, לייצר תחמושת, מזון ומצרכי צריכה אחרים ולהשמיד את היהודים רק לאחר שיתנו אונם ויזעתם להנעת גלגלי החרושת הגרמנית — באו מברלין פקודות ההשמדה, ולא עוד אלא שמגנגנון הגסטאפו פעל כאן על דעת עצמו, ללא תיאום והתחשבות עם הממשל הכללי.

זה העלה חמתו של פרנק עד להשחית. מצויים בידינו יומניו, הכוללים פרוטוקולים מהדברים שנאמרו בישיבות ממשלתו ורישומי נאומיו, ואצטט ממסמך זה כמה קטעים: בישיבה מיום 9 בדצמבר 1942 התאונן פרנק על

ששללו ממנו את כח העבודה היהודי. „הרי ברור שמכבידים על הליכי העבודה שלנו — כתב — אם לפתע באה הוראה להשמיד את היהודים. אבל האחריות לכך אינה עלינו. ההוראה להשמיד יהודים באה מגבוה... הוצאת היהודים גרמה קשיים עצומים בשטח העבודה, וכעת מצווים לנו להוציאם גם ממפעלי החימוש".

אל נשלה עצמנו לחשוב כי פרנק רצה למלט היהודים מגזירת ההשמדה. עוד שנה לפני דבריו אלה אמר בישיבת ממשלתו:

„לגבי היהודים — זאת עלי לומר גלויות — יש לעשות סוף ככה או ככה... מצויים אנשים המבקרים את השיטות שהרייך נוקט כלפיהם... מדברים על מעשי זוועה, נוקשות וכו׳. עלי לבקשכם להסכים עמי תחילה לנוסחה אחת: רחמנות תהיה לנו רק לגבי העם הגרמני, ולא לכל אדם אחר בעולם. כנציונל־סוציאליסט ותיק עלי לומר כי אם קבוץ יהודי אירופה ישאר בחיים אחרי המלחמה, לאחר שאנו נקריב מיטב חיינו להחזקת אירופה, כי אז נצליח רק חלקית במלחמה הזאת. לפיכך הנני מצפה מהיהודים רק לדבר אחד: כי ייעלמו".

דין ודברים
בין ראשי הנאצים
לגבי עיתוי ההשמדה

אולם לגבי אופן „העלמם" היו קיימים כאמור, חילוקי דעות. פרנק ביקש מדי פעם מהגסטאפו כי יניחו לו לפחות את הפועלים המומחים ולבל ישלחו את הללו להשמדה. אך הגסטאפו לא התחשבה לא על פי הרוב במשאלותיו והנאשם ומרעיו פעלו להשמדת הקבוץ היהודי במזרח אירופה.

פרנק קבל מרה כי הגסטאפו פועלת בתחום שלטונו על דעת עצמה ויוצרת מדינה בתוך מדינה. „הקמנו ברייך שפע של רשויות מוסמכות הלוחמות זו בזו ברציונות", כתב. הריב הגיע לכך שפרנק הציע במאי 1943 התפטרותו, אך היטלר לא קיבלה. באותה שעה כבר הושמד רובה של יהדות פולין, והריב הנאצי הפנימי על עמדות וכח לא השפיע במאומה להצלת יהודים. וכאשר אפרם של אחרוני יהודי פולין נערם בגבעות החול של אושביץ אמר פרנק: „התחלנו פה ב־3½ מליון יהודים, מהם נותרו עוד אחדים במחנות עבודה. יתרם — נאמר כך — הגרו". הפרוטוקול מוסיף כי בין הנוכחים השתררה עליצות כללית, לשמע תיאור זה של מעשה ההשמדה.

מלאכת רצח היהודים לא נעשתה בידי פרנק. כבר שמענו את ראש ממשלתו ביהלר, מכריז ומודיע בועידת וונזה כי ענין זה שייך לר.ס.ה.א. — קרי לאדולף

אייכמן. גם מחנות ההשמדה לא היו בסמכותו ואף דבר זה נאמר במפורש באותן הישיבות". ...מחנות אלה הוקמו במישרין על־ידי ה־ס"ס מברלין, משם נוהלו ולגבי כל המתרחש בהם אחראי המרכז בברלין". ואמנם כך היה, ועוד נקבל ראיות על כך גם מפי אחרים.

תקופת „הטירור הזעיר"

בפולין החל סבלם של היהודים עם כניסת הצבא הגרמני. פוגרומים, התעללות, השפלה, שריפת בתי כנסת, גזל רכוש, קנסות קבוצתיים, כל אלה היו מנת חלקה של היהדות בפולין הכבושה, מיד עם כניסת הצבא הגרמני. אלפים נפלו קרבן כבר בשבועות הראשונים, בכל המיתות המשונות שבעולם. את יהודי ירוסלב הביאו לגדות הנהר סאן והטביעו מאות מהם. יהודי בידגושט (ברומברג) ערכו בהם טבח. בלודז' נערך פוגרום לכבוד ביקורו של גבלס. התעללויות ביהודים היו צו השעה: גזיזת זקנים ביחד עם עור הפנים, הצתת בתי כנסת, לפעמים כמו בוולוצלבק — הצתה, ואחר־כך מאסר נכבדים יהודים, כפייתם לחתום הצהרה כי הם מבצעי השריפה ועל יסוד הצהרה זו גופא — הטלת קנס של 100,000 זהובים על יהודי העיר בעד השריפה. במשך כמה שבועות הוצתו, או פוצצו מאות בתי כנסת. נהפכו לאורוות, בתי־שימוש ובתי סוהר. היהודים נצטוו לטאטא רחובות בטליתות התפילה, לשרוף ספרי קודש ולרקוד סביב המדורות, וכל המחזות הללו צולמו לפרסום ב„שטירמר" ובעתונות הנאצית האחרת. בעת ובעונה אחת החל שוד רכוש שאורגן בדרכים שונות של קנסות קיבוציים, החרמת דירות על הרכוש שבהן, לעתים סתם גזל בתירוץ של חיפוש אחרי נשק, כשאפשר לחטוף דבר בעל־ערך ולהסתלק.

החלה פרשת חטיפות לעבודה. נחטפו גברים מהעוברים ושבים ברחובות. אדם היה יוצא בבוקר ולא ידע אם יחזור לביתו לעת ערב. אחדים היו חוזרים ובידם „כרטיס עבודה", אחרים לא חזרו והגרמנים הסבירו כי הללו נשלחו לעבודה „מחוץ לעיר"; הם לא נראו עוד לעולם. אנשי ס"ס היו פורצים לשכונות ולגיטאות יהודיות ובמכות מבריחים את היהודים לצאת לעבודות שעצם ביצוען היה מכוון להשפיל; לנתוח בורות ולכסותם, להעביר אבנים ולהחזירן וכדומה. היהודים הפכו לעדת נפחדים, מושפלים ומדוכאים, חסרי כל זכויות אדם. בתי התפילה נסגרו, הפעילות הציבורית נפסקה, מקורות הפרנסה אפסו.

אולם זו היתה לעת עתה רק התקופה של „הטרור הזעיר". הטרגדיה של יהדות פולין וכליונה עוד עתידה לבוא.

שלבים מכינים במלאכת החיסול: כליאה בגיטאות

הוראותיו של היידריך מ־21.9.1939 בקשר לטיפול ביהודים, שכבר הוזכרו על ידי שעה שדברתי על תכנון השואה, קבעו כי בשלב הראשון ההוראות הן סימון היהודים וריכוזם, וכל אלה כדרגת־בינים לקראת הפתרון הסופי. בכך שותף אדולף אייכמן. ריכוז זה לא היה קשה ביותר בפולין כי הרוב הגדול של האוכלוסיה היהודית שם התגורר ממילא בערים ובעיירות. ההוראה כי כל יהודי חייב ללבוש את הטלאי הצהוב ניתנה מיד. מי שהפרה את הצו הוצא להורג.

היטלר, גרינג וקייטל הורו ב־7.10.1939 ליצור שטחי התישבות לגרמנים במזרח ולהרחיק משם לאומים אחרים. להימלר ניתנו סמכויות כמעט בלתי מוגבלות. ביצוע המשימה הוטל על משטרת הבטחון, וראש משטרת הבטחון היידריך הורה ביום 21.12.1939 לאמר:

„בגלל סיבות עניניות הכרחי יהיה לעבד במרוכז את כל הענינים המשטרתיים והבטחוניים בקשר לפינוי באיזורי המזרח. לפיכך מיניתי כאחראי מיוחד מטעם הר.ס.ה.א. משרד 4 את האופטשטורמפיהרר אייכמן (ממלא מקומו האופטשטורמ־פיהרר גינטר)".

מטרות הפעולה הזאת הוגדרו במסמך מפורט בו סומנו היעדים של מדיניות גרמניה בשטחי פולין שסופחו לרייך. יעדים אלה כוללים גירוש כל האוכלוסין שאי אפשר יהיה להחזירם לחיק העם הגרמני בתהליך של „גרמניזציה" ויישוב כל האיזור מחדש על־ידי גרמנים. את היהודים יש לגרש בכל המהירות ולבטל כל זכויותיהם.

גזל הרכוש וגירוש

מלאכת התכנון המפורט והביצוע של הגירושים עברה לידי אייכמן. עליו הוטל מעתה בין השאר גם להוציא לפועל את הוראות הימלר לגרש את כל היהודים ממרחב המזרח Ostraum. אייכמן יפעל עתה במזרח בשם הרייכספיהרר עצמו ומטעמו.

בספטמבר 1939 הוצאו לפועל גם ההוראות בדבר שוד מאורגן של הרכוש היהודי, החרמת מפעלים ומחסני סחורות ואחר־כך גזל של כל הבא ליד. נוסף

לכך החלו להטיל על הקהילות היהודיות קנסות־ממון, סתם לפי ראות־עין. לשם טיפול ברכוש השדוד הוקם באוקטובר 1939 מוסד נאמנות מזרח (Treuhandstelle Ost) עם משרד ראשי בברלין וסניפים בכמה ערים ראשיות בפולין. הימלר קבע את דרכי שיתוף הפעולה עם אותו מוסד שניתנה לו זכות החרמה בלתי מוגבלת של רכוש פולני ויהודי.

בינואר 1940, בישיבה שהתקיימה בראשותו של אייכמן בקשר לגירושים, נמצא כבר את בא־כח מוסד הנאמנות מזרח. בישיבה זו דובר על האופן בו בוצעו עד כה הגירושים לשטח הממשל הכללי ונמסר כי במשלוח אחד קפאו כמה מאות אנשים למות; סוכם כי במועד קרוב יגורשו כ־350.000 יהודים מאיזור הורטגאו, שכלל את לודז' ואת פוזנן, והללו יועברו לאיזור הממשל הכללי, לאחר תיאום עם ממשלת פרנק. כל הרכוש שהותר ליהודי לקחת עמו — 100 זלוטי פולניים. על כל משלוח יש לדווח לפיקוד המשטרה בקרקוב ולאדולף אייכמן.

כיצד בוצעו הגירושים

בישיבת ממשלת הגנרל־גוברנמנט תוארה תנועה זו כ„נדידת עמים מודרנית", וכעבור יותר משנתיים עתיד היה פרנק לומר על הפעולה את הדברים הבאים:

„...אז נוצרו הפנטזיות של העברת מאות אלפים יהודים ופולנים לשטח הגנרל־גוברנמנט. תזכרו נא את החודשים האיומים בהם הגיעו לאיזורנו מדי יום ביומו רכבות משא טעונות אנשים; היו קרונות שהיו מלאים אפילו עד למעלה גוויות מתים. זה היה זמן איום לכל מנהלי המחוז שלנו, לכל אנשי השלטונות העירוניים שהיו צריכים להתרוצץ מבוקר עד ערב ולטפל באותם האנשים שלא רצו בהם עוד ברייך ולפתע החליטו להזיזם אלינו... בכל זה היה עלינו לעמוד".

במה צריכים היו לעמוד קרבנות מסע האימים הזה, על סבלם ועינוייהם, על נפילתם על אם הדרך ביחד עם פעוטותיהם, על התבוססותם בבוץ ובשלג, על כל זה לא היה לפרנק כמובן מה לומר. הגירוש הקיף כחצי מליון איש, ובוצע על־ידי מחלקה מיוחדת בר.ס.ה.א. IVD4 בראשה אדולף אייכמן. במבצע הגירוש שולחו גם יהודי פרוסיה המזרחית.

לבסוף, עקב טענותיו של פרנק שהמשלוחים העמיסו עליו ועל עוזריו, כאמור, התרוצצות וטיפול רבים מדי, צווה גרינג ב־23.3.1940 לבלי להמשיך בגירוש לשטח הגנרל־גוברנמנט אלא בהסכמתו המוקדמת של פרנק.

הגיטו — אמצעי השמדה ראשון

ובינתיים נמשכו בפולין, בהתאם לתכנית האב של שנת 1939, ריכוז היהודים ושוד רכושם. הוקמו גיטאות בשכונות הגרועות ביותר בערים, ללא כל יכולת להנהיג בהם תנאי היגיינה כל שהם. הצפיפות הבלתי אנושית והלכלוך הולידו עד מהרה מגפות חמורות. עזיבת הגיטו היתה כרוכה בהוצאה להורג בפומבי. הגיטו עצמו הפך לאמצעי השמדה.

הרי התיאור:

ורשה

„...ביום כיפור 1940 הודיע הרדיו על פקודת הגרמנים על הקמת רובע יהודי בוורשה העיר. תוך ימים ספורים מחויבים היו היהודים לעזוב בתיהם אשר היו מחוץ לרובע היהודי ולהכנס לתוך הרובע מבלי שיציינו לאן עליהם להכנס. כך נכנסו כמאה אלף יהודים לתוך הרובע היהודי שהיה מאוכלס כבר בצפיפות. הם הפכו לפליטים. הובילו מטלטליהם מי בעגלת יד ומי בידים, נודדים ברחובות נעצרים על־יד בית בתוך הרובע, נעמדים תוהים ובוהים לאן יכנסו. אז עוד היה הגיטו פתוח וקיים הקשר עם העולם החיצוני, אפשר היה לצאת לעבודה מחוץ לרובע היהודי. כעבור תקופה קצרה, ללא הודעה מוקדמת, בודד ונחסם הרובע היהודי וליד כל שער או יציאה הוצבו שוטרים גרמנים ופולנים. לפתע נותק הגיטו ממקורות פרנסה, ממקום העבודה, מאפשרות השגת מצרכים, כשהרגשת אסירים בבית־סוהר אופפת את כולם. באותה תקופה הובאו לגיטו ורשה עוד עשרות אלפי יהודים מערי השדה הקרובות לעיר. הללו קבלו פקודה לחסל עסקיהם תוך שעתיים, לקחת עמהם מה שיכולים לשאת בידיהם ועל גבם, והובלו כולם ברגל לתוך הגיטו בורשה. בדרך, כל מי שנכשל או מעדה רגלו, מי שנאנח ונעצר רגע — נורה ומת. שוב הוכנס לגיטו זרם פליטים, שוב נראו אנשים עומדים או יושבים ברחובות הגיטו ללא קורת גג או מזון, מחכים לתושיה. החיים בגיטו הפכו גיהנום ללא נשוא. צפיפות איומה שררה בו. עשרות נפשות בכל חדר; התנאים הסניטריים גרועים, ומתוך כך המגיפות והמחלות. חוסר אפשרות של עבודה, פרט במפעלי העבדות של הגרמנים, והשגת מצרכי מזון, הביא במהרה את הרעב. משפחות שלמות של יהודים על נשותיהם וילדיהם נראו יושבות על מדרכות הרחובות, נפוחים מרעב. בשעות העוצר, כששקט השתרר ברחובות, נשמעו מכל עבר קולות של ילדים רכים המבקשים

פרוסת לחם („א שטיקעלע ברויט") והדבר היחידי שאפשר היה לתת להם היו פירורים שיהודים רחמנים נתנו.

בבוקר נמצאו על המדרכות ליד השערים גופות של אנשים, ובעיקר של ילדים, מוטלות כשהן מכוסות בניר, כי במשך הלילה גם הלבוש נלקח מהם. המצב הקשה ביותר היה כמובן בין הפליטים שהגיעו מערי הסביבה, כי אי אפשר היה למצוא עבורם מקום פנוי בתוך הגיטו. הם רוכזו בבתי פליטים. בבית כזה לא ניתן אפילו לעבור, כי לא נשאר שטח בלתי תפוש על־ידי אדם. הם ניזונו בצלחת מרק ופרוסת לחם ליום. מדי יום ביומו נקברו מאות יהודים... כל בוקר רצו היהודים המוצבים לעבודה במפעלים הכלכליים שיסדו הגרמנים. בתקוה שהודות לעבודתם יצילו את חייהם. רבים לא הספיקו להגיע לבתי המלאכה, כי הגרמנים היו נכנסים לתוך הגיטו, מתיצבים באמצע הרחוב ומתחילים לירות. היהודים אינם יודעים מהיכן נשקפת להם הסכנה, ומתקהלים בדרך כלל במקום אחד; אז היו אנשי ה־ס"ס סוגרים את הרחובות, אוספים אותם במקום אחד ומובילים אותם לאומשלג, הוא מקום השילוח לגירושים. תמיד בהסוואה כאילו בודקים את כרטיסי העבודה. אחדים אפילו שוחררו „בגלל עבודתם". היו מחזות קורעי־לב. הנה תפשו יהודי ויש לו כרטיס עבודה, אבל את ילדיו לוקחים ממנו והוא מתחנן ללכת יחד עם ילדיו, אך אין מניחים לו. לזקנים ולחולים מעמידים עגלות, והללו היו נראים עם צרורותיהם הדלים, בנסיעה ברחוב לדרכם האחרונה. עם זאת, במשך כל תקופת הגירושים לא פסק הטרור בתוך הגיטו. בתירוץ של „התנגדות", כביכול, היו הורגים עשרות יהודים למען ידעו ויראו. היו אנשי ס"ס שתפסו ילדים קטנים וניפצו ראשיהם אל אבני המדרכה. רבו המקרים אשר היה נדמה, כי חוץ מפעולת הגירוש, ישנם גרמנים המתעללים ביהודים ממש מתוך חדוות ההתעללות.

עם גבור הרעב פיתחו אנשי ה־ס"ס „שיטה חדשה". הם הודיעו שכל מי שיתנדב לגירוש יקבל לדרך שלושה קילוגרמים לחם וקילו ריבה, ואכן נמצאו רבים שחרפת הרעב שלא יכלו לשאתה עוד, אילצתם להתיצב בעצמם במקום הגירוש. שוב נראו שיירות של יהודים עם מטלטליהם וילדיהם בידיהם, נעים לעבר אומשלג".

לודז'

אחד הגיטאות הראשונים הוקם בלודז' (ליצמנשטט). 160,000 איש צופפו בשטח של 4 קילומטרים מרובעים. ששה אנשים בחדר אחד. כעבור שנה ורבע כבר מתו כ־15,000 מהם. על אף התנאים האיומים ששררו שם דחס לכאן אייכמן עוד 20,000 יהודים ו־5,000 צוענים מהרייך. הממונה על המחוז התאונן בפני הימלר עצמו שאייכמן מסר כנראה נתונים בלתי נכונים לגבי יכולת

הקליטה בגיטו שהמגפות משתוללות בו. את שיטות הפעולה של אייכמן מכנה הממונה על המחוז ליצמנשטט כשיטות הצוענים במסחר סוסים. הוא לא ידע בכתבו כן ב־9.10.1941 כי כבר נפלה החלטה להשמיד כל היהודים וכי אין הבדל באיזו שיטה תהיה ההשמדה.

בקיץ הגורלי של 1941 ניסרו בחללה של גרמניה רעיונות ותכניות להשמדת היהודים. שליחו של אייכמן בפוזנן, שטורמבנפיהרר הפנר, כתב מכתב אישי אל הנאשם בו הציע בין השאר לרכז את כל היהודים מאיזור הורטאגאו, כ־300,000 במספר, במקום בו יכלו לעבוד במכרות פחם. בדרך זאת חשב להתגבר על סכנת המגפות הקיימת בלודז' ובגיטאות אחרים וגם להשתלט על הבעיה. במחנה זה, הוא מציע, תעוקרנה כל הנשים היהודיות כדי לגמור בדור הזה עם הבעיה היהודית, והוא מוסיף:

„קיימת סכנה כי בחורף זה לא נוכל לספק כל מזון ליהודים. ראוי לשקול ברצינות אם לא יהא זה פתרון יותר אנושי לגמור עם היהודים על־ידי איזה אמצעי בעל פעולה מהירה. מכל מקום יהיה כך יותר נעים מאשר להניח להם לגווע ברעב".

במכתב הלואי כותב הפנר כי יתכן ודבריו נראים פנטסטיים אבל הם ניתנים לביצוע. גם הוא לא ידע אז כנראה עד כמה היו הדברים כבר קרובים לביצוע במסגרת הפתרון הכולל.

בקיץ 1943 הגיע אייכמן לגיטו לודז' ושם סוכם בעצה אחת עם שאר הנוגעים בדבר שהגיטו אינו רנטבילי עוד. לפיכך הוחלט כי גיטו זה ייהפך למחנה ריכוז, בו יושארו רק האנשים הכשרים לעבודה. האחרים „ישולחו".

מחנות עבודה — אמצעי השמדה שני

אמצעי אחר בו השתמשה הגסטאפו לחיסול יהדות פולין היו מחנות העבודה. כבר בחודש השני לאחר הכיבוש נצטוו כל יהודי פולין מגיל 60—14 להתיצב לעבודה. היהודים נצטוו לבצע את העבודות הקשות ביותר תוך משטר של מכות ועונשי גוף חמורים. במחנות החלו האנשים לכרוע תחתיהם כי המאמץ שנדרש עלה על כוחות אנוש.

לפי הדין וחשבון הרשמי של הועדה הפולנית הממשלתית לחקר פשעי הנאצים בפולין היו שם למעלה מ־300 מחנות עבודה כאלה. האסירים בנו

כבישים, הקימו ביצורים, היטו זרמי נהר, עבדו במפעלים כלכליים, במחצבות וכדומה. גם בגיטאות היתה חובת עבודה כללית.

קרקוב

תובאנה ראיות איך התנהלו החיים במחנה כזה. בפלשוב, ליד קרקוב, היה יום העבודה מתחיל ב־4 בבוקר ונגמר בשעות הערב המאוחרות. המגורים היו בצריפים; בכל צריף כמה מאות אנשים ששכבו על דרגשים בשלוש קומות. כל העבודות בוצעו בהרצה מתמדת. המפגר היה סופג 25 מלקות על גוף ערום. האוכל — מעט לחם, פעמיים ביום משקה שנקרא קפה, מרק דל בצהרים ולעתים מעט שומן. האנשים רעבו תמיד אך אסור היה להכניס אוכל מבחוץ והעבריין היה נורה או נתלה במקום. לעתים נענשו על כך קבוצות שלמות. לעתים קרובות היו מבוצעות הלקאות המוניות על מגרש המפקדים. מפקדי־עונשין היו נערכים לעתים קרובות, בהם נצטוו האנשים לעמוד שעות שלמות ללא נוע. הכושל — נורה במקום. מיפקדי תליה היו מבוצעים בנוכחות כל אנשי המחנה. וכך נראתה תמונת הזוועות: 20,000 איש עומדים על מגרש מוקף גדר תיל מחושמלת כשמכונות היריה מוצבות על מגדלי התצפית. לעיניהם תולים נער בן 15. החבל נקרע והנער מבקש רחמים על חייו, אז תולים אותו בשנית. נידון אחר למות המחכה לתורו חותך בינתיים את גידיו והוא מועלה לגרדום כשכולו שותת דם. תשמעו עדות על שיסוי כלבים בבני אדם שנושכו, שנקרעו לגזרים, על אנשי ס"ס שהיו נוגשים ויורים באנשים, סתם, כי כך עלה לפתע בדעתם, על סלקציות בהן נשלחו חלשים, זקנים וילדים למחנות השמדה תוך כדי השמעת שירי ערש ברמקולים. ולזוז אסור. כל תנועה מפעילה את מכונות הירייה.

מובן שאחוז התמותה במחנות כאלה היה מבהיל, ואף הם עצמם היו למכשיר השמדה.

לבוב

הנה תיאור מפי עד על מה שאירע בלבוב:

„ב־2 ביולי 1941 נאסרתי עם עוד כ־5,000 יהודים. אחרי שלשה ימי עינויים נמלטו אחדים מאתנו. האחרים נהרגו כולם. יומיים לאחר מכן נלקחתי לעבודה ביחד עם מאה יהודים. בערב חזרו 12; האחרים נהרגו. בפברואר 1942 נלקחתי למחנה ריכוז של

„ינובסקה". שם קבלתי טיפוס ודלקת ריאות. ב־8 ביוני נלקחתי לשם המתה בירייה. נתנו לנו אתים לכרות את קברינו. כשסיימנו נקרא כל אחד בשמו, שנים ירדו לבור ושכבו זה ליד זה, כשפניהם לקרקע ונורו. שנים אחרים שפכו מעט חול על קודמיהם, ירדו שכבו על הקודמים ונורו... ברגע האחרון נמלטתי.

ביוני 1943 נלקחתי „לבריגדת המוות", היא יחידת קומנדו 1005. בריגדה זו נוצרה כדי לטשטש ולמחות את עקבות פשעי הגרמנים. עבודתנו היתה פתיחת הקברים, שריפת הגופות, לאחר הוצאת שיני זהב וטבעות זהב, ופיזור האפר. כל יום אספנו כ־8 קילוגרמים זהב. כשהיו מגיעים קרבנות חדשים היו יורים בהם ושורפים אותם במקום. לעתים היו מגיעים 2,000 ביום. הייתי שם עד 19 בנובמבר כשברחתי".

נשארה לנו תמונת השואה במזרח פולין גם מן הצד השני, הגרמני. נשאר לפליטה לידיעת הדורות הבאים הדין וחשבון של משמיד יהדות מזרח גליציה, ס"ס גרופנפיהרר קצמן. הוא סיפר על הנהגת אות היהודים, על הקמת מחנות העבודה, על העברת היהודים לגיטו ובהזדמנות זו על מתן „טיפול מיוחד" לכל „האלמנטים העצלים והאסוציאלים של האספסוף היהודי".

עד מהרה נתברר, הוסיף קצמן, כי היהודים רואים בעצם קביעתם לעבודה ומתן כרטיס עבודה אפשרות להתחמק מגזירות חמורות יותר. לפיכך נעשו — הוא כותב — פעולות חדשות אשר כתוצאה מהן ניתן „טיפול מיוחד" לאלפי יהודים נוספים. צריך היה „לשלח" (Aussiedeln) עוד רבבות יהודים, כי נתברר שאפשר להשיג תעודות עבודה בעד שוחד לגרמנים.

תוך כדי ביצוע השילוחים נתגלו לקצמן „קשיים יוצאים מהרגיל", כי היהודים ניסו, דבריו, להתחבא במרתפים, בבונקרים, בחפירות ובכל מקום אפשרי. אך אנשי ה־ס"ס האמיצים הצליחו כמובן להתגבר על קשיים כאלה ולהכריח את המתחבאים לצאת על ידי אש או גז. נמצאו יהודים שרכשו נשק. נעשו אפילו נסיונות בריחה לחוץ לארץ. „לבסוף נאלצתי", כותב קצמן, „לנקוט בצעדים ברוטליים, ואת שארית הפליטה של יהודי לבוב להשמיד בבתיהם על־ידי שריפה או פיצוץ בתיהם ומקומות המחבוא שלהם. כ־3,000 יהודים איבדו עצמם לדעת שם".

הדו"ח כולל את הידיעה כי הושמדו בידי קצמן 434,329 יהודים וכי נותרו במחוזו במספר מחנות רק 21,156 יהודים אשר גם מספרם פוחת והולך. לדו"ח מצורפת גם רשימה גדולה של שוד רכוש. צורפו גם תמונות. קצמן מונה את אבידותיו בחיסול יהדות גליציה: 18 אנשים מתו במגיפת הטיפוס שנדבקו בה מהיהודים, 8 נרצחו בידי היהודים, 2 מתו עקב תאונות בשעת הפעולה. וקצמן מסיים את הדו"ח שלו על השמדת יהודי גליציה כך:

„למרות העומס הבלתי רגיל שהוטל על כל איש ס״ס ואיש משטרה בימי פעולות אלו נשארה רוחם איתנה וראויה לשבח מן היום הראשון ועד הסוף. רק הודות להכרת החובה של כל מפקד וכל אדם נתאפשר לנו להשתלט על זוהמה זו בזמן הקצר ביותר״.

כאשר קצמן או בעלי שררה נאצים אחרים מדברים על „שילוח״ הריהם מתכוונים לגירוש היהודים למחנות ההשמדה, שעליהם עוד אדבר. בשנים 1941—44 הושמדה במחנות אלה יהדות פולין בת המליונים.

אחריותו האישית של אייכמן להשמדה בפולין

אדולף אייכמן כראש המחלקה היהודית בגסטאפו, כממונה המיוחד לביצוע השמדת היהודים, נושא באחריות ישירה של יוזם ומבצע טבח דמים זה. אנחנו נוכיח את יזמתו ושליטתו בגיטאות, את אחריותו והלקו בהקמת מחנות ההשמדה והפעלתם, ואת אחריותו לכליון יהדות פולין. גם כאן נפגוש את טיפולו של אייכמן בכלל ובפרט. הוא ביצע את תכנית היידריך מ־21.9.39. הוא פנה למשרד החוץ הגרמני וביקש הסכמתו לנקוט גם לגבי אנשים המחזיקים בפספורטים זרים בגיטו ורשה בכל אותם האמצעים המשטרתיים שמשתמשים בהם נגד כלל אוכלוסית הגיטו. הוא נסע אישית לורשה „לטפל״ בענינים שם. הוא ביצע את הפינויים העצומים של יהדות פולין למחנות ההשמדה. עם זאת נראה אותו מטפל ב„פכים קטנים״: פקודת הוצאה להורג בצ׳כנוב של 4 יהודים, ואחר כך פקודה לתלות עוד 7 יהודים בגיטו סמוך במעמד כל תושביו — באו ממנו. כן שלח הודעה למשרד החוץ כי הנתין הרומני היהודי הרש רייפר מלבוב — נעלמו עקבותיו וכנראה ברח לרומניה.

גם הרכוש לא נשכח. אנחנו נציג בבית המשפט את ההוראות המפורטות לשוד. הוראת ביצוע שיצאה מטעם המחלקה הראשית למנהל המשק של ה־ס״ס Wirtschafts- und Verwaltungshauptamt לגבי יהודי פולין המגורשים לאיזור לובלין ולאושביץ קבעה כי יש לכנות את הרכוש היהודי כ„רכוש שהוחרם״ עקב היותו גנוב או כרכ״ש מוברח. לאחר מכן באה שורת הוראות: הכסף המזומן — יישלח לבנק המרכזי של הרייך. שעונים, עטים נובעים, פנסים, ארנקים ושאר חפצים אישיים יש לתקן ולנקות ולמכור במחיר מינימלי לחיילים הגרמנים בחזית. בגדי גברים, בגדי נשים — יש למכור לפולקסדויטשה המתישבים באזורי המזרח. יש למכור להם גם מיטות, שמיכות, מטריות, עגלות ילדים ורשימה ארוכה של חפצים אחרים. לבנים ומפות — יש לספק

לצבא. משקפיים יש לשלוח למשרד הבריאות. פרוות — למשרד הראשי של ה־ס״ס ולבסוף שתי הוראות קבע:

יש להקפיד במיוחד כי האות היהודי יוסר מכל הבגדים והמעילים. יש לבדוק את כל דברי הלבוש ולחפש שמא הוסתרו בהם חפצי ערך כל שהם״.

המצאה שטנית נוספת של ה־ס״ס היתה להעסיק את היהודים עצמם בטיפול, בניקוי ובתיקון של בגדי הנרצחים.

„מבצע ריינהרט״

יחידה מיוחדת של הס״ס עסקה בפעולה הידועה בשם „מבצע ריינהרט״ על שמו של היידריך אשר הומת ביוני 1942 בידיו של פרטיזן צ׳כי, אשר במעשה גבורה נועז הטיל עליו רימון יד. גלובוצניק, מפקד המשטרה באיזור לובלין, מונה לראש המבצע שמטרתו שוד כללי של כל הרכוש היהודי בפולין והמתת כל בעליו.

גלובוצניק הגיש דו״ח הכולל רשימה של מטבע החוץ, חפצי הערך והחפצים האישיים שנשדדו. לדברי עצמו העריך רכוש זה לפי ערך נומינלי בלבד והגיע לסכום של 200 מליון מרקים. מותר להניח כי החלק הארי של הרכוש נשדד על ידי עושי המלאכה למטרות פרטיות ולא נכלל כלל בדו״ח, כי בישיבת ממשלת הגנרל־גוברנמנט של פרנק הוערך הרכוש שנשדד מיהודי פולין בלבד במיליארדים רבים.

לניצול כח העבודה היהודי בגיטאות ובמחנות ההשמדה הוקמה על ידי ה־ס״ס ונוהלה על ידו חברה בשם Ostindustrie G.m.b.h. או בקיצור „אוסטי״, שמטרתה היתה להקים מפעלי תעשיה ולהעסיק בהם יהודים, לתפוש את כל הציוד וחמרי הגלם היהודיים ולהפעיל את כל המפעלים שהיו כבר בעבר בידים יהודיות. הוקמו אף מפעלים פרטיים גרמניים רבים שכח עבודה יהודי הועמד לרשותם ושחיו בהם ממש כעבדים.

גלובוצניק דווח על הצלחת מפעלו, על גיוס רבבות עבדים יהודים לעבודה חנם במפעליה של אוסטי. „בכל מקום הצלחתי״, הוא כותב, ורק במקום אחד היה כשלון: „בורשה לא הועברה הפעולה כראוי ולא השתמשו שם בשיטות הנכונות״.

גיטו ורשה —
גיא ההריגה והגבורה

גיטו ורשה היה הגדול בגיטאות אירופה. לא רק מפני שיהדות העיר היתה מרובת אוכלוסין אלא מפני שנמלטו והועברו לשם רבים מהסביבה וגם מערים אחרות. נראה כי בתקופה מסוימת היו שם כ־500.000 יהודים. הימלר עמד על כך שהמפעלים הכלכליים של הגרמני טבנס מרויחים מליונים על ידי ניצול עבודת העבדים של היהודים. אף על פי כן הורה להוציא את היהודים בהדרגה מכל מפעלי היצור. „נתאמץ להביא פולנים במקום הפועלים היהודים... ולהעביר היהודים למקום אחר. כמובן גם משם יצטרכו היהודים להעלם ביום מסוים לפי רצון הפיהרר".

אין הימלר מוכן לקבל את ההסבר שראוי להשאיר את היהודים בחיים באשר המפעלים פועלים למען הצבא. „הצבא ימסור לנו את הזמנותיו, וחפצי הלבוש הדרושים לו יסופקו. הוריתי לנקוט ללא כל התחשבות בצעדים נגד כל אלה המאמינים כי יוכלו להתנגד לפעולותינו בתירוץ של עניני חימוש כביכול, ואשר לנגד עיניהם לעזור ליהודים ולעניניהם".

באמצע שנת 1942 לא היו עוד אשליות בורשה לגבי כוונות השילוח של הגרמנים. לפני כן עוד קיוו היהודים, השלו עצמם ולא הטו אוזן להפצרות תנועת המחתרת להתנגד בכח לנאצים. ראש מועצת הגיטו, אדם צרניאקוב, איבד עצמו לדעת ברעל עוד ביולי 1942, כאשר הגרמנים תבעו לספק יהודים של הגיטו.

ה„סלקציות" הנוראות

אך המשלוחים נאספו בכל זאת לאלפים ולרבבות. בספטמבר נאספו למעלה מ־100.000 יהודים באיזור הקרוי „הדוד"; 30.000 שוחררו לעבודה ויתרם — שולח למחנות הכליה; הפעם נשלחה גם המשטרה היהודית של הגיטו. נשמע נא את התיאור:

„הגרמנים מובילים את היהודים הנותרים לתוך „הדוד", בין הרחובות זמנהוף, סטבקי, סמוצ'ה וגנשה. בהצטלבות רחובות מילה וגנשה חוסם שער של עץ את המדרכה לכל רחבה. דרך שער חיים ומות זה זוחל ההמון בשורה ערפית. כל אדם נתון לבדיקה קפדנית. שורת אנשי ס"ס צעירים, ערנים, עומדת על המשמר... אקדוחיהם תלויים במדיהם. „יותר מהר, יותר מהר", הם צורחים. צליפת מגלבים וקריאות אימה מתמזגים יחד.

ההמון צועד ללא סוף, דרך שער החיים והמות. חולפים אנשים חוורים, מבוהלים, עיניהם אדומות מן האימה. גברים עוזרים לנשיהם, אמהות מחבקות את פעוטותיהם. בנות מוליכות בזהירות אמהות ישישות. בני משפחה מתאמצים להשאר צמודים זה לזה ולהדחק כגוף אחד, וכל אחד מחזיק בידו את הכרטיס המקנה לו את זכות החיים, את „תעודת העבודה". הם מחזיקים את המסמך בדביקות כי זו הערובה היחידה לזכותם לחיות ומה שחשוב יותר — לזכות יקיריהם לחיים.

היום הוא היום הגדול. יום נאה הוא. השמש מצטחקת ברעננות נעורים. אונטרשטורמפיהרר הנדטקה מנגב את אגלי הזיעה מפניו האדומים, השמנים. לאחר מכן הוא מנגב גם את ערפו ומוכן שוב לפעולה. המגלב מצליף שוב ופוגע בקרבנות מוכי האימה בראשיהם, בפניהם ובכל מקום שניתן. קצין נמרץ, תקיף, מראה למבוהלים את כוון דרכם.

שמאל — לעבר סטבקי הוא שער המות, משם יובלו לרכבת שתקח אותם למלינקה ולטרבלינקה. זה המקום לנשים, לזקנים, לבעלי מום.

תנועת יד ימינה — זו הדרך ללשנו, לקרמליצקה, לנובוליפיה, היא דרך החיים. לימין יישלחו אלה שמעמלם וזיעתם אפשר עוד לסחוט רווח כל שהוא".

כך נראו הסלקציות בגיטו.

תנועות הנוער משוועות לפעולה — אך נשק אין. המחתרת הפולנית סיפקה תשעה אקדחים וחמישה רמוני יד. עם זה צריך לצאת לפעולה.

המחתרת מתארגנת

לבסוף נבחרה ועדת תיאום לפעולות המחתרת ובראשה הועמד מרדכי אנילביץ. סגנו — יצחק צוקרמן. פעולות בודדות של התנגדות יאוש היו גם קודם. כעת הותאמה הפעולה.

בינואר 1943 פעלה המחתרת היהודית לראשונה. נפלו הקרבנות הגרמנים הראשונים. אנילביץ, לאחר שאולה תחמושתו התנפל באגרופיו על החייל הנאצי הקרוב, חטף רובהו והסתלק. הוא עוד לחם ופקד אחר־כך בקרבות רבים.

רוחם של הנדכאים התעוררה. הגרמנים פגיעים הם. אפשר להפיל בהם קרבנות. יצחק קצנלסון, משורר השואה שהוא עצמו נספה בה, שר:

„הם לא ידעו, לא שערו — „היהודים יורים !!" שמעתי קול־כיעור בפי מושחת, בטרם נשמתו טמאה יפחה, לא קול קריאה אשמע, רק פלצות — היתכן ? !!"

המאבק החל. מאבק נואש, ללא צל של תקוה, ללא סיכוי, ללא תוחלת, ובלבד שלא ללכת עוד כצאן לטבח, ובלבד הזכות במרצחים המאוסים. המחתרת התארגנה מחדש, הגיטו חולק לאזורים, הוחל במאמץ קדחתני לרכוש נשק מהצד הנוצרי של העיר. אקדח עלה אלפי זהובים. הנשק הוברח בכל הדרכים, דרך תעלות

הביוב, על ידי שיחוד השומרים ובמכוניות מזון. „אילו יכולנו להשיג את הנשק והתחמושת הדרושים", כתב אנילביץ ערב המרד, „יכול היה הקרב על הגיטו לעלות לאויב באוקינוס של דם... אך גם בלי זה נוכיח מה כוחה של אמונה ובטחון בכוחותינו". הוחל בהקמת הבונקרים, אלה מקומות המחבוא והתעלות התת־קרקעיות לצבירת נשק, להקמת דרכי קשור ולהקלת הקרב.

הנאצים הוכו בתדהמה. לאחר חיסול קני ההתנגדות הראשונים החלו במלאכת הפיתוי הרגילה. „כל משאלתנו לשלוח מספר יהודים נוספים למחנות עבודה; מה כל הרעש?"

אנשי ה־ס"ס ניסו שוב כוחם באיומים כלפי מועצת הגיטו אך הללו הודיעו הפעם כי אין להם עוד שליטה על היהודים.

הימלר פקד להשמיד את הגיטו. „מקום משכנם של 500,000 יצורים תת־אנושיים", כתב, „שבין כך אין לו ערך לגרמנים — צריך להעלם".

הקרב על הגיטו

ב־19 באפריל 1943, בערב פסח, החלו לנוע לעבר הגיטו כוחות ה־ס"ס החמוש בפיקודו של יורגן סטרופ שנתמנה זה מכבר למפקד המשטרה בורשה. הכח התוקף מנה כ־2,100 חיילים בסיוע טנקים. המחתרת היהודית פתחה באש. רבים מהגרמנים נפגעו. בבקבוקי מולוטוב הניסו את הטנקים.

אנילביץ כתב לצוקרמן, שנשלח לצד השני של ורשה כדי לדאוג לאספקה ולעזרת המחתרת הפולנית:

„נפל דבר שהוא למעלה מחלומותינו הנועזים ביותר. הגרמנים ברחו פעמיים מן הגיטו... מהערב אנו עוברים לשיטת פעולה פרטיזנית. בלילה יוצאות שלש פלוגות שלנו, שני תפקידים לפניהן: סיור למזון והשגת נשק... לא אוכל לתאר לפניך את התנאים בהם חיים פה היהודים. רק יחידי סגולה יחזיקו מעמד. כל השאר ייספו במוקדם או במאוחר. הגורל נחרץ. בכל הבונקרים בהם מסתתרים חברינו אי אפשר אפילו להדליק נר בלילה מפאת חוסר אויר... היה שלום יקירי. אולי עוד נתראה. העיקר — חלום חיי קם והיה. זכיתי לראות הגנה יהודית בגיטו בכל גדולתה ותפארתה".

החל קרב גבורה נואש. הגרמנים שמו מצור על הגיטו ופתחו בהפצצה אכזרית, ולאחריה נכנסו יחידות ה־ס"ס תפסו שבויים והחריבו בנינים ובונקרים. הנלקחים בשבי שמנו עשרות אלפים — הושמדו, חלקם במקום וחלקם במחנה טרבלינקה. בדו"ח האחרון שלו מ־16.5.43 הודיע מדכא המרד סטרופ כי בפעולת הדיכוי הושמדו 56,065 יהודים. קשה לבלי לציין שהוא, המרצח והמשמיד, קורא לקורבנותיו בשם „שודדים" (Banditen). אנחנו נגיש

לבית המשפט את הדו"ח של יורגן סטרופ המתחיל במלים „אין עוד משכנות יהודים בורשה". נגיש לכם גם התמונות שצירף לדין וחשבון שלו — את התמונה המפורסמת של הילד הקטן העומד כשידיו מורמות — אף הוא אויב הרייך הגרמני, את תמונת הלוחמות כשמעיניהן כבר נשקף מר המוות.

לא אגולל במשפט נגד אדולף אייכמן את כל היריעה של המרד. תולדותיו יונצחו בדברי ימי ישראל כמאמץ גבורה עילאי, כקרב נואש של גבורי־עם שהצליחו להחזיק מעמד נגד עצמת הצבא הנאצי במשך קרוב לחודש ימים. לאחר גמר ההתנגדות המאורגנת נמשכו עוד במשך חדשים הקרבות בין עיי המפולת, מתוך צנורות השופכין, מתוך המחבואים, כשהגרמנים מפעילים נגד הלוחמים את כלי המשחית שברשותם. עוד בספטמבר 1943 נמשכו קרבות בודדים עד שנדם קול הגבורה ואחרוני הלוחמים נפלו.

מרד גיטו ורשה לא היה תופעה בודדת

ורשה לא היתה המקום היחידי בו ארגנו היהודים התנגדות למשמידיהם. לפני כן ואף אחר־כך היו פעולות צבאיות בצ'נסטוכובה, בוילנה, בקרקוב, בבנדין, בביאליסטוק ובמקומות רבים אחרים. אחר־כך באו התקוממויות בתוך קיני ההשמדה, בין תאי הגזים של טרבלינקה, סוביבור ואושביץ. היו אף גילויי גבורה, התנגדות ומרי בודדים למאות. היהודים ניסו בכל מקום ובכל עת לעמוד בפני המשמידים ומבלי לאבד את צלם האלהים וצלם האדם. ה־ס"ס אסר על התפילה — ויהודים ארגנו בחשאי מנינים ותפילות בכל אתר ואתר ואפילו במחנות ההשמדה ובפתח תאי הגזים. הנאצים אסרו על פעולות ציבוריות ועזרה הדדית — והיהודים הקימו מפעלי סעד למאות. נאסרה הוראה לילדים יהודים — והיהודים מצאו דרך לחנך בניהם בחשאי. הכובשים גזרו עונש מות על האזנה לרדיו של חוץ לארץ והיהודים הוציאו בחשאי עתונות שהכילה את הודעות בנות הברית. רבבות יהודים הצטרפו לפרטיזנים ולחמו נגד הגרמנים הנאצים ביחידות לוחמות. והפלא הגדול הוא כי לאחר שנות דיכוי, השפלה, הפקרה ורעב עוד מצאו היהודים כח נפשי לכל גילויי המרי, ההתנגדות, העמידה מול המנגנון האדיר של הגסטאפו וכלי המשחית שלו מחד גיסא, ומול כל דרכי הפיתוי, האונאה, התרמית וההסואה ביחס לכוונות ההשמדה — מאידך גיסא.

וכבר לאחר דיכוי המרד, התאגדו השרידים בצד האחר של ורשה לגוף יהודי לאומי וקראו ליהודים ביולי 1944 להתאחד ולהלחם באויב. „העם היהודי חי" — כתבו, ונבאו כי כפיצוי היסטורי יחיד לעם הדווי שהפסיד, לדבריהם,

5 מליון נפש, תינתן להם מדינה דמוקרטית חפשית בה תוכל האומה העברית המעונה להתפתח וליצור מחדש. הכרוז מסיים ואומר:

„אם נחרץ גורלנו למות — יהיה זה בקרב. כל אחד מאתנו ראה כבר את המוות בעיניו פעמים כה רבות שאין המוות נורא עוד... כל יהודי שניצל חייב לראות עצמו כחייל בצבא העזרה ההדדית והקרב היהודי, לוחם לדמוקרטיה ולשחרור".

אולם מרד לוחמי גיטו ורשה הוא שהפך לסמל של מאבק גבורה אשר כמוהו לא ידעה ההיסטוריה היהודית מימי בר־כוכבא. הם לחמו ללא צל של תקוה לנצח בקרב, אך מתוך הכרה ברורה כי מותם יתן טעם לחייהם של אחרים. הם וחבריהם למרי, לעמידה ולהתנגדות בפני צר, לא יכלו עוד להציל את חיי היהודים, אך את כבוד העם גאלו.

על מותם יאבל ישראל ועל מורשת גבורתם יחנך את בניו.

סופה המר של יהדות פולין בא במחנות ההשמדה אליהם הועברו מליונים לפי הוראות אייכמן ועוזריו לפשע. הסוף בא באושביץ, בבלזץ, בטרבלינקה, בסוביבור, במידנק ובחלמנו. ועל מה שאירע שם עוד אשוב לדבר.

ועתה נפנה הלאה מזרחה ונראה מה אירע ליהודי ברית המועצות באזורים שנפלו בידי גרמניה הנאצית.

VI. ההשמדה בברית המועצות והארצות שסופחו אליה

חיסול ללא שלבי ביניים

הזכרתי כי דרך השמדת היהודים בכל ארץ היתה קשורה בצורה כל שהיא בטיפולם של הנאצים באוכלוסית אותה מדינה. כל היהודים היו מיועדים להשמדה, אך צורת הביצוע שונה היתה: בנורבגיה ובדנמרק למשל, בהן הגרמנים התחשבו עוד במדה מסוימת ברגישות אוכלוסיתן, או בפולין שהיתה רק מאגר לכח עבדים, או בברית המועצות — זה היריב השנוא של היטלר שרק לזמן מה כבש חמתו כלפיה, עקב הרצון לבלי להסתבך במלחמה בשתי חזיתות. כששיים כבושיו במערב ונוכח כי הכרעת אנגליה תצריך זמן, החליט היטלר לבצע תכניתו הישנה להסתער על ברית המועצות, שכללה כבר עתה את הבלטיקום, את מזרח פולין וחלק מבסרביה. מבצע „ברברוסה" הוכן באביב

1941. גרמניה הנאצית רצתה בקרב בזק אכזרי שינחית על ברית המועצות מכה ניצחת, ובמהירות האפשרית. לשם כך נעשו עבודות הכנה קפדניות, שמטרתן היתה להבטיח באמצעים הדרסטיים ביותר, כי המהלומות המיועדות תהיינה יעילות ושערפו של הצבא יובטח. למטרה זו ארגן ה־ס"ס עוצבות־מבצע (איינזצגרופן) חדשות במאי וביוני 1941. היידריך ושטרקנבך מר.ס.ה.א. טיפלו בדבר באופן אישי. אייכמן שותף בכל הנוגע ליהודים. הוא השתתף בפגישה הסודית בפרינץ אלברט פליי בברלין, בה הסביר היידריך למפקד האיינזצקומנדוס, מהן הורכבו האיינזצגרופן, את תפקידם בהשמדת כל היהודים. סוכם עם הצבא כי הטיפול ביהודים יהיה בידי משטרת הבטחון וה־ס"ד שיפעלו בשיתוף פעולה עם הצבא אך באופן עצמאי. פון בראוכיץ, מפקד צבא הפלישה, הסכים להעניק למשטרת הבטחון סמכויות רחבות ביותר. ההוראות של הר.ס.ה.א. לעוצבות המבצע היו פשוט להרוג את היהודים, כולל נשים וילדים, ביחד עם כל הצמרת והפקידות הקומוניסטית הלא־יהודית.

ממשרד 4 של הגסטאפו יצאו ב־17.7.41 ההוראות הבאות:

„בראש וראשונה יש לאתר כל „המהפכנים המקצועיים, כל פקידי הקומינטרן, כל הקומיסרים הפוליטיים של הצבא האדום, כל האינטליגנציה הסובייטית וכל היהודים". בהוראות נאמר עוד כי „יש לשים יד על כל האנשים הללו, לדווח על הפעולה לר.ס.ה.א. מדי שבוע. את הטיפול המיוחד יש לבצע בשטח הסובייטי לשעבר. במחנות עצמם יש לבצע הוצאות להורג באיזור המחנה. גם על מתן טיפול מיוחד יש לדווח בפרוטרוט".

עדויות המרצחים

אנו נגיש לכם הדווח על ההשמדה הזאת, את המסמכים המדברים בלשון משרדית פשוטה על רצח המוני של רבבות ומאות אלפי בני אדם.

מפקד האיינזצגרופה D, אוטו אוהלנדורף, תיאר אחר־כך בהצהרות את דרך הביצוע של הפקודה שקיבל ואת רצח 90,000 היהודים:

„הגברים, הנשים והילדים הובאו למקום ההוצאה להורג, עפ"ר ליד חפירות שהוכנו בשביל חיל השריון. אז ירו בהם, כשהם כורעים על ברכיהם או עומדים, והגויות הושלכו לחפירה. אני לא הרשיתי מעולם שאיש מסוים יירה אלא הוריתי לקבוצה שלמה שתירה בבת אחת בכדי למנוע הטלת אחריות אישית ישירה, אך מפקדי הפעולה היו חייבים לירות יריה אחרונה בקרבנות שטרם מתו. בתחילת 1942 שלח לנו ראש משטרת הבטחון וה־ס"ד מכוניות של גז... וכשנאספו די קרבנות נשלחו המכוניות להשמדה. העמדנו המכוניות בקרבת מחנות מעבר שם נאספו הקרבנות. נאמר להם שהם מועברים למקום אחר ולשם כך עליהם לעלות למכוניות אז נסגרו הדלתות ודרך צנורות הובלה זרם הגז פנימה. הקרבנות מתו תוך 10—15 רגעים. המכוניות נסעו למקום הקבורה, הגויות הוצאו ונקברו".

שטהלאקר, מפקד האיינזצגרופה A שפעלה בארצות הבלטיקום ובצפון, דווח כי לתמהונו לא עלה בידו להפעיל פוגרומים נרחבים למדי על־ידי האוכלוסיה המקומית בליטה. גם בלטביה לא נתן הפוגרום יותר מ־400 הרוגים יהודים.

„אפשר היה לצפות", כתב שטהלאקר, „כי הפוגרומים לא יפתרו הבעיה בשטח המזרח... לפיכך בוצעו בליטה על־ידי יחידות מיוחדות... ובלטביה בעזרת משטרת העזר הלטבית, הוצאות להורג בקנה מדה גדול, בעיקר בערים ובשדה הפתוח".

יחידות־עזר ומשטרת־עזר אלו, וכן כוחות אחרים מבין האוכלוסיה המקומית בארצות הכיבוש, פעלו לפי פקודת שלטונות הכיבוש בעיקר לפי פקודות יחידות ה־ס"ס לכל מיניהן וסוגיהן.

הדינים והחשבונות של קצין הרצח

שטהלאקר דווח על התנגדות בקובנה. בלטביה הוא הספיק, לדברי הדו"ח מ־15.10.41, להרוג עד 30,000 יהודים. את הנשים — כך כתב — הוא מעסיק לעת עתה בעבודה, בינתיים הקים גיטאות בקובנה ובריגה, בשכונות הגרועות ביותר בערים, לאחר שציווה להם לענוד את אות הקלון. בסך הכל הוא מדווח על רצח 135,567 איש.

נגיש לכם את הדו"חות של האיינזצגרופן המצויים בידינו. מסמכים מקפיאי דם ומסמרי שיער. אדם קורא את עשרות הדינים וחשבונות אלה, מעיין בדברים שנאמרו במשפטים קודמים באותו ענין, בדברי העדים, בדברי הניצולים הבודדים. לכאורה הכתוב מובן, ובכל זאת חוזר ושואל עצמו: „איך זה יכול להיות?" וכמעט אי אפשר להאמין כי במשך חדשים רבים היו אלפי אנשים רוצחים מדי יום ביומו במו ידיהם בדם קר, במתכוון ובהחלטה נחושה, המונים המונים של יצורי אנוש, עד שמספרם עלה וגאה והגיע כמעט ל־¼1 מליון יהודים. קשה להסתגל למחשבה שפריצי חיות כאלה יכלו להתהלך עלי אדמות.

הרצח בוצע פה כמלאכת יום; לאחר כל מרחץ דמים היו הרוצחים סועדים לבם, מעשנים, משוחחים על דא ועל הא, ואז היו מוכנים לקבוצת הקרבנות הבאה שכבר הועמדה בתור. לעתים היו הרוצחים מכירים קרבנותיהם באופן אישי, כגון במקרה של יהודי ממעל, שהועמד מול לועי הרובים של שכניו מן העיר. הוא ביקש את הטובה הזאת מידי מרצחו: „גוסטב, תירה היטב" (Gustav, schiess gut) זאת הטובה שביקש, שימות מיד ולא יצטרך לבקש כדור שני לגמר יסוריו.

והקרבנות הגיעו בטורים ארוכים, רבנים במעילי הקטיפה שלהם, ילדי

טיפוחים רכים, עוללים, זקנים וישישים — כולם הובלו לקבר פתוח, נורו ונקברו ומעליה הושכבו הבאים בתור. וכך אנו קוראים דו"ח משדרי רגיל, משובץ בתוך אינפורמציה כללית על הנעשה בשטחי הכיבוש, על הלכי־רוח באוכלוסיה ובתוך זה על רצח 55,000 יהודים ברוסיה הלבנה, 54,596 באיזור סימפרופול, 10,000 בדנייפרופטרובסק, כ־10,000 בצ'רניגוב, 45,467 במרכז החזית, 16,964 באזור מינסק ובקרבת מוסקבה, 5,000 בניקולייב ורבים רבים בערים אחרות המצטרפים יחדיו לתמונת טבח כללית של מאות אלפי איש לאורך כל אזורי הכיבוש הגרמנים בברית־המועצות והשטחים שסופחו אליה.

תיאור הטבח

תחילה היו רוצחים אנשים בבגדיהם. אחר־כך כפי שהעיד פאול בלובל, איש יחידת אייכמן — שונתה השיטה. האנשים נצטוו להשאיר בגדיהם בצד, ניתרו ערומים. נאזין נא לתיאור:

„...האנשים שירדו מהמכוניות, גברים נשים וילדים מכל הגילים — נצטוו להתפשט על־ידי איש ס"ס שהחזיק שוט הצלפה לרכיבה או לכלבים. היה עליהם להניח בגדיהם במקומות המיועדים לכך, לחוד את הנעליים, לחוד את הלבוש העליון, לחוד את הלבנים. ראיתי ערימת נעלים בה כ־800 עד 1,000 זוגות, ערימות גדולות של לבנים ובגדים. אנשים אלה התפשטו ללא צעקות או בכי. המשפחות עמדו בקבוצות, נשקו זה לזה, נפרדו האחד מחברו, חיכו לאות מאיש ה־ס"ס שעמד ליד החפירה, אף הוא שוט בידו. לא נשמעה תלונה או בקשת רחמים. הנה חולפת משפחה שמנתה כשמונה נפשות, גבר, אשה, שניהם כבני חמישים ועמהם ילדיהם כבני שנה, 8 ו־10 ושתי בנות גדולות כבנות 20 או 24. אשה זקנה, שערה לבן כשלג, החזיקה את התינוק בן השנה בזרועותיה, שרה לו שירים ודגדגה אותו. התינוק נהר בחדווה. הזוג הביטו זה בפני זה כשעיניהם מלאות דמעות. האב החזיק בידו של הילד בן ה־10 ודיבר אליו רכות; הילד נאבק בקושי עם הדמעות. האב הורה באצבעו לעבר השמים, ליטף ראשו של הנער ונראה כמסביר לו דבר־מה. ברגע זה קרא איש ס"ס משהו לחברו. האחרון מנה 20 איש והורה להם לעבור מעבר לשוחה, ביניהם אותה המשפחה. נערה אחת, תמירה, בעלת שער שחור, עברה על פני, הצביעה על עצמה ואמרה: „23". האנשים שכבו לחוצים זה על זה כך שרק ראשיהם נראו. כולם זבי דם. אחדים מהירויים עוד נעו. אחדים הניפו זרועותיהם, סובבו ראשיהם להראות כי עודם בחיים. היו שם כאלף איש. היורה היה איש ס"ס שישב בפתח החפירה, כשרגליו מתנופפות בתוכה. על ברכיו מכונת יריה וסיגריה בפיו. האנשים, ערומים לגמרי, ירדו בכמה מדרגות שנחפרו בקיר החימר, של החפירה, הניחו ראשיהם מעל לראשי האנשים שכבר

שכבו שם, כפי שאיש הס"ס הורה להם. הם שכבו לפני המתים או הפצועים; אחדים ליטפו את אלה שהיו עדיין בחיים ודברו אליהם בקול רך. אז נשמעה סדרת יריות. בהפירה נראו הגויות המתעוותות מעל לאלה ששכבו כבר ללא נוע. הדם פרץ מערפם. בינתיים התקרבה כבר הקבוצה השניה. הם ירדו לתעלה, הניחו עצמם ליד הקרבנות הקודמים ונורו".

דברי הפץ וערך — נלקחו ונשדדו תחילה, ואחר־כך — לקבר הפתוח. בקיוב הוסלו בשני ימים בלבד 33,771 יהודים. והדו"ח על כך מדבר בלשון פשוטה, בהירה, על „הוצאתם להורג והשמדתם".

דיווח מדויק לברלין

הדו"חות התקבלו בברלין ואייכמן יכול היה לעקוב באופן שוטף אחרי פועל הדמים במזרח, כשמספר ההרוגים הולך ועולה מרבבות למאות אלפים. על ביקוריו במינסק ולבוב ועל מה שחזה בעיניו — כבר דברתי. כבר שמענו מדוע פסל אייכמן את שיטת הרצח הישיר. אנשי הס"ס עצמם התחילו לרטון. אייכמן חשב שזה הופך אנשים לסדיסטים, אחרים אמרו שאין זו „צורה אלגנטית". אז סופקו מכוניות הגז שהוסוו בדרכי הסוואה שונים. מסיכומי ההשמדה באזורים אלה לגבי שמונה חדשים בשנים 2—1941, מתקבל סך הכל האיום שנרצחו שם ביריה למעלה מ־720,000 יהודים. אך בכך עוד לא תם ונשלם האסון.

שמענו כבר על התיק החום של רוזנברג והשינויים שנעשו על ידיו של אייכמן בהוראות המיניסטר לשטחים הכבושים: בעית היהודים בשטחי המזרח, קבע אייכמן, לא תפתר אחרי המלחמה, אלא תוך המלחמה, ובאופן מידי. הוא קבע לרוזנברג את ההנחיות בדבר הטיפול בשרידי הפליטה של פעולות האיינזצגרופן, סגירתם בגיטאות, הפרדתם משאר חלקי האוכלוסיה, גזל רכושם.

הוקמו גיטאות בהתאם להנחיות אלו, וביניהם בריגה, במינסק, בקובנה, בוילנה, בביאליסטוק ובשבלי. הגיטאות היו גם כאן רק דרך להשמדה מהירה ובינתיים אמצעי לניצול כח העבודה היהודי. פה לא התעסקו הרבה בשלבי הכנה וכבר בשבועות הכיבוש הראשונים החלו ההוצאות להורג ביריות, לעתים בקבוצות, לעתים בהמונים. ועד להרג — התעללויות אכזריות וסבל היו מנת חלקם של כל שוכני הגיטו. אלפים ברחו ליערות, הצטרפו לפרטיזנים, אחזו בנשק, לחמו, וכתבו את הפרק המזהיר של הפרטיזן היהודי בתולדות השואה. אך לא רבים זכו לכך. רוב היהודים נכלאו בגיטאות והומתו.

הווי הזוועות של הנותרים זמנית בגיטאות

בגיטאות ריגה ומינסק, בהם נקלטו יהודים מהרייך והועסקו זמנית עד להשמדתם, באלה טיפל אייכמן במיוחד. עוד באוקטובר 1941 סיפר על תכניתו זו לד"ר וצל, ממשרד רוזנברג. משטרת דיסלדורף דווחה על השילוח בדצמבר 1941, ולדין וחשבון צורפה הרשימה המדויקת של 1067 המשולחים, ממוינת לפי גיל, מין ומקצוע. אתם תראו את סימוני פקיד השילוח שסימן לו כל קבוצה של חמשה מגורשים ב־4 קווים אנכיים וקו אלכסוני אחד.

ריגה

לאחר מכן נשמע על מגורשים אלה מהדין וחשבון מס. 154 של האיינזצגרופה A. הם הגיעו לריגה ומינסק והועברו לגיטאות. למגורשי הרייך סופר שהם מועברים להתישבות, כגון התישבות חקלאית בארץ. הדין וחשבון מוסיף:

„אפשר להרגיש בכך כי יהודים אלה, יצרו להם תמונה מסולפת לגמרי לגבי עתידם, הם רואים עצמם כחלוצים שנשלחו ליישוב המזרח... בינתיים קבע מפקד ס"ס בכיר ומפקד המשטרה בריגה, גרופנפיהרר יקלן, הוצאה להורג ביריות שתוצא לפועל ביום 30.11.41 ותכלול כ־4,000 יהודים מגיטו ריגה וחלק ממגורשי הרייך".

כך הוסלו הגיטאות שהוקמו, חלקם על־ידי הרעבת האוכלוסיה, ע"י מחלות, חלקם בפעולות הריגה ישירה. בערים הקטנות היו מצווים לאנשים להתיצב עם אתי חפירה, מוציאים אותם מחוץ לעיר, מצווים להם לכרות קבריהם, יורים בעורפם, ובבעיטת רגל מאחור מטילים הגוף לבור המוכן. על המוני בית ישראל ירד יאוש מר, באין תקוות הצלה, ורבים ביקשו לעצמם מוות מהיר ובלבד לא לסבול עוד יסורים ועינויי מכות. וכך חוזר ונשנה המעשה בכל עיר ובכל עיירה: צועדת עדת ישראל, האב והאם מקדשים את השם, מבקשים ילדיהם לומר עמהם: „שמע ישראל"; וכך יצאה נשמתם. מחנות העבודה שהוקמו בלטביה ובאסטוניה חוסלו בהמתת שוכניהם. יהדות וילנה חוסלה בהמתה ביער פונאר הסמוך לעיר ובגיטו עצמו.

וילנה

כשהופיעה בחוצות וילנה אשה פצועה, פרועת־שער, יחפה, בעלת מבט תוהה וסיפרה בלחש ובפחד לרופא שטיפל בה כי ברחה זה עתה מגיא ההריגה בפונאר וכי שם פשוט רוצחים יהודים עוד לא האמינו לה. חשבוה למטורפת, חשבו שהיא משמיעה דברים שבדמיון. והיא ישבה אחר־כך מבוהלת ושותקת במתפרה בה הועסקה, חוששת לחזור ולגלות בפומבי את סודה פן ישלחנה הגסטאפו מחדש ליער פונאר.

אף פה חזרו מחזות האימים של הסלקציה, של כרטיסי העבודה, של הפיתוי, המרמה והרצח הידועים כבר מפרשת פולין.

אדם היה עומד בפני ברירה אם ישיג כרטיס עבודה לאשתו או לאמו והיה חוזר הביתה, מקלל יום נשואיו ומגלה לאמו כי אין לו עוד כרטיס בעבורה. פירוש הדבר שהיא נידונה לכליה מידית. האם היתה מברכת בנה על בחירתו ומוסרת את „הצאינה וראינה" שלה בידי כלתה, מנשקת לה ומאחלת לה שתזכה היא לראות בקץ הזוועות.

קובנה

אותם מאורעות אירעו אף בקובנה. ההוצאה להורג במצודה השביעית, לאחר עינויים קשים, החלה עוד בסוף יוני 1941. לאחר מכן באו בלהות תכופות של התעללות ורצח. נשים הוצגו ערומות ובריוני הס"ס ערכו חיפושים בגופן. הוצא צו האוסר הריון ולידה. נערכו סלקציות עצומות כשאלפים נשלחים מיד להוצאה להורג. אף כאן נשמע על הילדים האומללים הנקרעים מהוריהם ונשלחים למות, על האמהות המשתגעות מצער ואימה. אמהות יהודיות החלו להבריח ילדים בגניבה מבעד לגדר הגיטו לשם מסירתם לאכרים שיחביאום שם. לא רבים מהילדים הצליחו להימלט. בשעה שההורים היו בעבודה היו מרצחי הס"ס באים, חוטפים את הילדים ומוליכים אותם להריגה.

גם תור המבוגרים הגיע והתהליך חיסול גיטו קובנה בוצע כמו במקומות אחרים, באכזריות וביעילות. שרידי הגיטו חוסלו ב־1944 והועברו למחנה הריכוז הנורא של שטוטהוף.

הרוצה לדעת מקצת סבלה של יהדות קובנה ילך ויעיין בספר „שאלות ותשובות ממעמקים" על פסקי הלכה שפסקו דיינים בימים ההם, כגון מה דינם של יהודים שהמרצחים צוו להם לקרוע ספרי תורה ולבוזתם, האם מותר ללבוש בגדיהם של יהודים שנהרגו, האם ניצולי האקציה בה נרצחו למעלה מעשרת אלפים יהודים חייבים לברך ברכת „הגומל", האם מותר לפי הדין לעשות

הפלה מלאכותית להצלת חיי האשה שאם תמצא בהריונה תוצא מיד להורג — וכיוצא באלה, שאלות מ„הווי" הימים ההם.

עוד ניסו יהודים, עם קשה־עורף, להחזיק בדרכי אבותם ולחיות אף על פתחה של גיהנום כשלומי אמוני ישראל.

אך עד מהרה הגיעו רוצחיהם ושמו קץ להם, לרבניהם ולדייניהם.

ידו של אייכמן
מגיעה אף לכאן

גם פה נפגוש את אייכמן מטפל בענינים הכוללים והגדולים, ואף בפרטים למיניהם. הוא שיגר את נציגו זור (Suhr) לישיבה בה נקבע בשביל אזורי המזרח „מיהו יהודי" ועל מי חלות פקודות ההשמדה. זור לקח חלק פעיל בגיבוש ההוראות. אייכמן טיפל בעניני הנתינים הזרים באזורי המזרח וממחלקתו יצאה ההוראה לכל אזורי הכיבוש ומפקדי האיינזצגרופן „לעת עתה" להוציא נתינים זרים של המדינות שפורטו באותה הוראה מתחולת הפעולות הכלליות נגד יהודים, "Allgemeine Juden-Massnahmen", ולהסתפק במעצרם בלבד. נתיני ארצות־אויב צווה לכלוא לחוד.

גם ביחידים הוסיף אייכמן לטפל. אשה יהודיה בשם קוצי (Cozzi) היתה נשואה לאיטלקי נוצרי והצליחה לעורר את התענינות השלטונות האיטלקים בגורלה. האיטלקים ביקשו לשחררה מריגה. אייכמן השיב כי הוא מבקש את שלטונות איטליה לחדול להתענין בה. משרד החוץ הגרמני הודיע בשנית לאייכמן כי השלטונות האיטלקיים עומדים על שלהם ומשרד החוץ ביקש מאייכמן לעשות ככל יכולתו להענות לבקשה ואפילו אם יהיה זה על־ידי העברתה הזמנית של האשה לברגן־בלזן. המפלגה הפשיסטית פנתה בענין זה רשמית למפלגה הנאצית, אך אייכמן עמד בשלו, וזו תשובתו הסופית למשרד החוץ שלו:

„הוריתי, עד להודעה חדשה, כי האשה היהודיה קוצי תושאר במחנה הריכוז בריגה".

יסלח לי בית המשפט אם אקצר בפרק זה ואניח למסמכים ולעדים שאביא למסור את תמונת הזוועות שעברו על יהודי ברית המועצות והשטחים שסופחו אליה. חוששני כי אין בפי מלים מתאימות לתיאור הכולל של מעשי האימים. ניתן נא למשורר השואה והפרטיזנים, שמרקה קצ'רגינסקי, את רשות הדיבור:

שיר ערש
ליתום יהודי
בוילנה

שקט, שקט, בני, נחרישה,
כאן צומחים קברים.
השונאים אותם נטעו
פה מעברים.

אל פונר דרכים יובילו,
דרך אין לחזור.
לבלי שוב הלך לו אבא,
ועמו האור.

שקט בני לי, מטמוני לי,
אל נבכה בכאב,
כי בין כה וכה בכיינו
לא יבין אויב.

גם הים גבולות וחוף לו,
ענותנו זאת —
היא בלי גבולות,
היא בלי גבולות...

VII. ההשמדה בצפון, במערב, במרכז ובדרום אירופה

חיסול יהדות הולנד

כוס התרעלה עברה גם על שאר קיבוצי היהודים באירופה הכבושה. בנאום פתיחה זה אתעכב בפרוטרוט על אסון יהודי הולנד ואתאר באופן כולל את מאורעות האימים בארצות אחרות.

כשפנה הצבא הגרמני מערבה, במאי 1940, הכריע גם את הנידרלנדים. נתמנה רייכסקומיסר שהוענקו לו סמכויות חקיקה וביצוע מלאים. במשרד הממונה על משטרת הבטחון, נפגוש פה את המדור המיוחד לעניני יהודי־ אשר כנויו לאחר זמן מה זהה עם כנוי מחלקתו של אדולף אייכמן — IVB4. בראש המדור בהולנד עמדו שליחיו של אייכמן, צפף (Zoepf), ריאקוביץ (Rajakowitsch) ואחרים. באמסטרדם הוקם מרכז הגירה כביכול שמטרתו האמיתית היתה לגלות את שמות וכתובות היהודים ולסמנם לקראת „הפתרון הסופי".

ומיד לאחר הכיבוש החל המסע האנטי יהודי על שלביו הידועים כבר מהחלטות 21 בספטמבר 1939, שהוו תכנית־אב להשמדה בכל אתר ואתר; חקיקה אנטי יהודית שכללה שלילת זכויות אדם ואזרח, איתור יהודים, סימונם על ידי כפית אות קלון וגזילת הרכוש היהודי. לבסוף בא גם שילוח היהודים להשמדתם.

פעולת החקיקה התחילה ב־1940 בסידרת חוקים שתואמו לחקיקה בצרפת הכבושה, ושבוצעה שם תוך שיתוף פעולה עם אייכמן ומחלקתו. נגיש לכם דין וחשבון רשמי של ממשלת הולנד על שורת הגזירות הללו שהתחילה בסילוק היהודים מהכלכלה, עברה לפיטורי הפקידות היהודית, הסתעפה לאימוץ חוקי נירנברג, הקיפה איסור תנועה והעברה ממקום למקום, איסור בקור בתיאטראות ובתי שעשועים, הגבלת עיסוק במקצועות חפשיים, הוצאת תעודות זהות מיוחדות, גירוש הילדים מבתי הספר, כפית אות הקלון, ולאחר־מכן — איסור השימוש ברכב הציבורי, איסור השימוש בטלפונים, איסור כניסה לחנויות של לא־יהודים, עוצר־בית בשעות הערב, איסור כללי לבקר בבתים של לא־יהודים. אפילו השימוש באופנים, זה אמצעי התחבורה ההולנדי המפורסם, נאסר על היהודים והם נצטוו למסור את כל האופנים שברשותם.

גם כאן הטרידה בעית בני נשואי התערובת את שלטונות הכיבוש. בגרמניה גופא התעורר הענין על־ידי שלטונות הצבא, שרבבות מחייליו היו יהודים לשמינית או לרביע והיו צריכים להלחם בעד הפיהרר והמולדת כשמחשבת־מוצאם „הטמא" לנגד עיניהם. הללו היו חוזרים הביתה לחופשה אל האב או האם, היהודים למחצה, לאחר שחזו במו עיניהם או ביצעו במו ידיהם הטבח של האיינזצגרופן ביהודי המזרח, לאמר באותם האנשים שחטאם היחידי עליו הומתו היה השתיכותם לאותה קבוצה כמו האם או האב של החייל הגרמני. לפיכך תבע היטלר עצמו זהירות בטיפול בענין זה בשעת המלחמה, ואנו נראה את מערכת ההוראות המיוחדות שניתנו בנדון.

אחד הממונים על החקיקה האנטי־יהודית בהולנד דווח על שיחותיו בענין זה בברלין וציין כי אדולף אייכמן הביע בהתיעצויות דעות קיצוניות, (קיצוניות משל היטלר), ותבע הכללת כל בני התערובת בחקיקה האנטי יהודית.

לבסוף נמצא פתרון גם לכך. הנאשם ואנשיו הורו כי יש לעקר את בני נשואי התערובת לבל יקימו וולדות.

התנגדות האוכלוסיה המקומית

אך בהולנד פגשו הנאצים לראשונה מרי של האוכלוסיה המקומית הלא־יהודית על תועבותיהם כלפי היהודים. לאחר מצוד על יהודים באמסטרדם פרצה שם בפברואר 1941 שביתה כללית שהתפשטה גם לאוטרכט, הילברסום ולמקומות אחרים. הושבתו מפעלי גז וחשמל, נוסעים הורדו מרכבות. פרץ מרי. עד מהרה הזעיקו הנאצים יחידות ה־ס״ס ו„יחידות גולגלות המוות" מגרמניה; כח המשטרה חוזק וניתנה פקודה לירות בקהל בכדי להמית. ראשי תנועת המרי ההולנדית נאסרו, אחדים הומתו, אחרים נכלאו ונלקחו כבני תערובת. בני תערובת יהודיים שולחו למחנות ריכוז ועונו למוות. השביתה נשברה ביד חזקה ובטרור אימים ותהליך ההשמדה נמשך.

צפף, שליחו ועושה דברו של אייכמן בהולנד, יכול היה לדווח ביום 8.6.42 כי גם יתרת החקיקה האנטי יהודית כבר תוכננה ותראה אור בקרוב. עם הנהגת „אות היהודים" זה שוב לא הלך כל כך קל. מתוך הפגנת הזדהות עם הנרדפים החלו גם לא יהודים באלפיהם לענוד את מגן הדוד הצהוב. „נקטנו באמצעים נמרצים למניעת הדבר" — דווח צפף. תחילה התגאו היהודים, לתמהונו של צפף, באות הקלון, אך אחר־כך גבר פחדם מפני הבאות, כך כתב. ובינתיים, כבדרך אגב, אורגנה גם שריפת בתי כנסת במספר מחוזות באותה מדינה.

ביחד עם ביצוע השלב הראשון, דהיינו איתור ובידוד היהודים והפרדתם משאר חלקי האוכלוסיה, באו מהרה הצעדים הנוספים: ריכוזם במחנות, בשכונות מיוחדות ושוד רכושם. המכונה פעלה ביעילות.

בינואר 1942 החלה העברת יהודים למחנות עבודה, תחילה למחנה אלרקום (Ellerkom) שנודע עד מהרה במעשי הזוועה והאכזריות שבוצעו בו, ואחר־כך למקומות אחרים, ווט (Vught), וסטרבורק (Westerbork) ועוד. התחיל „טיהור" שטחי הולנד ומשלוח יהודים למחנות. המדובר היה ב כ ל היהודים, גברים ונשים, ילדים וטף, חשוכי־מרפא ששכנו בבתי חולים למחלות נפש, חוסי בתי מושב זקנים, תושבי מוסדות עוורים, חולים שכבר שכבו בבתי חולים בצפיה לטיפול או ניתוח רפואי. „היסודיות" הגרמנית פעלה כהלכה.

תחילה לא ידעו הנאצים מה עליהם לעשות ביהודים הספרדים בהולנד, ואם הללו שייכים לעם הנידון לכליה או לאו, עד שבא משרדו של אייכמן ופתר להם

ספק זה והורה שיהודים גמורים הם לכל דבר וטעונים השמדה עם שאר אחיהם.

בלהות תכופות: מצודים, שוד וגירושים

הולנד היתה גיא חזיון למצודים תכופים על יהודים והעברתם בכפיה למחנות. היהודים החלו להחבא, כמשפחתה של אנה פרנק הידועה. בנובמבר 1943 הורה אייכמן להגדיל את הפרס הניתן לכל מלשין שיגלה את היהודים הנחבאים. הוא קבע לאנשיו מכסה חדשית של יהודים שיש לספק לגירוש ולהשמדה.

ביחד עם כל אלה בוצע גם השלב התאום של הפתרון הסופי — גזל הרכוש. גם בכך טיפלו צפף ורייאקוביץ. במאי 1941 נצטוו היהודים לרשום לשם מכירה כל נכסי דניידי שברשותם ואחר כך את כל הונם ולהפקידו בפירמה גרמנית. הדין וחשבון הממשלתי ההולנדי מוסיף וקובע: בספטמבר—אוקטובר 1941 חוסלו כל המוסדות הציבוריים של הקהילות היהודיות ורכושם הופקד בבנק מסוים. במאי 1942 נצטוו היהודים למסור את כל כספם, זהבם, תכשיטיהם וחפצי האמנות שלהם.

לשם סחיטת כסף וגזל רכוש היו הנאצים מוכנים אפילו להניח ליהודי בודד להציל חייו. מחלקתו של אייכמן הורתה כי תמורת 100,000 פרנקים שויצריים אפשר להתיר הגירתם של יהודים ז ק נ י ם. הבקשות שהוגשו היו רבות, אך רק מועטים יכלו לעמוד בדרישת הסחיטה, ואושרה הגירתם של 28 יהודים בלבד לפי תכנית זו. צפף הודיע כי התיר, באופן יוצא מהכלל, הגירתם של 8 יהודים תמורת העברת מפעל תעשיתי לרשות הרייך, בשל ערכו הכלכלי החשוב.

אותה שעה העביר מטה מיוחד פעולת ריכוז נכסי דניידי של היהודים שכלל רהיטים, כלי בית וחפצי אמנות. נגיש לכם דו״ח רשמי על מבצע זה של מטה רוזנברג, הקרוי „מבצע M" בו נימנו כל פריטי הגזל. ליד שכיות חמדה אמנותיות שאין ערוך להן, פורטו מאות הארגזים שכללו כלי מטבח, חפצי לבוש, מראות, וילונות, מנורות, פסנתרים, ספריות. מצויה גם רשימת המקומות אליהם הופנה הגזל: ברלין, המבורג, רוסטוק, בון, לינץ, קיל, הנובר, גרץ, ברמן, ליבק, דיסלדורף, שטוטגרט לודויגסהפן, קניגסברג, מינכן ועוד מקומות לרוב. הגזלנים דאגו שכל העם, בכל חלקי המדינה, ייהנה מהשוד. בסך הכל נשלחו 29,436 קרונות ב־735 רכבות מיוחדות, טעונות הרכוש השדוד של יהודי המערב.

ובמחנות נדחסו היהודים, עכשיו כבר ללא קורת גג, חסרי בית וחסרי כל וחיכו לגורלם המר. לאדולף אייכמן נודע כפי שכתב, „ממקור סודי ביותר"

כי מספר אנשים. המדובר היה בסך הכל ב־20 יהודים אומללים. נשלחו להם פספורטים ותעודות הגירה. מיד ציווה לערוך חקירה מדוקדקת. הודיע כי על גורלם יחליט הוא באופן אישי ולשם מניעת „תופעות בלתי רצויות כאלה" הורה כי מעתה יש להכביד במחנות על הקשר עם החוץ. ליהודי מותר יהיה לשלוח רק גלויה אחת לחודש; הגלויה תכתב גרמנית, תכנה יוגבל לדרישת שלום ולהודעה על ענין אישי. כל דואר כזה יש להעביר למשרדו בברלין, אשר ממנו יומצא לתעודתו.

המרצחים מתחלקים בגזל הרכוש

בעית רכושם של נתיני חוץ היתה טעונה פתרון. אייכמן כתב למשרד החוץ הגרמני שיש להכריע בדבר גורל רכושם של יהודים שאינם נתיני הולנד, וכן להחליט מה ייעשה ברכושם של יהודים תושבי חוץ המתגוררים בגרמניה. הוא הציע כי תזומן התיעצות בהשתתפות נציגי כל המיניסטריונים הנוגעים בדבר. נקבע כעקרון, באותה התיעצות, והעקרון יחול מעתה על כל הארצות הגרורות, כי גרמניה „מוותרת" על זכותה לקבל מארצות חוץ את רכוש היהודים הגרמנים המתגוררים באותן ארצות שעה שהם נשלחים למחנות השמדה, ומאידך החליטה גרמניה הנאצית לא להעביר לארצות חוץ את רכוש נתיניהם היהודים שהתגוררו בגרמניה ויגורשו ממנה. הלכה זו נקבעה לגבי כל ארצות הכיבוש בדברים הבאים:

„בכדי לקדם את הפעולה שהוחל בה ובכדי לא לסכן את הפתרון של בעית היהודים באירופה, המתבצע והולך, נקבע בזאת כי המשא ומתן עם ממשלות זרות בנידון יתנהל על בסיס העקרון הטריטוריאלי".

לאמור: רכוש היהודים הנשלחים להשמדה יישאר בארץ ממנה שולחו, בלי להתחשב בנתינותם.

שוב קבלנו, כבוד השופטים, הדגמה לכך כי השוד קשור באופן מהודק עם הרצח, כשני אנפין של אותה פעולה.

עקרון טריטוריאלי זה יהיה מעתה קו מנחה למדיניות גרמניה הנאצית וישמש פיתוי מקובל לארצות הגרורות לשילוח יהודיהם, ובראש וראשונה לשילוח הנתינים הזרים, בכדי שאפשר יהיה לרשת את רכושם. בכמה מקומות, כפי שנראה, הוחל בגירוש מחוסרי הנתינות או הזרים, ולאחר „שהתרגלו" שם לאפשרות שכל גירוש יהודים וכל שוד רכושם — בא על־פי רוב אף תורם של היהודים בני ואזרחי המקום.

השילוח ל„מזרח"

נחזור נא להולנד. לאחר שהוחלט בעניני הרכוש הוכן הכל לקראת האקורדים הסופיים. היהודים בודדו, סומנו, רוכזו, רכושם נגזל, כל מה שניתן לסחוט מהם — נסחט כבר. כעת הגיע השלב לשלחם למחנות, במזרח. שם עוד ישמש גופם לסחיטה נוספת של עבודה, יזע ועמל מפרך, לאחר מכן ייגזז שערם שניתן להשתמש בו למטרות שונות, וגופם יוכנס לתאי הגזים; לאחר המתתם ייעקרו מפיהם שיני הזהב ומידיהם טבעות הנישואין. גם לאלה יש ערך. וכבלות מלאכה זו תוכנסנה הגויות לכבשני אש ומן האדם תשאר ערימת אפר.

הסדר נשמר והיעילות שלטה בכל. סידורי השילוח „למזרח" נקבעו על־ידי אייכמן ומחלקתו. נגיש את המסמכים בהם זומנו התיעצויות אצל אייכמן, הפרוטוקולים של הישיבות שניהל, ההוראות ששלח. מן השפה ולחוץ, ואפילו כלפי משרד החוץ הגרמני, עדיין מדובר היה על „שילוח לעבודה", על „הצבה לעבודה באושביץ" של 40.000 יהודים מצרפת הכבושה, 40.000 יהודים מהולנד ו־10.000 יהודים מבלגיה. אייכמן חזר והדגיש בהתכתבותו עם משרד החוץ שלו כי הוא מדבר רק באנשים מסוגלים לעבודה.

על פירוש „השילוח לאושביץ" עוד אחזור ואדבר. אך אזכיר מיד כי אייכמן רימה בכך את משרד החוץ שלו עצמו. ובהוראות הביצוע ליחידותיו קבע כי יש לכלול בכל משלוח מצרפת, בלגיה והולנד גם 10% של יהודים בלתי כשירים לעבודה. הדבר ברור: המסוגלים לעבוד עוד יתנו מכוחם ואונם למלאכת העבדים, והאחרים יועברו להשמדה מידית.

באמצע יולי 1942 החלו הגירושים מהולנד. וכשהצטבר נסיון של חודש וחצי זימן אייכמן את שליחיו להתיעצות בברלין, וכל אחד מהמשתתפים מסר דין וחשבון על פעלו. אייכמן תבע להשלים את כל הגירוש עד סוף השנה וכתאריך סופי קבע: יולי 1943. הוא דרש מאמצים מיוחדים בחדשים הקרובים, הודיע כי בחדשי נובמבר—ינואר לא תוכל הנהלת הרכבות לספק אמצעי הובלה, אך הבטיח להסדיר לפחות רכבת אחת ליום.

אייכמן מדרבן את הפעולה

הגירושים נמשכו והלכו. בסוף אפריל 1943 דווח צפף לאייכמן כי עוד לא הספיק להשלים מלאכתו, וכי לעת עתה שולחו מהולנד רק 68,300 יהודים ונותרו עוד כ־71,700. מיד הוחלט על פעולה מוגברת ואייכמן קבע כעת

זה בקצרה סיפור ההשמדה בארץ אחת שאדולף אייכמן פעל בה. סיפור זה יחזור גם בכל הארצות האחרות, קצת בשינויי נוסח, קצת בתיאום לתנאים מקומיים. מעין נושא עם וריאציות של זוועות, רצח והשמדה.

בכל ארצות הכיבוש אותה התמונה: נושא עם וואריאציות של השמדה

במחנה ווט (Vught) עוד עבדו למעלה מאלף יהודים במפעלי חימוש גרמניים. לבסוף שולחו אף הם ונמשכו פעולות המצוד ברחובות אחרי מתחבאים. כ־120,000 יהודים גורשו מהולנד והועברו למחנות ההשמדה בפולין; מעטים הועברו למקומות אחרים ומאלה נותרו לפליטה רק כ־5,000 איש.

לבסוף נשארו בהולנד רק קבוצות בודדות של יהודים, כגון פועלי יהלומים מומחים שהיו דרושים לגרמניה. הללו הושארו להחלטתו של הימלר בעצמו. יהודים אחדים שעסקו באיסוף מתכת בשביל תעשית הנשק הגרמנית, או כאלה שלחמו במלחמת העולם הראשונה בשורות הצבא הגרמני. בסך הכל 870 איש. גם הם נכלאו. הם שולחו לטרזינשטאט.

צפף נתבע למלא הוראות הגירוש ככתבן, ואמנם המחצית השניה של שנת 1943 היתה שנת פעולה מוגברת. הרכבות נעו מזרחה, טעונות מטענן החי.

ובכדי להימנע מקשיים שעלולים היו לבוא מצד שוודיה, מעצמת־החסות של הולנד, הוחלט כי בדומה ליהודי הרייך, תישלל עפ״י חוק מיוחד גם מיהודי הולנד נתינותם, שעה שיעברו את גבול המדינה בדרכם הטראגית אל המזרח.

כתאריך סיום אחרון את סוף שנת 1943. הוא תבע להגיע בחודש מאי ל־8,000 מגורשים וביוני ל־15,000. ניתנו הוראות מפורטות לגבי ביצוע העיקורים. עיקורי הכפיה לבני נשואי תערובת. אייכמן החליט להגביר את עידוד ההלשנה של הולנדים על יהודים מתחבאים, הורה כי הלשנה על מספר רב של יהודים מתחבאים תשחרר את המודיע מן החובה שהוטלה אז בהולנד על חלק מהאוכלוסיה עקב התגברות פעולתה של המחתרת, להתיצב בחזרה למחנות שבויי־המלחמה.

נורבגיה

נתחיל בצפון: בנורבגיה היה קומץ יהודים, כ־1,750 נפש. כמחציתם נמלטו לשוודיה, מחציתם גורשה למחנות השמדה בפו ולין. המחתרת הנורבגית הבריחה יהודים כמיטב יכולתה. העם התקומם נגד מסע ההשמדה ועקב זאת הופעל נגדו טירור דמים. אך גם כאן נשללו לבסוף זכויות אדם, נגזל הרכוש, תעודות הזהות הוחתמו בסימן „יהודי", נערכו מצודים, מעצרים ולבסוף בשלהי שנת 1942 בא הגירוש.

הטיפול ביהודים בוצע על־ידי מפקד משטרת הבטחון (B.d.S.) עליו אומר אייכמן: „זה היה המשרד שלי". הוא עשה כמיטב יכולתו לשים לאל מאמציה של הממשלה השוודית להציל את יהדות נורבגיה, ומשרדו כתב למשרד החוץ הגרמני לאמור: „הממשלה השבדית עורכת לג בי יהודים אלה תמרון התאזרחות שקוף למדי; ואין להסכים לו". אייכמן קבל ב מסמך אחר כי הממשלה השבדית „מנסה להכשיל את האמצעים שננקטו נגד יהודים".

מבין כ־800 יהודי נורבגיה המגורשים נשא ו בחיים 21 נפש.

דנמרק

בדנמרק ישבו בשעת נפילתה בידי גרמנ יה כ־6,500 יהודים. כאן, עקב מסיבות מיוחדות, הניחו תחילה הגרמנים לש לטונות להוסיף לפעול. הם רצו להקים כאן שלטון חסות מופתי (Muster protektorat) המלך קריסטיאן נשאר שליטה הרשמי של המדינה וממשלת דניה הו שיפה לכהן. לפיכך לא הוחקו כאן החוקים האנטי יהודיים ולא הונהג אות הקלון. המלך התערב אישית למען יהודי ארצו.

אף הגרמנים בעצמם היססו ומשרד החוץ פיקפק אם לכפות על דנמרק את מסע ההשמדה. אך לא איש כאייכמן ייסוג משמדובר ביהודים. עוד באפריל 1943 הוא הודיע לפון טאדן ממשרד החוץ: „בקרוב יגיעו אתכם לשנות עמדתכם". ואכן, ידו של אייכמן גברה. הזדמנות נאותה לכך נמצאה עם פרוץ שביתות והתגברות פעולות המחתרת האנטי גרמנית. אז הכריזו שלטונות הכיבוש על מצב צבאי ובספטמבר 1943 הופיע בקופנהאגן מלאך החבלה של ה״ס״ס, המפקד הבכיר של משטרת הבטחון, ה־B.D.S. ומיד תוכנן המצוד על היהודים.

נגיש לכם את הדין והחשבון הרשמי של ממשלת דנמרק המתאר את פעולות מפקד משטרת הבטחון ד״ר מילדנר. אייכמן שלח לדנמרק ליתר בטחון גם את משנהו וולף גינטר בצירוף מספר אנשים ממחלקתו. צבא הכיבוש הגרמני,

עקב שיקולים משלו, פיקפק אם ישתף פעולה בביצוע המצוד על יהודים. אז פנה משרד החוץ אל אייכמן וביקש אותו, את בעל הסמכות הבלתי מוגבלת בעניני יהודים, כי יסדיר את הענין עם הצבא.

תושבי דנמרק מצילים את היהודים

המצוד בוצע לבסוף בשני הימים הראשונים של אוקטובר 1943. הקלגסים פרצו לבתיהם של יהודים, אספום ברחובות והובילום עמהם. אולם כאן קרה דבר שהכה בתדהמה את המרצחים: רוב הבתים היהודים נמצאו ריקים, כי העם הדני, שנודעה לו מראש מזימת הרצח, אירגן במחתרת, תוך סיכון נפש ובאומץ לב, ממש תחת חטמם של שלטונות הכיבוש, מפעל הצלה מופלא שנודע בכינויו „דונקירק הקטנה". בנמלים נאספו בחשאי ספינות דייג, אניות טיול וכל כלי שיט שיכול היה לצוף על פני המים. היהודים הובלו לחוף על־ידי צופים, סטודנטים ומתנדבים אחרים, הועלו על הסירות והועברו בחשאי לשבדיה. כך ניצלו כ־6.000 יהודי דנמרק, ורק כמה מאות נפלו בידי שליחיו של אייכמן.

חמתו של אייכמן עלתה עד להשחית כשנתברר לו כי חלק זעיר זה מטרפו נמלט מידו. הוא דאג שתוגש תלונה על שלטונות הכיבוש. זמן מה לאחר מכן נסע בעצמו לקופנהאגן לבדוק את אשר נעשה ואת סיבות הכשלון. אך אז כבר היה מאוחר מדי. רוב היהודים בדנמרק ניצלו, תודות לאומץ לבו ואצילותו של העם הדני.

בלגיה

בבלגיה כבר היתה התמונה אחרת. כאן נפגוש את השיטה הבדוקה: חוקים אנטי־יהודיים החל מסוף 1940, חובת רישום, הנהגת אות הקלון, עוצר, ריכוז היהודים באנטוורפן, בריסל, ליאג' Liege ושרלרואה Charleroi וכליאתם במחנה ברנדונק Breendonck, שם נצטוו היהודים כל אימת שהוצא אחד מהם להורג, לעבור בסך לפני הגוויה ולשיר את המנון המחנה:

"Wir werden nie Brenndonck vergessen, das Paradies der Juden"

(לעולם לא נשכח את ברנדונק, גן העדן של היהודים). בדין וחשבון הרשמי של ממשלת בלגיה על ההשמדה נקרא שלב זה בשם La Phase préparatoire, שלב ההכנה. לאחר מכן בא ההמשך בלשון הדו"ח — La Phase d'Extermination,

שלב ההשמדה. כאן נפגוש שוב את גזל הרכוש ואת הגירושים תחילה למחנות איסוף וריכוז, ומשם מזרחה. והרי קטע מאותו דיון וחשבון רשמי בלגי על הגירוש למחנות האיסוף במלין:

„משהגיעו למלין (Malines) ובהיפתח הדלתות נת,גלה מראה איום: משפתחו את דלתות כל משאית טרגית נפלטו ממנה אדם סמיכ;ים וריח מבחיל, ומהדלתות שנפתחו על־ידי לחץ שמבפנים השתפך דגים מסירת דיג שהורידו אחת מדפנותיה, — עירבוב איום ומהביל של גוויות מנופחות, מאדימות ומכחילות, עם עינים יוצאות מחוריהן ובגדים שטופי זיעה ופרש. תשע גופות הוצאו מהמשאית; שמונים אנשים ללא רוח חיים הועברו למרפאה".

המעצרים ההמוניים החלו ביולי 1942. באוגוסט החלו השילוחים לאושביץ.

במסמכים השונים שנגיש לכם נוכיח אחריותו הישירה של אייכמן להשמדתם של רבבות יהודי בלגיה. רק חלק מיהדות ארץ זו נשאר בחיים תודות לעזרת המחתרת, שהתקיפה פעם רכבת גירוש ואיפשרה בהזדמנויות אחרות לחלק מהנידונים למות לברוח, ותודות לאוכלוסיה נוצרית שהסתירה מספר יהודים. לוואה ודרנן הצרפתים, שותפיהם למלאכה.

לבלגיה שלח אייכמן את עוזרו בורגר ולפי הנחיותיו הוחל תחילה במשלוח יהודים חסרי נתינות; לאחר מכן הקיפה הפעולה גם את הנתינים הבלגיים. שוב נראה את אדולף אייכמן מתכנן, יוזם ומסלק כל מכשול מדרך ההשמדה.

צרפת

גם בצרפת הכבושה נמצא את מחלקתו IVB 4 פועלת לפי ה„רצפט" הידוע. שם פעלו אייכמן עצמו ועוזריו שעמדו בראש המדור היהודי ליד מפקדת משטרת הבטחון — עוזריו תחילה דנקר, אחר־כך רטקה ולבסוף אלויס ברונר ופייר לוואל ודרנן הצרפתים, שותפיהם למלאכה.

גם בצרפת נראה את נתיב היסורים של שלילת זכויות אדם בסידרת חוקים החל מ־27.9.40, כשהוטלה חובת רישום, ועד לחובת סימון עסקים, עוצר לילה וענידת סימן קלון. באותה שעה התנהל גזל הרכוש והחל מצוד על יהודים וריכוזם. בפריז עצמה נערכו פעולות מצוד רבות. היהודים שנלכדו רוכזו במחנות איסוף כמו בדרנסי (Drancy), קומפיין (Compiegne), פיטיביה (Pithiviers), בון לה רולנד (Beaune La Rolande) ואחרים. מכאן שולחו הלאה מזרחה — אל הכליה. גם שלטונות וישי הפקירו את היהודים לידי הגרמנים: תחילה את מחוסרי הנתינות, אחר־כך את בעלי הנתינות הזרה, ולבסוף על אף התנגדותו של המרשל פטן, גם את נתיני צרפת. גם פה נפגוש את המחתרת הצרפתית, את המק"י, כשהיא מתאמצת להושיט יד־עזר למלט, להסתיר ולהציל, אך „היעילות"

עקב שיקולים משלו, פיקפק אם ישתף פעולה בביצוע המצוד על יהודים. אז פנה משרד החוץ אל אייכמן וביקש אותו, את בעל הסמכות הבלתי מוגבלת בענייני יהודים, כי יסדיר את הענין עם הצבא.

תושבי דנמרק מצילים את היהודים

המצוד בוצע לבסוף בשני הימים הראשונים של אוקטובר 1943. הקלגסים פרצו לבתיהם של יהודים, אספום ברחובות והובילום עמהם. אולם כאן קרה דבר שהכה בתדהמה את המרצחים: רוב הבתים היהודים נמצאו ריקים, כי העם הדני, שנודעה לו מראש מזימת הרצח, אירגן במחתרת, תוך סיכון נפש ובאומץ לב, ממש תחת חטמם של שלטונות הכיבוש, מפעל הצלה מופלא שנודע בכינויו „דונקירק הקטנה". בנמלים נאספו בחשאי ספינות דייג, אניות טיול וכל כלי שיט שיכול היה לצוף על פני המים. היהודים הובלו לחוף על־ידי צופים, סטודנטים ומתנדבים אחרים, הועלו על הסירות והועברו בחשאי לשבדיה. כך ניצלו כ־6.000 יהודי דנמרק, ורק כמה מאות נפלו בידי שליחיו של אייכמן.

חמתו של אייכמן עלתה עד להשחית כשנתברר לו כי חלק זעיר זה מטרפו נמלט מידו. הוא דאג שתוגש תלונה על שלטונות הכיבוש. זמן מה לאחר מכן נסע בעצמו לקופנהאגן לבדוק את אשר נעשה ואת סיבות הכשלון. אך אז כבר היה מאוחר מדי. רוב היהודים בדנמרק ניצלו, תודות לאומץ לבו ואצילותו של העם הדני.

בלגיה

בבלגיה כבר היתה התמונה אחרת. כאן נפגוש את השיטה הבדוקה: חוקים אנטי־יהודיים החל מסוף 1940, חובת רישום, הנהגת אות הקלון, עוצר, ריכוז היהודים באנטוורפן, בריסל, ליאג' Liege ושרלרואה Charleroi וכליאתם במחנה ברנדונק Breendonck, שם נצטוו היהודים כל אימת שהוצא אחד מהם להורג, לעבור בסך לפני הגוויה ולשיר את המנון המחנה:

"Wir werden nie Brenndonck vergessen, das Paradies der Juden"

(לעולם לא נשכח את ברנדונק, גן העדן של היהודים). בדין והשבון הרשמי של ממשלת בלגיה על ההשמדה נקרא שלב זה בשם La Phase préparatoire, שלב ההכנה. לאחר מכן בא ההמשך בלשון הדו"ח — La Phase d'Extermination,

שלב ההשמדה. כאן נפגוש שוב את גזל הרכוש ואת הגירושים תחילה למחנות איסוף וריכוז, ומשם מזרחה. והרי קטע מאותו דין וחשבון רשמי בלגי על הגירוש למחנות האיסוף במלין:

„משהגיעו למלין (Malines) ובהיפתח הדלתות נתגלה מראה איום: משפתחו את דלתות כל משאית טרגית נפלטו ממנה אדים סמיכים וריח מבחיל, ומהדלתות שנפתחו על־ידי לחץ שמבפנים השתפך, כהשתפך דגים מסירת דיג שהורידו אחת מדפנותיה, — עירבוב איום ומהביל של גוויות מנופחות, מאדימות ומכחילות, עם עינים יוצאות מחוריהן ובגדים שטופי זיעה ופרש. תשע גופות הוצאו מהמשאית; שמונים אנשים ללא רוח חיים הועברו למרפאה".

המעצרים ההמוניים החלו ביולי 1942. באוגוסט החלו השילוחים לאושביץ. במסמכים השונים שנגיש לכם נוכיח אחריותו הישירה של אייכמן להשמדתם של רבבות יהודי בלגיה. רק חלק מיהדות ארץ זו נשאר בחיים תודות לעזרת המחתרת, שהתקיפה פעם רכבת גירוש ואיפשרה בהזדמנויות אחרות לחלק מהנידונים למות לברוח, ותודות לאוכלוסיה נוצרית שהסתירה מספר יהודים. לוואה ודרנן הצרפתים, שותפיהם למלאכה.

לבלגיה שלח אייכמן את עוזרו בורגר ולפי הנחיותיו הוחל תחילה במשלוח יהודים חסרי נתינות; לאחר מכן הקיפה הפעולה גם את הנתינים הבלגיים. שוב נראה את אדולף אייכמן מתכנן, יוזם ומסלק כל מכשול מדרך ההשמדה.

צרפת

גם בצרפת הכבושה נמצא את מחלקתו IVB 4 פועלת לפי ה„רצפט" הידוע. שם פעלו אייכמן עצמו ועוזריו שעמדו בראש המדור היהודי ליד מפקדת משטרת הבטחון — עוזריו תחילה דנקר, אחר־כך רטקה ולבסוף אלויס ברונר ופייר לוואל ודרנן הצרפתים, שותפיהם למלאכה.

גם בצרפת נראה את נתיב היסורים של שלילת זכויות אדם בסידרת חוקים החל מ־27.9.40, כשהוטלה חובת רישום, ועד לחובת סימון עסקים, עוצר לילה וענידת סימן קלון. באותה שעה התנהל גזל הרכוש והחל מצוד על יהודים וריכוזם. בפריז עצמה נערכו פעולות מצוד רבות. היהודים שנלכדו רוכזו במחנות איסוף כמו בדרנסי (Drancy), קומפיין (Compiegne), פיטיביה (Pithiviers), בון לה רולנד (Beaune La Rolande) ואחרים. מכאן שולחו הלאה מזרחה — אל הכליה. גם שלטונות וישי הפקירו את היהודים לידי הגרמנים: תחילה את מחוסרי הנתינות, אחר־כך את בעלי הנתינות הזרה, ולבסוף על אף התנגדותו של המרשל פטן, גם את נתיני צרפת. גם פה נפגוש את המחתרת הצרפתית, את המק"י, כשהיא מתאמצת להושיט יד־עזר למלט, להסתיר ולהציל, אך „היעילות"

הגרמנית גברה. אייכמן טיפל אישית בגירושים מצרפת, ונציגיו הלכו להתמקח עם פייר לוואל על הוצאת היהודים. שליחיו של אייכמן ביצעו את הפרדת הילדים מהוריהם בכוח, כשאמהות מחזיקות ילדי טיפוחיהן ומתחננות בפני התליינים להרשות להן להשאר עמהם.

גורלם המר של ילדי דרנסי

תשמעו תיאור מחזות זוועה אלה. ולבסוף כשנשארו כ־4,000 ילדים בגיל 2—14, ב־21 ביולי 1942 רשם דנקר את תמצית הוראותיו של אייכמן לגבי הילדים בלשון זו: „הוא (אייכמן) החליט כי כשאפשר יהיה לחדש המשלוחים לגנרל־גוברנמנט, צריך יהיה לשלוח משלוחי ילדים". ואמנם כבר ב־14.8.42 דיווח רטקה לנאשם והודיע למפקדת מחנה אושביץ כי הוחל בגירוש הילדים. שמעו כיצד הגיעו ילדים אלה לדרנסי:

„הילדים היו מגיעים למחנה (Drancy) דחוסים באוטובוסים שנשמרו על־ידי אנשי משטרה; היו מורידים אותם לתוך החצר בין גדרי תיל שנשמרו על־ידי פלוגה של ג'נדרמים צרפתיים. השוטרים והג'נדרמים, אנשים קשיחים ושאינם נוחים להתרגש, לא יכלו להסתיר את התרגשותם וגועלם לתפקיד שהכריחו אותם למלאו. משהיו מגיעים האוטובוסים החלו להוריד מהם את הילדים ולהוליכם בקבוצות לאולמות כשהילדים הגדולים מחזיקים בידיהם את הקטנים או נושאים אותם בזרועותיהם. הם לא בכו, הילדים, הם הלכו מבוהלים, ממושמעים, מסכנים, וצייתו כעדר להוראות, בעזרם אחד לשני..."

וזה תיאור הגירוש עצמו:

„ביום הגירוש היו מעוררים אותם בשעה 5 בבוקר. מעוצבנים, רדומים למחצה, היה רוב הילדים מסרב לקום ולרדת לחצר. דרושה היתה הפצרה ממושכת ועדינה — וכה טרגית! — של הנשים המתנדבות כדי לשכנע את הילדים הגדולים יותר שיש הכרח להישמע לפקודות ולעזוב את האולמות. מספר פעמים קרה שהשידולים לא הועילו, הילדים בכו וסירבו לעזוב את מזרוניהם. אז היו הג'נדרמים נכנסים לאולמות, לקחת בזרועותיהם את הילדים כשהם מיללים מפחד, נאבקים ונאחזים אחד בשני. האולמות היו דומים לחדרי מטורפים והמחזה נעשה קשה מנשוא אף לאדם הקשוח ביותר.

בחצר היו קוראים בשמות הילדים אחד אחד, ומציינים אותם ברשימה. לאחר מכן היו מעבירים אותם לאוטובוסים. משנתמלא אוטובוס, היה עוזב את המחנה עם משאו. מכיון שילדים רבים נשארו ללא זיהוי ואחרים לא היו עונים כאשר קראו בשמם הנכון או הבדוי, היו מוסיפים אותם לשיירה כדי להשלים את המספר: בכל שיירה כ־500 ילדים ו־500 מבוגרים שנבחרו

מתוך אסירי המחנה. תוך כשלושה שבועות, במחצית השניה של חודש אוגוסט ובהתחלת ספטמבר 1942 הובלו בדרך זו 4,000 ילדים, שהפכו אותם קודם לכן ליתומים, כשהם מעורבים עם מבוגרים זרים.

האופשטורמפיהרר רטקה היה נוכח במשלוחים אלה והיה מבקר אישית את קיבוצם של הילדים, את קריאת השמות ואת הכנסתם לאוטובוסים".

בעיני אייכמן פיגרה צרפת בביצוע הגירוש והתנהלה על כך חליפת מכתבים מסועפת. באפריל 1944 ניתנה על־ידי המחלקה IVB 4 הוראה לעצור את כל היהודים ללא התחשבות עוד בנתינותם. הוא ציווה לשלם דמי מלשינות בעד גילוי יהודים מסתתרים, מרכושם של היהודים המתגלים עצמם.

האיטלקים אינם מסייעים לאייכמן

חלקה הדרומי של צרפת נפל בידי האיטלקים. מוסוליני היה מוכן לשתף פעולה עם הגרמנים הנאצים במפעל ההשמדה, אך חלק מהפקידות האיטלקית לא התלהב לדבר והכשיל הפעולות. לגבי פתרון בעיית היהודים באיטליה גופא החליטו הנאצים לרתום את הימלר עצמו לשיחות עם הדוצ'ה, ולגבי ארצות אחרות שבתחום שליטתה של איטליה באו תלונות מרות של אייכמן ואנשיו על הפקידות האיטלקית „המחבלת" בדרום צרפת, ביוון וביוגוסלביה. תלונות אלו סוכמו, בין השאר, במכתב שאייכמן ניסח ב־25 בפברואר 1943 המופנה למשרד החוץ שלו והחתום על־ידי ראש הגסטאפו מילר, שהסתמך על אייכמן גם בגוף המכתב, בדבר יחס השלטונות האיטלקיים והתיצבותם המתמדת לימין היהודים. דבר זה מכביד ביותר על „הפתרון הסופי" ואפילו מסכל אותו באופן חלקי, לדברי מילר, כי מדינות אחרות מצביעות על יחס זה של אחת ממעצמות הציר כתירוץ להיסוסם כלפי פעולות נגד היהודים. הופעל לחץ כבד על שלטונות איטליה דרך שר החוץ ריבנטרופ. כל הפניות האלה הוכנו על־ידי אייכמן שלא יכול היה להשלים עם הימלטם של כמה רבבות יהודים מרשת המצוד שפרש על אירופה. האיטלקים אחזו בדרך כלל בתמרוני השהייה וניסו ואף הצליחו למלט אלפי יהודים ממות בטוח.

כשיצאו האיטלקים ממונקו טען אייכמן כי בשטח הנסיכות נמצאים 15,000 יהודים ודרש הכללתם במסגרת הפעולה הכללית. הקונסוליה הגרמנית במונקו הודיעה כי יש שם רק 1,000 יהודים, אך אייכמן עמד על דעתו וטען כי ידוע לו, מביקור אישי, שהמספר אשר נקב נכון הוא. לבסוף הסכים גם הוא כי המספר הוא רק 1,000 עד 1,500 יהודים ומשרדו ביקש פעולה מתאימה נגדם.

הפעולה בוצעה כנראה בהצלחה, כי ביולי 1944 יכול היה הקונסול הגרמני במונקו להודיע שלא נותרו עוד במקום אלא כ־40—50 יהודים.

בחלקה של איטליה שנכבש על־ידי הגרמנים אחרי מפלת מוסוליני ואחרי כניעת בדוליו, פעלו שליחיו של אייכמן בוסהמר Boshammer ודנקר. ב־16 באוקטובר 1943 נערך מצוד גדול ברומא ומשם עבר גל מעצרים לצפונה של איטליה. המצודים לא עלו יפה תודות לעזרת האיטלקים שהחביאו יהודים רבים תוך סיכון חייהם. גם הכמורה האיטלקית פעלה להצלתם ולהסתרתם במנזרים. כפי שכבר הזכרתי, האפיפיור בעצמו התערב למען יהודי רומא שנעצרו.

רוגזם של הגרמנים על יחס זה של האיטלקים גבר והלך. לאחר שהוקמה מחדש רפובליקה פשיסטית על־ידי מוסוליני בצפון איטליה הוא הוסיף לקיים שגרירות בברלין, וזו שאלה את משרד החוץ הגרמני לגורלו של היהודי ברנרדו טאוברט Taubert נתין איטלקי תושב לבוב. על כך השיב סגנו של אייכמן, גינטר, בלשון זו למשרד החוץ שלו:

„אנו נמנעים למלא בקשת השגרירות האיטלקית בדבר עריכת בדיקה להשגת הידיעה המבוקשת אודות מקום המצאו של היהודי הנזכר לעיל. מוטב להציע לשגרירות האיטלקית כי תימנע משאלות מיותרות כאלה, בכדי לאפשר כל הריכוז הדרוש בפעולתנו המוגברת והכוללת; עם התחלת השנה החמישית לקיום המלחמה יש למוסדות הגרמנים תפקידים אחרים וחשובים יותר מאשר לחקור גורלו של יהודי מגורש. יש להצטער על כך כי השגרירות של הרפובליקה הפשיסטית האיטלקית ממשיכה בדרך הישנה את פניותיה בעניני יהודים".

אותה פעילות נמרצת וסתימת כל פירצה של הצלה נמצא גם במקומות אחרים. בלוקסמבורג פעל האיינזצקומנדו ודאג לחקיקה, לגזל הרכוש, להנהגת אות הקלון, לריכוז טריטוריאלי בפינפברונן Fuenfbrunnen, ולגירוש היהודים.

יוגוסלביה

גם ביוגוסלביה, בחלקיה השונים, נמצא את פעילותו זו של אייכמן ואנשיו, לפי השלבים המוכרים לנו ממקומות אחרים. כאן נמצא גם תופעות נוספות: שריפת בתי כנסת והטלת קנסות קיבוציים כבדים. יהודי סרביה וקרואטיה רוכזו במחנות, ביניהם יוסנובץ Jusenovac שבו הוצאו להורג כ־20,000 יהודים. בסטארה גרדיסקה Stara Gradiska, ודיאקובו Djakovo רוכזו נשים וילדים שניספו אם במגיפות ואם על־ידי השמדה ישירה. יהודים מגרמניה, צ׳כיה ואוסטריה שהיו בדרכם לארץ ישראל נלכדו ביוגוסלביה על הדונאו.

הגרמנים העבירו 1107 אלה למחנה בסאבאץ׳ Sabac ושם הושמדו. יהודי סרביה הומתו איפוא, רובם בתוך המדינה עצמה, לפי הצעתו האישית של אייכמן שכבר הזכרתיה: „אייכמן מציע להמית בירייה".

שרידי הפליטה ניצלו על־ידי פעולות הפרטיזנים שהיהודים השתתפו בהן. בקרואטיה פעל הנאשם באמצעות נציגו אברומייט. לאחר הכנת הבידוד והחקיקה האנטי־יהודית על־ידי הממשלה הקרואטית ושר הפנים שלה ארטוקוביץ, בוצע בין מרץ ליולי 1943 גירוש יהודי קרואטיה למחנות ההשמדה. באפריל של השנה הבאה התאוננה מחלקת IVB 4 כי עוד לא הושלמה הפעולה כליל בקרואטיה, ומשרד החוץ מסביר את הדבר במקרים הרבים של נשואי התערובת שם.

בסלובניה, שהיא חלק מיוגוסלביה, היה לאדולף אייכמן עוד תפקיד: גירוש אוכלוסיה סלובנית לא־יהודית לסרביה ולקרואטיה לשם פינוי השטח „ופתרון בעיות לאומיות לפי החלטת הפיהרר". נגיש לכם את הוראות הגירוש ואת שלושים הדווחים על הפעולה שבוצעה נגד כ־14,000 סלובנים שנעקרו ביד רשע ממקום מושבותיהם ומושב אבותיהם ושולחו לסרביה ולקרואטיה. הביצוע נמסר גם הפעם לידי עוקר האוכלוסין המנוסה אדולף אייכמן. תכנון העקירה נעשה לגבי כרבע מליון איש.

סלובקיה

בסלובקיה, שהוקמה כיחידה מדינית נפרדת, התנהלה ההשמדה לפי המירשם הכללי. העקרון הטריטוריאלי בשוד הרכוש שלט גם כאן. המגורשים להשמדה נצטוו פה לחתום על „כתבי ויתור מרצון" לגבי רכושם, שהוערך בערך ב־7 ביליון כתרים.

כנציגו של אייכמן פעל כאן דיטר ויסליצני. אף אייכמן עצמו בא אישית לטפל בדברים. הם מצאו בני ברית סלובקים בראש הממשלה טוקה ושר הפנים מאך, שהיו בין הראשונים במנהיגי הארצות הגרורות לשתף פעולה בגירוש היהודים.

לאחר שגורשו כבר כ־55,000 יהודים מסלובקיה נעשה נסיון לפדות חייהם של הנותרים בכופר כסף. לויסליצני הועבר, לפי דבריו, סכום של 20,000 דולר, לפי מקורות אחרים 40—50 אלף. גם לפקידות הסלובקית ניתן כסף. הופעל לחץ דרך חוגי הכנסיה, והממשלה הסלובקית החלה לפקפק בדבר המשך הגירושים. שגריר גרמניה, לודין, דווח כי עקב השפעת הכנסיה ושחיתות הפקידות הסלובקית ניתנו ל־35,000 היהודים שנותרו בסלובקיה תעודות לפיהן הם משוחררים מגירוש. בין כה וכן הצליח ויסליצני לגרש עוד 3,000 יהודים.

מיד הפעיל אייכמן לחץ נגדי. הוא הזמין אצל העתונאי הסלובקי פריץ פיאלה

(Fiala) מאמרים שהופיעו בעתונות הסלובקית, בהם דווח אותו עתונאי על ביקוריו במחנות עבודה במזרח ונוכח „במו עיניו" כמה טובים תנאי החיים של היהודים שם. הופעל גם לחץ חזק של משרד החוץ הגרמני ולבסוף באו שוב לברטיסלבה ויסליצני ואחריו אלויס ברונר, מאנשי אייכמן. בספטמבר 1944 החלו המצודים ושוב גורשו למעלה מ־12,000 יהודים. אלפים רבים נוספים נהרגו בסלובקיה גופא.

אייכמן החליט לנסות לסחוט מהיהודים הסלובקיים רווח נוסף. הוא תבע מהממשלה הסלובקית תשלום בעד כל יהודי מגורש בסך 500 מרק, „דמי העברה" למחנות עבודה. גם כאן נראה את ידו של אייכמן בכל. בענינים חשובים טיפל בעצמו אצל ראש הממשלה טוקה ושר הפנים מאך. הוא הכתובת לפניות החוזרות ונשנות של משרד החוץ להרשות ביקור נציגי סלובקיה „במחנות העבודה" אליהם שולחו, כביכול, היהודים, והוא סירב בתוקף עד כדי כך שמשרד החוץ ענה לו כי סירובו מסכן את האפשרות להשיג גירושים נוספים של יהודים מסלובקיה. משרד החוץ הסביר כי השר הסלובקי מאך „עם כל רצונו הטוב לא יוכל בתנאים אלה להתגבר על התנגדות חבריו בממשלה לשילוח יהודים נוספים מזרחה". אייכמן השיב כי ביקור במחנות בפולין מצד נציגי סלובקיה פשוט אינו ניתן לביצוע. אך הוא ביקש להרגיע את המדינאים הסלובקיים ולהסביר להם כי דאגתם ליהודים היא ללא יסוד. את זה כתב ב־7 בפברואר 1944, כשמגורשי סלובקיה של 1942 לא היו כבר מזמן בחיים.

בסלובקיה היתה גיז' פליישמן, הרוח החיה בארגון ההצלה. היתה זו עסקנית דגולה ואצילת נפש שסיכנה עצמה מאות פעמים להצלתם של אחרים. בפקודתו המיוחדת של אלויס ברונר, שליח הדמים של אייכמן, נשלחה גם היא לאושביץ. קסטנר ביקש בבודפשט את בכר להתערב למענה ולפי תביעת בכר הבריק אייכמן לברונר לבלי לשלחה אך מיד הריץ מברק שני שביטל את הראשון וגם גורלה של אשה יהודיה אצילה זו נחרץ.

הרב ויסמנדל, מעסקניה האצילים של יהדות סלובקיה, שולח אף הוא למוות ונמלט מהרכבת שעשתה דרכה לאושביץ.

רומניה

ברומניה פעל מטעמו של אייכמן האופטשטורמפיהרר ריכטר. בהשפעתו ובשיסויו נתקבלו שם חוקים אנטי יהודיים והחל גזל הרכוש. גרמניה ויתרה על רכוש נתיניה היהודיים ברומניה, ורומניה ירשה את רכוש היהודים נתיני גרמניה שישבו בתוכה. הרומנים החלו עוד ב־1941 בגירוש יהודים אל מעבר לבוג, לשטח גנרל־גוברנמנט. אך אז לא היו הגרמנים מוכנים עוד „לקלטם". 28,000 יהודים שהועברו לגנרל־גוברנמנט — הושמדו, כפי שיתברר לכם

מכתב רשמי אל הנאשם, ובהתאם לאיום שאיים אייכמן בנידון. אך לגבי האחרים הוסכם על־ידי שלטונות שני הצדדים כי היהודים יוחזקו בינתיים במחנות ריכוז ברומניה עד שאפשר יהיה להעבירם מזרחה. אני מניח כי אייכמן הצטער אחר־כך מרה על הסכם זה, כי כאשר הכין לבסוף את הגירוש של יהדות רומניה למחנות ההשמדה — הצליחו בינתיים היהודים להפעיל אמצעי השפעה על ממשלתם, אשר מנעו את גירושם.

הגירוש צריך היה להתחיל ב־10.9.42. במשרדו של אייכמן נעשו כל התכניות. הנהלת הרכבות הגרמנית עשתה מצדה כל הסידורים והנאשם פעל ישירות אצל ממשלת רומניה והשיג הסכמת סגן ראש הממשלה לביצוע הגירוש הכללי. אייכמן דווח להימלר ב־26.7.42 כי יהודי רומניה יגורשו ללובלין. המסוגלים לעבודה יועסקו ואילו האחרים יימסרו שם לדבריו „לטיפול מיוחד". בו ביום כתב הנאשם למשרד החוץ כי רק המסוגלים לעבודה יגורשו מרומניה. כשנתברר שאייכמן מוליך שולל אפילו את השלטונות הגרמניים ובכדי להביא להשמדת היהודים עוקף את השגרירות בבוקרשט, כתב שגריר גרמניה בבוקרשט, פון קילינגר, במכתב רשמי:

> „ברצוני להעיר כי כל המכתבים שלנו לאוברשטורמבנפיהרר אייכמן עברו את משרד החוץ כך שמשרד זה ידע את אשר נעשה. אין זה מפליא אותי כלל כי כמובן לא מצא מר אייכמן לנכון לקיים קשר בנדון עם משרד החוץ כי שיטות הפעולה של האדונים מה־ס"ס ידועות לי כבר למדי".

אך בינתיים נתגלה כי הרומנים שינו עמדתם. ריכטר ניסה ללחוץ בכל הדרכים, קיבל סיוע מהקומיסר לעניני יהודים לקה, גרם לפרסום מאמרים מסיתים בעתונות על „העבדים היהודים בבוקרסט", פעל אצל השלטונות, איים אך ללא הועיל. הרומנים ריכזו את היהודים במחנות בטרנסניסטריה שם נהרגו ומתו רבבות יהודים. אך הגירוש למחנות השמדה סוכל. ובינתיים החלה ב־1943 ההתקפה הנגדית של הצבא הסובייטי והלחץ הגרמני לא היה עוד יעיל כל כך.

אף על פי כן שיכלה יהדות רומניה רבבות רבות מבניה. אנו נוכיח את מאמציו העקשניים של הנאשם להשמידה עד תום ולסכל את כל המאמצים להצלת חלק מהם על ידי עליה לארץ. הנספח המסחרי הצרפתי בבוקרסט היה חשוד בעיני אייכמן על עזרה ליהודים והוא התלונן על כך בפני משרד החוץ. הרגיז אותו מאמר הערכה בעתון רומני על עתונאי יהודי שנפטר ונציגו, ריכטר, כתב לרומנים כי פרסום דברי שבח על יהודי ב־1942 „מעיד על העדר תחושה מתאימה".

בנו של ד"ר פילדרמן, ממנהיגי יהדות רומניה, שהה בצרפת וקיים קשרים עם אביו ועם אנשים שעזרו ליהודים לעבור לארצות אחרות. פילדרמן־הבן

נעצר על ידי אנשי אייכמן והועבר לחקירה בברלין. אז התערבה הממשלה הרומנית וביקשה את שחרורו. המחלקה של אייכמן ענתה לפניה זו שאינה מוכנה לגלות לרומנים היכן נמצא פילדרמן־הבן והוצע לרמותם ולהשיב שהוא שוחרר כבר ונמצא בצרפת.

בולגריה

בבולגריה פעל המנגנון לפי המירשם המוכן: השגת חקיקה אנטי יהודית מצד בן הברית הבולגרי, גזילת רכוש, הנהגת אות קלון וכדומה. כאן פעל אייכמן באמצעות שליחו תיאודור דנקר, שכבר נוסה בהשמדת יהודי צרפת. בבולגריה היתה התנגדות להשמדה בחלקים שונים של הציבור ובין המתנגדים היה המלך בוריס בעצמו. לפיכך היה זה הישג ניכר לדנקר כשהצליח להביא את הקומיסר הבולגרי לעניני יהודים, אלכסנדר בלב, לחתום עמו ב־22.2.43 על חוזה לשילוח 20,000 יהודים לשטחי הכיבוש של גרמניה במזרח. „חוזה" זה הוא התרומה הבולגרית לתמונת הזוועות. הוסכם בכתב בין שתי ממשלות כי יגורשו 20,000 יהודים, ללא הבדל גיל ומין וכי השלטונות הגרמניים יספקו את אמצעי ההובלה אך בולגריה תשלם בעדם. הוסכם על תאריכים ומקומות מהם ייעשה השילוח, על מספר הרכבות ומספר המגורשים בכל פעולה. הממשלה הבולגרית התחייבה שלא תדרוש עוד את החזרתם של היהודים המגורשים.

בחוזה היה כתוב תחילה כי הוא חל על מחוזות תרקיה ומקדוניה שסופחו למדינה מיוון ומיוגוסלביה בלבד, אך כפי שתראו מהמסמך נמחקה שורה זו על ידי העברת קו, באופן שעוד ניתן לקרוא את הכתוב. משמעות הדבר תוסבר לנו מדווחו של דנקר לאייכמן. בולגריה לא רצתה להפקיר את יהודיה היא; היה יותר קל להשיג מהבולגרים יהודים „זרים" שזה מקרוב סופחו למדינה, מאשר את יהודי הארץ. לכן היה כתוב תחילה, לפי ההחלטה הרשמית, שהגירוש יחול רק על המחוזות החדשים. אך, כפי שדנקר דווח, ידעו שני הצדדים שאין כלל במחוזות אלה 20,000 יהודים וכי כ־6,000 יחסרו למכסה, ואת אלה הבטיח הקומיסר בלב להשיג מקרב יהודי בולגריה גופא. לפחות מחציתם תבוא מסופיה, כתב דנקר, ויילקחו „יהודים בעלי השפעה... כלומר כאלה שמצבם הכלכלי הוא טוב או שיש להם קשרים לחוגים בולגריים רשמיים". לשאלתו של בלב אם יכול הוא להכין גם גירושים נוספים השיב דנקר בחיוב. נעשה נסיון לגרש יהודים מבולגריה הישנה אשר סוכל ברגע האחרון עקב השתדלות בסופיה. לפיכך הקיף הגירוש לפי הדווח הגרמני „רק" 11,343 יהודים שהועברו להשמדה בפולין.

לאחר שיהודי תרקיה ומקדוניה הופקרו להשמדה, נעשה נסיון לבלי לשלח

את האחרים. היהודים הועברו לעשרות מחנות של עבודות כפיה אך השלטונות הבולגריים התנגדו לשילוחם לגרמניה. מובן שהגסטאפו ראתה בעצם הריכוז הטריטוריאלי את שלב ההכנה הרגיל לחיסול הסופי. לפיכך כתוב בדו"ח הרשמי: „לאחר שהצלחנו בעקירת היהודים מסופיה בודאי נתקל עוד בקשיים חדשים, עד שנצליח להעבירם לאזורי המזרח, לפי הכירנו את המצב במקום זה. אך בינתיים התקדם הענין היהודי כברת דרך רבה בכוון השילוח למזרח. הענין זז. אין עוד דרך חזרה". אולם הבולגרים בכל זאת סירבו לשלח יהודים נוספים. אז טען אייכמן כי רכוז היהודים במחנות עבודה אינו אלא „תירוץ לבלתי גרש יהודים למזרח, הוא הפתרון הרצוי לגרמניה". למרות הלחץ שהופעל הושארו היהודים במחנות אלה של עבודת כפיה, אמנם בתנאים קשים וחמורים ורבים כרעו תחת העול — אך לגרמנים לא נמסרו. בינתיים חלה תזוזה בחזית המלחמה ובולגריה חיפשה דרך לצאת מקשריה עם מדינות הציר. היהודים שהושארו — ניצלו.

יוון

אף על יהדות יוון הכבושה עברה כוס התרעלה ובפרט על קהילת סלוניקי שישבה בה מרבית יהדות יוון הכבושה. התעללויות, מאסרים, גזל ושוד רכוש לוו את הכובש הגרמני, ביחד עם חקיקה, ענידת הטלאי הצהוב והקמת גיטאות. פה פעל אייכמן באמצעות עוזריו ויסליצני, אלויס ברונר ובורגר, שעבדו בשיתוף פעולה הדוק עם איש הממשל הצבאי מרטן. גם פה נפגוש תוצאות פעלם: חטיפות לעבודה, ואת בן־הברית שהביאו עמהם למשכנות היהודים — את טיפוס הבהרות. לבסוף החלו במרץ 1943 השילוחים למוות בקרונות־משא ובהמות. בקצב מהיר ומזורז הועברו למחנות ההשמדה כ־54,000 יהודי סלוניקי. אייכמן הורה במפורש להעביר גם יהודים חולים וקודחים במגיפה. תקבלו תיאור כיצד הם הלכו למוות, משלוח אחרי משלוח, כיצד נחרבה קהילה שהיתה אחת המאורגנות בעולם. בראשית יוני 1943 הועבר מסלוניקי „טרנספורט האינטלקטואלים" ובאוגוסט נסתיימה הפעולה. לאחר מכן עוד טיפל אייכמן ביהודים נתיני חוץ בסלוניקי ודאג להכלילם במסגרת הפתרון הכללי.

הוא רצה לשים ידו גם על קומץ היהודים שישב באזור הכיבוש האיטלקי ובעיקר באתונה. אך האיטלקים לא שיתפו פעולה. ויסליצני נסע לאתונה לרדוף שם יהודים ואף הצליח לאסור את משפחת שאול, היועץ המשפטי של צירות איטליה ביוון. האיטלקים איימו במאסרו של ויסליצני בשטחם ואייכמן הגיב בשצף קצף שידווח להימלר כי עולה בכלל בדעת האיטלקים לאסור קצין משטרה גרמני תוך מלוי שליחותו. לבסוף הסביר משרד החוץ הגרמני את נסיעת ויסליצני לאיטלקים „בסיבות מיוחדות ללא קשר לפעולות משטרה". כמובן, אייכמן קיבל דווח על הסבר זה, אך עוד הוסיף לקבול מרה על אי־

שיתוף פעולה מצד האיטלקים. וכך כתב: „אנו נסתפק רק בכך שהאיטלקים ינקטו בשטחים שלהם באותם צעדים כפי שאנו נוהגים בשטח הכיבוש שלנו, דהיינו העברת כל היהודים למזרח".

השואה עברה גם על קהילות אחרות ביוון, על יהודי רודוס שבחלקם הועברו לאושביץ ובחלקם הוטבעו, על יהודי קורפו, תסליה, אפירוס, הפלפונז והאיים.

אחיזת עיניים נאצית: טרזיינשטאט

ועתה נביט נא בשטחים שהגרמנים ראו בהם חלק מהרייך הגדול. בפרוטקטוראט הצ'כי נעשתה „המלאכה" לפי המתכונת הרגילה — החוקים האנטי יהודיים, שלילת הרכוש וגיטואיזציה. אך כאן נפגוש יצירה נאצית מיוחדת ושמה טרזיינשטאט.

בישיבת מפקדי ס"ס ביום 10.10.41 בהשתתפות אייכמן והיידריך דובר על פתרון בעית היהודים בפרוטקטוראט. פה דובר על הקלות מסוימות שמוכרחים לעשות עקב המנטליות המשונה של הצ'כים לגבי היהודים שהיא שונה מזו השלטת בשטח הגנרל־גוברנמנט בפולין.

אייכמן הציע, וזה כתוב בפרוטוקול, לגרש 5,000 יהודים מפראג „למחנות שבויים קומוניסטיים שבפיקוד נבה וראש". נבה וראש היו אז מפקדי האיינזצ־גרופן שקיבלו הוראה להרג ישיר של יהודים ופירוש הצעתו היה פשוט לשלוח 5,000 יהודים אלה למוות מידי. הוא אף ביצע את הדבר ואנו כבר שמענו על יהודים אלה בגיטאות ריגה ומינסק, מיועדים למוות בטוח ואכזרי. חלק גדול מן האחרים הועבר לגיטו טרזיינשטאט, שהוקם על־ידי אייכמן והיה תחת פקודתו הישירה. זה היה מחנה שרוכזו בו רבבות יהודים ושצריך היה לשמש מספר מטרות: ראשית — מעין אמצעי ארגעה כלפי היהודים עצמם, שכן מגורשי טרזיינשטאט כאילו „נכתבו לחיים" על־ידי משטר הרשע, כלומר היהודי המחפש מפלט לנפשו הורשה להוליך עצמו שולל, כי אם לשם יגורש — לא יומת. שנית — היה זה מעין „חלון ראווה" רשמי כלפי כל אלה הטוענים כי הנאצים משמידים והורגים בלבד. לשם אפשר היה להוביל אנשי הצלב האדום ועתונאים, להזמין ראשי מדינות מהן הוצאו יהודים ושחששו לגורל יהודיהם, ולהציג להם מקום בו חיים יהודים במרוכז כביכול בהנהגה עצמית, מועסקים בעבודה, והעיקר — חיים.

אך כל אלה היו חלק מאמצעי הכזב וההסואה, שכן מלכתחילה היה מיועד המחנה כאחיזת עינים בלבד. בהחלטה הפנימית על הקמתו נאמר:

„...מחנה טרזיינשטאט יעבור לרשותו של מרכז ההגירה היהודית. אחרי הגירוש ממחנה איסוף זמני זה, בו בין כך יבוא תהליך כליה מהיר, אפשר יהיה לשלח את כולם לשטחים במזרח ולהפוך את המקום לישוב גרמני למופת". בו במקום הוחלט כי לגיטו טרזיינשטאט לא יהיה בית קברות אלא רק קרימטוריום לשריפת גופות. כן נאמר שאם יחסרו שם מקומות מגורים ליהודים — שיחפרו להם מחילות וחורים באדמה.

והדבר הפך חלק מהמדיניות הרשמית של תכנית הכליה. השמדת המליונים מחד, והשארת טרזיינשטאט בהנהגה עצמית כביכול של היהודים — מאידך. כמובן היתה הנהלת הגיטו נתונה לגמרי לחסדה של כנופית אייכמן. על ראשיהם של יהודי טרזיינשטאט ניתכו מדי פעם הגזירות: הוצאות להרג עקב העברת דואר שלא כדין, איסור לידות וחובת ביצוע הפלה לנשים, איסור עישון. הילדים שוכנו במוסד בגיטו ומותר היה להם להתראות עם הוריהם פעם בשבוע. העבריינים על פקודות הנהלת הגיטו נענשו במכות.

מפקודות היום של הנהלת הגיטו יוכח באיזה טירור מתמיד החזיק אייכמן את קרבנותיו שם. אך בכדי להוציאם משם לאושביץ או לאזורי המזרח להשמדה היתה דרושה הסכמת הימלר בעצמו. למותר להגיד שבדרך כלל לא היה קושי רב להשיג את ההסכמה.

בטרזיינשטאט עצמה היתה תמותה מבהילה עקב תנאי החיים האיומים, ואת אשר לא כילה המחנה — גמרה אושביץ; לאמיתו של דבר היה זה מחנה איסוף ומעבר נוסף להשמדה. דרכו עברה יהדות הפרוטקטוראט וכן יהודים נתינים זרים רבים, רבבות יהודים מגרמניה ומאוסטריה ואף ממקומות אחרים.

ילדי לידיצה

לפשעיו של אייכמן בפרוטקטוראט שייך גם רצח ילדי לידיצה הנוצרים, זה הכפר הצ'כי שנמחה מעל פני האדמה כנקם על התנקשות בחייו של היידריך. כמאה ילדים אומללים בני הכפר הזה נשלחו לגיטו לודז' (ליצמנשטאט) ושם הדביק אותם גורל היהודים. קרומיי, מעוזריו של אייכמן, ביקש הוראות ממנו ביחס למתן „טיפול מיוחד" לאותם הילדים. כי רצח חפים מפשע — ענינו של אייכמן הוא, בכל מקום.

אוסטריה

באוסטריה נפגוש את הפעולה המוכרת כבר ממקומות אחרים. תחילה נמשך הלחץ על הגירת גירוש. אפילו את עצמותיו של תיאודור הרצל היה מוכן אייכמן לשחרר מוינה ובלבד שיחד אתם יצאו את המדינה לפחות 8,000

יהודים. אחר־כך, עם שינוי הקו הכללי, נפגוש גם פה את הפעולה כפי שהיא ידועה לנו כבר ממקומות אחרים: חקיקה, שוד וגירוש לאזורי ההשמדה, דהיינו לשטחי פעילותם של האיינזצגרופן ולפולין. הרכוש היהודי אותר והועבר לרשות הגרמנים. ליהודים נאמר כי מכיון שלא הצליחו לעזוב את אוסטריה על ידי הגירה מרצונם יצטרכו הגרמנים להתחיל בהעברתם לפולין „לשם עבודה". מוסדות הקהילה נצטוו לספק את רשימות המגורשים. אחר כך כבר מדובר בפשטות על „העברה" לגנרל־גוברנמנט.

יהודי וינה הועברו למוות דרך טרזיינשטאט, לודז', מינסק, ריגה ומקומות אחרים. אחרים נשלחו במישרין למחנות ההשמדה במזרח.

כל הפעולות הללו בוצעו על־ידי אייכמן, בפיקוחו הישיר, וכל עניני היהודים באוסטריה נחתכו על פיו.

הרייך

בגרמניה גופא הוחל בגירושים לפולין עוד בראשית 1940. יהודי שטטין ושניידמיהל גורשו, כפי שנאמר, עקב הצורך לפנות דירות לגרמנים. את זה ביצע אייכמן במסגרת „סמכויות הפינוי" שלו. מבאדן גירש בסוף 1940 את היהודים לצרפת של וישי. אחר־כך הוחל בגירושם של יהודי גרמניה במסגרת „הפתרון הסופי". היהודים הועברו להריגה לאלתר במינסק וריגה, או להמתה לאחר זמן, דרך גיטו לודז' (ליצמנשטאט).

נגיש לכם את ההוראות המפורטות של אייכמן מראשית 1942 לכל יחידות המשטרה, Stapostellen, למפקדי שרות הבטחון .S.D, לביצוע הגירושים לאיזור ההשמדה בלובלין.

ב־30.5.42 הודיע אייכמן לנציגי קהילות וינה, פראג וברלין כי הרייך, אוסטריה והפרוטקטוראט יפונו מיהודים. בברלין קוימו מיפקדים הידועים כ„מיפקדי אייכמן", Eichmann Appelle, בהם בוצעו הסלקציות לגירוש.

גם כאן נראה את ידו הישירה, המתכננת והמבצעת של אדולף אייכמן בטיפול בענין הכולל ובכל פרט ופרט של הפתרון הסופי.

VIII. השמדת יהודי הונגריה

הצלה זמנית
תחת משטר
הורטי

לבסוף, ב־1944, נשארה בתחום ההשפעה של הרייך רק מדינה אחת בה נותרו לפליטה יהודים רבים. זאת היתה הונגריה. במדינה זו התגוררו לאחר סיפוח דרום סלובקיה וצפון טרנסילבניה וקרפטו־רוסיה כ־800,000 יהודים. לחצם של הנאצים על הממשלה ההונגרית ללכת בתלם בענין היהודי, נמשך כבר מאז 1942, כאשר נציג משרד החוץ הגרמני תבע מהשגריר ההונגרי „למלא את רצון הפיהרר ולהשתתף בפתרון בעית היהודים". כרגיל — הובטח כי הרכוש היהודי יועמד לרשות הונגריה. היעדים שסימן משרד החוץ לנציגו בבודפשט היו לתבוע מההונגרים להרחיק את היהודים מכל השפעה בחיי התרבות והכלכלה, להנהיג את אות הקלון היהודי, לעקור ולגרש את היהודים למזרח.

אך המדיארים הסתפקו תחילה בחקיקה ששללה מספר זכויות מהיהודים. ראש הממשלה קאלאי לא הסתיר רגשותיו האנטישמיים — אך להפקיר את היהודים לא הסכים. בתשובה לשאלתו של ציר ממפלגת צלב החץ בפרלמנט ההונגרי השיב קאלאי בדצמבר 1942 כי אין הזמן מתאים לכליאת יהודים במחנות עבודה ובגיטאות.

אייכמן קיבל, כמובן, דווח של משרד החוץ הגרמני על התפתחות זו. הוא ציפה כבר אז להשמדת יהדות הונגריה. וכאשר משרד החוץ הגרמני הציע לפעול נגד יהודים שנמלטו להונגריה, הודיע אייכמן כי הוא מתנגד לפעולות חלקיות. ב־25.9.42 כתב

„לדעתי יהיה צורך להגיע למטרה זו את כל מנגנון הגירושים, בלי שנקרב על ידי כך את פתרון בעית היהודים בהונגריה... מוטב להמתין עד שהונגריה תהיה מוכנה לכלול את יהודיה במסגרת הפעולה".

כך המתין לטרפו וידע שהטרף לא ימלט.

בינתיים גבר זעמם של הגרמנים. הורטי, עוצר הונגריה, נקרא באפריל 1943 לפגישה בארמון קלסהיים (Klessheim) עם היטלר ושר החוץ שלו ריבנטרופ. קיים מסמך המסכם את השיחה בה קבע ריבנטרופ כי יש רק אחת

משתי דרכים: לכלוא היהודים במחנות ריכוז או להשמידם. היטלר אמר כי את היהודים יש „להשמיד כחיידקי שחפת" והוכיח „בקיאותו" ההיסטורית בדברים הבאים:

„העמים שלא נזהרו מפני היהודים סופם היה אבדון, ודוגמה לכך הפרסים, שהיה פעם עם גאה וגדול והממשיכים כיום קיום עלוב בתור ארמנים".

זו בקיאותו של הפיהרר בהיסטוריה.

הורטי לא שוכנע.

בסוף שנת 1943 שיגר וזנמאייר, מי שעתיד היה להיות שגריר גרמניה בבודפשט, דו"ח סודי למשרד החוץ והציע כי גרמניה לא תסתפק עוד בכך כי הונגריה העצמאית תהיה בת־ברית, אלא שהארץ תיכבש ממש. ואחת מהמטרות המוצהרות של הכיבוש: לרתום את הונגריה למפעל השמדת היהודים.

הדבר נעשה, כאשר הורטי הוזמן שנית אל היטלר ב־17 במרץ 1944 הוגש לו אולטימטום ובעודו הוכך בדעתו מה יעשה, עבר הצבא הגרמני את הגבול והשתלט ללא התנגדות על כל המדינה. עם כניסת הגרמנים נכנס גם אייכמן עם יחידתו המיוחדת. גורלה של יהדות הונגריה נחרץ.

אירגון ההשמדה בהונגריה

אייכמן הכניס להונגריה את כל חבר מרעיו, את כל אלה שעשו עמו את מלאכת ההשמדה בארצות הכיבוש השונות, את כנופית המרצחים, קרומיי, ויסליצני, דנקר, אברומייט, הונטשה, נובק, בורגר, אלויס ברונר, כל אלה שכבר שלחו לטבח מיליוני יהודים, שידעו מנסיונם ברחבי אירופה את כל דרכי הפיתוי וההסתה של אוכלוסיה מקומית. כל אלה שכבר הוכיחו יעילותם וכושרם, עטו כעת על יהדות הונגריה. כאן לא יכלו להתמהמה. הצבא הסובייטי כבר חזר וכבש בחזרה את אוקראינה והתקרב להרי הקרפטים; היה מקום לחשש רציני כי אם לא יבצעו המשמידים מלאכתם במהרה לא יוכלו עוד לעשותה לעולם. לפיכך נתכנס פה החבר הפיקודי של IVB 4, שנתפנה כבר מתפקידיו בארצות אחרות, שבהן נסתיימה ההשמדה או שנמשכו הליכיה מאליהם. בכל פועלם כאן תורגש עתה הדחיפות, הרצון להשלים את המלאכה בכל מחיר, הכורח לרכז את שלבי ההכנות, לפעמים לדלג על אחדים מהם, לקצר את ההליכים ובלבד להגיע בהקדם לתוצאה.

לרשותה של הכנופיה עמדו כל האמצעים הצבאיים של גרמניה הנאצית וכל מנגנון המדינה ההונגרית, כאשר סטויי, משרת הגרמנים, הועמד בראש ממשלתה. ספק אם הנאצים האמינו אז עוד ביכולתם לנצח במלחמה. אך הם

רצו להשלים לפחות עד תום את כליון היהודים. בחזית זו רצו להבטיח לעצמם את הנצחון ויהי־מה.

בראש הצוות הועמד אמן ההשמדה עצמו, אשר יצא בכבודו ובעצמו לפקד על „העבודה השחורה" בשדה. כאן הוא מופיע לא רק כמושך בחוטים, מכוון, מתכנן, מדרבן, ממונה על הביצוע. הוא יופיע גם כמוציא לפועל עצמאי. הימלר קבע כי אייכמן הוא המיופה כוח שלו, כפי שהעיד גאבור, שר הפנים ההונגרי. שותפו הנאמן היה אנדרה, מזכיר מדינה הונגרי לענינים יהודיים.

הלקח של מרד גיטו ורשה נלמד היטב. היה מנוי וגמור עם אייכמן כי בזיון זה שנתבזו בו שם, אסור שיחזור. תשומת לב מיוחדת הוקדשה לכך שלא יעלה על דעתם של היהודים להתקומם או לברוח, שרכושם לא ילך לטמיון, שאפשר יהיה לרשת ולרצוח בעת ובעונה אחת. כל מלאכת הדיכוי שהיתה כבר ידועה יפה פותחה כאן בבת אחת ובצידה, כרגיל, הפיתויים, ליבוי תקוות־השוא, שוד הרכוש עם העמדת פנים של סיכויי הצלה, היענות בענינים של מה־בכך והצמחת אשליה כי היהודים המוכנים לעבוד — לא יאונה להם רע.

מכינים את הכבשנים של אושביץ

ובינתיים נעשו גם ההכנות הדרושות במחנות המוות, שכבר שבתו בעצם ממלאכתם. רודולף הס נצטווה להפעיל את אושביץ מחדש ולעשות את הכל לפעולת השמדה מוגברת. הוא נסע לאייכמן בבודפשט לתאם את הסידורים. אייכמן דרש קליטה של רכבות רבות אך הס טען שלא יוכל לטפל במספרים כה רבים. לבסוף התפשרו על כך שיום אחד תגענה שתי רכבות ולמחרתו שלוש. אמנם לא היתה עוד תקופה של פעילות קדחתנית באושביץ כפי שהיתה בקיץ ובסתיו 1944. תאי הגזים והמשרפות עבדו שם יומם ולילה. ולבסוף הגיעו לכך ששרפו באושביץ גויות בשדה הפתוח. היו ימים בהם הושמדו בבת אחת למעלה מ־10,000 יהודים ליממה.

בהונגריה החל תהליך ההשמדה למחרת הכיבוש. כבר ב־20 במרץ 1944 כינסו ויסליצני וקרומיי, עוזריו הראשיים של אייכמן, את עסקני היהודים, הודיעו על ביטול מוסדות הקהילות והארגונים השונים ועל הקמת „מועצה מרכזית של יהודים" שרק היא תוכר על ידם. באותה פגישה נאמר, כאשר לצד הנוגשים הגרמניים עומד סמל ובידו אקדח מופנה אל חמשה־עשר השליחים היהודים, כי מרגע זה עוברים כל עניני היהודים בהונגריה לפיקוח היחידה המיוחדת של הס"ס, אך אין ליהודים סיבה לדאגה, חלילה — אם יתנהגו כהלכה.

מכינים את יהודות הונגריה לטבח

אייכמן, ראש ומפקד היחידה המיוחדת שעל שמו נקראה „זונדראיינזצקומנדו אייכמן", הפך לאדון החיים והמות, השליט הכל יכול של יהדות הונגריה.

מאז ניתך המבול של החוקים והגזירות הידועים: איסור עזיבת מקומות המגורים, איסור השימוש בכלי רכב, ניתוק מכשירי טלפון, הקפאת חשבונות בנקים, עוצר־בית, סגירת חנויות, רישום כל הרכוש וכיוצא באלה. כשהתלוננו נציגי הקהילה, השיב אייכמן שיש לבצע כל הפקודות ללא השהייה.

בראשית אפריל הוטלה החובה על יהודי הונגריה מגיל 6 ומעלה לשאת את הטלאי הצהוב. התקפת אויר על בודפשט שימשה עילה לפקוד על פינוי 500 דירות יהודיות ומסירתן על ציודן וריהוטן להונגרים ובעוד נציגי היהודים מבקשים להקל הגזירה — הוגדל מספר הדירות הנדרשות ל־2,000.

החל מצוד על יהודים ברכבות ובדרכים. הנלכדים נאספו במחנות והידוע לשמצה ביניהם מחנה קישטרצה. בערי השדה החל ריכוז יהודים, לפי אזורים מתוכננים מראש, במספר ערים הוקמו גיטאות בתנאי חיים ירודים שאין לתארם במלים.

בבודפשט, בה היו כרבע מליון יהודים מפוזרים בכל העיר, לא קל היה לבצע את הריכוז בבת אחת וצריך היה לפעול בשלבים. הבתים בהם נצטוו היהודים לגור סומנו בסימן צהוב גדול.

להונגרים וליהודים נאמר גם כאן כי מבקשים את היהודים רק לשם עבודה. הממשלה ההונגרית הסכימה לבסוף להעמיד לרשות הרייך 50,000 יהודים „לעבודה בגרמניה". אך ההתכתבות הגרמנית, שכולה מטעם אייכמן היתה, מציינת בבירור את היעד: אושביץ.

העיסקה „דם תמורת סחורה"

הגירושים ההמוניים החלו באמצע מאי 1944. מצויים דינים וחשבונות על השלבים השונים של הפעולה לפי פרטים שסופקו על־ידי אייכמן. הממוצע היומי — כ־12,000 מגורשים. בו בזמן התנהל משא ומתן של סחיטות והבטחות הצלה. ויסליצני התקשר עם אחד מראשי הקהילה האורתודוכסית, פנחס פרוידיגר, אשר עוד סבו הוכתר בתואר אצולה אוסטרי ושהיה ידוע כבארון

לבית פרוידיגר. ויסליצני הציע להציל יהודים בעד שני מיליון דולר ואף קיבל מפרעה הגונה. במקביל לכך התנהל תוך איומי השמדה ופיתויי הצלה גם משא ומתן אחר, בין אייכמן לבין קסטנר ויואל ברנד. קסטנר היה נציג ועד ההצלה היהודית וברנד נבחר להיות השליח אשר יביא את ההצעה הפנטסטית של גרמניה לעולם המערבי: „דם תמורת סחורה". הצלת יהודים תמורת מכוניות משא, קפה, תה, סבון. עוד נאמר ליהודים כי במכוניות לא ישתמשו בחזית המערבית. ברנד נצטווה לנסוע לתורכיה הנייטראלית להביא שם ההצעה בפני גופים יהודיים כשהוא מלווה בפקודת אייכמן על־ידי בונדי גרוס.

כוונה אחרת מצד הגרמנים בנדון עולה מדווח רשמי של השגריר ווזנמאיר לריבנטרופ, שר החוץ הגרמני. כאשר נודע לאחרון, משידור רדיו לונדון על הצעת העסקה דרש מיד פרטים מלאים משגרירו, והאחרון הודיעו כי עקב מחסור בסחורות מסוימות נשלח ברנד ובידו הצעה לספק סחורות אלו ותמורת זאת „יאופשר למספר יהודים לצאת לתורכיה". לדברי עדותו של ריבנטרופ במשפט בנירנברג הוא התערב מיד לביטול העסקה, שהרי יהיה זה למטה מכבודה של גרמניה להשיג תמורה בעד הפסקת ההשמדה. קורט בכר, קצין ס"ס בכיר, נשלח על־ידי הימלר לנהל משא־ומתן זה ורצה לסחוט מיהודי הונגריה את כל מה שניתן. הימלר אמר לו: להבטיח תוכל מה שאתה רוצה, „מה שנקיים — זה דבר אחר". מכל מקום בכדי לעזור להתקדמות המשא־ומתן השיג בכר הסכמת הימלר למשלוח רכבת ובה 1684 ניצולים. הרכבת הופנתה לברגן־בלזן ומשם בשתי הזדמנויות נפרדות הורשו הניצולים לנסוע לשוויץ. מכל אחד מן העולים לאותה רכבת סחטו הנאצים 1,000 דולר. כאשר עמד על הפרק שחרור החלק השני של הניצולים מברגן־בלזן לשוויץ נימק שאלנברג, קצין בכיר אחר ב־ס"ס, שיש להימלר ענין אחר לגמרי בהצלת שרידי הפליטה, וזאת בכדי לזכות למעמד מכובד בעתונות המערב, כמפסיק הרצח, להופיע כמלאך הגואל שראוי לקיים עמו מגע לקראת שיחות להפסקת־אש ולשביתת נשק. ידוע כי אמנם להימלר היתה תכנית כזאת, באשר נואש כבר מאפשרות הנצחון בשדה הקרב וסבר כי היטלר יהיה פסול בעיני מעצמות המערב כצד למשא ומתן. לפיכך רצה הימלר להכשיר עצמו לשיחות כאלה. הוא חזר על אותו נסיון כמה חדשים אחר־כך, כבר על סף הסוף. מובן מאליו כי פרסום הענין בשלב מוקדם על־ידי רדיו לונדון שם לאל את הנסיון כולו שהיה מכוון, בין השאר, מלכתחילה לתקוע טריז בין בנות הברית המערביות לבין ברית המועצות. בכר היה מעונין בסחטנות, הימלר במעמד „מכובד".

אך היה איש אחד שכל העסקה היתה לו לזרא, שמילא את הוראת הימלר לשליחת ברנד לקושטא במורת־רוח ניכרת, שהתאמץ בכל לבו להמשיך בפעולות הכליון והרצח. איש זה היה אדולף אייכמן. הוא החל בגירושים ההמוניים מיד ביום שיואל ברנד יצא לדרך. הוא הודיע כי „טחנות אושביץ תמשכנה

לפעול" אם לא תתקבל מיד תשובה חיובית מברנד. הוא המשיך בביצוע תכניות־שטנים להשמדה תוך העמדת פנים שהשרידים יינצלו אם המשא ומתן בעסקה יצליח.

ראול וולנברג השוודי פועל להצלת יהודים

גזל הרכוש היהודי נמשך, גם המעצרים נמשכו. מובן כי היהודים ניסו לברוח ובעיקר לארץ־ישראל. אייכמן ידע זאת ותבע צעדים נמרצים לסתימת כל הפרצות. „יש להסביר לשלטונות ההונגרים באופן ברור וחותך", כתב ב־24.7.44, „כי הגירה לארץ ישראל במסגרת פעולה זו אינה מותרת על־ידי הגרמנים". הוא קבל על שגרירות שוודיה ושגרירות שוויץ שהעניקו ליהודים מסמכים שאפשרו להם להגר מהונגריה. בעיקר ניתק זעמו על דיפלומט שוודי צעיר, ראול וולנברג, אדריכל לפי מקצועו ואחד מחסידי אומות העולם, אשר שם לו למטרת חיים להציל יהודים. האיש גייס לכך צוות עובדים שלם. העניק דרכונים שזיכו בעליהם בזכות ישיבה בשוודיה ותוך סיכון מתמיד של מעמדו הדיפלומטי ואף סיכון חייו, פיתח פעולת הצלה, שכר ורכש בתים בהם הושיב יהודים בצל הדגל השוודי. הקים ריכוז יהודי שמספר יושביו היה בתקופה מסוימת עד 40,000 איש. וכאשר החל „מצעד המוות" עליו עוד אדבר, ליווה אותו וולנברג כשברשותו מכוניות משא טעונות מזון, רפואות ובגדים. הוא דאג להוציא מהמצעד כל אדם שניתן להדביק לו באיזו דרך שהיא תעודת חסות שוודית. וולנברג הפעיל אף דיפלומטים אחרים בבודפשט ואת הצלב האדום, ולזכותו יש לרשום רבבות ניצולים.

כל אלה עשה איש אמיץ אחד שהיה לו הכח לפעול לפי הכרתו ואמונתו, ופועלו זה מעלה שוב על הלב כבמקרה של המלך כריסטיאן הדני את ההרהור הנוגה — מה רב יכול היה להיות מספר הניצולים גם בארצות ההשמדה אילו נמצאו רבים אחרים כמוהו בין שורות האנשים שהיה בידם לעשות בגלוי ובסתר.

אין תימה בכך שאייכמן פנה בשצף קצף נגד מושיע זה והשגרירות השוודית בברלין התאוננה כי אייכמן הודיע לצלב האדום בבודפשט כי בדעתו לירות „בכלב היהודי" וולנברג. משרד החוץ התנצל בפני השגריר שבודאי לא נאמרו הדברים ברצינות; בחילופי דברים בכתב נאמר שיש להבין את התגובה של אייכמן על רקע פעילותו „הבלתי חוקית" של וולנברג להצלת יהודי הונגריה, ובכדי להניעו מהמשך מאמציו.

הגירושים בוצעו בסודיות; לא נתפרסם עליהם דבר בעתונות וברדיו והגרמנים אחזו באמצעים מיוחדים למניעת פרסום פן תתפשט בהלה בקרב יהודי בודפשט. המגורשים נצטוו בהגיעם לאושביץ לשלוח גלויות ארגעה את העיר „וולדזה", מקום נופש באוסטריה. בגלויות נאמר כי שלום לנשלחים לעבודה. כרגיל הגיעו הגלויות לאחר ששולחיהן כבר עלו באש בכבשניה של אושביץ. כאשר הצלב האדום ביקש לשגר נציגו לא התנגד אייכמן שיהיה נוכח נציג כזה בזמן ביצוע הגירוש, אבל רק לאחר שאותו שילוח יוכן על־ידו מראש, „ליווי השילוח" — כך אמר — „אינו בא בחשבון".

מחתרת חלוצית התארגנה אף כאן ופעולות הצלה ובריחה התנהלו במקומות רבים. אך רבים מהבורחים היו נתפשים בגבולות ונשלחים מיד להשמדה.

הורטי מתערב להפסקת הגירושים

בינתיים הורע מצב הגרמנים בחזית. התקדמותו של הצבא הסובייטי נמשכה, הופעל לחץ על הורטי מצד גורמים שונים לשים קץ לגירושים והוא התאזר עוז והורה בראשית יולי להפסיקם. עד סוף יוני 1944 הספיקו הגרמנים, לפי דו"ח רשמי של משרד החוץ שלהם, לשלוח להשמדה 437,402 יהודים. הצו של הורטי סיכל את התכנית שהוכנה לאמצע יולי 1944 לגרש את כל יהודי בודפשט ביום אחד על־ידי גיוס כל כח האדם שניתן ואפילו עובדי העיריה ונושאי המכתבים. פרטי התכנית עובדו עם אייכמן. הגרמנים חיפשו איזה תירוץ נוח לפעולת בזק כזאת. מנהל לשכת העתונות של משרד החוץ הציע „שיתגלו" חומרי־נפץ בבתי כנסת. ווננמאיר לא קיבל ההצעה בטענה כי בתי הכנסת נמצאים כבר בפקוח חמור של המשטרה ועל כן התירוץ אינו טוב למדי.

אייכמן עוקף את איסורו של הורטי

למרות הצו של הורטי ניסה אייכמן „להמשיך בגירושים. בראשית יולי עשה נסיון להוציא להשמדה משלוח ממחנה קיסטרצה. הדבר נודע לעסקנים היהודים בבודפשט שהתערבו אצל הורטי והאחרון ציווה לעצור את הרכבת בגבול ולהחזירה. משראה אייכמן כך כינסו אנשיו בשנית את כל מועצת הקהילה,

כביכול לשם דיונים, העסיקום בדברי הבל כל היום בכדי להחזיקם שם, ובינתיים העמיסו שליחיו בקיסטרצה כ־1,200 יהודים לרכבת גירוש ושלחוה. העסקנים היהודים הכלואים למעשה בידי שליחיו של אייכמן בשוובנברג, לבם ניבא להם רעות. משששוחררו בשעות הערב נודע להם על דבר הרכבת, והם אצו אל הורטי לבטל שוב את הגזירה. אך הפעם היה כבר מאוחר. הרכבת כבר עברה את הגבול ההונגרי וכפי שמתברר כעת נציגי הקהילה שוחררו רק כשקיבלה יחידת אייכמן הודעה כי הרכבת עושה כבר בבטחון את דרכה אל המוות.

משפגש ויסליצני את פרוידיגר לאחר מכן אמר לו: „וכי באמת חשבת שאייכמן יניח לשוטה הזקן הורטי לשים לאל את רצונו?" גם פעולה זו מוכיחה את יוזמתו השטנית של אייכמן. איש לא תבע ממנו אז פעולה; הורטי לא הסכים להמשיך בגירושים. איש לא יכול היה לבוא אליו בכל טענות שהן אילו נמנע מפעולה והמתין לתוצאות הלחץ הדיפלומטי והצבאי שהפעילו הגרמנים על הונגריה לחדש את השמדה. אבל כשמדובר ברצח יהודים פעל אייכמן מחוץ ומעבר לכל הוראה שהיא.

נשארו שני מכתבים וגלויה אחת שנכתבו על ידי יעקב רייך, שהיה בשני המשלוחים. מכתב אחד כתב לאשתו ממחנה קישטרצה ואת המכתב האחר ואת הגלויה הטיל מן הרכבת שהובילה אותו לאושביץ. בשולי שני הכתבים רשם: „תבורך היד שתשלח כתב זה". נמצאה יד כזאת. המכתב והגלויה הגיעו לאשתו של רייך בבודפסט ובהם כתוב לאמר:

„היום יום רביעי אחר־הצהרים... ארזו אותנו ונוסעים. אלוהים עמכם. מחבק אתכם והרבה נשיקות. אבא".

רייך לא זכה עוד לראות משפחתו. אלמנתו תגיש לכם מכתבו וגלויתו.

לחץ הגרמנים על חידוש הגירושים לא נפסק. היטלר עצמו התערב וציווה על שר החוץ שלו להתרות בהורטי כי גרמניה לא תסבול כל דחיה שהיא בצעדים נגד היהודים וכי עמדת הורטי תמיט אסון על העם ההונגרי. בכדי לסכל כל אפשרות של יציאת יהודים לארצות נייטרליות נקט אייכמן בצעדים עליהם דווח ווזנמאיר למשרד החוץ ב־25.7.44 לאמור:

„...סוכם עם אייכמן כי כאשר יתאפשר חידוש גירושי היהודים מבודפשט יש לעשות נסיון לבצעם במהירות ובתנופה ולהחישם כך שהיהודים הבאים בכלל חשבון להגירה יגורשו אפילו עוד לפני שיהיה סיפק בידם לעשות סידורים פורמליים".

אוסטריה היתה זקוקה באותו זמן באופן דחוף לפועלי ביצורים. תכנית המלחמה הגרמנית הביאה בחשבון קרבות הגנה כבדים באזור זה. ראש עירית וינה בלשקה Blaschko פנה עוד בראשית יוני 1944 לידידו ראש ר.ס.ה.א. קלטנברונר, וביקש הפניית כמה משלוחי מגורשים לביצוע עבודות אלן. קלטנברונר השיב כי נתן הוראות להפנות כ־12,000 יהודים לוינה, שיש

לשמרם במחנות סגורים. הנשים, הילדים והבלתי מסוגלים לעבודה יילקחו „לטיפול מיוחד", קרי: השמדה.

אך לנציגי יהדות הונגריה אמר אייכמן ואמרו מרעיו כי ניתן להציל יהודים „בהובלה לאוסטריה" תמורת כופר כסף. מי שישלם כהלכה יינצל על־ידי נסיעה לשם. אייכמן אמר שיהיה מוכן, כביטויו, „לשמור על הקרח", 30,000 יהודים באוסטריה והמסוגלים לעבודה; משפחותיהם יגורו במחנות על חשבון יהודי בודפשט ותמורת זאת דרש כופר של 5 מליון פרנק שויצריים, דהיינו לפי ערך של 200 דולר לנפש.

15,000 יהודים הופנו לאוסטריה בדרך זו.

בסתיו 1944 ניסה הורטי לחלץ את ארצו מהמלחמה לצד גרמניה, אך הגרמנים שידעו על פעולותיו השתלטו בכח על בודפשט במבצע „אגרוף השריון", עצרו את הורטי וב־15.10.44 העלו לשלטון את סאלאשי, מנהיג צלב החץ. עתה ניתנו היהודים שוב לחסדם של הנאצים. אייכמן אשר עזב את בודפשט כשנפסקו הגירושים לפי הוראת הורטי, חזר לשם ב־18 באוקטובר; הפעולות נגד יהודי בודפשט חודשו במלוא הקצב.

מצעד האימים

כעת בא הסיום של מבצע הרצח האייכמני בפעולה הידועה בשם „מצעד המוות". רכבות לא היו עוד. בינתיים ציווה הימלר להפסיק את כל ההשמדה. אך אייכמן מצא דרך לעקוף את הוראות הימלר. הוא אירגן בעזרת בני בריתו הפשיסטים ההונגרים, מצעד יהודים לעבר אוסטריה, כביכול לשם עבודה באותם ביצורים, אך למעשה בכדי להשמיד. והחשבון היה פשוט: חלשים יפלו בדרך, חזקים יגיעו להקמת הביצורים ויושמדו לאחר מכן. המצעד החל בנובמבר בדרך בת 200 קילומטר, בגשם, בשלג, בקור. הלינה תחת כיפת השמים, או בדירי חזירים; כך הובלו נשים, ילדים וקשישים. מי שהתקשה ללכת — נורה על־ידי המשמר שהיכה והתעלל על כל צעד ושעל בקרבנות. מי שאפסו כחותיו — צנח ומת. מאות אבדו עצמם לדעת או נספו במגיפת טיפוס הבהרות שהשתוללה בין הצועדים. המזון שניתן פעם ביום: מעט מים, מעט לחם. אנשים מתו כזבובים. כל הדרך היתה זרועה גויות. מעריכים את מספר הנופלים בדרך ב־6 עד 10 אלפים. הזוועות הגיעו לכך שאפילו קצינים וחיילים מאנשי הלווי ההונגרי התחילו להתמרד ובקשו כי מוטב שישלחום לחזית. אף התערבותו של סאלאשי, ראש ממשלת הונגריה, להפסקת מצעד המוות לא הועילה.

וכאן אירע דבר מפתיע. הימלר עצמו גער באייכמן על ארגון פעולה זו, ורק אז נפסק מצעד האימים. בינתיים כיתר הצבא הסובייטי את בודפשט ושארית הפליטה של יהדות הבירה ניצלה.

XI. המחנות

מחנות ההשמדה

דברתי כבר על אופיו ומהותו של מחנה הריכוז הנאצי כאמצעי לביסוס הדיקטטורה ולהטלת אימה על המתנגד כדי לשברו או לשכנעו. בגרמניה ובארצות כיבושיה היו מאות מחנות ריכוז, איסוף ומעבר. לגבי היהודים היו כולם מכוונים למטרה אחת: לכלותם. אף אלמלא עברו הנאצים לשיטות השמדה ישירה היו תושבי הגיטאות ומחנות העבודה מתים כעבור־זמן לא רב מהרעבה, תשישות ומגיפות. אך „הפתרון הסופי" לא יכול היה להתמהמה. לפיכך הוקמו מחנות השמדה. גם במחנות אחרים, כמאוטהאוזן, ברגן־בלזן ודכאו, ניספו אנשים לאלפים ולרבבות עקב יצירת אורח חיים מתוכנן שמוכרח היה להמית. אף לגבי מחנות אלה היתה לאייכמן שליטה בנוגע ליהודים ונגיש ראיות לכך. אולם בדברי פתיחה אלה ברצוני להתעכב רק על אותם המחנות המיוחדים הקרויים מחנות השמדה, שהוקמו מלכתחילה לשם ביצוע „הפתרון הסופי", ושמליוני יהודים מצאו בהם את מותם.

הרעיון להשמיד יהודים בגז מרעיל הוזכר על ידי היטלר כבר בספרו „מיין קמפף". הוא כתב שם כי אילו הרעילו במלחמת העולם הראשונה 12—15 אלף יהודים בגזים, אולי היו ניצולים מליון גרמנים. לאחר שרציחות האיינזצגרופן ביריות לא השביעו רצון כפי שנאמר כבר, הועלה רעיון השימוש בגזים נגד היהודים. נסיונות ראשונים נעשו על ידי גלובוצניק בפולין. ואייכמן, שנוכח ביעילות השיטה, אימץ לו אותה לביצוע המשימה שלו של „הפתרון הסופי". הוא אישר זאת לד"ר ווצל מהמיניסטריון לשטחי הכיבוש שהגיש מצדו דין וחשבון רשמי על כך. אייכמן נסע אישית אל גלובוצניק למסור לו כי הנסיונות שנעשו אצלו יופעלו כעת בקנה מדה כולל בתחום סמכותו ובמקומות אחרים. שלח אליו את גינטר עם מומחה לגזים מרעילים. אייכמן סייר עם רודולף הס לבחירת מקום מתאים להקמת מתקני הגז באושביץ, ביקר גם במחנות ההשמדה בטרבלינקה ובהלמנו ובדק יעילותם. השיטה הניחה דעתו והיתה עדיפה בעיניו על שיטת ההמתה ביריות. הוא ומחלקתו עסקו בהשגת הגז Blausaeure הידוע בכינויו „ציקלון E" המורכב ממימן הציאן. בגז זה השתמשו במספר מחנות השמדה. בתחילת 1945, כבר על סף גמר המלחמה, עוד תיכנן אייכמן להשמיד את שארית הפליטה של היהודים בטרזינשטאט במתקני גז שעמדו להיות מוקמים שם ביוזמתו, לאחר שהאחרים כבר חדלו אז לפעול.

עליו רובצת אחריות ישירה לפעולת אותם מחנות איומים לביצוע „הפתרון הסופי". באחדים מהם נעשה עוד נסיון לסחוט מהיהודים כח עבודה ועמל לפני שנשלחו לכליה.

ירשה לי בית המשפט לתאר בקצרה את אשר אירע באותם מקומות, שכולם הוקמו על ידי ה־ס"ס, כשהפעלת ההשמדה בהם בידי ר.ס.ה.א..

מאידנק

מחנה מאידנק ליד לובלין, נוסד ב־1941. תחילה הוכנסו לתוכו שבויי מלחמה ואחר־כך החלו להגיע לשם יהודים מסלובקיה, צ'כיה, צרפת ויוון. גם המחנה התפתח. היו בו יחידות נפרדות שנקראו „שדות". באביב 1942 הותקנו בו מתקני השמדה בגז ושני תנורים לשריפת גויות. בקיץ אותה שנה החלו להגיע לכאן בהמוניהם יהודי פולין.

באביב 1943 הגיע גל המגורשים של יהודי ורשה ומיד החלה גם ההשמדה המוגברת שהגיעה לשיא בנובמבר כאשר ביום אחד הוצאו כאן ביריות להורג 18,000 יהודים.

תנאי החיים במחנה, גם ללא מתקני ההשמדה הישירה, היו מחושבים כך שהאסיר מוכרח היה לגווע, אם ברעב אם במחלה ואם סתם מתשישות כח. המזון היה כ־$\frac{1}{3}$ מהמינימום הדרוש. הלבוש — חשף את האסיר תמיד לפגעי מזג האויר; המגורים — בצריפי אורוה, בכל צריף כ־500 איש ומעלה, שנים על מזרון אחד. העבודה בה הועסקו האסירים עד להשמדתם היתה כשלעצמה אמצעי השמדה ומכוונת להביא את הגוף לכליה. דבר זה הושג גם על ידי אכזריות והלקאה בשעת העבודה וגם על ידי העסקת אנשים בעבודה ללא תכלית כל שהיא.

בגדי האסירים ומזרוניהם היו תמיד מלאי חרקים, כינים ופשפשים. השחפת והטיפוס השתוללו. ריפוי טיפוס נוסח מאידנק — הוצאה להורג בירייה.

החולים היו עוברים סלקציות: מי שהיה מסוגל לרוץ לפני ועדת המיון — הושאר בינתיים בחיים. הכושל — מועבר מיד להשמדה.

בימי גשם וסערה היו האסירים מצווים לאכול בחוץ דווקא. החולים והגוססים נצטוו לשכב בשעת מיפקדים בבוץ ובשלג.

האסירים היהודים היו מובאים ברבבותיהם ישר לתאי הגזים, אפילו ללא רישום ומיון. שער הנשים נגזז, שיני הזהב נעקרו. לאחר זמן נמצאו אישורים ל־9 ארגזים של זהב וכלי ערך שנשלחו ממאידנק לרייך. התמותה במחנה איומה, כ־180 איש ליום. הילדים מתו כזבובים.

וכך היה סדר המיון במאידנק: גברים — ימינה, נשים — שמאלה. ילדים וזקנים — באמצע. אמהות שאחזו בילדיהן הופרדו בהצלפות מגלב. תשמעו עדות על אשה שהחזיקה תינוקה ולא הרפתה ממנו, אז ניגש אליה איש ס"ס, חבט ראשו של הפעוט בקרקע ומסר לאשה גוויתו המגואלת בדם ואמר: „קחי

לך עכשיו את ילדך". היו מקרים שהיו משסעים פעוטות בידים לעיני האמהות המשתגעות מזוועה.

רק במקום אחד במאידנק נהגו בילדים ביד רכה: על מפתן תאי הגזים היו המרצחים נותנים לכל אחד סוכריה.

האסירים היו למעשה הפקר לכל אנשי ס"ס במחנה שיכלו להרגם ולהתעלל בהם כחפצם. בימי ראשון היתה נערכת „ריצה". כל אסיר חייב לרוץ, ומי שאיבד נעל־עץ או כשל בשעת מעשה — נהרג במקום. לפי האומדן הזהיר ביותר, של הועדה הממשלתית הפולנית הושמדו במאידנק לפחות כ־200,000 יהודים.

טרבלינקה

מחנה טרבלינקה הוקם במחוז ורשה, באזור מבודד ליד כפר פולני קטן. המחנה התקיים בשנים 1942 ו־1943. כלי בית, חפצי לבוש ומזוודות התגלגלו שם עוד שנים רבות לאחר שהגרמנים עצמם החריבו את המחנה בנובמבר 1943. עוד אפשר למצוא שם היום בסביבה גבעות חול מעורבות באפר אדם ועצמות.

פה הופעלו כללי ההסוואה עוד על סף המחנה. נבנתה תחנת רכבת מדומה עם כתובות המציינות כביכול מזנון, מקומות מעבר לתחנות אחרות, חדר המתנה, תמרורים וכדומה. הכל היה מחושב להחזיק באשליה זמן רב. בתחנה עמדו כבר אנשי ס"ס. ושוטרים אוקראינים שהיו נוגשים בצליפות מגלב את הבאים למען יצאו מיד מהקרונות. והמפגרים היו נורים במקום.

גם בתוך המחנה גופו נעשה עוד נסיון להסוות, כביכול. החולים, הנכים, הזקנים והילדים היו מועברים לצריף שעליו היה סמל „הצלב האדום" ושהיה מסומן כבית־חולים „לאזרט" (Lazarett). שם היה „חדר המתנה" עם ספות אדומות מרופדות וממנו כניסה למקום אחר בו כבר עמד איש ס"ס שהיה יורה בנכנס בערפו ומפילו יש לבור. כל „הסידורים" הללו נעשו בכדי שהנכנסים הבריאים לתאי הגזים יוכלו להתקדם ללא הפרעה מצד ילדים זקנים ונכים וללא תקלות מצד קרבנות „מפגרים". ל„לאזרט" היו מושלכות גם גוויות אלה שהגיעו כבר מתים בקרונות או שהומתו בתחנת רכבת בבואם.

בתחנה נצטוו הבאים למסור כל הכסף וחפצי הערך שברשותם. כל החפצים של הקרבנות מוינו, תוקנו ונשלחו לגרמניה. ידוע על 203 קרונות של מלבושים בלבד שנשלחו בדרך זו.

לפני ההמתה היו גוזזים לנשים שערן וגוזלים מהמיועדים להרג את שאר רכושם. השער הוכנס בשקים ונשלח לגרמניה. לאחר מכן היו מצווים לגברים להתפשט והיו רודפים אותם אל תוך תאי הגזים במכות ובקתות רובים. וכך

התפשטו. על הקירות התנוססו כתובות: „אל הרופא", „אל המרחץ". משם היו מצווים ליהודים לצאת ערומים או רק כשכתונת לעורם ולהכנס למכוניות אפורות Sonderwagen. בכל אחת מהן מקום ל־80 עד 100 איש, שיובילום „למקום המרחץ". עם הסגר הדלתות החל מרחץ אחר. הופעל מנוע וגז הפלטה מרעיל היה ממית הקרבנות. לאחר שפסקו הקריאות מבפנים וזה המכונית ליער הסמוך ועובדי כפיה יהודים Waldkommando היו מוציאים הגוויות. ולאחר עקירת השיניים וכריתת הטבעות היו מטילים אותן לבורות שהוכנו. אנשי הוולדקומנדו היו עובדים כשרגליהם כבולות בשרשרות. גם אותם היו ממיתים מפקידה לפקידה ובוררים מהמשלוחים עובדי כפיה חדשים.

ההשמדה בחלמנו התחילה בסוף 1941. כמה חדשים לאחר מכן בנו אף כאן משרפות לשריפת גוויות, האפר הוצא, ולאחר טחינת העצמות נקבר בבורות או נזרק לנהר.

באפריל 1943 הפסיק מחנה ההשמדה לפעול והמשרפות פוצצו. אך שנה לאחר מכן נתברר כי המלאכה טרם הושלמה; המחנה הוקם מחדש והותקנו משרפות חדשות. שוב פעלו לפי השיטה הישנה: המתה בגז ושריפת גויות. לאחר כמה חדשים נשלמה מלאכת ההרג והמשמידים פירקו את המחנה, מחו את שרידי הרצח והחלו לחסל את קבוצת עובדי־הכפיה שורפי הגויות שנקראו כעת „זונדרקומנדו". אחדים מהם התנגדו ושנים הצליחו לברוח, והריהם שנים מארבעת הניצולים היחידים של מחנה מוות זה, שנשארו בחיים לספר לעולם את זוועותיו.

בחלמנו הושמדו לפי אומדן זהיר כ־340,000 יהודים, בעיקר מאזורי לודז', פוזנן וורשה, אך גם יהודים מגרמניה, אוסטריה, צרפת, לוקסמבורג והולנד, שעברו את גיטו לודז'.

גם פה נשדדו הרכוש והבגדים. ב־9.1.43 כתב „מפעל עזרת החורף של העם הגרמני" לממונים הגרמנים על גיטו לודז' כי כמה מהבגדים שהועברו מחלמנו לא נוקו כהלכה וממעיל אחד — שומו שמים — לא הוסר אות הקלון. הואיל והבגדים מיועדים למתישבים גרמנים, כך נאמר, הרי שאין לסבול רשלנות כזאת המטיחה חרפה על מפעל עזרת החורף:

"Das Winterhilfswerk damit in Misskredit kommt".

סוביבור

גם סוביבור היתה מחנה השמדה שהוקם בראשית 1942, במחוז לובלין. אף כאן גילו החוקרים הפולנים אחרי השחרור הררי אפר, עצמות ושומן־אדם. גם פה היו תאי גזים ומתקנים לשריפת גוויות. תשמעו ראיות איך התעללו פה התליינים בקרבנותיהם לפני המתתם. אנשים שביקשו לשתות

הם הוכנסו ערומים, כשידיהם מעל לראשיהם, בכדי שאפשר יהיה לדחוס בתא יותר אנשים. אחר כך נסגר הסוגר, הופעל המנוע והגז המרעיל הוכנס והשמיד. משנפתחו דלתות התאים ולאחר שהתפשטו אדי הרעל, עקרו גם פה שיני זהב ואת הגוויות השליכו לבורות. לאחר זמן, הוקמו מתקנים לשריפת גוויות. מעשה באדם שנזרק לבור המתים בעודו חי. הוא הצליח לברוח; האכרים שאצלם ביקש מחסה מסרוהו בחזרה לידי פיקוד־המחנה. אז התעלל בו איש ה־ס״ס קורט פרנץ ולבסוף הרגו בידיו במכות מקל. לפרנץ זה היה כלב גדול וחזק. לפי קריאת „יודה" אולף הכלב להסתער אל אסיר ולנשכו.

היה מעשה במשלוח יהודים מגרודנו שהתנגדו לכניסה לתאי הגזים. אחד אפילו זרק רימון לעבר עוזריהם האוקראינים של המרצחים. מיד נפתחה אש קטלנית והיהודים נרדפו בבגדיהם לתאי ההשמדה. אפשר לקבוע כי מספר הקרונות עמוסים יהודים שהגיעו לשם עלה לפחות ל־7550, שהביא למות לפחות 750,000 איש. פה מצאו מותם מאות אלפים מיהודי ורשה, רדום, צ׳נסטוחובה, קלצה, ביאליסטוק, יהודים מגרמניה, אוסטריה, צ׳כיה, בולגריה ויוון. גם זקנים מטרזינשטאט הופנו לכאן להשמדה.

בטרבלינקה נעשו בחשאי הכנות למרד. הרוח החיה בארגון זה היה הרופא ד״ר חורונז׳צקי שהגרמנים גילו אצלו סכום כסף מיועד למורדים. הרופא ידע את הצפוי לו עקב הגלוי ומיד בלע רעל. אז עשו המרצחים נסיונות נואשים להחיותו למען יוכלו לרצחו בעינויים. פרנץ שיסע פיו בסכין ושפך מים לגרונו והחל לקפץ במגפיו על בטנו. אך ד״ר חורונז׳צקי כבר היה מת ותליני ה־ס״ס יכלו רק לשפוך חמתם על גוויתו הקרה.

סידורי המרד נרקמו בכל זאת בחשאי. כמה אסירים התלכדו, הצליחו איך שהוא לגנוב מעט נשק וב־2 לאוגוסט 1943 תקפו את השומרים מאנשי ה־ס״ס ומהאוקראינים. על אף אש קטלנית הצליח מספר אנשים לפרוץ את גדר התיל ולברוח. בין המתקוממים היה גם רודולף מסריק, כנראה בן אחיו של תומס מסריק הגדול, שמאהבתו לאשתו היהודיה הלך אחריה למחנה המות. המתקוממים העלו באש חלק ממתקני המחנה ובברחם ביערות עוד התעכבו רגע להסתכל אחורנית ולראות את בית המטבחיים הגדול עולה בלהבות.

בכך החל גם חיסולו של המחנה שפעולתו הופסקה בנובמבר 1943. הגרמנים חרשו את כל השטח והושיבו על גוויות היהודים מתישבים אוקראינים.

חלמנו

חלמנו או קולמהוף, בסביבת לודז׳, הוקם מראש כמחנה השמדה בלבד. שם לא העסיקו אנשים, ולא רתמו אותם לעבודה. שם המיתו אותם מיד. למובאים היה מודיע מפקד ס״ס כי מוליכים אותם לעבודה אבל לפני צאתם לדרך צריכים הם להתרחץ ואת הבגדים למסור לחיטוי. הם היו מובלים לבנין בו

מים הובלו לבית־כסא ציבורי ונמרחו בצואה. גם פה תשמעו על שיסוי כלבים שהיו קורעים בני אדם לגזרים, על מיפקדי עונשין כשאנשים נצטוו לעבור בין שורות אנשי ס״ס ואוקראינים המצליפים על האומללים בשוטים.

לכאן היו מגיעים משלוחים גדולים ולפי הערכה של השלטונות הפולנים הושמדו בסוביבור לפחות רבע מליון יהודים.

גם פה הופשטו הגברים והנשים ערומים והובלו לתאי הגז בשורות עורפיות ארוכות. גם פה נורו הזקנים והילדים לחוד כדי שלא „יפריעו" לצועדים לתאי הגזים.

סוביבור היתה קברם של יהודים מפולין, מהולנד, מצ׳כיה, מאוסטריה ומצרפת. גם פה נשדד הרכוש, נעקרו שיניים, נגוזו שערות.

גם סוביבור ראתה את מרד הנדכאים. באוקטובר 1943 התקומם מספר פועלים יהודים שהועסקו במחנה, הצליחו להשתלט על נשק, הרגו מספר אנשי ס״ס וכמה מאות אסירים ברחו ליערות. אחרי המרד חיסלו הנאצים את המחנה, הבנינים פוצצו והגרמנים נטעו יער על קברות קרבנותיהם.

בלזץ

מחנה ההשמדה בבלזץ בדרך שבין לובלין ללבוב, הוקם בחורף 1941. הצריפים והמבנה היו מוכנים לפעולה בסוף פברואר 1942. לכאן הועברו יהודי לובלין והסביבה, יהודי מזרח ומערב פולין. כאן הומתה יהדות גליציה, אך גם רבים מיהודי ארצות אחרות.

הרכבות היו מגיעות לבלזץ, כמו למחנות אחרים, כשכבר רבים מהמגורשים נפחו נשמתם בדרך, מצמא ומתשישות. המשלוחים הכילו בין 10—60 קרונות כל אחד. אתאר נא משלוח אחד כזה שהגיע מלבוב ובו 6700 איש. אנשי ה־ס״ס והאוקראינים, עוזריהם, כבר מחכים בתחנה.

ועתה התאור: „דלתות הקרונות נפתחות והאנשים נצטוו לצאת בהכאות מגלב, ברמקול ניתנות הוראות; הכל מצווים למסור את חפציהם ומלבושיהם, גם קביים ומשקפיים... כל חפצי ערך וכסף נמסרים באשנב של „דברי־ערך"... הנשים והנערות פונות אחר כך לספר המוריד להן בשתי תנועות מספריים את שערן שנאסף בשקים של תפוחי־אדמה... אחר כך מתחיל המצעד. מימין ומשמאל גדרי תיל ומאחור עשרות אוקראינים עם רובים... גברים, נשים, נערות, ילדים, תינוקות, אנשים חסרי רגל, כולם ערומים כביום הוולדם, עוברים בסך. בפנה, לפני הכניסה לבנין עומד איש ס״ס מחייך ומודיע בקול חלקלק: „לא יקרה לכם כל דבר רע. עליכם רק לנשום עמוק, זה מחזק את הריאות, האינהלציה דרושה

כאמצעי חיטוי׳. הוא נשאל מה יקרה לנשים ומשיב כי הגברים יצטרכו כמובן לעבוד בבנין כבישים ובתים. הנשים לא תעבודנה, הן תוכלנה את תרצינה, לעזור במטבח או בעבודות בית... אצל כמה אנשים מהבהב זיק תקוה המספיק לכך שיצעדו ללא התנגדות לתאי המות. הרוב יודע בבטחה את גורלם. הריח הנורא השורר בכל — מגלה כבר את האמת. אז הם עולים במדרגות קטנות ורואים כבר את המציאות. אמהות מחרישות מחזיקות תינוקות ליד החזה, ערומות, ילדים מרובים בני כל הגילים, ערומים. הם מהססים, אך הם מתקדמים לעבר תאי המות, רובם ללא אומר ודברים, נדחפים על ידי העומדים מאחור, נרדפים על ידי המגלבים של אנשי ס״ס. אשה כבת ארבעים מקללת את ראש המרצחים ואומרת כי דם ילדיה יחול על ראשו. קצין הס״ס וירט מצליף לה בכבודו ובעצמו חמש הצלפות מגלב בפנים והיא נעלמת בתא הגזים. רבים מתפללים... אנשי ה־ס״ס דוחסים אנשים לתאים. ,למלא היטב׳ מצווה וירט. האנשים הערומים עומדים האחד על רגלי חברו. כ־700 עד 800 איש על כ־25 מטרים מרובעים. הדלתות נסגרות. האחרים מהמשלוח מחכים ערומים... גם בחורף הם מחכים ערומים... אבל הדיזל אינו פועל... עוברים 50 רגע, 70 רגע... האנשים בתאי המות עומדים. שומעים את בכיים. ס״ס שטורמבנפיהרר פרופסור ד״ר פפנשטיל מרצה להיגיינה באוניברסיטת מרבורג אומר: ,ממש כמו בבית הכנסת׳... רק אחרי שתי שעות ו־49 דקות מתחיל הדיזל סוף סוף לפעול. עוברים 25 רגעים. רבים כבר מתו. רואים זאת דרך האשנב הקטן. אחרי 28 רגעים נותרו עוד אחדים בחיים. אחרי 32 רגעים מתו כולם... מהצד השני פותחים פועלים יהודים את הדלתות... המתים עומדים כעמודי בזלת כי לא היה להם לאן ליפול. גם בשעת המוות ניכרות המשפחות עומדות צמודות זו לזו כשאחד לוחץ את ידי השני. רק בקושי אפשר להפריד הגוויות כדי לפנות מקום למטען הבא. זורקים הגוויות הכחולות, מכוסות זיעה ושתן.. ביניהם תינוקות, גוויות ילדים. אך אין פנאי! שני תריסרים של פועלים מתעסקים בפיות המומתים שפותחים אותם בווי ברזל. והפקודה היא: ,שנים עם זהב — שמאלה, בלי זהב ימינה. אחרים מחפשים בחלקי גוף מוצנעים אחרי זהב ויהלומים... וירט מורה על קופסת שימורים מלאה ואומר... ,הרם נא וראה הרבה זהב׳...״

כך זה פעל בבלזץ ובמקומות אחרים. על פתח תאי הגזים היה כתוב: כאן מרחץ וסידורי אינהלציה.

בשנת 1943 הפסיקו הגרמנים את הפעולות בבלזץ והחלו גם כאן לטשטש את עקבות הפשע. עוד לפני כן הוצאו הגוויות מהקברים ונשרפו במדורות אש. היהודים שנשארו מקבוצות הפועלים אשר עסקו בהעלמת העקבות, נשלחו להשמדה בסוביבור. צוות ה־ס״ס נשלח ליוגוסלביה להלחם בפרטיזנים.

המולך הנאצי בלע בבלזץ למעלה מ־600,000 קרבנות יהודים.

אושביץ —
בית חרושת למוות

ועתה לגדול ולאיום במחנות ההשמדה — א ו ש ב י ץ, זה בית החרושת למוות למליונים, שיונצח בדברי ימי אנוש כסמל של זוועות וקלון.

אושביץ, אושבינצ׳ים בפולנית, היא עיירה קטנה מערבית לקרקוב, זהו מקום קטן שקופח בידי הטבע, מקום ביצות וגבעות חול, ערפילים ורטיבות, קדחת ומים רעים. שם הוקם מחנה זה, בידיעה ברורה כי בית מטבחיים יהיה. לצוות השומרים בני ה־ס״ס נאמר כי במים בלתי רתוחים אסור אפילו לשטוף כאן את הפה. מחנה הריכוז העצום הקיף 39 שלוחות, בהם מחנות משנה, Nebenlager, מחנות חוץ Aussenlager מחנות עבודה Arbeitslager, מחנות לוואי Zweiglager. בסוף 1941 היה באושביץ מקום ל־18,000 איש, ב־1943 היה כבר מקום ל־30,000. אך הושמדו שם לפי הודאתו הראשונה של מפקד המחנה רודולף הס, כ־2½ מליון נפש ומתו בו במחלות, ברעב ובעינויים כחצי מליון נוסף. לא הובילו לשם יהודים בלבד. היו גם רבים אחרים שמשטר הרשע החליט לענותם בעבודה ולהמיתם כגון אלפי שבויים סובייטים, צוענים, מתנגדי המשטר מארצות אחרות. כאלה היו כמה רבבות. אך היהודים הובלו לכאן במליונים.

המחנה וסניפו — ב י ר ק נ א ו הוקפו גדר תיל שגובהה 4 מטר, בה הועבר זרם חשמל במתח גבוה. כל הנוגע — מת. לאורך הגדר — מגדלי תצפית ובהם אנשי ס״ס חמושים במכונות יריה. בלילה האירו זרקורים את פנים המחנה.

היו משלוחים שונים. לעתים הועברו היהודים ישר לתאי ההשמדה העצומים. לעתים נעשתה אקציה: המסוגלים לעבודה הוצבו למחנה העבדים והאחרים — נשלחו למיתה. העובדים הועסקו באי.גה.פרבן, במפעלי חימוש של קרופ שנקראו כאן אוניון Union, ייצרו חלקים של רימוני־יד וכן במפעלים אחרים, במכרות, בשדה וביער. פיקוד המחנה היה מקבל מהמפעל שהעבדים נמסרו לעבודה 6 מרקים ליום, על החזקת האסיר הוציאו 30 פפניג. לפני המוות עוד נעשה עסק בזיעת אפיו של היהודי. אך העבודה הבטיחה את החיים. לכן השתדלו האנשים להיראות בריאים, להזדקף, להבליט חזה כחוש, להרים ראש, להעמיד פנים כי שלום להם. אחרת היה ד״ר מנגלה בשעת הסלקציה מטה אצבעו שמאלה. והטיית אצבע זו היה פירושה — מוות. בסלקציות כאלה נגזר גורלם של 500 איש תוך רבע שעה. מי שסווג כבלתי מסוגל לעבודה הועבר למקום מיוחד ושם ציפה להשמדה. אם זו איחרה לבוא יום או יומיים לא טרחו כלל להאכיל בינתיים את האומללים.

הרשות השולחת: אייכמן

בכרטיסי הרישום של האסירים היהודים שנמצאו נכתב מי שלחם לכאן — נגיש לכם כרטיסים אלה: מחלקה IVB4 של ר.ס.ה.א. ועוד נשמע ראיות לכך כי לגבי היהודים כאן היתה לאייכמן שליטה מוחלטת. הגז המרעיל הגיע מכמה מפעלים גרמניים. נשארו לפליטה אחדים מהחשבונות בעד הגז ונגיש אותם לבית המשפט. לכאורה חשבון רגיל בעד סחורה: מקום האספקה אושביץ. המצרך: 13 ארגזים של ציקלון ב', המכילים 195 קילוגרם גז ציאני. המחיר — 975 מרק. ששה קילוגרמים מחומר זה הספיקו להשמדת 1500 איש. חשבון אחד כזה פירושו מוות בטוח ל־42,500 איש.

אייכמן היה באושביץ, הוא ראה את הנעשה שם. הוא ניצח על המלאכה. הוא נתן הוראות איזה משלוחים ילכו להשמדה מיד ואיזה יישמרו להשמדה לאחר זמן, בעיקר לאחר שיכתבו גלויות „מרגיעות" לטרזינשטאט ולמקומות אחרים. הוא גם טיפל בשוד העצום של הרכוש אשר נמשך על פתחו של גיהנום זה. הגזל הגיע לממדים עצומים. היהלומים שנשדדו נמכרו בשוויץ והשפיעו לפי דברי אייכמן על כל שוק אבני־החן השוויצרי, לפי דברי עד אחד, חפצי הערך בלבד שנשדדו עלה שווים על מיליארד מרק. מחסני החפצים העצומים של הנידונים למות נקראו כאן „קנדה", אולי שיבוש המלים „אין פה איש — Keiner da", והועסקו בהם מאות אנשים. נגיש לכם דו"ח על משלוחי חפצים אלה לגרמניה הנאצית. במשך 47 יום בין 1.12.44 לבין 15.1.45 נשלחו מאושביץ לגרמניה 99,922 מערכות של בגדי ילדים, 192,652 בגדי נשים ו־22,269 חליפות גברים. ולאחר שאושביץ כבר נפלה בידי הצבא הסובייטי נמצאו כאן עוד מאות אלפים של בגדים ומערכות בגדים, רבבות זוגות נעלים, ערימות עצומות של מברשות גילוח, של אברים מלאכותיים ומשקפיים. נראה לכם את התמונות תראו אותן במו עיניכם.

הוצאה להורג באושביץ

ההוצאה להורג נעשתה באושביץ בכל הדרכים: ביריות, בתליה, במכות, אך בעיקר בתאי הגזים העצומים. גם פה נפגוש הכתובות: חדר רחצה וחיטוי — Wasch- und Desinfektionsraum. לכל תא כזה הוכנסו 2,000 איש, לשם „מקלחת". המקלחת היתה זרם גז מרעיל שהשליכו אנשי ה־ס"ס במו ידיהם.

בית חרושת המות פעל ללא הרף. השמדת 2,000 איש נמשכה 25 רגעים. לאחר מכן — הועברו הגויות לאחת מארבע המשרפות הענקיות. וכשלא היה מקום במשרפות היו שורפים הגויות בחוץ.

גם פה נגזז שער, נעקרו שניים וטבעות. כאן הועסקו כ־40 איש בטיפול בשניים בלבד ויום יום היו מתיכים קילוגרמים של זהב, לעתים עד 12 קילוגרם ליום. אפר הקרבנות נקבר תחילה בבורות ואחר־כך הושלך אל נהר הויסלה.

כאן נערכו נסיונות רפואיים על בני אדם כאילו היו אלה שפני נסיון. לנשים חתכו חלקים מחלקי מין או הקרינו האברים בקרני רנטגן, עד שהאומללות התעוותו במכאובים לפני מותן. לגברים עקרו אשכים; ניסו השפעת זריקות נפט ובנזין על עור האדם, השפעת חומרים כימיים על כושר ההתנגדות הנפשית. באושביץ קשור גם אוסף שלדים של שטרסבורג שנמצא שם כשנכנסו לתוכה החיילים של בנות הברית ב־1944. אנו נוכיח כי לפי הוראת אייכמן „סופקו" 115 מאסירי אושביץ להמתה במחנה נאצוויילר בגרמניה כדי ששלדיהם יישלחו למחקר אנטרופולוגי במכון לחקר האבות של ה־ס"ס (Ahnenerbe) אשר ביקש גולגלות של „קומיסרים קומוניסטים יהודים". נשתמרו המכתבים ונגישם לבית המשפט.

האסירים שהובאו למחנה ולא נועדו להשמדה מידית היו עוברים „קרנטינה", שם היו גורמים לסלקציה ראשונה בין האסירים, על־ידי הרעבה ועינויים. לעתים היו אנשים כלואים בקרנטינה ימים ושבועות; הם שכבו שם אלפי איש, באורוות סוסים, לעתים קרובות לא היה מקום באורוות והאנשים הושארו בחוץ, בחורף בשלג ובבוץ. היו נערכים מיפקדים כשעצורים נצטוו לעמוד מערב עד צהרים ללא נוע, לשיר לפי צווי הקפוס, לעשות „התעמלות" מחרידה של זחילה, קימה וגלגול.

יום העבודה במחנה העבודה היה מתחיל ב־4.30 בבוקר. לצלילי תזמורת המחנה היו העבדים יוצאים לעבודה וחוזרים בערב, תשושים, פצועים ונושאים עמהם את חבריהם שהומתו על־ידי השומרים.

הנאצים מביאים לאירופה קניבאליזם

שיטת העונשין של אושביץ לא היתה מביישת את הברברים האכזריים ביותר בהיסטוריה. מלקות על גוף ערום היו עונש קל יחסית. שם נשפכו מים באזני אנשים, שם עקרו צפרניים, שם הרעיבו אסירים עד שיצאה דעתם. בבונקר של נידונים לעינוי רעב נמצאו פעם אסיר מת ולידו אסיר שני רכון

עליו — מת אף הוא — לאחר שהספיק לעקור מגופו של הראשון את הכבד וכך פגע בו המות כשהוא טורף כבד־אדם. על תופעות כאלה נשמע גם ממחנות אחרים. תרומת הנאצים לתרבות אירופה היתה החזרת הקניבליזם במאה ה־20.

הרעב שלט באושביץ בכל. האסירים קיבלו שליש מהמזון הדרוש לתזונת אדם. לכן מתו עוד אחרי השחרור מאות רבות של ניצולים מתשישות ותת־תזונה.

הגרמנים ניסו לטשטש פשעיהם ואף להעלים זכרו של הגיהנום שהקימו. שריפת הגויות בקרמטוריום החלה ב־1942 לפי הוראה שהעביר אייכמן באמצעות שטנדרטנפיהרר בלובל למפקד אושביץ. אחר־כך, לקראת פירוק המחנה, שינו את שמות המקומות, הפכו את הקרמטוריום למקלט נגד התקפות אויר, חיסלו את המשרפות, הפכו צריפים של הוצאה להורג למרפאות מדומות, העלו באש את המסמכים והספרים. במהלך החיסול בראשית 1945 שרפו בצריף אחד כל האסירים החולים ששכנו שם. חלק מהמתקנים פוצץ. אסירים אחרים פונו במסע רגלי איום מערבה.

הנאצים האמינו כי פשעם לא יתגלה וכי סודם ישאר כמוס. אך סוד הזוועות נחשף ומוטל עלינו כעת לקיים את צוואתה של משוררת אלמונית שכתבה ערב הוצאתה להורג באושביץ:

„...אין עוד תקוה בלובן גולגולת
בין חוטי־תיל, מתחת מפולת,
ואפר שלנו לאפרים
נזרה מתוך הכדים השבורים.

— — — — — — — — — — —

אך חילנו יצא, קרקפת ולסת
ועצם אל עצם, שורה באין חסד,
הרדופים־הרודפים נצעק בפניכם:
ההרוגים תובעים דין מידכם!"

א. העולם היהודי אשר שקע

מקומה של יהדות אירופה בתרבות העולם

חמת־פתנים זו של השמדה ורצח על ראש מי ניתכה?

אנו נוכיח כי עם ישראל שיכל מליונים רבים, בודאי כששה מיליון נפש. אך לא היתה זו בלבד השמדת למעלה משליש במנין, היה זה גם כליון לאותם הקיבוצים היהודיים שמבחינת השראה ותודעה לאומית, כח יצירה, גנזי תרבות ורוח, דביקות בעם ישראל וערכיו היווה גם את רוב בנינה של האומה. אמונתם של הנאצים כי אם יצליחו להעביר יהדות זו מן העולם ינצחו בקרב נגד היהדות — לא היתה מחוסרת־יסוד. בחסדו של שר האומה שלא רצה בכליונה והותיר לה לפליטה את היהדות שמעבר לים ואת הישוב העברי בארץ, והודות לכך שנותרו כמה מאות אלפים אודים מוצלים מאש, אשר שמו פניהם למולדתם לבנות כאן חייהם מחדש, לא עלה זממו של הצורר בידו.

מבחינתה של אירופה הושמד לאום שישב בה החל מהמאה השניה לפני הספירה והיה חלק מן ההווי שלה, עליו כתב ההיסטוריון א. ל. פישר בהקדמה לספרו „דברי ימי אירופה":

„כאשר זרחה שמש הסובלנות הדתית במרכז ומערב אירופה ניתנו שם ליהודים זכויות אזרח. היהודים פרעו למדינות הנוצריות בשפע על מידה זו של הכנסת אורחים, על־ידי תרומה רבת־אצילות לאמנות, למדע ולספרות".

מבין 257 מקבלי פרס נובל במשך היובל הראשון של המאה הזאת היו 34 יהודים, ביניהם 12 שגורשו על־ידי הנאצים. לא אמנה כאן את כל גדולי היהודים שבאו מהארצות אשר היטלר הניח ידו עליהן. מספיק להזכיר גאוני עולם כאלברט איינשטיין וזיגמונד פרויד, כימאי כפריץ האבר, פילוסוף כהנרי ברגסון, ביולוגים כפאול ארליך, אליהו מצ'ניקוב, אף הוא ממוצא יהודי, או את הפיסיקאי נילס בוהר, את הפיזיולגים אוטו ורבורג וארנסט בוריס חן, את הוגה הדעות מרטין בובר, משפטנים כלאוטרפכט, ברנדייס וקלזן, סופרים כאמיל לודויג, סטפן צוייג, פרנץ קפקא, פרנץ ורפל, יעקב וסרמן, מקס

ברוך, ליון פויכטונגר, אמני פיסול וציור כאנטוקולסקי, שאגאל, מודליאני ומקס ליברמן, אמן־במה כריינהרט, מוזיקאים כהוברמן ורובינשטיין, ליד מאות מאות אחרים, בכדי לתת ביטוי חלקי לתרומה לתרבות העולם שנתן הקיבוץ היהודי באירופה בשנים האחרונות.

העם היהודי בגרמניה באספקלריה היסטורית

היחסים בין היהדות לבין גרמניה הם פרק טראגי בדברי ימי אנוש. המעיין ב„ספר הדמעות" של ברנפלד, היא מגילת מעשי הפורענויות שירדו על עם ישראל, יווכח כי אשכנז היתה הארץ בה הירבה היהודי לסבול יותר מבכל מקום אחר. ואף על פי כן התרפק עם ישראל על גרמניה בחיבה יתרה; את שפתו העממית, האידיש, יצר לפי מתכונת השפה הגרמנית ושפה זו לקח עמו לכל ארצות התפוצה, לפולין, לרוסיה ואף מעבר לאוקינוס. בשפה הגרמנית נוצרו היצירות הציוניות הקלאסיות של הרצל, בה דיברו בקונגרסים הציוניים, בה נכתבו ספרי־מופת של היסטוריה ומחשבה יהודית. היהודים התערו גם בארצות אירופה אחרות ותפשו גם בהן מקום כבוד; אך בשום מקום הם לא עשו כן בדורות האחרונים בדביקות ובהתלהבות כמו בגרמניה. קרל מרקס ופרדינגד לסל יצרו את הסוציאליזם הגרמני שפרץ ועבר לכל העולם. תלמידם אדוארד ברנשטיין יצר את הסוציאליזם הרפורמיסטי.

יהודי גרמניה קמו בלהט פטריוטי להתגייס לצבא, בפרוץ מלחמת העולם הראשונה; הפילוסוף הישיש הרמן כהן יצא מעבר לדוכן האוניברסיטה שלו והטיף למאמץ עליון למען גרמניה. פריץ האבר התמכר בכל לב לשרותים הכימיים והמציא את סינטזת־האמוניום שעזרה למאמץ־המלחמה הגרמני. יהדות גרמניה התגאתה בכל חייל וקצין שקיבל אות הצטיינות. לאחר המפלה נרתמו היהודים לבנינה של המדינה מחדש. ואלטר רטנאו היה לשר הכלכלה ואחר־כך לשר החוץ הגרמני ופעל גדולות למען המדינה. היהודי הוגו פרויס, שר הפנים, הכין את הטיוטה של חוקת ויימר, אחת החוקות המתקדמות ביותר באירופה. אך כל אלה רק העלו את חמתם של הנאצים. רטנאו נפל בידי קושרים לאומנים. תרומתם של היהודים לחייה של גרמניה הוקעה על ידי הנאצים כזמורת־זר שיש לעקרה והפכה למטרה מקובלת במערכת השיסוי שלהם.

יהדות אירופה — לב האומה

מבחינה יהודית היתה יהדות אירופה ערב השואה לב האומה כולה. שם היה מקור חיוניותה. רוב רובם של גדולי הרוח ומנהיגי היהדות שם ישבו או משם באו. שם היו גדולי התורה, יורשיו של הגאון רבי אליהו מוילנה בישיבת וולוז'ין רבת התהילה, שם התקיימה ישיבת סלובודקה, בפרברה של קובנה, והמשיכה את מסורת הלמדנות הליטאית ברוחו של רבי יצחק אלחנן. משם באו הרב קוק, ו„החפץ חיים", משם צמחו חוזי המדינה, מעצבי הלאומיות היהודית, מנהיגיה, הוגיה וסופריה. זאת היתה היהדות שנתנה לעם בדורות האחרונים את הרצל ונורדאו, את אחד העם ואת פינסקר, את ביאליק, טשרניחובסקי, שלום עליכם ושניאור, את וייצמן, בן־גוריון וז'בוטינסקי. משם יצאו חלוצים־נחשונים בחתירתם לארץ, בני העליה הראשונה והשניה, מניחי היסודות להקמת המדינה, משם באו החולמים והלוחמים, מעצבי אורח חייו, מחשבתו ודמותו של היהודי החדש, אישים כא. ד. גורדון, ברל כצנלסון, קורט בלומנפלד ושמריהו לוין ורבים, רבים אחרים.

הזכרתי רק אישים אחדים, בודאי פסחתי על רבים רבים הראויים להזכר ואין זה, חלילה, מחמת זלזול בהם.

המליונים שהושמדו הם שחיכו למדינה יהודית ולא זכו לראותה. בגולה שהושמדה צמחה בין שתי המלחמות התופעה המופלאה של תנועת הנוער היהודית, חדורת האידיאלים הלאומיים והסוציאליים, חבריה — אודים בוערים של להט ואמונה, טהורי־לב וגוף, שציון היתה נשמת אפם.

מרכזי היהדות שאינם עוד

נחרבו קהילות עתיקות יומין שאזכיר שוב רק לשם הדגמה אחדות בלבד: אמסטרדם המפוארת, מקום מחבוא והצלה לאנוסי ספרד, בה שכן ר' מנשה בן־ישראל, בה יצר וחי ברוך שפינוזה. אבדה קהילת פראג שהיתה קיימת מאז המאה העשירית, על בתי הכנסת המפוארים שלה, עירם של המהר"ל ושל בעל „הנודע ביהודה". הושמדה קהילת ברלין רבתי — עירם של משה מנדלסון ועזריאל הילדסהיימר, עלה הכורת על קהילת וינה, אף היא בת למעלה מאלף שנים, בה חי, יצר ופעל תאודור הרצל. נעלמו ואינם מרכזי ישראל המפוארים בפולין ובראשם קהילת ורשה המעטירה, מרכזה של יהדות פולין,

ספוגת תרבות יהודית ואנושית, עירם של י.ל. פרץ, נחום סוקולוב ודוד פרישמן. שקעה וחרבה יהדות לבוב, מרכז מפואר של תורה והשכלה, מוקד של חינוך יהודי ואהבת ישראל, ערישתם של מנהיגים ומורי־דרך לעם, עירם של בעל „טורי הזהב" ושל שי"ר. אפילו בית העלמין העתיק שלה, שהיה כשלעצמו רישום של היסטוריה יהודית — חולל, פורק ואיננו. נמחתה קהילת לודז', עיר של חרושת ומלאכה, של תבונת־כפיים יהודית ביחד עם תרבות עברית עשירה. שקעה ואיננה וילנה, זו ירושלים דליטא, עירו של הגר"א, רבת התורה, החכמה והלמדנות, זו שמשוררה היהודי אמר עליה: „עיר של רוח ותמימות, עיר שקועה בהרהורים", זו שממנה יצא הש"ס המפורסם לכל תפוצות ישראל. אבדה יהדות קרקוב, עיר של השכלה ודעת, עירם של היהודים שמזגו בקרבם מזרח ומערב, עירו של הרמ"א, בעלת מסורת נפלאה של השכלה ותרבות. אינה עוד קהילת קובנה — זו שחי ופעל בה ר' ישראל סלנט. הושמדה יהדות אודסה, מקור מחצבתם של ביאליק, מנדלי מוכר ספרים ואחד העם. הושמדה יהדות קיוב שעמדה בגאון בפני עלילת הדם במשפט בייליס. אבדה קהילת סלוניקי עתיקת היומין, שישבה שם כאלפיים שנה, עירם של ניצולי ספרד ופורטוגל, בה גדלו יהודים למדנים וגדולים בתורה ליד יהודים חזקי־שרירים ובריאי־גוף, עירם של ר' משה אלמוסנינו, ושל אנוסי הדונמה. עברה מהעולם קהילת ברטיסלבה, היא פרסבורג, השומרת הקנאית של תורה ומצוה, עירו של החת"ם־סופר. נעלמה קהילת בודפשט, שיהודיה ישבו כה כנראה עוד לפני בוא המגיארים, עיר ואם בישראל, שכמה מגדולי היהדות ממנה יצאו.

חרבה העיירה היהודית במזרח אירופה ודרומה, ה„שטעטל", אותה פאר שלום אש. זה מקום משכנם של רבבות אלפי ישראל, שבכל אחת מהן בית מדרש ובית הכנסת־אורחים, מאגר של למדנות, של אהבת ישראל, בה נשמרה הרוח היהודית עד הדור האחרון, זו שומרת המסורת של חיי משפחה יהודיים בבית הקטן עם המעקה — „הגנקל" הטיפוסי, אשר כל הרוחות המנשבות בעולם לא יכלו לה, זו נוצרת הגחלת של תורה ומסורת וצפיה לביאת המשיח — היא איננה עוד.

הלכה לאיבוד ציביליזציה שלמה בעלת אורח חיים, צביון ואמונה מיוחדים. נמחו סימני דרך של ההיסטוריה היהודית. הפגיעה היתה בלבו של עם ישראל. אדולף אייכמן ידע את אשר זמם: אם יצליח להשמיד יהדות זו — ישמיד את היהדות כולה. האחרים, כך קווה, יכלו או יתבוללו מאליהם.

בחסדו של צור ישראל שהותיר לנו שריד, העצה שיעץ אייכמן הופרה והדבר שדיבר — לא קם עד תום.

XI. אישום וראיות

אשמתו של אדולף אייכמן היא בייזום, בתיכנון, באירגון ובביצוע הפשעים המפורטים בכתב־האישום. אנו נוכיח את אשמתו כמתכנן, יוזם, מארגן ומבצע הפשע הקרוי „הפתרון הסופי לבעיית היהודים", את חלקו הישיר בביצועה של תכנית נפשעה זו, וכן את חלקו כממונה, מכוון ומפקד הביצוע, את חלקו כשותף ומסייע לביצוע התכנית על־ידי אנשים אחרים. הוא היה עמוד תווך בקנוניה הפלילית להשמדת העם היהודי כולו או חלקו, הוא שותף לפשעיהם של אנשי ס"ס, ס"ד, הגסטאפו, ובתוך זה אנשי ה„איינזצגרופן", מפקדי משטרת הבטחון, קציני ס"ס ומשטרה בכירים, שליחיהם, שלוחותיהם, פיקודיהם ועושי דברם בכל פעולות הרצח, השוד, העינויים והרדיפות כמפורט בכתב־האישום.

אנו נוכיח כי כל מעשיו אלה עשה אייכמן מתוך כוונה להשמיד את העם היהודי, השמדה גמורה או חלקית.

אנו נוכיח כי מעשיו הם פשעים כלפי העם היהודי, פשעים נגד האנושות ופשעי מלחמה, כמוגדר בכתב־האישום.

אנו נוכיח אף את העבירות שביצע הנאשם כלפי בני עמים אחרים.

לביסוס האישום נביא חומר ראיות רב בכתב ובעל־פה. אומר מיד כי הארכיון המרכזי של הגסטאפו ובתוך זה ארכיון מחלקתו של אייכמן, אינם ברשותנו ולא נתגלו בפומבי עד היום. אולם מצוי חומר דוקומנטרי למכביר בארכיון העצום של משרד החוץ ומשרדים אחרים של הרייך הגרמני, בהתכתבות הנאשם ושותפיו לפשע עם משרדים אלה, במשרדי משטרת הבטחון ומשרדים רשמיים אחרים בערי גרמניה ובארצות שנכבשו, וכן תעודות ודו"חות שנתפרסמו על־ידי מוסדות ממלכתיים לתיעוד ולחקר פשעי הנאצים כגון אלה שבפולין, בהולנד, בצרפת, בדנמרק ובבלגיה. מצוי חומר רב בפרוטוקולים של בתי המשפט השונים שדנו פושעי מלחמה נאציים בנירנברג ובארצות שהשתחררו. כן נשתמרו מסמכים בידי אנשים שונים, רבים נמסרו לנו.

יופיעו עדים שנפגשו עם אייכמן בשעת מעשה ואחרים שיספרו על פעולותיו ופשעיו כפי שחזו אותם מבשרם ויעידו על מה שראו ושמעו בתקופת השואה. השמדת מליונים של יהודים פירושה השמדת מליונים של עדים שיוכלו למסור על מראה עיניהם, משמע אזניהם וסבל גופם.

נשתדל לפי מידת יכולתנו להציג בבית המשפט את אשר עולל אדולף אייכמן לעם היהודי, אך לא נוכל להוכיח גורלה של כל קהילה או השמדתו

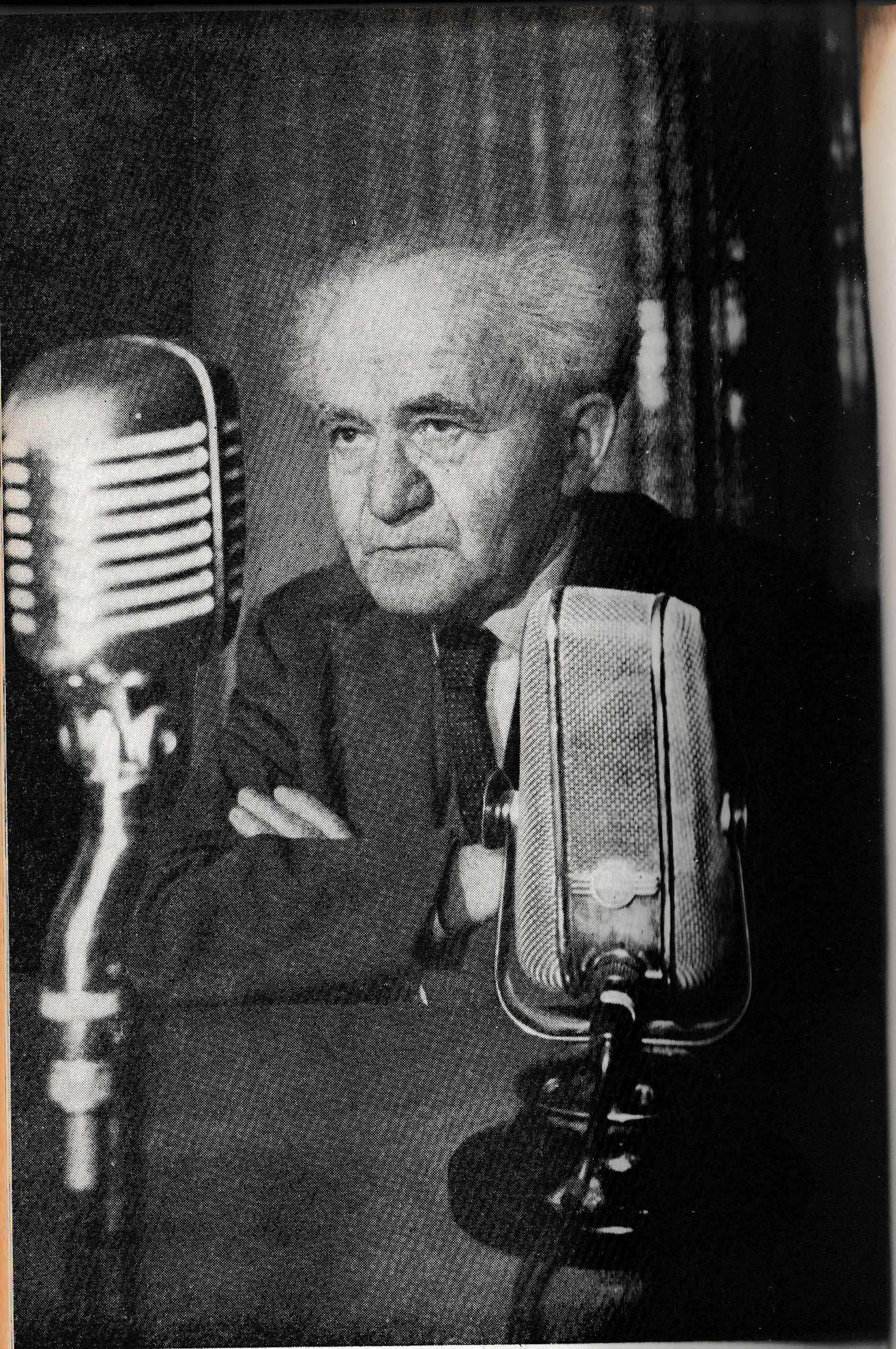
של כל קיבוץ יהודי. זה ישאר פועלה של ההיסטוריוגרפיה. נביא על כן בבית המשפט את כל הראיות שברשותנו על ההחלטות של ההשמדה ועל דרכי ביצוען ואת הראיות לחלקו ואחריותו של הנאשם לגביהן. כן נביא עדות היסטורית: מה היה עם ישראל מבחינת מנין ובנין ערב עליית הנאצים לשלטון ומה היתה תמונת החורבן שנתגלתה לאחר שעלה עשן המערכה עם תום פעולות האיבה במלחמת העולם השניה. אנחנו נוכיח את צורות ההשמדה והאמצעים שהנאשם הפעיל לביצועה בכל מקום בו פעל. לאחר מכן נוכיח לכם את גורלן של מספר קהילות יהודיות ולאור החלטת ההשמדה הכללית מצד אחד, עובדת השואה שתוכח מצד שני, נבקש את בית המשפט להסיק כי מה שיוכח לו לגבי מספר מקומות, זה אירע לכל בית ישראל באירופה הכבושה. לא נוכל למצות עד תום את תיאור האסון הנורא.

חוששני כי אף לאחר שנגיש לכם את כל החומר שאספנו וכל הראיות שברשותנו, לא יעלה בידינו אלא לצייר בבואה של הטרגדיה האנושית והלאומית העצומה שאירעה ליהדות בדור זה.

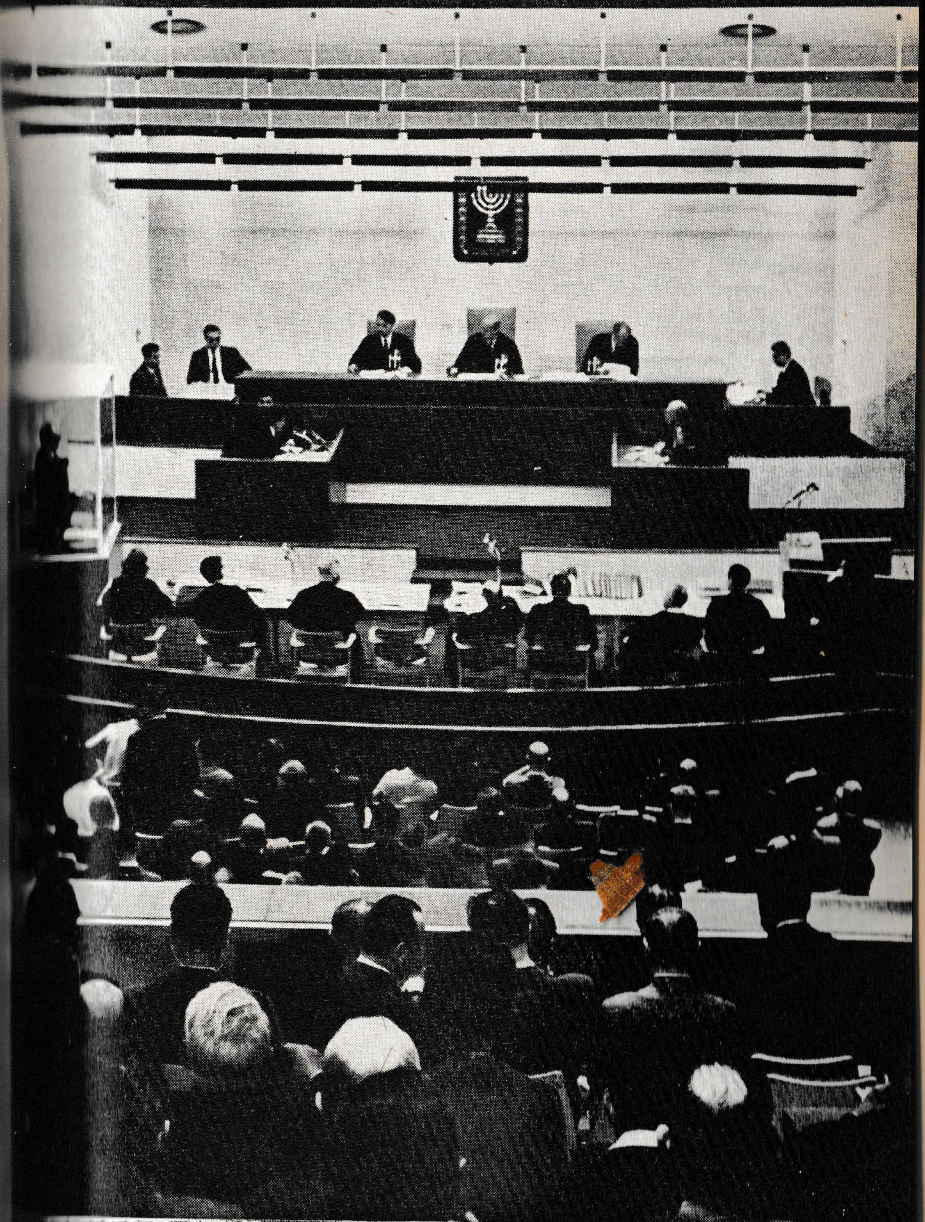
לאדולף אייכמן תהיה זכות שהוא לא נתן לאף אחד מקרבנותיו. הוא יוכל להגן על עצמו בפני בית הדין. גורלו לא ייחרץ אלא עפ״י דין ועפ״י הוכחות שחובת הוכחתן עלי ועל חברי.

ושופטי ישראל יחרצו דין אמת וצדק.

המשפט
בתמונות

ראש־הממשלה מודיע בכנסת על תפישתו של אייכמן

אולם בית־המשפט

משה לנדאו

שופט בית המשפט העליון
אב בית הדין

ד"ר בנימין הלוי

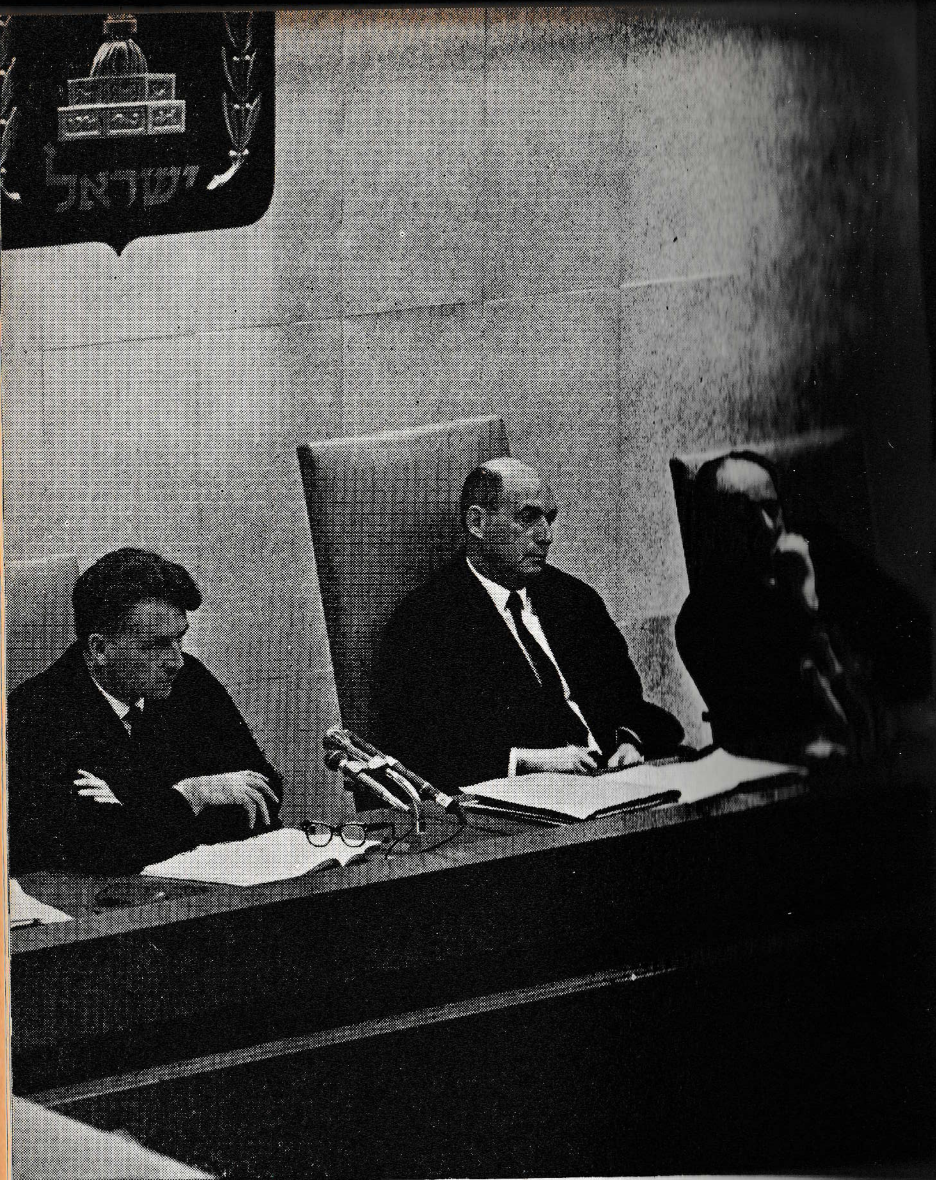
שופט בית המשפט המחוזי בירושלים

ד"ר יצחק רווה

שופט בית המשפט המחוזי בתל־אביב

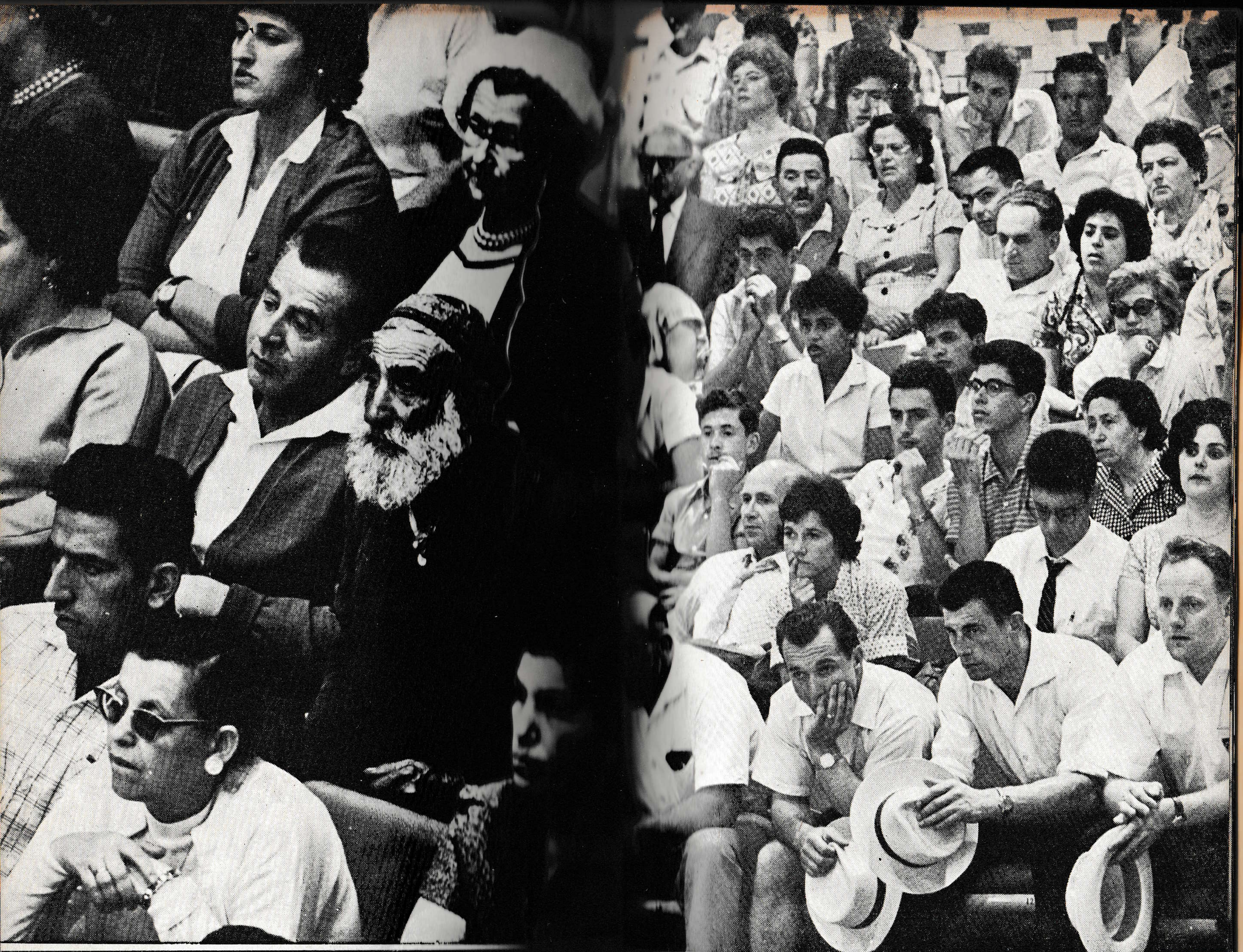
עמדי ניצבים כאן, בשעה זו, ששה מיליון קטיגורים

השופטים בדין

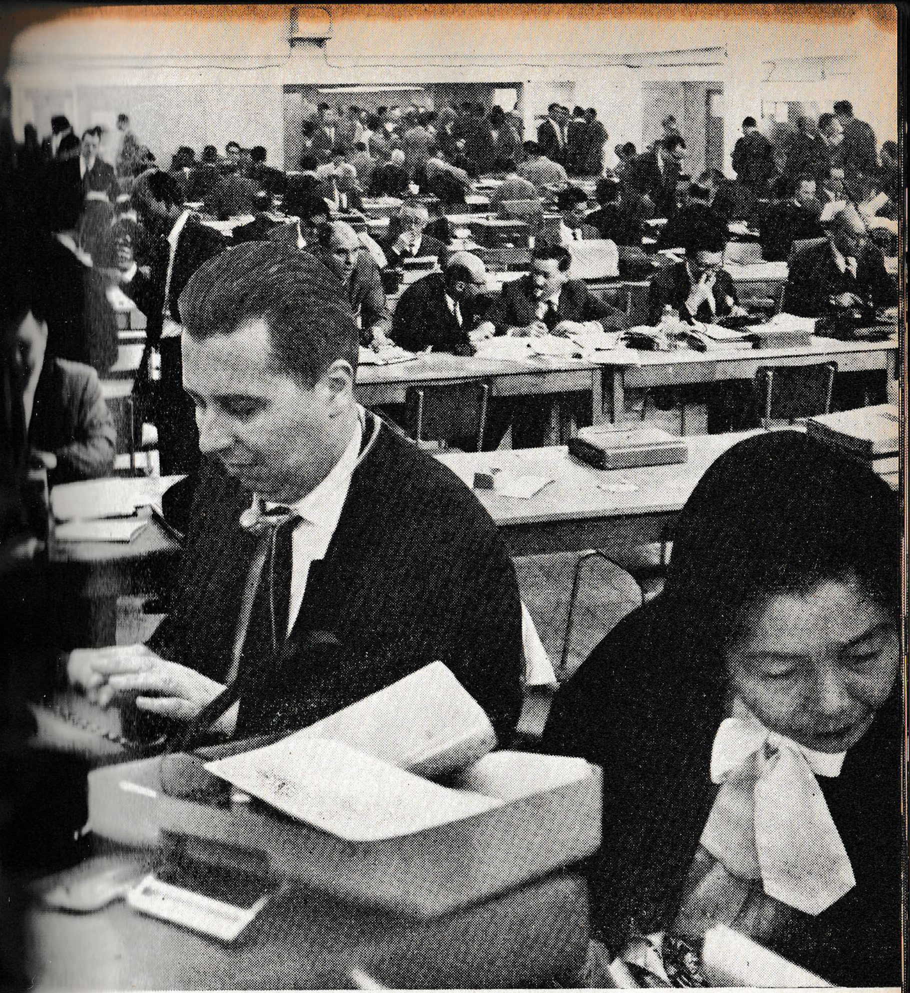
הקרבנות

הנאשם והסניגור

הקהל באולם המשפט

למשמע הזוועה

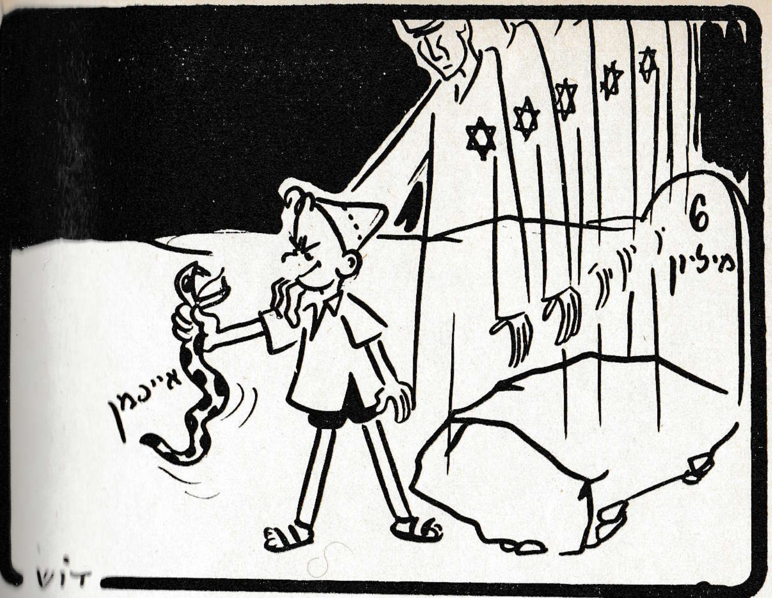
עיתונאים מכל העולם נתאספו לסיקור המשפט

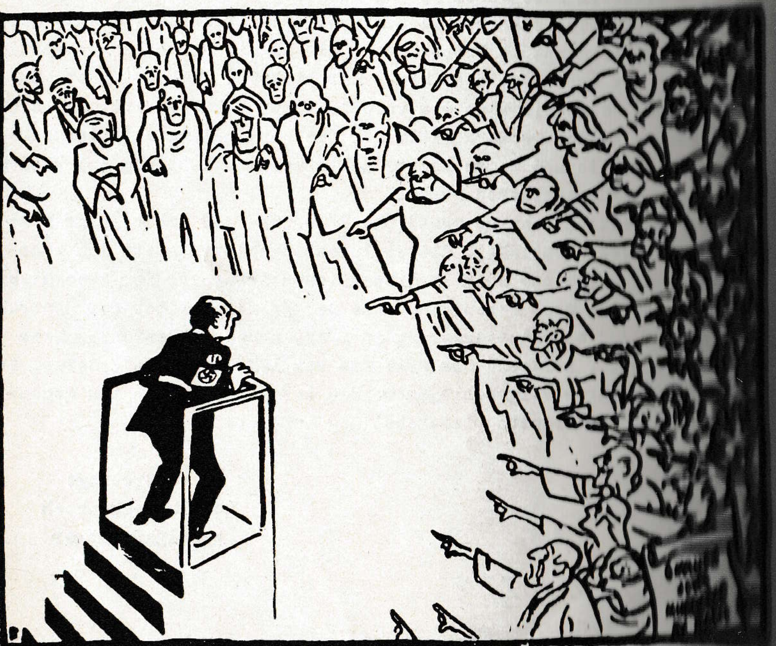
THE TIMES
EICHMANN
Herald Tribune
Le Populaire de Paris
TYGODNIK POWSZECHNY
Neue Zürcher Zeitung
10 Pf Bild Zeitung
ОРБА
THE OBSERVER
The New York Times.
ARNHEMS DAGBLAD
Journal American
IL POPOLO
De Telegraaf
CHRISTIAN SCIENCE MONITOR
The Times of India
Frankfurter Allgemeine
New York Post
The Washington Post
Het Vrije Volk
THE IRISH TIMES
HET PAROOL
DAGENS
La República
ZYCIE WARSZAWY

למשפט אייכמן ניתן סיקור עתונאי רחב ביותר

שולחן התביעה

אחת הנוכחות מתעלפת לשמע הזוועה

6 מיליון
אייכמן
דוש

אכן קשיחות...

Der Chef der Sicherheitspolizei und des SD

I A 5 a Az. 2 188

11

Berlin SW 68, den [redacted] 19

Prinz-Albrecht-Str. 8

An den
Reichsführer-SS
SS-Personalhauptamt

Berlin.

Betr.: SS-Sturmbannführer Adolf E i c h m a n n , SS-Nr. 45 326.

Ich bitte, den SS-Sturmbannführer Adolf Eichmann mit Wirkung vom 9.11.1941 zum SS-Obersturmbannführer zu befördern.
Ich schlage diese Beförderung aufgrund der besonders guten Leistungen Eichmanns vor, der als Leiter der Zentralstelle für jüdische Auswanderung sich schon um die Entjudung der Ostmark besondere Verdienste erworben hat. Durch Eichmanns Arbeit konnten riesige Vermögenswerte für das Deutsche Reich sichergestellt werden. Ebenso war die Arbeit Eichmanns im Protektorat, die er mit vorzüglicher Initiative und der erforderlichen Härte durchführte, ausgezeichnet. Es kommt hinzu, dass Eichmann ein vorbildlicher SS-Führer ist, der sich seit Jahren in der Ostmark aktiv für die nationalsozialistische Bewegung einsetzte und wegen seiner politischen Betätigung aus seinem damaligen Beruf entlassen wurde.
Z.Zt. bearbeitet Eichmann sämtliche Räumungs- und Umsiedlungs-Fragen. Wegen der Wichtigkeit dieses Aufgabengebietes halte ich eine Beförderung Eichmanns auch im dienstlichen Interesse für zweckmässig. Dabei weise ich noch daraufhin, dass der jetzige Leiter der Zentralstelle für jüdische Auswanderung in Prag, SS-Hauptsturmführer Hans G ü n t h e r , aufgrund des Erlasses vom 1.7.41 zur Beförderung zum SS-Sturmbannführer vorgeschlagen worden ist und Eichmann ihm gegenüber eine übergeordnete Dienststellung innehat.

In Vertretung:
gez. Streckenbach
SS-Brigadeführer

F.d.R.

SS-Untersturmführer

המלצה להעלאת אייכמן בדרגה. בין יתר המעלות שמונים בו — הקשיחות שגילה במילוי תפקידו

ממראות הגיטו – ליד דוכנו של מוכר בצל

Der Chef der Sicherheitspolizei
und des SD
IV B 4 a-1 675/41-9-

Berlin SW 11, den 13. Februar 1942.

Schnellbrief

An das
Auswärtige Amt
z. Hd. von Herrn Legationsrat RADEMACHER,

Berlin W 8,
Wilhelmstraße 74-76.

Betrifft: Behandlung der Juden mit ausländischer Staatsangehörigkeit.

Bezug: Ohne.

Wie hier bekannt geworden ist, wohnen im Ghetto Warschau noch verschiedene Juden mit ausländischer Staatsangehörigkeit. [illegible] der Aufforderung des Kommissar für den jüdischen Wohnbezirk Warschau an sie gerichteten Aufforderung, das Ghetto zu verlassen und im übrigen Stadtgebiet Warschaus Wohnung zu nehmen, sind bisher nur wenige nachgekommen.

Besondere Verhältnisse lassen es [illegible] erscheinen, die Ghettoinsassen stärker als bisher von der übrigen Bevölkerung abzusondern.

Es erhebt sich nunmehr die Frage, wie [illegible] die Juden mit ausländischer Staatsangehörigkeit zu behandeln sind.

Bevor ich in der Angelegenheit Weiteres veranlasse, wäre ich für Mitteilung der dortigen Auffassung dankbar. Dabei halte ich, vom sicherheitspolizeilichen Standpunkt gesehen, folgende Regelung für die zweckmäßigste.

Die noch im Ghetto Warschau wohnhaften Juden mit der Staatsangehörigkeit eines neutralen Staates werden nunmehr gleich den Juden mit der Staatsangehörigkeit eines Feindstaates bzw. eines mit dem Deutschen Reich verbündeten Staates wie die Juden mit ehemals polnischer Staatsangehörigkeit behandelt.

Ich wäre für eine baldige Mitteilung der dortigen Entschließung besonders dankbar, da die erforderlichen Maßnahmen umgehend getroffen werden müssen.

Im Auftrage:

gez. Eichmann.

הוראה, בחתימת אייכמן, לפיה יש לנהוג ביהודים
אזרחי מדינות זרות, כמו בכל היהודים האחרים

כדי שאיש לא יימלט

[illegible]

982/42

Berlin SW 11, den 9. Juli 1942.

An das

Auswärtige Amt

in Berlin W 8,

Wilhelmstrasse 74-76.

Betrifft: Argentinischen Staatsangehörigen und Juden Gerschon Willner, geb.am 12.11.1904 in Jaomierz.

Bezug: Schreiben vom 16.6.1942 - D III 3435 - .

Der obengenannte argentinische Staatsangehörige und Jude ist am 12.4.d.Jrs. trotz reichlicher Verabreichung von Stärkemitteln an Herzmuskelschwäche verstorben. Ich bitte um Kenntnisnahme.

Im Auftrage:

gez.: Eichmann.

Beglaubigt:

Kanzleiangestellte

כשנשאל אייכמן לגורלו של יהודי ארגנטיני בגיטו וורשה
כי הלז מת מחולשת לב למרות התרופות הרבות

והמשלוחים הגיעו

IV J - SA 225 a
Dan/Bir

Paris, den 21.7.1942

INTERNATIONAL MILITARY TRIBUNAL
NURNBERG, GERMANY
Exhibit RE 1233
Filed Feb 5, 1946

Betr.: Judenabschub.

1.) Vermerk :

Am 2o.7.1942 rief ⚡⚡-Obersturmbannführer EICHMANN und ⚡⚡-Obersturmführer NOWAK vom RSHA IV B 4 hier an.

Mit ⚡⚡-Obersturmbannführer Eichmann wurde die Frage des Kinderabschubes besprochen. Er entschied, daß, sobald der Abtransport in das Generalgouvernement wieder möglich ist, Kindertransporte rollen können. ⚡⚡-Obersturmführer Nowak sicherte zu, Ende August/Anfang September etwa 6 Transporte nach dem Generalgouvernement zu ermöglichen, die Juden aller Art (auch arbeitsunfähige und alte Juden) enthalten können.

Es wurde ⚡⚡-Obersturmbannführer Eichmann ferner mitgeteilt, daß vorläufig lediglich noch 1o Transporte möglich wären und daß wegen der Festnahme weiterer Juden Verhandlungen mit der französischen Regierung schwebten. ~~Weiteres~~

Wegen des ausgefallenen Transportes aus Bordeaux wurde erklärt, daß, infolge der durch ⚡⚡-Standartenführer Dr. Knochen dem französischen Polizeichef Bousquet gemachten Zusage, vorläufig nur staatenlose Juden zu nehmen, ohne hiesiges Zutun eine völlig neue Lage entstanden sei, die das ganze Konzept umgeworfen hätte.

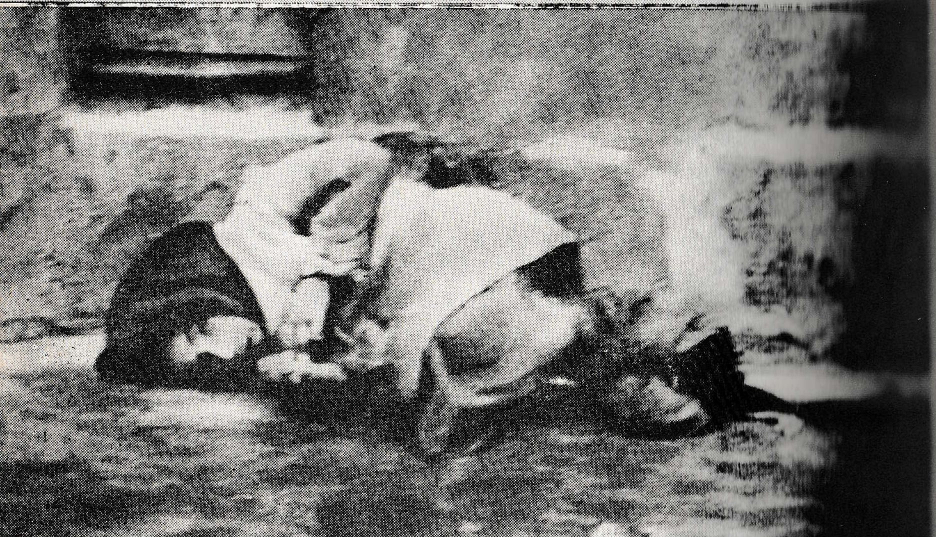
2.) ⚡⚡-Obersturmführer Röthke zur Kenntnis.

3.) ⚡⚡-Unterscharführer Heinrichsohn zur Kenntnis und zu den Unterlagen.

⚡⚡-Hauptsturmführer

רישום שיחה טלפונית לפיה דרש אייכמן
לזרז ולהגדיל את היקף המשלוחים מצרפת

וכך הם הגיעו למחנות ההשמדה...

R.F. SS
Sicherheits-Dienst
Nachrichten-Uebermittlung

Der Bef. d. SP u. d. SD
i. d. Ber. d. Mil. Bef.
in Frankreich
Eing. 13. AUG 1942

BERLIN NUE 145 577 13.8.42 1617 -MA-
AN DEN BDS. DER SIPO UND DES SD IN BEREICH DES
MILITAERBEFEHLSHABERS IN FRANKREICH, PARIS. --
G E H E I M -- DRINGEND. --
BETR.: ABRANSPORT VON JUDEN NACH AUSCHWITZ, DORT ABSCHUB
ABSCHUB DER JUDENKINDER. --
BEZUG: DORT. FS.-BERICHT V. 11.8.42 ROEM. 4 J. --
DIE IN DEN LAGERN PITHIVIERS UND BEAUNE-LA ROLANDE
UNTERGEBRACHTEN JUEDISCHEN KINDER KOENNEN NACH UND NACH
AUF DIE VORGESEHENEN TRANSPORTE NACH AUSCHWITZ AUFGETEILT
WERDEN. GESCHLOSSENE KINDERTRANSPORTE SIND JEDOCH
KEINENSFALLS (UNTERSTR.) AUF DEN WEG ZU BRINGEN. .

RSHA. ROEM. 4 B 4 KL. A - 3233/41 KL. G (1085)
I.A. GEZ. GUENTHER SS-STUBAF.

Wv
ZdA

הודעה טלפונית של סגנו של אייכמן ובה הוראה
להתחיל במשלוח ילדים מצרפת לאושביץ

גיטו ורשה בוער

הטיעון המשפטי המוקדם של היועץ המשפטי לממשלה

הערת מבוא

עם פתיחת המשפט חלק סניגורו של אייכמן על סמכותו של בית המשפט לשפוט את הנאשם, וזאת — משלוש בחינות: ראשית — העמיד בספק את יכולתו של בית המשפט לדון את הנאשם ללא דעה קדומה; שנית — טען שהחוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם נוגד את המשפט הבינלאומי; שלישית — ביקש להראות חוסר סמכות מחמת זה שהנאשם נחטף בכוח הזרוע במדינה זרה ונמצא נגד רצונו בתחומי מדינת ישראל. להלן יובא עיקר טיעונו של היועץ המשפטי לממשלה, מר גדעון האוזנר, שהשיב על השגותיו של הסניגור אשר תמציתן מובאת בתוך תשובתו של היועץ המשפטי. החומר לקוח מתוך הנוסח של פרטיכל הדיון. הושמטו, בין השאר, רובן של האסמכתאות שהובאו על־ידי היועץ המשפטי לממשלה במהלך טיעונו.

וזו תשובתו של היועץ המשפטי לממשלה:

מועצת הבטחון ושפיטת אייכמן

דבר כליאתו של אדולף אייכמן והעברתו לישראל עמד לדיון בפני הגוף המבצע העליון של האנושות המאורגנת — מועצת הבטחון של האומות המאוחדות. בהחלטתה מיום 23 ביוני 1960 נתנה המועצה את דעתה על הגינוי הכלל־עולמי של רדיפת היהודים תחת שלטון הנאצים ועל העניין שיש לכל עמי העולם בהעמדתו של אייכמן לדין נאות בשל הפשעים בהם הוא מואשם. מועצת הבטחון לא קבעה בכך כי אייכמן אשם. הוכחת האשמה בפשעים האיומים המיוחסים לו מוטלת עלי ועל חברי ואני מקבל עלי עול זה. אולם מועצת הבטחון קבעה כי אייכמן יעמוד לדין.

דבר זה נקבע כבר לפני כן; בפסק הדין של בית הדין הצבאי הבינלאומי בנירנברג, שאייכמן אמנם לא הועמד לדין בפניו כי הסתתר אותה שעה, נקשר שמו פעמיים ברדיפת היהודים ובהשמדתם. אינני מזכיר זאת כדי שהדבר ישמש

ראיה בפניכם. אני מזכיר זאת כהוכחה לכך שמצפון העולם תובע זה חמש עשרה שנים העמדת איש זה לדין.

בית הדין הצבאי הבינלאומי בנירנברג קבע את כתב האישום. מועצת הבטחון חזרה עליו. משפחת העמים החליטה כי אדולף אייכמן יתן סוף סוף את הדין על פשעיו, והוא עומד היום לדין.

הסניגור מבקש שופטים „ניטרליים"

תחילה ברצוני להשיב בקצרה על טענתו הראשונה של הסניגור, שהיא למעשה פסילה כוללת של כל שופט יהודי, לא רק ישראלי, לשפוט אדם המואשם בהשמדת בני עמו. וזאת היא הטענה: „מכיוון שאתם הקרבנות, מכיוון שאתם או בני משפחותיכם נפגעו, לפיכך אתם היהודים לא תשפטו את אדולף אייכמן. ישפטו אותו כאלה שלא נפגעו, ישפטו אותו ניטרליים".

איש איננו יכול לדרוש מכם, כבוד השופטים, שתהיו ניטרליים נוכח פשע של השמדת עם. ואם קיים איש בעולם היכול להיות „ניטרלי" כלפי פשע כזה, שאינו סולד ואינו בוחל במבצעיו, זה הוא השופט הפסול לדון, שהרי מעיד הוא על עצמו כי אין לו חוש צדק וחוש מוסר. אבל אפשר שיהא משפט הוגן גם כאשר השופטים מצווים לכלוא בלבם את מכאובם האישי או הלאומי ולדון רק לפי הראיות שבפניהם. ורק כך אבקש מכם לדון את אדולף אייכמן.

אין לקבל את טענת הסניגור. אין פסול בכך ששופט יהודי, ישראלי, ישפוט את צורר עמו. להיפך: ראוי להתברך בכך כי ישנו מקום בעולם בו יש ליהודים ריבונות, בתי משפט, מנגנון תביעה וכוח להעמיד לדין אדם שפשע נגד העם הזה.

תינתן לנאשם אפשרות להגנה סבירה

מבחינת המסיבות החיצוניות יכולה כמובן להתעורר השאלה: ההובטחו לנאשם אפשרויות הגנה נאותות? בית המשפט רואה לפניו סניגור שנבחר על ידי הנאשם עצמו ללמד עליו סניגוריה. בכדי לאפשר לסניגור זה הופעתו כאן, צריכה היתה הכנסת לתקן את פקודת עורכי הדין של מדינת ישראל.

חזקה על בית המשפט שיקפיד גם על כל שאר האמצעים שהחוק שלנו מצווה עליהם בכדי לקיים משפט הוגן.

אעבור לדון בבעיה אחרת שהסניגור עורר: הקשיים של הנאשם עקב העובדה שהמשפט נערך בישראל. לכאן אין הוא יכול — כך הוא טוען — להביא עדי הגנה. אחדים יחששו לבטחונם האישי, לאחרים אין מי שישלם הוצאות נסיעה ושהייה בארץ. עוד במגע מוקדם עם הסניגוריה הודעתי כי אתמוך בבקשה, אם תוגש, כי עדי סניגוריה ימסרו בחוץ לארץ הצהרות בשבועה שישמשו כחומר ראיה, אף כי אהיה משולל במקרה זה האפשרות לחקירת שתי וערב. אם הסניגור ישכנע אותי כי אמנם יש לו עדים אשר בפיהם דברים להגנת הנאשם ואין אפשרות מעשית להביאם לארץ, הריני מוכן לדון בכל מקרה לגופו, ואם אשתכנע כי הדבר צודק — אתמוך בבקשה להעזר בהצהרה בשבועה של אותו עד.

אך אני מוכן לצעוד צעד נוסף. הסניגור אומר שאין עדים רוצים להתנדב מרצונם הטוב למסור לו הצהרות בשבועה ואין הוא יכול לכפות עליהם את הדבר, ואילו היה המשפט מתקיים בגרמניה יכול היה להשתמש במנגנון כפיה משפטי כדי להביאם לדוכן העדים. אם זוהי הטענה — הריני מצהיר שאהיה מוכן בכל מקרה מתאים להפעיל את הסדרי העזרה המשפטית הקיימים בין מדינת ישראל לבין הרפובליקה הפדראלית הגרמנית או כל מדינה אחרת, על מנת שאנשים אשר יש בפיהם לומר דבר לזכות הנאשם יתיצבו בפני שופט בחוץ־לארץ, שם ייחקרו על ידי באי כוח שני הצדדים, ואצטרף לבקשת הסניגור להגיש עדויות אלו כראיה במשפט זה. חושבני כי בכך הלכתי עד קצה היכולת להבטיח לסניגוריה כי כל חומר ראיה הנוגע לענין, אם יהא בידה חומר כזה, יובא בפני בית המשפט.

טענת ה„חטיפה"

ועכשיו, ברשות בית המשפט, אעבור לדון בבעיות הנובעות מכליאתו ומהעברתו של אדם מתחומי סמכות אחת לתחומי סמכות אחרת.

כפי שאראה לבית המשפט, נתגבשה הלכה גם באנגליה וגם בארצות הברית, דהיינו שתי מדינות הרגישות לזכויות האדם ושהמשפט שלנו לומד מתקדימיהן, כי אופן הבאתו של הנאשם לתחומי השיפוט איננו נוגע לענין הסמכות. פגיעה בריבונותה של מדינה על־ידי מעשה כליאה ומעצר בתחומיה והוצאת אדם מחוץ לשטחה על ידי אזרחי מדינה אחרת יכול לשמש נושא לדין ודברים בין המדינות. ואמנם שימש הדבר נושא לדין ודברים בין ישראל לבין ארגנטינה במקרה הנדון. אולם בכל האסמכתאות שאצטט נקבע כי אין זה ענינו של הנאשם לטעון פגיעה בריבונות מדינה אחרת; ענינה של המדינה הנפגעת הוא. מבחינתו של בית המשפט, אשר בפניו הובא

אדם על פי כתב אישום, יכולה להתעורר שאלת סמכות רק עקב החוק של המדינה בה הוא עומד לדין. מבחינה זו אין כל פגם בסמכות בית המשפט. אדולף אייכמן הואשם לפי חוק בר־תוקף, הוא החוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש״י—1950; ואילו סעיף 4 לפקודת הפרוצדורה הפלילית (שפיטה על־פי כתב אישום) קובע את סמכותו של בית המשפט המחוזי בירושלים.

טענתי היא, כי לאחר שהואשם אדם כדין בביצוע עבירה והוא מוחזק כדין במעצר שעה שהוא מובא בפני בית המשפט העומד לשפטו, לא יחקור בית המשפט בנסיבות שהביאו לכך כי הנאשם הובא בפני בית המשפט. לשון אחרת — נסיבות כליאתו, תפיסתו והעברתו של נאשם אינן נוגעות לסמכות בית המשפט ואין בהן כדי להשפיע על הסמכות. כיון שכך — אין אף לדון בנסיבות אלו ואין לשמוע ראיות לגביהן.

הריני מבקש שלא לקבל טענותי כהודאה בכך שהדברים התרחשו בבואנוס־איירס כפי שהסניגור תיארן. טענתי היא שאין נפקא מינה אם האנשים אשר כלאו, עצרו והעבירו את אדולף אייכמן לארץ היו אנשים פרטיים או אחרים. ומכיון שאיז זה מעלה או מוריד, אין על בית המשפט להכנס לבירור השאלה.

ההסדר המדיני בין ישראל לארגנטינה

אמרתי כי מדינת ישראל נכנסה בדין ודברים עם ממשלת ארגנטינה אודות כליאתו ומעצרו של אדולף אייכמן, ולאחר החלטת מועצת הבטחון בנדון נתפרסמה על־ידי שתי הממשלות, ביום 3 באוגוסט 1960 הודעה רשמית בירושלים ובבואנוס־איירס הרואה את התקרית כמחוסלת. אני מגיש כאן תעודת עובד ציבור, חתומה על ידי מר שבתאי רוזן, שגריר ישראל, היועץ המשפטי של משרד החוץ, המכילה את ההודעה הרשמית המשותפת, בה נאמר:

„ממשלות ארגנטינה וישראל, מתוך כוונה להפעיל את החלטת מועצת הבטחון מיום 23 ביוני 1960, במידה שהיא נותנת ביטוי לתקוה כי ישופרו יחסי הידידות המסורתית בין שתי המדינות, מחליטות לראות כמחוסלת את התקרית שנגרמה עקב פעולתם של אזרחים ישראליים שפגעה בזכויות היסוד של מדינת ארגנטינה".

אין זה חשוב למשפט. בית משפט זה היה יכול להמשיך בדיון אפילו היו עדיין דין ודברים בינינו לבין ארגנטינה, ואפילו היתה מדינת ארגנטינה תובעת אותנו לדין בפני בית המשפט הבינלאומי בהאג. אני רוצה להראות כי בענין זה אין כל התנגשות בין מדינות מבחינת המשפט הבינלאומי. מדינת ארגנטינה תבעה את זכויותיה, עמדה על הפגיעה בריבונותה, ממשלת ישראל התנצלה על כך ובזאת חוסלה התקרית.

בבית משפט זה נמצא אדולף אייכמן כדין, על פי צו מעצר שהוצא כחוק. ניתנה לו הודעת אישום כחוק, הוגש נגדו כתב אישום כדין, העבירות המיוחסות לו עבירות הן לפי החוק של מדינה זו. ניתנה לו אפשרות לערוך את דינו. תהיה לו אפשרות מלאה ללמד זכות על עצמו — אם יש לו מה לומר לזכותו — והנסיבות בהן הובא לכאן אינן ענין לבית משפט זה לענות בו.

תוקפו של החוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם

ברשות בית המשפט אעבור לשאלת תוקפו של החוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם. אומר לנו הסניגור: „החוק שלכם פסול, כי מכריז הוא כבלתי חוקיים מעשים שבשעת עשייתם כשרים היו לפי חוק המדינה בה בוצעו אותם מעשים".

הבעיה המשפטית בקשר לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם היא תוצאה של התפתחות יחידה ומיוחדת במינה בתולדות המשפט בעולם. כי גרמניה הנאצית חיללה את העקרונות המקודשים של קיום משפט בכלל, ועל ידי שורה של פשעים ללא תקדים יצרה חלל ריק ותוהו־ובוהו משפטי, כשם שיצרה תוהו־ובוהו פוליטי וצבאי על ידי התנכרותה לכל התחייבויותיה הבינלאומיות, ובראש ובראשונה — להתחייבותה לשמירת השלום.

כלפי התנכרותה של גרמניה הנאצית לשמירת השלום הפעילה האנושות אמצעים צבאיים ויצאה בנשק ביד להגן על קיומה. כנגד החלל הריק והתוהו־ובוהו המשפטי הפעילה האנושות עקרונות משפטיים אשר הפכו לנחלת כל עמי התרבות. בכדי למלא את החלל המשפטי נחוץ היה בהכרח לתת ניסוח לעקרונות שהיו קיימים ומוכרים; אילמלא ניתן ניסוח לעקרונות אלו היה החוטא הגדול ביותר נשכר ביותר. מי שקבע כי לית דין ולית דיין, כי מותר להתפרק מכל מעצור משפטי ומוסרי — היה בא על שכרו בכך שאין כביכול חוק אשר הוא הפר אותו. משום כך כל חוק שאפשר להחיל על פושע כזה, לאחר שהודבר ונוצה, צריך מטבע הדברים להיות רטרואקטיבי* מבחינה פורמאלית. לא היתה ברירה בפני האנושות, אלא להכריז על ניסוח של עקרונות המשפט הבינלאומי ולומר כי עקרונות אלה חלו גם כשנעשו הפשעים האיומים בגרמניה, אף אם לפי החוק הגרמני דאז לא היו כביכול בגדר פשע.

* בעל תחולה למפרע (אחורנית).

מדינת ישראל בעקבות עמי התרבות

כיצד התפתחו הדברים בשלבים השונים של ההכרזות הבינלאומיות? לראשונה היתה הכרזת מוסקבה מיום 30 באוקטובר 1943, שנחתמה על־ידי רוזבלט, צ׳רצ׳יל וסטאלין. ההכרזה קובעת כי פושעי המלחמה הנאציים ייתבעו לתת את הדין על מעשיהם ויבואו על ענשם.

לאחר הנצחון, ובעקבותיה של הכרזת מוסקבה, נחתם ההסכם הקרוי „הסכם לונדון" מיום 8 באוגוסט 1945 בין ממשלות ארצות הברית, צרפת, בריטניה וברית המועצות, אשר קבע כי יוקם בית דין צבאי בינלאומי לשפוט את הפושעים הנאציים וכן כי יוקמו בתי דין אחרים לאותה מטרה.

על פי הסכם זה ערכו ארבע המעצמות את המגילה הידועה כ„מגילת נירנברג" בה הוגדרו פשעים נגד השלום, פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות.

הגדרות נוספות מצויות בחוק מס׳ 10 של מועצת הפיקוח, אותו חקקו מעצמות הכיבוש בגרמניה, ואשר פורסם ביום 20 בדצמבר 1945.

טענתי היא כי כל ההכרזות הללו אינן באות אלא לקבוע בדרך של סעיפים ועל ידי קודיפיקציה* עקרונות שהיו מקובלים מאז ומתמיד על עמי התרבות. הן לא חידשו דבר. הן קבעו רק זאת: שרצח — הוא רצח, ונגישה — היא נגישה, וגזל — הוא גזל, ואפילו זה נעשה בפקודת „פיהרר", גם אז הריהם רצח, נגישה וגזל.

טענתי היא כי המעשים אשר הוגדרו כפשעים במגילת נירנברג ובעקבותיה במספר רב של ארצות, ובתוכן — אני שמח לומר — במדינת ישראל, הם עבירות על עקרונות כלליים של חוק, של כללי התנהגות בין אדם לחברו, אשר רק על פיהם תיכון חברה אנושית. העובדה שמשטרו של היטלר רמס ברגליו עקרונות אלה אינה מעלה ואינה מורידה; עדיין הם עקרונות המשפט הבינלאומי, אולי לא למותר לציין כי בתי המשפט בגרמניה גופא מכירים כבר היום בכך שחוק נאצי בלתי צודק אינו חוק ואין לפסוק על פיו.

הפושעים הנאציים הוצאו מכלל זכויות האדם המקובלות

לאחר תום מלחמת העולם השניה נעשו מאמצים להבטיח זכויות יסודיות של האדם, נכרתו אמנות בינלאומיות בכדי לפתור בעיות של עקורים ונדכאים,

* חקיקה מרוכזת.

בכדי להכריז קבל עם ועדה מה הן זכויות איש כיצור אנושי עלי אדמות. בית המשפט יראה מתוך האסמכתאות כי גם במאמץ עליון זה להבטיח זכויות אדם לכל באי תבל נעשה, במתכוון ובאופן שיטתי, יוצא מן הכלל אחד — והוא לגבי פושעי מלחמה. אפשרות שפיטתם של אלה הובטחה במפורש ונאמר בכל האמנות הללו כי למרות כל הכלול בהן, ועל־אף חירויות הפרט המובטחות על־פיהן, מותר להעמיד עבריינים לדין על פשעי מלחמה.

בין אמנות אלו יש להזכיר את „ההצהרה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם", „האמנה האירופית להגנת זכויות האדם וחירויות היסוד", ניסוח עקרונות נירנברג בדין וחשבון של הועדה למשפט בינלאומי שליד עצרת האומות המאוחדות, „האמנה בדבר מעמדם של פליטים" ואת „האמנה בדבר מחוסרי נתינות".

בכל האמנות הללו הוצאו במפורש פושעי מלחמה מכלל בעלי זכויות היסוד שהמין האנושי הסכים להעניק לכל באי־תבל.

אני מצטט את כל אלו בכדי להראות שמאז 1945 ואילך השתרשו העקרונות המקובלים בדבר הגדרת פשע נגד האנושות בתודעה המשפטית, והם כיום מעבר לווכוח המשפטי.

עשיית דין בנאצים במשפט של עמים אחרים

חקיקה כדוגמת החוק לעשיית דין בנאצים שלנו, במתכונת כזאת או אחרת, נעשתה בארצות רבות ושונות, כגון בבריטניה, בארצות הברית ובמדינות אחרות במזרח ובמערב, אשר כולן מצאו לנכון לעשות את אשר עשתה גם מדינת ישראל, דהיינו לחוקק חוקים רטרואקטיביים להענשת אנשים אשר עברו עבירות בזמן המלחמה. בית המשפט ימצא חוקים כאלה באוסטריה, בבולגריה, בבלגיה, בקנדה, בצ׳כוסלובקיה, בדנמרק, בצרפת, ביוון, בהונגריה, באיטליה, בלוכסמבורג, בהולנד, בנורבגיה, בפולין, ברומניה, ביוגוסלביה ובאוסטריה.

בית המשפט ימצא כי ארצות רבות הקימו בתי דין מיוחדים כדי לשפוט נאצים על פשעיהם בזמן המלחמה. אנו, בחוק שלנו משנת 1950, לא חידשנו מאומה פרט לעובדה שבתוך הפשעים נגד האנושות ייחדנו מעמד מיוחד לפשע נגד העם היהודי. הסיבה לכך — השואה הגדולה. גם על אוסטרליה, על קנדה, על הונגריה ועל מדינות אחרות, ירד אסון כבד עקב המלחמה, אבל עליהן לא באה שואה לאומית. משטרו של היטלר התנגש עם אויביו בזירה

הצבאית, אך לא החליט להשמיד גם לאום אחד. לא היה על כן לאחרים צורך לחוקק חוק להענשת פשע נגד עמיהם; אבל היה צורך לחוקק חוק על פשע נגד העם היהודי, כי להשמדתו עשו הנאצים. אנב — לא חידשנו בהגדרת פשע זה שהריהו כלול בפשע נגד האנושות. כאשר נזכרו במשפטים השונים, בנירנברג ובמקומות אחרים בארצות שונות, רדיפת היהודים ומעשי הזוועה שעוללו הנאצים לעם היהודי, הוענשו העבריינים על פשעים אלה בשל היותם פשעים נגד האנושות.

כאשר באה הכנסת של מדינת ישראל לחוקק את החוק שלה לעשיית דין בנאצים היא ייחדה, ואם מותר לי לומר: היתה חייבת לייחד, מעמד מיוחד לסוג זה של פשע זה נגד האנושות.

דברו של שר המשפטים בכנסת על החוק שלנו

ואלה היו דבריו של שר המשפטים פנחס רוזן שעה שהגיש בשנת תש״י (1950) לכנסת את הצעת החוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש״י—1950:

„החוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, כמו החוק הנמצא כעת בדיון בכנסת, החוק לענישתו ומניעתו של הפשע השמדת עם, שהכנסת התחילה בקריאתו השניה, אך עוד לא גמרה, שוב העלה לפני הכנסת את הפרשה הטראגית, הטראגית ביותר בתולדות עמנו, את הפרשה של מסע ההשמדה והחורבן, שבו נספו ששה מליונים מבני עמנו. אין בחקיקת חוקים כאלה משום נחמה. חוקים אלה לא ישיבו לנו מתינו. ובמידה שאפשר להתנחם, עלינו להפנות אל לבנו למעשי היצירה והבניה וקיבוץ־גלויות הנעשים כיום בארצנו.

אך בחקיקת החוקים האלה אנו ממלאים חובה, חובה אלמנטרית וטבעית, כי לא ייתכן שמוסד מחוקק, המדבר בשפת חוקים, יעבור לסדר היום על הפשעים האלה, פשעי הנאצים, שזעזעו באכזריותם את העולם וחוללו מהפכה שלמה במחשבה המשפטית.

המעשים האלה, שלא היו מוכרים כלל, הביאו לידי חידושים שעוד לא נשמעו גם במשפט. במגילת נירנברג הידועה ובמשפטי נירנברג הידועים הונחו עקרונות משפטיים חדשים. גם בחוק שאני מציע עכשיו תמצאו חידושים וסטיות ממושגים מקובלים, שהיו מקובלים בעולם המשפטי עד הופעת פשעי הנאצים. אלה

הן סטיות מעקרונות מקודשים כביכול, ששום חוק פלילי לא היה מתעלם מהם בנקל, לולא פשעי הנאצים.

ואלו הן הסטיות מן המקובל בחוק הפלילי: ראשית, החוק בא להעניש על מעשים, שבחלקם לא היו מוגדרים עדיין בתור עבירות בשעה שבוצעו. שנית, לפי החוק המוצע יובאו לדין עבריינים בעד עבירות שעברו מחוץ לגבולות המדינה — בדרך כלל יש גם בזה משום סטיה ניכרת מהמקובל. שלישית, החוק הוא רטרואקטיבי, וכידוע, אסור בדרך כלל שחוקים פליליים יהיו רטרואקטיביים.

החוק המוצע נבדל מן החוק למניעתו ולענישתו של הפשע השמדת עם הנמצא עדיין בדיון בכנסת, כפי שאמרתי. החוק ההוא חל לגבי העתיד. הוא בא כדי למנוע את הישנותם של המעשים שנעשו בעבר, את הישנותם של פשעים דומים לאלה שבוצעו על ידי הנאצים. לעומת זה חל החוק המוצע עכשיו על העבר, על תקופה מסוימת בהיסטוריה, שהתחילה עם עליתו של היטלר לשלטון ונגמרה עם מיגורו.

נדמה לי שטוב עשינו בזה שהפרדנו בין שני החוקים האלה. החוק המוצע מכריז על העבר. אנו לא נשכח ולא נסלח!

יש בזה משום עשיית חשבון עם העבר. לפיכך מבטל החוק את העקרון של ההתישנות לגבי הפשעים החמורים ביותר. אלא שהוכללו בתוך זה כפשעי מלחמה, פשעים נגד האנושות, ולגבי רציחת אנשים נרדפים באשר הם נרדפים. על הפשעים החמורים האלה לא יחול עקרון ההתישנות.

הצעת חוק זה היא ביטוי למהפכה שחלה במצבו המדיני של העם היהודי. בעוד שעמים אחרים חוקקו חוקים סמוך לגמר המלחמה ואחדים מהם אפילו לפני גמר המלחמה בדבר עשיית דין בנאצים ובעוזריהם, הרי העם היהודי, שחשבונו עם הנאצים הוא הארוך והחמור ביותר, היה משולל עד הקמת המדינה סמכות מדינית לתבוע את הפושעים הנאציים ועוזריהם לדין והיה משולל סמכות מדינית לשם דרישת הסגרתם של פושעים אלה לדין, או לשם שפיטתם על ידי בתי דין משלו, כפי שהוצע בחוק זה. בזה יחול עכשיו שינוי״.

טענת הסניגור: אין הפרט אחראי ואילו המדינה שלו — כיפרה על הפשעים

בטיעונו כאן ניתח הסניגור את מה שנראה לו כמטרת החוק שלנו, ואם הבנתי אותו אל נכון הוא טען שאם אפשר לדבר על כפרה מצד הנאשם על פשעיו — ראוי להביאו דווקא לדין בגרמניה או במדינה אחרת. הוא הוסיף ואמר שאין הנאשם יכול לכפר, כשהוא יחידי, על מעשי מדינתו. הכפרה, כך סובר הסניגור, צריכה לבוא מידי המדינה אשר שלחה אותו לבצע את הפשעים. הסניגור טען כי הנאשם נגרר, על לא עוול בכפו, לרשת הפשע. טענה אחרונה זו יצטרך להוכיח ועדיין מוקדם לדון בה. אשר לכפרה: פה אינו עומד לדין חוזר בתשובה הבא לכפר על עבירות מוסריות. עומד לדין אדם המואשם בכך שביצע פשעים איומים. אחריותו של הפרט לפשעים כאלה הוכרה עקרונית כאשר נידונו פושעי מלחמה אחרים בנירנברג ובארצות תבל אחרות. הזכר כי האחריות היא אישית ולא קיבוצית. הטענה של „מעשה מדינה", דהיינו שהנאשמים פעלו מכוחה ובשליחותה של המדינה, נטענה בנירנברג ונדחתה בשתי ידיים. פשע הריהו לעולם פשע, כך נקבע, גם כשהוא מבוצע בשליחות כל שהיא.

ברור שההגנה הזאת של „מעשה מדינה" היא מלאכותית, שהרי אם היתה מתקבלת, הרי בתנאי דיקטטורה כמו בגרמניה הנאצית יכול היה להיות רק נאשם אחד, והוא היטלר. אם איש זה איננו, יכולים לפי זה כל שאר הנאשמים בביצוע פשעי מלחמה איומים לומר לפי עקרון זה: „ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו, היטלר היה היחידי שהיה מוסמך לתת פקודות וכולם חייליו, מצווים להישמע לו ולציית". אם נקבל את התיאוריה הזאת כהגנה, כי אז כל מי שביצע את פקודותיו של היטלר היה לו צידוק לפשעים הנוראים ביותר. מכך נרתע מצפון העולם וקבע אחריות אישית בפלילים גם בעבירות כאלה.

אך היתה עוד פיסקה אחת בדברי הסניגור בענין הכפרה שמצריכה תגובה מצדי. אם הבנתי אותו אל נכון, הוא אמר: הרי גרמניה כיפרה כבר. „קבלתם שילומים", כך בערך אמר, „מה אתם רוצים עוד?" עלי לומר בכל לשון של הדגשה כי הסכם השילומים לא בא לכפר, לא בא לסלוח ולא בא להשכיח. לפשעים אלה אין כפרה, אין סליחה ואין שיכחה. אפשר לקוות ולהאמין כי הבנים יהיו שונים מאבותיהם וכי יקומו דורות חדשים והבן לא ישא בחטאות אביו. אך כלפי מי שביצע את הפשעים — אין סליחה, אין מחילה ואין כפרה. לעם ישראל זכרון ארוך. הוא זוכר

זה למעלה מאלפיים שנה את המן האגגי, מי ש נ י ס ה פעם לבצע פשע השמדת העם. אנו לא נשכח לעולם את מי שהצליח לבצע באופן חלקי את הפשע הזה.

החוק בעל תחולה למפרע

הסניגור העלה שתי טענות עיקריות נגד החוק שלנו ונגד שפיטת אייכמן על פיו. ראשית הוא אומר — יש כאן תחולה פלילית רטרואקטיבית, ושנית — יש כאן חקיקה אכס־טריטוריאלית.* אילו רציתי לעשות מלאכתי קלה הייתי אולי מסתפק בתשובה קצרה ביותר: אתם, שופטי ישראל, צריכים לקבל את החוק של המדינה כפי שאתם מוצאים אותו ואין הרשות בידכם להכריז על חוק של הכנסת כי הוא חסר תוקף. אבל לאור המסיבות יורשה לי להרחיב מעט את היריעה של הטענה הזאת.

כבר עמדתי על כך שמבחינת עקרונות היסוד של מוסר אוניברסלי היה החוק קיים ועומד עוד בטרם נוסח; בגרמניה בחרו להפר אותו, אך בודאי זה איננו אומר שהחוק לא היה. המעשים עליהם הובא הנאשם לדין נוגדים מושגים ראשונים של חברה אנושית, ואפילו נניח כי קיים עקרון משפטי האומר: „אין עונש ללא חוק" (כלומר — ללא חוק שהגדיר מעשה כעבירה ל פ נ י שבוצעה), הרי שהיה על המחוקק לבחור בין השניים: או לחטוא נגד עקרון זה ולחוקק חוק רטרואקטיבי שיעמיד עבריינים כאלה לדין, או — לאפשר שמעשים פליליים שאין להם תקדים יישארו ללא עונש ושלא תהיה אפשרות להביא את הפושעים לדין. טענתי היא שאילו היתה קיימת התנגשות בין שני עקרונות כאלה גם אז צריך להכריע העקרון של עשיית דין. ואמנם בפועל גבר העקרון השני. הוא גבר בתודעת המשפט הבינלאומי והוא גבר בחקיקה של הכנסת הישראלית ושל בתי־המחוקקים במדינות הנאורות בעולם.

אם לסכם, איפוא, הרי הקיקה זו שהכריזה על מעשי הזוועה של הנאצים כעל פשע, איננה חקיקה רטרואקטיבית; היא רק נראית כך. היא מכריזה בלשון של החוק על מה שתמיד היה חוק. אך גם אם נקבל את הטענה — לצורך הויכוח בלבד — כי חקיקה רטרואקטיבית היא, כי אז היא צודקת, והצדק הטמון בה חזק יותר, יסודי יותר, משכנע יותר מן הצדק הטמון בעקרון „אין עונש ללא חוק".

לפיכך הריני מבקש לבלי לקבל את הטענה של הסניגוריה כי החוק שלנו נוגד מבחינה זאת את עקרונות המשפט הבינלאומי. נהפוך הוא, החוק שלנו נותן ביטוי לעקרונות הנעלים ביותר של עשיית צדק.

---

* שחלה על מעשים מחוץ למדינה.

טענת הסניגוריה:
הנאשם לא פשע
בישראל

הטענה הבאה של הסניגוריה נשמעת בערך כך: „הנאשם לא פשע על אדמתכם, לא פגע במדינתכם או באזרחיכם, שהרי לא הייתם קיימים שעה שביצע את המעשים שאתם מייחסים לו. לפיכך אין לכם זכות לשפוט אותו”.

אין זה נכון לומר שיש רק עקרון אחד המקנה סמכות שיפוט בפלילים והוא עקרון הטריטוריאליות.* אם נבדוק את העקרון נראה כי אף לפני מלחמת העולם נתקבלו עקרונות שיפוט אשר אינם בהתאמה למה שהסניגור טען כאן.

בדור המטוסים, הייתי מוסיף היום — בדור הסילונים והטילים, אין להיות צמוד עוד לעקרון של טריטוריאליות. אנו מוכרחים לחרוג מן התחומים האלה. יש עבירות שמטבען הן מבוצעות מעבר לתחומי המדינה. נכון כי בתקופה הפרימיטיבית יחסית היה המשפט צמוד לעקרון זה: כאן פשע אדם, כאן שופטיו, כאן עדיו, כאן מכירים אותו — כאן יישפט. אך כיום, עם התפתחות העולם ועם התפתחות עקרונות המשפט הבינלאומי, אין עוד צמידות לעקרון הטריטוריאליות. עובדה היא שהעולם נעשה עולם אחד ועקב האפשרויות הקלות לנוע ממקום למקום, לעבור עבירות אשר חוצות גבולות, מוכרח היה המשפט להתאים עצמו למסגרת החדשה.

לא רק הענשת פושעי מלחמה היא נושא לחקיקה אכס־טריטוריאלית. רבות המדינות אשר עקב מסיבות שונות או לצורך מטרות שונות, קבעו בחקיקה הפלילית שלהן הוראות כאלה לגבי עבירות מסוימות. ישראל איננה היחידה שעשתה צעד מעין זה, ומדינות רבות ושונות באו להבטיח את בטחונן, את בטחון אוכלוסיתן וכלכלתן, וקבעו כי זרועה של המדינה יכולה להעניש גם על מעשים שנעשו מחוץ לגבולות הטריטוריאליים שלה. בית המשפט ימצא חקיקה כזאת למשל בחוק הפלילי האוסטרי, הסוביטי, הגרמני, האיטלקי, הדני, ההולנדי, הפיני, הצ'כוסלובקי, השוויצרי, הברזיליאני והצרפתי.

ואם כך הם הדברים לגבי חקיקה אכס־טריטוריאלית רגילה — תוקף כפול ומכופל להם כשהמדובר בהענשת עבריינים שמעשיהם מהווים פשעים לפי עקרונות המשפט הבינלאומי. בנידון זה טענתי היא: דינם של פושעים אלה הוא כדין אויבי המין האנושי, וכל התופס והלוכד אותם מוסמך לשפוט

---

* הגבלת זכותה של המדינה לחוקק רק לגבי פעולות שנעשו בתחומה היא.

אותם, כפי שמותר מכוח המשפט הבינלאומי לכל אחד לשפוט שודדי־ים או סוחרי עבדים.

רבים המציעים כי המקום לשפיטת פושעי מלחמה ייקבע לאור הנוחיות, לאור מקום הימצאו של העבריין, השגת עדים וחומר ראיות. מבחינת שואת העם היהודי, קיום העדים — האודים המוצלים מאש, קיומם של מכוני מחקר, הימצאו של מוסד ממלכתי כ„יד ושם” האוסף את החומר ההיסטורי, הימצאם של מוסדות מחקר אחרים לחקר השואה, הרי מדינת ישראל היא המקום המתאים ביותר לשפוט אדם הנאשם בעבירה נגד העם היהודי.

הטענה:
יועמד אייכמן
לדין בפני
בית משפט בינלאומי

אומרים לנו: „תעמידו את אדולף אייכמן בפני בית משפט בינלאומי”. ואני שואל: איזה בית משפט בינלאומי? בית המשפט הבינלאומי בהאג עוסק בסכסוכים בין מדינה למדינה; אין לו סמכות עונשין נגד יחידים. בית הדין הצבאי הבינלאומי, זה אשר ישב לדין בנירנברג, גמר מלאכתו ושוב איננו קיים. ובכן מה צריכה מדינת ישראל לעשות? לבקש את ארגון האומות המאוחדות כי יקים בשביל אדולף אייכמן בית משפט בינלאומי? אין אדם בר־דעת שיראה בכך פתרון מעשי, שהרי אין אפשרות כיום, תוך הסיבוכים של המלחמה הקרה ושאר הסיבוכים הבינלאומיים, להקים בית משפט כזה, על דעת המזרח והמערב גם יחד, שיסכים לשפוט על פשעיו ולא יסבך בפרשה זו את הסכסוכים המדיניים. למי נמסור איפוא את אדולף אייכמן? לפולנים? להונגרים? לצ'כים? נכון, הוא פשע גם נגדם. אבל פשעו הראשון והעיקרי, החזק והברור ביותר, היה נגד העם היהודי.

מדינת ישראל רצתה בהקמת בית־משפט פלילי בינלאומי. עשינו מאמצים רבים בהופעותינו באומות המאוחדות בשנים 1951—1953 שיוקם בית משפט כזה. לנו יש ענין שיהא קיים מוסד עליון לשפיטה בפלילים. אגיש לבית המשפט את הדו”חות מהשנים הללו של הועדה לשיפוט פלילי בינלאומי ליד עצרת האומות המאוחדות, הכוללים את הצעות ישראל בענין זה. אולי מותר לי להזכיר כי חברי להופעה בתביעה הכללית במשפט זה, ד”ר יעקב רובינזון, היה אחד הפעילים ביותר באותה ועדה בכדי שאמנם יוקם בית משפט פלילי בינלאומי. אך הוא לא הוקם משום שהמעצמות הגדולות לא רצו

בכך, וערכאה פלילית בינלאומית איננה כיום בנמצא. לכן יכולה היום לשפוט את אדולף אייכמן רק מדינה מסוימת, ולפי החוק הלאומי שלה.

מבחינת המשפט הבינלאומי — מי זכאי לשפוט על פשעים נגד העם היהודי?

כפי שיווכח בית המשפט מעיון בכתב האישום, מואשם אדולף אייכמן בראש ובראשונה בפשעים נגד העם היהודי. העם היהודי איננו יושב בישראל בלבד; קיימים קיבוצים יהודיים מחוץ למדינה, גדולים וקטנים, החוסים בצל חוקיהן של מדינות אחרות. אולם הארץ היחידה בעולם שהיא מדינה יהודית, כפי שהכריזה על עצמה בהכרזת העצמאות, כפי שהוכרה על ידי החלטות האומות המאוחדות, שיש לה מוסדות ריבוניים יהודיים — היא מדינת ישראל.

זכותו של העם היהודי לתקומה לאומית בארצו הוכרזה עוד בשנת 1897 בקונגרס הציוני הראשון. בשנת 1917 ניתנה הצהרת בלפור שחייבה הקמת בית לאומי יהודי. המנדט שניתן לבריטניה הגדולה על ארץ ישראל לאחר מלחמת העולם הראשונה כלל אותה הצהרה והוכר הקשר ההיסטורי בין העם היהודי לבין ארץ־ישראל על פי משפט העמים. הבית הלאומי שהוקם כאן בתקופת השלטון הבריטי — למען היהודים הוקם, גם למען המיליונים שאינם עוד ושאייכמן מואשם בהשמדתם. אם מדינה כל שהיא מרגישה על גופה ובשרה את תוצאות פשעיהם של הנאצים — מדינת ישראל היא. שם, בגולה שאיננה עוד, התקיימו האמונה וההשראה למדינת היהודים. המדינה היתה קיימת כ„מדינה בדרך" עוד לפני שהוקמה בפועל. לא רק פה; היא היתה קיימת גם שם, בכל הארצות אשר השואה עברה עליהן, והיהודים חיכו לה והתפללו להקמתה.

בשנת 1936 הוקמה ועדה מלכותית הקרויה „ועדת פיל", שהיתה צריכה להמליץ בפני המעצמה המנדטורית כיצד להמשיך בניהול המנדט הבריטי. בפני אותה ועדה הופיע מי שהיה אז נשיא ההסתדרות הציונית העולמית ואחר־כך נשיאה הראשון של מדינת ישראל — ד"ר חיים וייצמן. הוא דיבר כאילו אחזה בו רוח נבואה על „ששה מיליון נפש שצריכים ללכת למדינתם". אלה הם ששת המיליונים שהיו קיימים שעה שד"ר וייצמן העיד ושלמענם ביקש את מדינת היהודים. הם אינם עוד. מי כמונו, מבחינת תחושת תוצאות השואה, חש את הריקנות האיומה הזאת שנשתררה בהוויתו של העם היהודי? מי עוד כמונו יש לו סמכות לשפוט מחמת אותן תוצאות?

הישוב היהודי בארץ, גם בתקופה הטרום־מדינית, היה היחידי שיכול, עקב התפתחותו הלאומית, להקים חטיבה יהודית לוחמת במלחמת העולם השניה. חטיבה זו נלחמה שכם אחד עם מאות אלפי יהודים בצבאות אחרים של בנות־הברית. אבל חטיבה זו היתה היחידה שיכלה להילחם תחת דגל תכלת־לבן.

לבסוף הכיר גם הגוף הבינלאומי העליון — עצרת האומות המאוחדות — ביחודו של הישוב היהודי בארץ ישראל ובזכותו של העם היהודי למדינה משלו, וביום 29 בנובמבר 1947 נתקבלה החלטה על הקמת מדינה יהודית בחלק מארץ ישראל המנדטורית. החלטה זאת היוותה הכרה לאחר מעשה בעובדה שהיתה קיימת כבר לפני כן — ההתגבשות הטריטוריאלית המחודשת של העם היהודי בארץ־ישראל. תהליך זה החל שנים רבות לפני־כן; הוא החל בשיבת ציון, ובהכרזת העצמאות נתגשמה שאיפת הדורות.

לא ייפלא כי הסכם לוכסמבורג, הסכם השילומים, מכיל בפתיחתו את הדברים הבאים: „הואיל ומעשי פשע שלא יתוארו נעשו בעם היהודי במשטר האימים הנאציונל־סוציאליסטי, לפיכך הסכימו המדינות...". מדינת ישראל היא זו שאותה צריך היה איך שהוא לפצות על מעשי פשע שלא יתוארו שנעשו בעם היהודי.

בין המשפטים המרובים של פושעי מלחמה נמצאים משפטים בהם דן בית משפט של אומה אחת בפשעים שבוצעו בבני אומה אחרת. כך דן בית דין צבאי בריטי בסינגפור פושע מלחמה יפאני על עבירות שביצע בטריטוריה צרפתית (הודו־סין) נגד חיילים אמריקניים.

כבוד השופטים, אם האנגלים או האמריקנים יכלו לשפוט עבריינים בשל פשעים שלא בוצעו על אדמתם, שלא נתיניהם נפגעו בפשעים אלה, שלא היה להם כל ענין בהם, אלא בכך שהנפגעים היו בעלי בריתם — על אחת כמה וכמה עומדת זכותו של בית המשפט הישראלי לשפוט את מי שמואשם במעשים המכוונים להשמיד את העם היהודי. העם היהודי בשבילנו איננו רק „בעל־ברית", שהיום הוא ידיד ומחר ייתכן שהוא הופך עוין. שהיום הוא שותף למלחמה ומחר אולי הוא כבר אויב ממש. העם היהודי עצם מעצמנו ובשר מבשרנו הוא. אם אחרים יכלו לשפוט פשעים נגד בעלי ברית, זכותנו לשפוט את מי שהשמיד מליוני יהודים היא בלתי מעורערת.

אם אנו לא
נשפוט אותו —
יתכן כי איש לא
ישפוט אותו

אך יתירה מזו, כבוד השופטים, אם אנו לא נשפוט את אייכמן, אם בית המשפט יקבל את טענתו של הסניגור, יתכן שלא ישפוט אותו עוד כל בית משפט אחר, והפשעים ללא תקדים שביצעם, ייתכן שלא יתן עליהם את הדין. אמרתי כבר: אין כיום מדינה התובעת הסגרתו של אדולף אייכמן, אין מי שתובע לעצמו זכות שיפוט לגביו. אם בית משפט זה יפרוק מעליו את הסמכות המוקנית לו, צריך יהיה לשחררו. ארגנטינה תבעה אותו בשלב מסוים של חילופי הדברים בינינו ובין ממשלת ארגנטינה. אילו היינו מחזירים אותו לארגנטינה, יכול היה הוא, שהתחבא שם בשם הבדוי ריקרדו קלמנט, להגיח ממחבואו, כי לפי החוק הארגנטיני הוא היה מחוסן בפני הסגרה לכל מדינה שהיא. כבר פסק בית משפט ארגנטיני כי לא יסגיר פושע מלחמה אחרי שעברה תקופת ההתישנות החוקית של 15 שנה החלה על פשעים לפי החוק הארגנטיני. זכותה של ארגנטינה לחוקק חוק התישנות כזה. אבל אם אמנם, כפי שאמר הסניגור אתמול, נעצר אדולף אייכמן ביום 11 במאי 1960, (דהיינו חמש עשרה שנה ויומיים מאז נסתיימה מלחמת העולם השניה על ידי כניעתה של גרמניה), הרי שבאותו יום כבר עברו יומיים מן התאריך בו יכול היה אייכמן לצאת בארגנטינה ממחבואו כריקרדו קלמנט ולא היה צפוי עוד להסגרה לכל מדינה שהיא, ולא היה עומד לדין. זוהי בודאי תוצאה שכל משפטן בעל מצפון יירתע מפניה. מה ערכם של דין ודיין אם אדולף אייכמן יכול באופן חוקי להתחמק מהם?

לפיכך הריני מבקשכם להחליט כי אין זה החוק, כי דין יהא וכי הנאשם חייב להשיב על כתב־האישום.

בבית המשפט המחוזי בירושלים

תיק פלילי 40/61

היועץ המשפטי לממשלה

נגד

אדולף בן אדולף קרל אייכמן

Adolf Eichmann בן 54 שנה,

הנאשם כעת במעצר

כתב־אישום

מטעם היועץ המשפטי לממשלה

אדולף אייכמן מואשם בזה כדלקמן:

פרט ראשון

פרשת העבירה:

פשע כלפי העם היהודי, עבירה לפי הסעיף 1(א)(1) לחוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש״י—1950, והסעיף 23 לפקודת החוק הפלילי, 1936.

פרטי העבירה:

א) הנאשם, בתקופה שבין 1939 לבין 1945, ביחד עם אחרים, גרם להריגת מליוני יהודים, בתורת מי שהיה אחראי על ביצוע תכנית הנאצים להשמדתם הגופנית של היהודים — תכנית הידועה בכינויה: „הפתרון הסופי של בעית היהודים״.

ב) מיד לאחר פרוץ מלחמת העולם השניה נתמנה הנאשם לראש מחלקה ב„גסטפו״ בברלין, אשר מתפקידיה היו איתור, גירוש, והשמדת היהודים בגרמניה ובשאר מדינות הציר, וכן בשטחי כיבושיהן. המחלקה נשאה, בזה אחר זה, מספרי היכר אלה:

IVD4
IVB4
IVA4

ג) הוראות הביצוע של תכנית ההשמדה בגרמניה ניתנו ישירות על־ידי הנאשם למפקדות ה„גסטפו" המקומיות, ואילו בברלין, בוינה, ובפראג ניתנו הוראות הנאשם לרשויות מרכזיות (Zentralstelle für Jüdische Auswanderung) אשר הוא היה אישית אחראי לניהולן עד לחיסולן, סמוך לפני סוף מלחמת העולם השניה.

ד) בשטחי הכיבוש של גרמניה פעל הנאשם באמצעות משרדי המפקדים של משטרת הבטחון והס"ד, והממונים המיוחדים לעניני יהודים אשר נתמנו מקרב אנשי מחלקת הנאשם ב„גסטפו", ואשר היו כפופים להוראותיו.

ה) במדינות הציר ושטחי כיבושיהן השתמש הנאשם בנציגויות־החוץ של גרמניה בכל מקום ומקום, וזאת בתיאום מתמיד עם המחלקות המיוחדות במשרד החוץ הגרמני בברלין, אשר טיפלו בבעית היהודים. בנציגויות אלו נתמנו יועצים מתוך אנשי מחלקת הנאשם, אשר היו כפופים להוראותיו.

ו) הנאשם, ביחד עם אחרים, הגשים השמדת היהודים, בין השאר, ע"י הריגתם במחנות ריכוז שמטרתם היתה רצח המונים, ואלה החשובים ביניהם:

1) א ו ש ב י ץ. כאן הושמדו מליוני יהודים החל משנת 1941 ועד סוף ינואר 1945, בתאי גז, במשרפות, ביריות ובתליות. הנאשם הנחה את מפקדי אותו מחנה להשתמש בגז „ציקלון ב" (Zyklon B), ובשנים 1942 ו־1944 אף דאג להספקת כמות גז למטרת השמדת היהודים.

2) ח ל מ נ ו. מחנה השמדה זה הופעל מחודש נובמבר 1941 ועד ראשית 1945, והשתמשו בו בין השאר בגזים מרעילים.

3) ב ל ז ץ. מחנה השמדה זה הופעל מראשית שנת 1942 ועד אביב 1943 ובו השתמשו בין השאר בגזים מרעילים.

4) ס ו ב י ב ו ר. מחנה השמדה זה הופעל מחודש מרץ 1942 ועד לאוקטובר 1943, ובו הותקנו בין השאר חמשה חדרי־אבן שלתוכם הוכנסו גזים מרעילים.

5) ט ר ב ל י נ ק ה. מחנה השמדה זה הופעל ביום 23.7.42, ועד לחודש נובמבר 1943. אף כאן השתמשו בין השאר בגזים מרעילים.

6) מ י י ד נ ק. מחנה השמדה זה הופעל משנת 1941 ועד לחודש יולי 1944, והשתמשו בו בין השאר בגזים מרעילים.

ז) מיד לאחר פלישת הצבא הגרמני לפולין בספטמבר 1939, ביצע הנאשם פעולות גירוש, עקירת אוכלוסין והשמדה אשר היו מתואמות עם "יחידות־טבח שגוייסו מתוך שורות משטרת הבטחון של גרמניה והס"ס, ואשר

כונו בשם „עוצבות־מבצע" (Einsatzgruppen). עוצבות במתכונת זו פעלו גם אחרי הפלישה לתוך ברית המועצות בשנת 1941, והתקדמו בעקבות הצבא הגרמני. הוראותיהן קיבלו ישירות מאת המשרד הראשי לבטחון הרייך (R.S.H.A.), ופעלו בשותפות עם הנאשם בהשמדת היהודים, כל אחת באיזור סמכותה. העוצבות הופעלו במיוחד גם בימי שבתות ומועדי ישראל — ימים שנבחרו לטבח יהודים. עוצבות אלה השמידו מאות אלפים יהודים בשטח הכיבוש הגרמני בפולין.

ח) לפני פלישת הצבא הגרמני לשטחי ברית המועצות, ולארצות הבלטיות ליטה, לטביה ואסטוניה, שצורפו אליה, אורגנו ע"י המשרד הראשי לבטחון הרייך (R.S.H.A.) ארבע עוצבות מבצע שפעלו בשותפות עם הנאשם בהשמדת יהודים באיזורים הנ"ל ובאותו חלק של פולין שסופח לברית המועצות אחרי ספטמבר 1939. מעשי העוצבות הללו כללו בין השאר את הפעולות הבאות:

(1) עוצבת־מבצע "A" השמידה במשך ארבעת החדשים הראשונים לפלישת הצבא הגרמני לשטחים הנ"ל:
בליטה: למעלה מ־80.000 יהודים;
בלטביה: למעלה מ־30.000 יהודים;
באסטוניה: כ־470 יהודים;
בביילורוסיה: למעלה מ־7.600 יהודים;
ברוסיה: כ־2.000 יהודים;
במחוז טילזיט: כ־5.500 יהודים —
ובסך הכל למעלה מ־135.000 יהודים.

(2) עוצבת־מבצע "B" השמידה עד ליום 14.11.41 בביילורוסיה ובשטחים אחרים למעלה מ־45.000 יהודים.

(3) עוצבת־מבצע "C" השמידה עד ליום 3.11.41 באוקראינה למעלה מ־75.000 יהודים — ובתוכם כ־33.000 יהודי קיוב.

(4) עוצבת־מבצע "D" השמידה עד ליום 12.12.41 כ־54.000 יהודים.

(5) במשך התקופה אוגוסט — נובמבר 1942 השמידו עוצבות מבצע אלו כ־363.000 יהודים.

עוצבות מבצע אלו פעלו במתכונת זו ולמטרה זו באיזורים הנ"ל בהשמדת היהודים החל מיוני 1941 ועד שנת 1944 והשמידו מאות אלפים יהודים נוסף לאלה המפורטים לעיל.

ט) בסוף שנת 1941 צווה הנאשם לגרש אלפי יהודים מגרמניה, אוסטריה

וצ׳כוסלובקיה (פרוטקטורט) לגיטאות בריגה, קובנו ומינסק. יהודים אלה הושמדו, — ובין היתר —

(1) נרצח משלוח יהודים אלה מן הרייך (גרמניה) ביום 30.11.41, ביחד עם כ־4,000 יהודי ריגה.

(2) כ־3,500 יהודים מגרמניה שנשלחו למינסק כאמור, על־פי הוראות הנאשם, הושמדו ע״י עוצבת־מבצע בביילורוסיה, ביחד עם 55,000 יהודים נוספים מתושבי האיזור.

י) הנאשם, ביחד עם אחרים, גרם להריגת מאות אלפי יהודים במחנות של עבודת־כפיה בין השנים 1940—1945 — מחנות שנוהלו עפ״י משטר של מחנות הריכוז — ואשר בהם שועבדו, עונו והורעבו היהודים עד למוות, בגרמניה ובארצות כיבושיה.

יא) הנאשם, ביחד עם אחרים, גרם להריגת מאות אלפים נוספים של יהודים בין השנים 1939—1945 על־ידי גירושים המוניים וריכוז היהודים בגיטאות ומקומות־ריכוז אחרים, שבוצעו בתנאים אכזריים ולא־אנושיים, בגרמניה ובשאר מדינות הציר, וכן בשטחי כיבושיהן: דהיינו —

בארצות:

גרמניה

אוסטריה

איטליה

בולגריה

בלגיה

ברית המועצות והארצות הבלטיות ליטה, לטביה ואסטוניה שצורפו אליה, וחלק מפולין שצורף לברית המועצות אחרי ספטמבר 1939

דנמרק

הולנד

הונגריה

יוגוסלביה

יוון

לוקסמבורג

מונקו

נורבגיה

פולין

צ׳כוסלובקיה

צרפת

ורומניה.

יב) הנאשם גרם להריגת כחצי מליון יהודי הונגריה ע״י גירושם ההמוני למחנה ההשמדה באושביץ ולמקומות אחרים בתקופה שבין ה־19.3.44 לבין ה־24.12.44, כאשר שימש כראש „יחידת מבצע מיוחדת אייכמן״ (Sondereinsatz-Kommando Eichmann) בבודפסט.

יג) כל המעשים הנזכרים בפרט זה ביצע הנאשם בכוונה להשמיד את העם היהודי.

פרט שני

פרשת העבירה:

פשע כלפי העם היהודי, עבירה לפי הסעיף 1(א)(1) לחוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש״י—1950, והסעיף 23 לפקודת החוק הפלילי, 1936.

פרטי העבירה:

א) הנאשם, ביחד עם אחרים, העמיד מליונים רבים של יהודים בתנאי חיים שהיה בהם כדי להביא להשמדתם הגופנית, במשך התקופה שבין 1939 לבין 1945, ולשם כך פעל בגרמניה ובשאר ארצות הציר, בשטחי כיבושיהן, וכן בשטחים שהיו נתונים למעשה למרותן. בתקופה האמורה ובתוקף תפקידיו הנזכרים בפרט הראשון, ולמען ביצוע „הפתרון הסופי של בעית היהודים״ פעל בדרכי:

1. העבדתם במחנות של עבודת כפייה;

2. הכנסתם והחזקתם בגיטאות;

3. רדיפתם אל תוך מחנות מעבר ומקומות ריכוז אחרים;

4. גירושם והובלתם בהמוניהם בתנאים לא־אנושיים —

וכל זאת, עשה הנאשם לאותן המטרות, באותם דרכי הפעולה ובאותם המקומות שתוארו בפרט הראשון.

ב) מעשיו אלה ביצע הנאשם בכוונה להשמיד את העם היהודי.

פרט שלישי

פרשת העבירה:

פשע כלפי העם היהודי, עבירה לפי הסעיף 1(א)(1) לחוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש״י—1950, והסעיף 23 לפקודת החוק הפלילי, 1936.

פרטי העבירה:

א) בתקופת השלטון הנאצי מילא הנאשם תפקידים בשרות הבטחון של ה־ס״ס (S.D.) בטיפול ביהודים, על־פי תכנית מפלגת הנאצים (N.S.D.A.P.).

תפקידים אלה אוחדו אחרי פרוץ מלחמת העולם השניה עם תפקידי המחלקה ב„גסטפו" המתוארת בפרט הראשון, ואשר הנאשם עמד בראשה.

ב) במשך כל אותה תקופה גרם הנאשם, ביחד עם אחרים, נזק חמור למליוני יהודים, בגופם ובנפשם, בגרמניה ובשאר מדינות הציר, בשטחי כיבושיהן וכן בשטחים שהיו נתונים למעשה למרותן, בארצות שפורטו בפרט הראשון.

ג) הנאשם, ביחד עם אחרים, גרם נזק חמור זה בדרכי שעבוד, הרעבה, גירוש ורדיפה, החזקה בגיטאות, במחנות מעבר ובמחנות ריכוז — וזאת בתנאים שנועדו לגרום להשפלת היהודים, לשלילת זכויותיהם כבני־אדם, לדכאם ולענותם סבל ועינוי לא־אנושיים.

ד) הנאשם, ביחד עם אחרים, ביצע מעשים אלה בנוקטו אמצעים אשר החשובים ביניהם היו:

(1) מעצרים המוניים של יהודים בפתע, ללא עוול וללא הכרעה שיפוטית, ורק בגלל היותם יהודים, וענויים במחנות ריכוז, כגון אלה בדכאו ובבוכנוולד;

(2) ארגון רדיפה המונית ע"י מעצר, הכאה אכזרית, גרימת חבלה חמורה, וענוי במחנות ריכוז של כ־20,000 יהודים מגרמניה ואוסטריה בלילה בין ה־9 וה־10 בנובמבר 1938;

(3) ארגון פעולות חרם חברותי וכלכלי של יהודים והוקעתם כקבוצה גזעית תת־אנושית;

(4) הפעלתם של החוקים הידועים כ„חוקי נירנברג" למען שלילת זכויות האדם ממליוני יהודים בכל הארצות המפורטות בפרט הראשון.

ה) מעשיו אלה ביצע הנאשם בכוונה להשמיד את העם היהודי.

פרט רביעי

פרשת העבירה:

פשע כלפי העם היהודי, עבירה לפי הסעיף 1(א)(1) לחוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש"י—1950, והסעיף 23 לפקודת החוק הפלילי, 1936.

פרטי העבירה:

א) החל משנת 1942 קבע הנאשם, ביחד עם אחרים, אמצעים אשר מגמתם היתה מניעת הילודה בקרב היהודים בגרמניה ובארצות כיבושיה.

ב) קביעת האמצעים ע"י הנאשם, בתוקף תפקידו כראש המחלקה לעניני יהודים

ב„גסטפו" בברלין, נועדה אף היא לקדם את „הפתרון הסופי של בעית היהודים".

ג) בין האמצעים האלה היו:

(1) הוראות הנאשם לד"ר אפשטיין, מי שהיה ראש מועצת הזקנים במחנה הריכוז בטרזין (טרזיינשטט) בשנים 1943/44, בדבר איסור לידות במחנה, ובדבר הפסקת ההריון ע"י הפלה מלאכותית בכל מקרה ובכל שלבי ההריון;

(2) צו המשטרה הגרמנית בארצות הבלטיות בשנת 1942 נגד נשים יהודיות בגטו קובנו על איסור הלידה, ואילוצן לניתוחי הפלה בכל מקרה של הריון;

(3) ביום 27.10.42, במשרדי הנאשם IVB4 (R.S.H.A.) בברלין קבע הנאשם, ביחד עם אחרים, אמצעים לעיקור בני תערובת מדרגא א' של יהודים בגרמניה ושטחי כיבושיה עפ"י עקרונות אלה:

(אא) העיקור יבוצע על גופו של בן־תערובת, יהודי או יהודיה, מתוך הסכמתו תמורת החסד של מתן רשות לו להשאר בתחום שלטון הרייך הגרמני;

(בב) בן־תערובת יהא רשאי לבחור בין עיקור לבין גירוש לשטחי ההשמדה במזרח;

(גג) לבן־תערובת יוצע ע"י השלטונות לבחור בגירוש;

(דד) הבוחרים בגירוש יופרדו לפי מינם למען מנוע כל לידה נוספת;

(הה) העיקור יבוצע בצנעה ובהסוואה;

ד) בקביעת אמצעים אלה התכוון הנאשם להשמיד את העם היהודי.

פרט חמישי

פרשת העבירה:

פשע כלפי האנושות, עבירה לפי הסעיף 1(א)(2) לחוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש"י—1950, והסעיף 23 לפקודת החוק הפלילי, 1936.

פרטי העבירה:

הנאשם, בתקופה שבין 1939 לבין 1945, עשה מעשים בגרמניה, ובשאר ארצות הציר, בשטחי כיבושיהן, וכן בשטחים שהיו נתונים למעשה למרותן, שהם בגדר פשע כלפי האנושות, כאשר ביחד עם אחרים גרם לרציחתה, השמדתה, שעבודה,

הרעבתה וגירושה של האוכלוסיה היהודית האזרחית שבארצות ההן ובשטחים אלה.

מעשים אלה ביצע הנאשם תוך מילוי תפקידיו שפורטו בפרט הראשון.

פרט ששי

פרשת העבירה:

פשע כלפי האנושות, עבירה לפי הסעיף 1(א)(2) לחוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש"י—1950, והסעיף 23 לפקודת החוק הפלילי, 1936.

פרטי העבירה:

הנאשם בבצעו את הפעולות המתוארות בפרטים 1 עד 5 לעיל, רדף יהודים מטעמים לאומיים, גזעיים, דתיים ופוליטיים.

פרט שביעי

פרשת העבירה:

פשע כלפי האנושות, עבירה לפי הסעיף 1(א)(2) לחוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש"י—1950, והסעיף 23 לפקודת החוק הפלילי, 1936.

פרטי העבירה:

א) בתקופת השלטון הנאצי בגרמניה ובשאר מדינות הציר, בארצות כיבושיהן, וכן בשטחים שהיו נתונים למעשה למרותן, גרם הנאשם ביחד עם אחרים לשוד רכושם של מליוני יהודים תושבי הארצות האלה, וזאת באמצעי כפיה, גזילה, טרור ועינוי לא־אנושיים.

ב) בין פעולות הנאשם היו:

(1) הקמתה, ארגונה, וניהולה של „הרשות המרכזית להגירת יהודים" (Zentralstelle für Jüdische Auswanderung) בוינה, מיד לאחר כניסת הנאצים לאוסטריה בחודש מרץ 1938 ועד לסוף מלחמת העולם השניה, אשר באמצעותה העביר הנאשם רכושם של יהודי אוסטריה ושל כל קהילות אותה מדינה לרשות גרמניה. בחלקו נשדד רכוש זה לשם מימון גירושם של יהודי אוסטריה אל מחוץ לתחום המדינה ובחלקו הועבר הרכוש בדרכי כפיה לידי השלטונות ע"י אמצעי טרור נגד בעליו.

(2) הקמת „רשות מרכזית להגירת יהודים" בפראג אחרי פלישת הנאצים לתוך צ'כוסלובקיה בחודש מרץ 1939, ועד לסוף מלחמת העולם השניה, ארגונה וניהולה ע"י הנאשם במתכונת הרשות המרכזית בוינה. באמצעות הרשות הזאת נוהל „חשבון מיוחד", אשר דרכו הועבר לרשות גרמניה

רכושם של היהודים שהנאשם שדדו ביחד עם אחרים — בצ'כוסלובקיה גופא ובארצות אחרות.

(3) הקמת רשות מרכזית להגירת יהודים ולעניני יהודי גרמניה (Reichszentrale) בברלין בשנת 1939 וניהולה ע"י הנאשם עד סוף מלחמת העולם השניה. באמצעות הרשות המרכזית הזאת, דוגמת הרשות המרכזית בוינה, שדד הנאשם ביחד עם אחרים רכוש יהודי גרמניה ורכוש קהילותיהם באותן דרכים ועפ"י אותם התנאים כפי שקבעם לגבי הרשויות בוינה ובפראג.

(4) בדרך של גביית תשלומי־אונס מהמגורשים מגרמניה ושטחי כיבושיה הכריח הנאשם מאות אלפי יהודים לממן את גירושם למחנות השמדה ושאר ריכוזי הטבח ההמוני. לשם כך אירגן הנאשם את החשבון המיוחד "W", שעמד לרשות מחלקתו בלבד.

(5) אף רכושם של היהודים אשר נרצחו בארצות הכיבוש הגרמני במזרח אירופה נשדד ע"י רוצחיהם — אנשי ה־ס"ס.
לשם ריכוז פעולת השוד אורגנו פעולות מיוחדות בשנים 1942—1943, במסגרת המבצע המיוחד לרצח יהודים בפולין אשר נודע בכינוי „אקציון ריינהרדט" (Aktion Reinhardt). הממונה על הפעולה המיוחדת הזאת היה מפקד משטרת הבטחון והס"ד במחוז לובלין. תוך שנתיים אלה נשדד רכוש שמוערך בערך נומינלי של 200 מליון מרק, אך אשר ערכו האמיתי עלה פי כמה על סכום זה.

(6) במלחמת העולם השניה ועד סמוך לפני סיומה הועברו מדי חודש בחודשו רכבות משא מאיזורי הכיבוש במזרח לגרמניה, ובהם רכושם הנייד של הנרצחים במחנות ההשמדה, במקומות הריכוז והגיטאות. רכוש זה כלל אף כמויות עצומות של חלקי גוף הנרצחים, כגון: שערות, שיני זהב, שיניים תותבות, פרוטזות; כן נשדד כל חפץ אישי אחר מעל גוף היהודים לפני השמדתם ואחריה.

(7) הנאשם תכנן, ביחד עם אחרים, כל פעולות השוד המקיף כדי שרכוש מליוני המובאים להשמדה יילקח מהם ויובא לגרמניה. היקף הצלחתו מתבטא בעובדה כי כאשר, בשעת נסיגתם בינואר 1945, שרפו הגרמנים 29 מחסני חפצים ודברי ערך מתוך 35 מחסנים כאלה שהוקמו במחנה ההשמדה באושוויץ, נמצאו בששת המחסנים שניצלו מהשריפה, בין היתר:

348,820 חליפות לגברים;
836,255 חליפות לנשים;
38,000 נעלי גבר.

ג) הנאשם ביצע את הפעולות האמורות עד סוף שנת 1939 בתוקף תפקידיו המיוחדים בשרות הבטחון של ה־ס"ס (.S.D); והחל מסוף אותה שנה איחד הנאשם תפקידים אלה עם תפקידיו במשרד IV של ה־ .R.S.H.A.

ד) הנאשם ביצע שוד רכוש היהודים בגרמניה ובשטחי כיבושיה האחרים, נוסף לאלה הנזכרים כבר בפרט זה לעיל, ע"י מתן הוראות למפקדי משטרת הבטחון המקומיים ובארצות הציר ושטחי כיבושיהן באמצעות נציגויות־החוץ של גרמניה כמתואר בפרט הראשון.

פרט שמיני

פרשת העבירה:

פשע מלחמה, עבירה לפי הסעיף 1(א)(3) לחוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש"י—1950, והסעיף 23 לפקודת החוק הפלילי, 1936.

פרטי העבירה:

הנאשם, בתקופת מלחמת העולם השניה, בגרמניה ובשאר מדינות הציר, וכן בשטחי כיבושיהן, עשה מעשים שהם בגדר פשע מלחמה, כאשר ביחד עם אחרים גרם לנגישתם, גירושם ורציחתם של יהודים אוכלוסי המדינות הכבושות בידי גרמניה ושאר מדינות הציר.

מעשיו אלה ביצע הנאשם תוך מילוי תפקידיו שפורטו בפרט הראשון.

פרט תשיעי

פרשת העבירה:

פשע כלפי האנושות, עבירה לפי הסעיף 1(א)(2) לחוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש"י—1950, והסעיף 23 לפקודת החוק הפלילי, 1936.

פרטי העבירה:

הנאשם, בין השנים 1940 לבין 1942 בפולין, שהיתה אז כבושה בידי גרמניה, עשה מעשים שהם בגדר פשע כלפי האנושות, כאשר ביחד עם אחרים גרם לגירושם של למעלה מחצי מליון אזרחים פולניים ממקומות מושבותיהם בכוונה ליישב משפחות גרמניות באותם מקומות. המגורשים הפולניים הועברו בחלקם לגרמניה ושטחי כיבושיה לצורך העסקתם והחזקתם בתנאי עבדות, כפיה וטרור; בחלקם הופקרו באיזורים אחרים שבפולין ובשטחי הכיבוש הגרמניים במזרח; בחלקם רוכזו במחנות עבודה שאורגנו על־ידי ה־.S.S בתנאים לא־אנושיים; ובחלקם הועברו לגרמניה ונועדו לצרכי „גרמניזציה"

("Rückverdeutschung"). הנאשם ביצע מעשיו אלה בתוקף מינוי מיוחד מחודש דצמבר 1939 אשר על־פיו הוסמך על־ידי ראש משטרת הבטחון בברלין לפעול כאחראי ל„פינוי" אוכלוסיה אזרחית.

פרט עשירי

פרשת העבירה:

פשע כלפי האנושות, עבירה לפי הסעיף 1(א)(2) לחוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש"י—1950, והסעיף 23 לפקודת החוק הפלילי, 1936.

פרטי העבירה:

א) הנאשם, בשנת 1941 ביוגוסלביה, בחלקים שהיו כבושים או על־ידי גרמניה, עשה מעשים שהם בגדר פשע כלפי האנושות, כאשר ביחד עם אחרים גרם לגירושם של למעלה מארבעה־עשר אלף אזרחים סלובניים ממקומות מושבותיהם, בכוונה ליישב במקומם משפחות גרמניות;

ב) המגורשים הסלובניים הועברו למחוז הסרבי שביוגוסלביה באמצעי כפיה וטרור, ובתנאים לא־אנושיים.

ג) תיכנון הגירושים האלה נערך ע"י הנאשם בישיבה מיום 6.5.41, שהתקיימה במרבורג (אונטרשטיירמרק) ואשר אליה הזמין הנאשם נציגי יתר השלטונות הנוגעים בדבר. מטה הגירושים המשיך לשבת באותה עיר, ופעל לפי הנחיות הנאשם.

מעשיו אלה עשה הנאשם בתוקף מינויו המיוחד כאמור בפרט התשיעי.

פרט אחד עשר

פרשת העבירה:

פשע כלפי האנושות, עבירה לפי הסעיף 1(א)(2) לחוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש"י—1950, והסעיף 23 לפקודת החוק הפלילי, 1936.

פרטי העבירה:

הנאשם, בתקופת מלחמת העולם השניה, עשה מעשים שהם בגדר פשע כלפי האנושות בגרמניה ובשטחי כיבושיה, כאשר, ביחד עם אחרים, גרם לגירושם ממקומות מושבותיהם של עשרות אלפי צוענים, ריכוזם במקומות ריכוז והובלתם למחנות השמדה באיזורי הכיבוש הגרמני במזרח לשם רציחתם.

מעשים אלה עשה הנאשם בתוקף מנויו המיוחד כאמור בפרט התשיעי.

פרט שנים עשר

פרשת העבירה:

פשע כלפי האנושות, עבירה לפי הסעיף 1(א)(2) לחוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש"י—1950, והסעיף 23 לפקודת החוק הפלילי, 1936.

פרטי העבירה:

הנאשם, בשנת 1942, עשה מעשים שהם בגדר פשע כלפי האנושות, כאשר ביחד עם אחרים גרם לגירושם של קרוב ל־100 ילדים, אזרחי הכפר לידיצה אשר בצ'כוסלובקיה, הובלתם לפולין ורציחתם שם. מעשים אלה ביצע הנאשם תוך מלוי תפקידיו ב„גסטפו" בברלין.

פרט שלשה עשר

פרשת העבירה:

חברות בארגון עוין, עבירה לפי הסעיף 3(א) לחוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש"י—1950.

פרטי העבירה:

הנאשם, בתקופת השלטון הנאצי בגרמניה, היה חבר בארגון הידוע בשם "Schutzstaffeln der N.S.D.A.P." (S.S.) והגיע בתקופת שרותו בארגון זה לדרגת S.S. Obersturmbannführer; ארגון זה הוכרז כארגון פושע בפסק־דינו של בית הדין הצבאי הבינלאומי מיום 1.10.46 בהתאם לסעיף 9 ממגילת בית הדין המצורפת להסכם ארבע המעצמות מיום 8 באוגוסט 1945 בדבר שפיטתם של פושעי המלחמה הראשיים.

פרט ארבעה עשר

פרשת העבירה:

חברות בארגון עוין, עבירה לפי הסעיף 3(א) לחוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש"י—1950.

פרטי העבירה:

הנאשם, בתקופת השלטון הנאצי בגרמניה, היה חבר בארגון הידוע בשם "Sicherheitsdienst des Reichsführers S.S. (S.D.)" ארגון זה הוכרז כארגון פושע בפסק־דינו של בית הדין הצבאי הבינלאומי מיום 1.10.46 בהתאם לסעיף 9 ממגילת בית הדין המצורפת להסכם ארבע המעצמות מיום 8 באוגוסט 1945 בדבר שפיטתם של פושעי המלחמה הראשיים.

פרט חמשה עשר

פרשת העבירה:

חברות בארגון עויין, עבירה לפי הסעיף 3(א) לחוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש"י—1950.

פרטי העבירה:

הנאשם, בתקופת השלטון הנאצי בגרמניה, היה חבר משטרת־המדינה החשאית (Geheime Staatspolizei) הידועה בתור "Gestapo" ושרת בה בתפקיד מנהל המחלקה לעניני היהודים.
ארגון זה הוכרז כארגון פושע בפסק־דינו של בית הדין הצבאי הבינלאומי מיום 1.10.46 בהתאם לסעיף 9 ממגילת בית הדין המצורפת להסכם ארבע המעצמות מיום 8 באוגוסט 1945 בדבר שפיטתם של פושעי המלחמה הראשיים.

הודעת האישום נמסרה לסניגור הנאשם ביום 1.2.61 אשר הודיע כי מוותר הוא על עריכת חקירה מוקדמת.

ירושלים, היום ה' באדר תשכ"א
21 בפברואר 1961

גדעון האוזנר
היועץ המשפטי לממשלה

מחוקי ישראל

חוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש"י—1950

פשעים כלפי העם היהודי, פשעים כלפי האנושות ופשעי מלחמה

1. (א) אדם שעבר עבירה אחת מאלה —

(1) בתקופת השלטון הנאצי, בארץ עויינת, עשה מעשה שהוא בגדר פשע כלפי העם היהודי;

(2) בתקופת השלטון הנאצי, בארץ עויינת, עשה מעשה שהוא בגדר פשע כלפי האנושות;

(3) בתקופת מלחמת העולם השניה, בארץ עויינת, עשה מעשה שהוא בגדר פשע מלחמה.

דינו — מיתה.

(ב) בסעיף זה —

„פשע כלפי העם היהודי" פירושו — אחד המעשים המפורטים להלן שנעשה בכוונה להשמיד את העם היהודי, השמדה גמורה או חלקית; ואלה המעשים:

(1) הריגת יהודים;

(2) גרימת נזק חמור ליהודים, בגוף או בנפש;

(3) העמדת יהודים בתנאי חיים שיש בהם כדי להביא להשמדתם הגופנית;

(4) קביעת אמצעים שכוונתם למנוע את הילודה בקרב יהודים;

(5) העברת ילדים יהודים לקיבוץ לאומי או דתי אחר בדרך כפיה;

(6) השמדה או חילול של נכסים או ערכים דתיים או תרבותיים של יהודים;

(7) הסתה לשנאת יהודים;

„פשע כלפי האנושות" פירושו — אחד המעשים האלה: רציחה, השמדה, שעבוד, הרעבה וגירוש של אוכלוסיה אזרחית,

מחוקי ישראל

חוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש"י—1950

פשעים כלפי העם היהודי, פשעים כלפי האנושות ופשעי מלחמה

1. (א) אדם שעבר עבירה אחת מאלה —

(1) בתקופת השלטון הנאצי, בארץ עויינת, עשה מעשה שהוא בגדר פשע כלפי העם היהודי;

(2) בתקופת השלטון הנאצי, בארץ עויינת, עשה מעשה שהוא בגדר פשע כלפי האנושות;

(3) בתקופת מלחמת העולם השניה, בארץ עויינת, עשה מעשה שהוא בגדר פשע מלחמה,

דינו — מיתה.

(ב) בסעיף זה —

„פשע כלפי העם היהודי" פירושו — אחד המעשים המפורטים להלן שנעשה בכוונה להשמיד את העם היהודי, השמדה גמורה או חלקית; ואלה המעשים:

(1) הריגת יהודים;
(2) גרימת נזק חמור ליהודים, בגוף או בנפש;
(3) העמדת יהודים בתנאי חיים שיש בהם כדי להביא להשמדתם הגופנית;
(4) קביעת אמצעים שכוונתם למנוע את הילודה בקרב יהודים;
(5) העברת ילדים יהודים לקיבוץ לאומי או דתי אחר בדרך כפיה;
(6) השמדה או חילול של נכסים או ערכים דתיים או תרבותיים של יהודים;
(7) הסתה לשנאת יהודים;

„פשע כלפי האנושות" פירושו — אחד המעשים האלה: רציחה, השמדה, שעבוד, הרעבה וגירוש של אוכלוסיה אזרחית,

וכל מעשה לא־אנושי אחר שנעשה באוכלוסיה אזרחית; וכן רדיפה מטעמים לאומיים, גזעיים, דתיים, או פוליטיים;

„פשע מלחמה" פירושו — אחד המעשים האלה:

רציחת בני אוכלוסיה אזרחית של ארץ כבושה או בתוך ארץ כבושה, נגישתם וגירושם לשם עבודת כפייה או לשם כל מטרה אחרת; רציחתם ונגישתם של שבויי מלחמה או של בני האדם הנמצאים בלב־ים; המתת בני ערובה; שוד רכוש ציבורי או פרטי; הריסה שרירותית של כרכים, ערים או כפרים; והחרבה שאינה מוצדקת על ידי הכרח צבאי.

פשעים כלפי בני אדם נרדפים

2. אדם שבתקופת השלטון הנאצי, בארץ עויינת, עשה מעשה, שאילו עשהו בשטח ישראל היה אשם בעבירה לפי אחד מסעיפי החוק הפלילי המנויים להלן, והוא עשה את המעשה כלפי אדם נרדף באשר הוא אדם נרדף, יאשם בעבירה לפי חוק זה ויהיה צפוי לאותו עונש שהיה צפוי לו אילו עשה את המעשה בשטח ישראל. ואלה הסעיפים:

(א) סעיף 152 — (אונס, עבירות מין ועבירות בלתי טבעיות);

(ב) סעיף 153 — (אונס בתרמית);

(ג) סעיף 157 — (מעשה מגונה בכוח וכו');

(ד) סעיף 188 — (גזלת ילד);

(ה) סעיף 212 — (הריגה);

(ו) סעיף 214 — (רצח);

(ז) סעיף 222 — (נסיון לרצח);

(ח) סעיף 235 — (מעשים המכוונים לגרום חבלה חמורה או למנוע מאסר);

(ט) סעיף 236 — (מניעת מנוסתו של אדם מספינה שנטרפה בים);

(י) סעיף 238 — (חבלה חמורה);

(יא) סעיף 240 — (השקאת רעל בצדיה מתוך כוונה להזיק);

(יב) סעיף 256 — (חטיפת אדם כדי לרצחו);

(יג) סעיף 258 — (חטיפת אדם כדי לחבול בו חבלה חמורה);

(יד) סעיף 288 — (שוד ונסיון לשוד);

(טו) סעיף 293 — (דרישת רכוש באיום על מנת לגנבו).

חברות בארגון עויין

3. (א) אדם שבתקופת השלטון הנאצי, בארץ עויינת, היה חבר בארגון עויין או נשא משרה או מילא תפקיד בארגון כזה, דינו — מאסר עד שבע שנים.

(ב) בסעיף זה „ארגון עויין" פירושו —

(1) חבר בני אדם אשר בהתאם לסעיף 9 ממגילת בית הדין הצבאי הבינלאומי, המצורפת להסכם ארבע המעצמות מיום 8 באוגוסט 1945 בדבר שפיטתם של פושעי המלחמה הראשיים, הוכרז כארגון פושע בפסק דינו של בית דין זה;

(2) כל חבר אחר של בני אדם שהיה קיים בארץ עויינת ושמטרתו או אחת ממטרותיו היתה לבצע פעולות של שלטון עויין המכוונות נגד בני אדם נרדפים, או לסייע בביצוע פעולות כאלה.

עבירות במקומות הסגר

4. (א) אדם שבתקופת השלטון הנאצי, בארץ עויינת, בהיותו ממלא תפקיד במקום הסגר מטעם שלטון עויין, או מטעם הממונה על אותו מקום הסגר, עשה מעשה כלפי אדם נרדף באותו מקום הסגר, שאילו עשהו בשטח ישראל היה אשם בעבירה על פי אחד מסעיפי החוק הפלילי המנויים להלן, יאשם בעבירה לפי חוק זה, ויהיה צפוי לאותו עונש שהיה צפוי לו, אילו עשה את המעשה בשטח ישראל. ואלה הסעיפים:

(1) סעיף 100 (ג) — (איום במעשה אלמות);

(2) סעיף 162 — (שידול לבעילת נשים על ידי איומים, תרמית או השקאת סמים);

(3) סעיף 241 — (חבלה וכיוצא בזה);

(4) סעיף 242 — (אי סיפוק צרכים);

(5) סעיף 249 — (תקיפה סתם);

(6) סעיף 250 — (תקיפה הגורמת חבלה גופנית ממש);

(7) סעיף 261 — (כפיית עבודה);

(8) סעיף 270 — (גניבה).

(ב) „מקום הסגר" פירושו, בסעיף זה — כל מקום בארץ עויינת שהיה מיועד, לפי פקודת שלטון עויין, לבני אדם נרדפים, וכלל כל חלק של מקום כזה.

מסירת אדם נרדף לשלטון עויין

5. אדם שבתקופת השלטון הנאצי בארץ עויינת, נתן ידו למסירת אדם נרדף לשלטון עויין, דינו — מאסר עד עשר שנים.

סחיטה מבני אדם נרדפים

6. אדם שבתקופת השלטון הנאצי, בארץ עויינת, קיבל או תבע טובת הנאה —

(א) מאת אדם נרדף, באיימו עליו שימסור אותו, או ימסור אדם נרדף אחר, לשלטון עויין; או

(ב) מאת אדם שנתן מחסה לאדם נרדף, באיימו עליו שימסור אותו, או את האדם הנרדף שבחסותו, לשלטון עויין,

דינו — מאסר עד שבע שנים.

תחולת החוק הפלילי הכללי

7. הוראות החלק הראשון של החוק הפלילי יחולו לגבי עבירות לפי חוק זה, מלבד אם נקבעה בחוק זה הוראה אחרת.

סעיפים שלא יחולו

8. סעיפים 16, 17, 18 ו־19 של החוק הפלילי לא יחולו לגבי עבירות לפי חוק זה.

מעשה בית־דין

9. (א) אדם שעבר עבירה לפי חוק זה, מותר להעמידו לדין בישראל, אף אם עמד כבר בחוץ־לארץ לדין על מעשה העבירה, בין בפני בית־דין בינלאומי ובין בפני בית־דין של מדינה זרה.

(ב) נתחייב אדם בישראל בעבירה לפי חוק זה לאחר שנתחייב על אותו מעשה בחוץ־לארץ, יתחשב בית־המשפט בישראל, בקביעת ענשו, בעונש שריצה בחוץ־לארץ.

שחרור מאחריות פלילית

10. אדם נרדף שעשה מעשה או נמנע מעשות מעשה, והמעשה או אי־המעשה מהווים עבירה לפי חוק זה, ישחררו בית המשפט מאחריות פלילית —

(א) אם עשה את המעשה או נמנע מעשותו כדי להינצל מסכנת מוות מידי שהיתה מאיימת עליו, ובית המשפט משוכנע שעשה כמיטב יכלתו כדי למנוע את התוצאות שנגרמו על ידי המעשה או אי־המעשה; או

(ב) אם עשה את המעשה או נמנע מעשותו מתוך כוונה למנוע תוצאות חמורות יותר מן התוצאות שנגרמו על ידי המעשה או אי־המעשה, ומנע אותן תוצאות למעשה;

אך הוראות אלה לא יחולו לגבי המעשה או אי־המעשה המהווים עבירה לפי סעיף 1 או 2 (ו).

נסיבות מקילות

11. בקביעת ענשו של אדם שיצא חייב בדין על עבירה לפי חוק זה, יהיה בית המשפט רשאי להביא בחשבון, כגורם להמתקת העונש, את הנסיבות הבאות:

(א) האדם עבר את העבירה בנסיבות, אשר, אלמלא סעיף 8, היו פוטרות אותו מאחריות פלילית או היו משמשות עילה למחילת העבירה, והוא עשה כמיטב יכלתו כדי להקל את חומרת התוצאות שנגרמו על ידי העבירה;

(ב) העבירה נעברה מתוך כוונה למנוע, והיא עשויה היתה למנוע, תוצאות חמורות יותר מן התוצאות שנגרמו על ידי העבירה;

אך אם היתה זו עבירה על פי סעיף 1, לא יטיל בית המשפט על העבריין עונש קל ממאסר של עשר שנים.

התישנות

12. (א) דיני ההתישנות הקבועים בפרק החמישי לקודקס הפרוצדורה הפלילית העותומני לא יחולו לגבי עבירות לפי חוק זה.

(ב) אין להביא אדם לדין על עבירה לפי חוק זה, פרט לעבירה לפי סעיף 1 או 2 (ו), אם עברו עשרים שנה משעת העבירה.

החנינה הכללית לא תחול

13. הוראות פקודת החנינה הכללית, תש"ט—1949, לא יחולו לגבי עבירות לפי חוק זה.

תביעה לדין

14. תביעה על עבירה לפי חוק זה לא תוגש אלא על ידי היועץ המשפטי לממשלת ישראל או בא־כוחו.

ראיות

15. (א) במשפט על עבירה לפי חוק זה, רשאי בית־המשפט לסטות מדיני הראיה, אם הוא משוכנע שהדבר יועיל לגילוי האמת ולעשיית משפט צדק.

(ב) כל אימת שבית־המשפט מחליט לסטות לפי סעיף קטן (א) מדיני הראיה ירשום בית המשפט את הטעמים שהניעוהו להחלטתו.

פירושים

16. בחוק זה —

„תקופת השלטון הנאצי" פירושו — התקופה שהחלה ביום ג' בשבט תרצ"ג (30 בינואר 1933) ונסתיימה ביום כ"ה באייר תש"ה (8 במאי 1945);

„תקופת מלחמת העולם השניה" פירושו — התקופה שהחלה ביום י"ז באלול תרצ"ט (1 בספטמבר 1939) ונסתיימה ביום ה' באלול תש"ה (14 באוגוסט 1945);

„מעצמות הברית" פירושו — המדינות שחתמו על הצהרת האומות המאוחדות מיום 1 בינואר 1942 או שהצטרפו אליה בתקופת מלחמת העולם השניה;

„מדינת הציר" פירושו — מדינה שבתקופת מלחמת העולם השניה, כולה או מקצתה, היה קיים מצב מלחמה בינה ובין מעצמות הברית, וכתקופת המלחמה שבין מדינת הציר ובין מעצמות הברית רואים את התקופה שתחילתה ביום בו התחיל מצב המלחמה בין אותה מדינה ובין הראשונה מבחינת הזמן, מבין מעצמות הברית, וסיומה ביום שבו פסקו פעולות האיבה בין אותה מדינה ובין האחרונה, מבחינת הזמן, מבין מעצמות הברית;

„ארץ עויינת" פירושו —

(א) גרמניה — בתקופת השלטון הנאצי;

(ב) כל מדינה אחרת ממדינות הציר — בתקופת המלחמה שבינה ובין מעצמות הברית;

(ג) כל שטח אשר בתקופת השלטון הנאצי, כולה או מקצתה, היה נתון למעשה למרותה של גרמניה — בעת שהיה נתון למעשה למרותה של גרמניה, כאמור;

(ד) כל שטח שהיה נתון למעשה למרותה של כל מדינה אחרת ממדינות הציר בתקופת המלחמה שבינה ובין מעצמות הברית, כולה, או מקצתה — בעת שהיה נתון למעשה למרותה של אותה מדינת הציר, כאמור;

„שלטון עויין" פירושו — השלטון שהיה קיים בארץ עויינת;

„אדם נרדף" פירושו — אדם הנמנה עם קיבוץ לאומי, גזעי, דתי או פוליטי שנרדף על ידי שלטון עויין;

„החוק הפלילי" פירושו — פקודת החוק הפלילי, 1936.

ביצוע 17. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה.

פנחס רוזן
שר המשפטים

דוד בן־גוריון
ראש הממשלה

יוסף שפרינצק
יושב ראש הכנסת
ממלא מקום נשיא המדינה

הדגמה : א. ורדימון

הוצאת המדפיס הממשלתי
נדפס בדפוס „ישראל" תל־אביב
אב תשכ"א — יולי 1961

המחיר לירה אחת